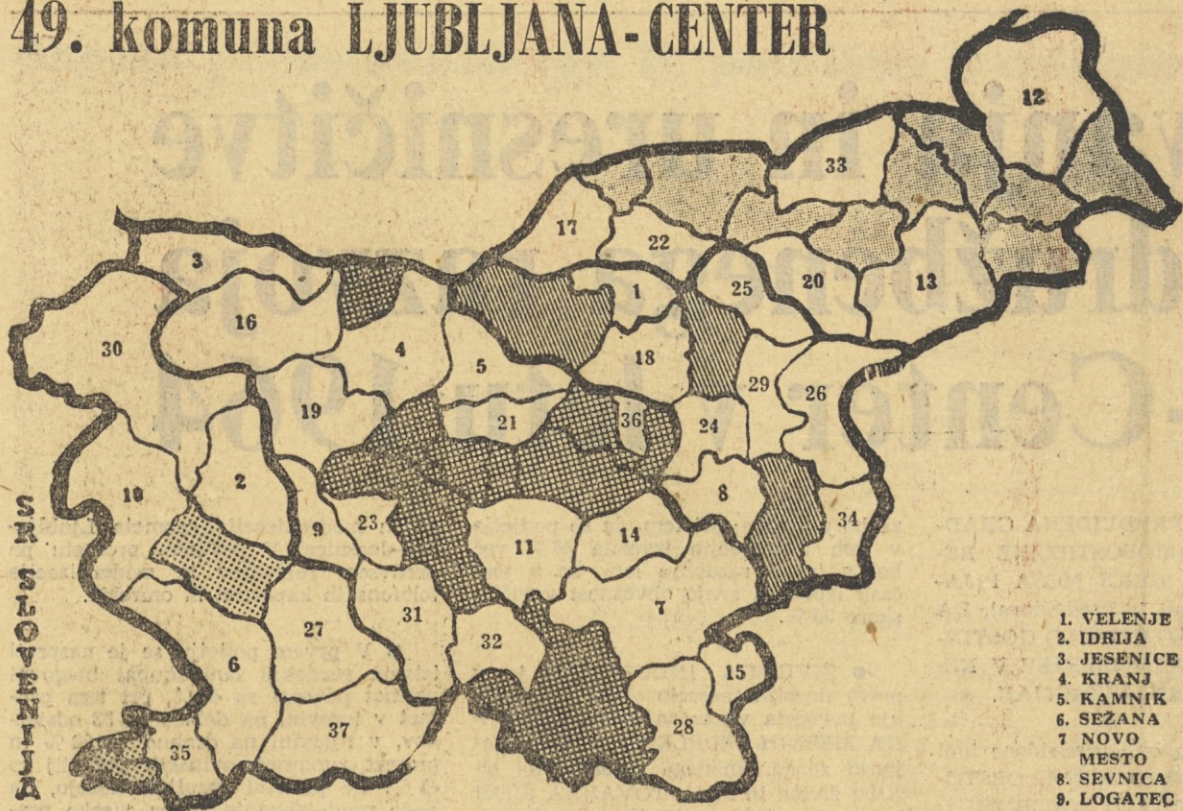

SR
SLOVENIJA

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEZEL — ZDRUŽITE SE!

Torek, 24. novembra 1964

Št. 46, leto XXII.

1. VELENJE
2. IDRIJA
3. JESENICE
4. KRANJ
5. KAMNIK
6. SEŽANA
7. NOVO
MESTO
8. SEVNICA
9. LOGATEC

10. NOVA
GORICA
11. GROSUPLJE
12. MURSKA
SOBOTA
13. PTUJ
14. TREBNJE
15. METLIKA
16. RADOVLJICA
17. RAVNE

18. ZALEC
19. ŠKOFJA
LOKA
20. SLOVENSKA
BISTRICA
21. DOMŽALE
22. SLOVENJ
GRADEC
23. VRHNIKA
24. LAŠKO

25. SLOVENSKE
KONJICE
26. SMARJE
PRI JELSAH
27. POSTOJNA
28. CRNOMELJ
29. SENTJUR
30. TOLMIN
31. CERKNICA
32. RIBNICA

33. MARIBOR
— CENTER
34. BREŽICE
35. KOPER
36. TRBOVLJE
37. ILIRSKA
BISTRICA
38. IZOLA
39. MARIBOR
— TABOR

40. HRASTNIE
41. MARIBOR
— TEZNO
42. CELJE
43. ZAGORJE
44. PIRAN
45. DRAVOGRAD
46. LENDAVA
47. KOČEVJE
48. MOZIRJE

Ljubljana - srce Slovenije

POBUDA, KI JO JE DALA DELAVSKA ENOTNOST, DA V PRIČUJOČI ŠTEVILKI PREDSTAVI ŠIRŠI JAVNOSTI ŽIVLJENJE IN DELO DELOVNIH ORGANIZACIJ OBČINE LJUBLJANA-CENTER, JE BILA S STRANI OBČINSKE SKUPŠČINE, OBČINSKEGA ODBORA SZDL IN SINDIKALNEGA SVETA POZITIVNO SPREJETA. SKUPNO Z DRUŽBENO POLITIČNIMI ORGANIZACIJAMI SMO SE ODLOČILI, DA PRIKAZ DOPOLNIMO S PRISPEVKI S PODROČJA DRUŽBENIH SLUŽB IN BI CELOTNO PUBLIKACIJO POSREDOVALI V TAKŠNI OBLIKI, DA SEZNANIMO VSE OBČANE IN ČLANE DELOVNIH KOLEKTIVOV Z DOSEŽKI PRI IZPOLNJEVANJU DRUŽBENEGA PLANA, S TEŽAVAMI IN NEPOSREDNIMI NALOGAMI, KI JIH IMAJO DELOVNE ORGANIZACIJE NA PODROČJU GOSPODARSTVA IN DRUŽBENIH SLUŽB. NAMEN TE ŠTEVILKE GLASILA PA NI SAMO INFORMIRATI ŠIRŠO JAVNOST, PREDVSEM VOLIVCE NAŠE OBČINE; TEMVEČ BO NJEN SMOTER DOSEŽEN, V KOLIKOR BO PRI VOLIVCIH — OBČANIH VZBUDILA TUDI ŠIRŠO RAZPRAVO V SMISLU PREDLOGOV ZA UTRJEVANJE IN NADALJNJI RAZVOJ SAMOUPRAVE V KOMUNI. VEČJI DEL MATERIALA SO PRISPEVALE DELOVNE ORGANIZACIJE PREDVSEM Z GOSPODARSKEGA PODROČJA — ZATO TUDI NISO PREDOČENE VSE DELOVNE ORGANIZACIJE. ZAJETE ORGANIZACIJE PO OBSEGU MOGOČE NE PREDSTAVLJAJO NAJVAŽNEJŠEGA RAZVOJNEGA POTENCIALA OBČINE, VSEBINA PA PRIKAŽUJE PREDVSEM DELO IN NALOGE TEH DELOVNIH ORGANIZACIJ.

Ceprav je običaj, da v takšnih in podobnih uvodnihkih skušamo opozarjati na osnovne karakteristike družbeno politične skupnosti glede dosedanjega in še bolj bodočega razvoja, kakor tudi opisovati težave, s katerimi se srečujemo, se na tem mestu ne bomo ustavljali ob takih vprašanjih tudi iz razloga, ker smatramo, da je to bilo storjeno v preteklosti že nekajkrat. Zaradi tega želimo v tem uvodniku posredovati predvsem nekaj misli o samoupravi v občini kot temeljni družbeno politični skupnosti.

Z novo ustavo so občinske skupščine in vsi njeni samoupravni organi začeli novo fazo v svojem delu in razvijanju svoje družbene vloge. V bistvu niti ne gre za nikakršno načelno novo vlogo skupščine, ampak bolj za logično nadaljevanje dosedanjega razvoja našega družbeno političnega sistema, za zavestno usmerjanje nadaljnje demokratizacije samouprave in iskanje najustreznejših oblik dela občinske skupščine. Vloga občinske skupščine postaja v sedanjih razmerah deatiziranega samoupravljanja in izpolnjenega gospodarskega sistema, skratka v pogojih, ko se vse bolj krepi samouprava delovnih organizacij z ustrezno materialno osnovo, kvalitativno bogatejša, lahko bi rekli, da prehaja kvalitativno na višji nivo samoupravljanja. V takšnih pogojih bo občinska skupščina razpolagala, oziroma, že sedaj razpolaga z vedno manjšimi sredstvi, namenjenimi za razširjeno reprodukcijo, za izravnavo pogojev gospodarjenja posameznih vej gospodarstva kot tudi z vedno manjšimi sredstvi za subvencioniranje družbene potrošnje; s tem se tudi njene pristojnosti izvršnega, upravnega in oblastvenega značaja vedno bolj zmanjšujejo, vse bolj pa prihaja do veljave njena družbeno politična samoupravna funkcija, kot skupnost svobodnih proizvajalcev in občanov. Gledano na komunalno samoupravo iz takšnega aspekta pa postaja sodelovanje med samoupravnimi organi delovnih organizacij in občinsko skupščino vse bolj pomembno in lahko rečemo, da je temeljna

osnova našega družbenega sistema nasploh.

Že v dosednji praksi se pri reševanju nekaterih družbenih in gospodarskih nalog v komuni večkrat srečujemo z vprašanjem, kakšna je še vloga skupščine, ko pa vendar nima dovoljne materialne osnove, da bi usmerjevalno in odločilno vplivala na reševanje aktualnih nalog in to tudi na tistih področjih družbene dejavnosti, ki so bila v preteklosti izključna pristojnost občinske skupščine. Obratno pa srečamo pri samoupravnih organih delovnih organizacij mnenje, da niso poklicani sodelovati pri razvijanju nekaterih družbenih nalog, saj so le-te javne dolžnosti občine, in večkrat smatrajo družbeno-usmerjevalno vlogo skupščine preko raznih priporočil in podobno kot vmešavanje v njihove samoupravne pravice.

Delo občinske skupščine, njenih organov in odbornika se v takih pogojih ne more začeti niti končati na seji skupščine ali zboru volivcev, temveč postaja v sedanjih pogojih družbenega življenja nepretrgana družbena aktivnost na vsakem mestu in v vsaki samoupravni instituciji, kjer se srečuje s svojimi volivci in občani nasploh. Aktivnosti občinske skupščine ni mogoče meriti več po tem, koliko sredstev je uspela plasirati na neko področje gospodarstva ali, družbenih služb, niti samo po tem, kako je z družbenimi sredstvi vplivala na hitrejšo rast ene ali druge dejavnosti, temveč vedno bolj po tem, kako je kot komunalni samoupravni organ družbeno-ekonomsko pravilno usmerjala razvoj družbeno politične skupnosti. Obratno bodo delovni uspehi, produktivnost dela in temu ustrezajoči osebni dohodki v delovnih organizacijah in standard toliko hitreje naraščali, kolikor prej se bodo njihovi samoupravni organi aktivno vključevali tudi v hitrejšo razvijanje skupnih družbenih služb v okviru občine in jih smatrali kot integralni del intenzivnega gospodarstva.

OBČINSKA SKUPŠČINA
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET

Planska predvidevanja in uresničitve gospodarskega in družbenega razvoja občine Ljubljana-Center v letu 1964

Predlog občinskega družbenega plana za leto 1964 je predvidel nadaljnjo krepitev socialističnih družbenih odnosov na vseh področjih razvoja komun. Statuti delovnih organizacij krajevnih skupnosti, komune in mesta so pomembni pomemben nadaljnji korak pri

krepitvi samoupravljanja v delovnih kolektivih in družbenih skupnosti občanov. Zlasti so se v tem letu utrdila samoupravna načela v delovnih kolektivih družbenih služb ob ustrezni ureditvi odnosov med njimi in družbo.

hrano JE BILA PREDVIDENA GRADNJA NOVE SAMOPOSTREŽNE RESTAVRACIJE V ULICI MOŠA PIJADE. Družbeni plan je predvideval, DA SE BO POVEČALO ŠTEVILO GOSTINSKIH OBRATOV IN BIFEJEV V NEGOSTINSKIH ORGANIZACIJAH.

za bo presežen; pri tem, da so podjetja v treh tromesečjih izvozila 86 % več kot v istem razdobju lani, so v tem času izpolnila svojo obveznost v višini skoro 95 %.

ge in modernizacija prometa Ljubljana—Jesenice. V poštnem prometu pa predvsem razširitev in modernizacija telefonskih kapacitet in omrežja.

Razvoj gospodarstva

Na temelju obstoječih in novih proizvodnih kapacitet ter materialnih in družbenih pogojev, ki vplivajo na rast proizvodnje, naj bi se po družbenem planu občine za leto 1964 v primerjavi s prejšnjim letom družbeni bruto proizvod povečal za 16,4 %, družbeni proizvod za 17,6, celotni narodni dohodek

za 17,1 % in narodni dohodek na prebivalca za 16,8 % ter bi tako dosegel 1.337.000 dinarjev. Obravnava rezultatov poslovanja gospodarskih organizacij v 9 mesecih letošnjega leta je pokazala, da lahko pričakujemo, da bodo ob koncu leta predvidevanja plana po obsegu proizvodnje in storitev celo presežena.

• V planu so bile predvidene tudi ADAPTACIJE NEKATERIH OBSTOJEČIH LOKALOV KOT NA PRIMER: GOSTILNA KOLOVRAT, HOTEL SLON (klubski prostori in kavarna), EKSPRES BIFE, BIFE VITEZ, RESTAVRACIJA URŠKA ter BIFE JADRAN.

• Nadalje je občinski družbeni plan za leto predvideval DOGRADITEV GOSTINSKEGA OBJEKTA ROTOVŽ, ki ga bo prevzelo gostinsko podjetje hotel Turist, TRGOVSKO GOSTINSKA HIŠA NA TRGU REVOLUCIJE pa bo v toliko dokončana, da bo začela poslovati leta 1965.

• Plan je tudi predvideval, DA SE BO LETOS PRICELA ADAPTACIJA

• ZIVILSKA INDUSTRIJA je v prvih devetih mesecih obseg proizvodnje povečala vsega za 4,6 %. TOVARNA MESNIH IZDELKOV je v zaostajanju zaradi znanega položaja na tržišču živine in mesa. TOVARNA ŠUMI pa je v zaostajanju zaradi splošnih proizvodnih in tržnih pogojev ter zaradi zaostanka v izpolnjevanju strojne opreme. Iz istih razlogov ti dve podjetji ne bosta realizirali predvidenega izvoza.

• PODJETJA GRAFIČNE STROKE so v prvih devetih mesecih povečala obseg proizvodnje za 19,2 %, kar je znatno nad predvidevanji plana. Izvoz je sicer povečan v primerjavi s istim razdobjem lani za 115 %, kar pa še vseeno predstavlja komaj 43,2 % izvršitve plana 1964.

• V FILMSKI DEJAVNOSTI planska predvidevanja ne bodo dosežena.

Kakšne naloge so imela posamezna podjetja in stroke v občinskem družbenem planu za leto 1964?

• TOVARNA OPTIČNEGA STEKLA je predvidevala za dopolnitvijo strojne opreme in izpolnjevanjem proizvodnih postopkov porast svoje proizvodnje za 42 %.

• TOVARNA ROG je napovedala 130.000 izdelanih koles, kar je za 18 % več kot lani in povečan izvoz za 11 %.

• TOVARNA ZMAJ je imela v planu povečanje proizvodnje za 25 %, izvoz pa celo za 80 %.

• KARTONAŽNA TOVARNA je imela v planu za leto 1964 19 % večjo proizvodnjo, in sicer na podlagi lani izvršene rekonstrukcije tovarne, razen tega pa, da bo v tem letu postavila nov obrat za proizvodnjo embalaže iz valovitega kartona.

• TOVARNE PLETENINA, VOLNENKA in ANGORA so imele v letošnjem družbenem planu medsebojno poslovno sodelovanje in skupno programiranje ter na podlagi tega povečanje obsega proizvodnje za 9 %, poleg kvalitetnejših izdelkov.

• TOVARNA MESNIH IZDELKOV je napovedala ustrezne organizacijske ukrepe v dosedanjih proizvodnji, s čimer bo zadostila potrebam prehranbenega obrata in vse potrebne priprave za gradnjo novega obrata za industrijsko pripravo hrane.

• TOVARNA ŠUMI je imela v planu po združitvi z GORENJKO iz Lesc prehod na specializacijo proizvodnje in povečanje proizvodnje za 19 %.

• GRAFIČNA PODJETJA, ki zavzemajo v obsegu proizvodnje v občini pomembno mesto, so predvidela porast izvoza za 133 %. V planu izvoza je zavzemala najpomembnejše mesto EMKA s 54 % vsega izvoza grafične industrije.

• Največji porast proizvodnje pa je predvidela FILMSKA INDUSTRIJA, ki je na osnovi analize zunanjega tržišča ter sklenjenih pogodb predvidela povečanje družbenega bruto produkta za 128 % in povečanje izvoza za 161 %.

• GRADBENA PODJETJA so predvidela za leto 1964 5 % večjo vrednost gradbenih del, produktivnost dela za 16 % večjo ob istovrstnem 5 % zmanjšanju števila zaposlenih.

• ŽELEZNIŠKO TRANSPORTNO PODJETJE je planiralo za leto 8 milijard dinarjev investicij za elektrifikacijo proge Ljubljana—Jesenice ter za modernizacijo varnostnih in telekomunikacijskih naprav ob tej progi. Razen tega je podjetje predvidelo razširitev in modernizacijo ranžirne postaje v Zalogu, da bi s tem omogočilo hitrejšo sestavljanje motornih vlakov in boljše koriščenje vagonov.

• Plan je predvidel, da bo v POSTNI PROMET letos predvidoma vloženo 3 milijarde dinarjev, da bo največ investicijskih sredstev porabljenih za polaganje koaksialnega kabla na odsekih Zagreb—Ljubljana—Koper in Ljubljana—Maribor.

• V zvezi s predvidenim porastom proizvodnje in potrošnje je predvidel letošnji družbeni plan občine POVEČA-

NJE BLAGOVNEGA PROMETA za 13 %, in sicer obseg neposredne prodaje potrošniku za 13 %, promet na debelo za 8 %, promet zunanjetrgovinskih organizacij pa za 15 %. V modernizacijo trgovine in gradnjo novih prodajnih prostorov pa bo predvidoma investirano 7 milijard in pol dinarjev. S temi sredstvi bo zagotovljena razširitev oziroma DOGRADITEV NAME, GRADNJA TRGOVSKE HIŠE NA TRGU REVOLUCIJE, SAMOPOSTREŽNE TRGOVINE NA AJDOVŠČINI, NA PRULAH IN V ILIRSKI ULICI, TRGOVSKIH LOKALOV POD ARKADAMI NA TITOVU CESTI IN DRUGOD. V planu je bila tudi DOGRADITEV POSLOVNIH STAVB METALKE, AGROTEHNIKE, TEKSTILA in KOTEKS-TOBUSA.

• TURISTIČNI PROMET je bil predviden, da se bo letos povečal za 70 %, in sicer pri številu domačih gostov za 23,5 %, tujih gostov pa za 130,3 %. Na porast turističnega prometa, da bo v znatni meri vplivala DOGRADITEV HOTELA LEV, ki pomeni tudi povečanje prenočitvenih kapacitet za 86 % v primerjavi z lanskim letom.

• TURISTIČNO PODJETJE KOMPAS je obljubilo, da bo v letošnjem letu doseglo 9 milijard 100 milijonov celotnega dohodka, kar je za 21,6 % več kot lani.

• Po družbenem planu za leto 1964 bi morala imeti GOSTINSKA PODJETJA 12.496 sedežev, kar je 12 % več kot lani, 323 sob za prenočevanje (96 % več kot lani) in 949 ležišč (86 % več kot lani). Zaradi premajhnega števila gostišč sredi Ljubljane za javno pre-

Osnovna šola dr. Jožeta Potrča: pri malici v popoldanskem času, ko so naloge že narejene

LJUBLJANSKEGA GRADU, in sicer, da bo del grajskih prostorov namenjen gostinstvu, del pa muzeju.

• Predlog družbenega plana za leto 1964 je tudi predvideval PORAST DRUŽBENEGA RAZVOJA V VSEJ OBRTI ZA 12 %. Največji porast proizvodnje in storitev je bil predviden v gradbeni, tekstilni in usnjarski stroki ter v obrti osebnih storitev.

predvsem zaradi finančnih težav FILMSKOGA SERVISA, ki so posledica poslovanja v prejšnjih letih.

Programi razvoja proizvodnje v industriji so po planu sloneli predvsem na uspešnejšem izkoriščanju obstoječih proizvodnih zmogljivosti in na potrebnem izpolnjevanju strojne opreme. S tem v skladu so bili tudi investicijski programi industrijskih podjetij, ki bodo v pretežni meri tudi realizirani. Zaradi ukrepov na področju kreditiranja investicij ne bodo izvršene predvsem predvidene investicije v grafični industriji.

• V GRADBENIŠTVU je plan predvideval 12 % povečanje obsega gradbenih storitev, pri čemer naj bi celokupna vrednost izvršenih del porasla samo za 5 %. Temu ustrezno naj bi se gibalo naraščanje produktivnosti v gradbeništvu ob istočasnem zmanjšanju števila zaposlenih, izboljšanju organizacije dela, izpolnjevanju tehnologije, izpolnjevanju sistema nagrajevanja itd. Celokupna predvidevanja družbenega plana so torej nalagala umiritev gibanj na področju investicij in na področju gradbeništvu.

Sirjenje investicijske fronte na širšem področju, ne samo na področju naše občine, pa je še nadalje pospeševalo konjunkturo v gradbeništvu. Pri takih pogojih se niso mogle uveljaviti dane smernice in je šel razvoj gradbene dejavnosti še nadalje v ekstenzivni smeri: povečevanje vrednostne realizacije iznad predvidevanj, povečevanje zaposlenosti, višji finančni rezultati in drugo.

Plan je predvideval znatna vlaganja v gradbeno mehanizacijo, za kar so bila prvotno zagotovljena tudi sredstva. Ob splošnih kreditnih ukrepih so omejena tudi sredstva za ta namen, tako da predvidevanja plana glede investicij v gradbeništvo ne bodo dosežena.

• Dosedanje ocene kažejo, da bo obseg železniških in poštinskih prometnih storitev dosegel povišanje, kot je predvideval družbeni plan.

Zaradi pravočasne zagotovitve zadostnih sredstev bo omogočena tudi izvršitev investicijskih programov v železniškem prometu: elektrifikacija pro-

• V TURISTIČNEM PROMETU so bile od pomembnejših investicij, predvidenih v planu realizirane ali so v realizaciji naslednje: HOTEL LEV, ADAPTACIJE V HOTELU SLON, RAZŠIRITEV BIFEJA HOTELA UNION, RAZŠIRITEV IN ADAPTACIJA LOKALA JADRAN, ADAPTACIJA IN RAZŠIRITEV RESTAVRACIJE URŠKA, ADAPTACIJA GOSTILNE SOKOL, GOSTINSKI OBRAT ROTOVŽ ZARADI ZAOSTAJANJA V CELOKUPNI REKONSTRUKCIJI DO KONCA LETA NE BO USPOBLJEN. PRAV TAKO NE BO DOGRAJEN V PREDVIDENEM ROKU GOSTINSKI OBRAT V TRGOVSKO-GOSTINSKI HIŠI NA TRGU REVOLUCIJE ZARADI USTAVITVE GRADBENIH DEL NA TEM TRGU.

Samo na podlagi podatkov o številu gostov in hotelov je težko dajati oceno o napredku turizma in doseganju predvidevanj družbenega plana. Vendar kažejo podatki za tričetrto leto, da se je skupno število gostov v tem razdobju znatno povečalo nasproti istemu razdobju lani.

• Dosedanji podatki o uspehih poslovanja gospodarskih organizacij s področja obrti kažejo, da bodo predvidevanja glede celotnega dohodka, družbenega proizvoda in narodnega dohodka presežena. Družbeni plan je predvideval na primer porast družbenega proizvoda za 12 %, dočim je znašal ta porast v prvem polletju, vzporedno s porastom realizacije in celotnega dohodka 27 %.

Zaradi splošnih pogojev poslovanja in delitve ustvarjenih sredstev, zaradi organizacijskega stanja v tej stroki (ki je bila v družbenem planu izrecno poudarjena), ki ga spremlja razdrobljenost proizvodnih, pa tudi drugih celotnih sredstev teh organizacij in zaradi nujnosti povečevanja sredstev za osebne dohodke, zaostaja relativno porast sredstev za sklade v tej stroki. Zaradi tega je skupščina sredi leta, tako kot v gostinstvu, tudi pri storitveni obrti ukinila obračunavanje pavšalnih družbenih obveznosti z namenom, da se povečajo lastna sredstva podjetij za razširjeno reprodukcijo. Primeri dosedaj izvršenih združitve v močnejše gospodarske organizacije kažejo dobre rezultate. In bo treba v tem pogledu še nadalje upoštevati ustrezne smernice občinskega družbenega plana. Čim učinkovitejša rešitve v tem smislu bo treba najti, tudi ob reorganizaciji dosedanjih servisov stanovanjskih skupnosti.

METOD BRAJER

Realizacija družbenih obveznosti, sprejetih s planom za leto 1964

• V MESTNI PLINARNI (predelava premoga) se bo proizvodnja povečala iznad planskih predvidevanj. Oskrba s plinom se je količinsko in kakovostno izboljšala, o čemer dokazujejo rezultati stalne kakovostne kontrole.

• TOVARNA OPTIČNIH IN STEKLOPIHAŠKIH IZDELKOV (predelava nekovin) je povečala v tričetrto leto obseg proizvodnje nasproti istemu razdobju lani za več kot 55 %. Kljub takemu uspehu bo tovarna zaradi zaostanka v dopolnjevanju strojne opreme iz uvoza le težko izpolnila svoj plan. Iz istih razlogov zaostaja podjetje v izvozu; v prvih devetih mesecih je izvoz nasproti istemu razdobju lani sicer povečan za 134 %, kar pa predstavlja izvršitev plana samo za 38,4 %. Razmerje bo popravilo povečanje izvoza v zadnjem tromesečju.

• KOVINSKA INDUSTRIJA (podjetje Rog in Tribuna) povečuje obseg proizvodnje iznad predvidevanj; v prvih devetih mesecih znaša porast proizvodnje 28,1 %. V zaostanku je kovinska industrija pri izvozu. Obseg izvoza v prvih devetih mesecih je izpod ob-

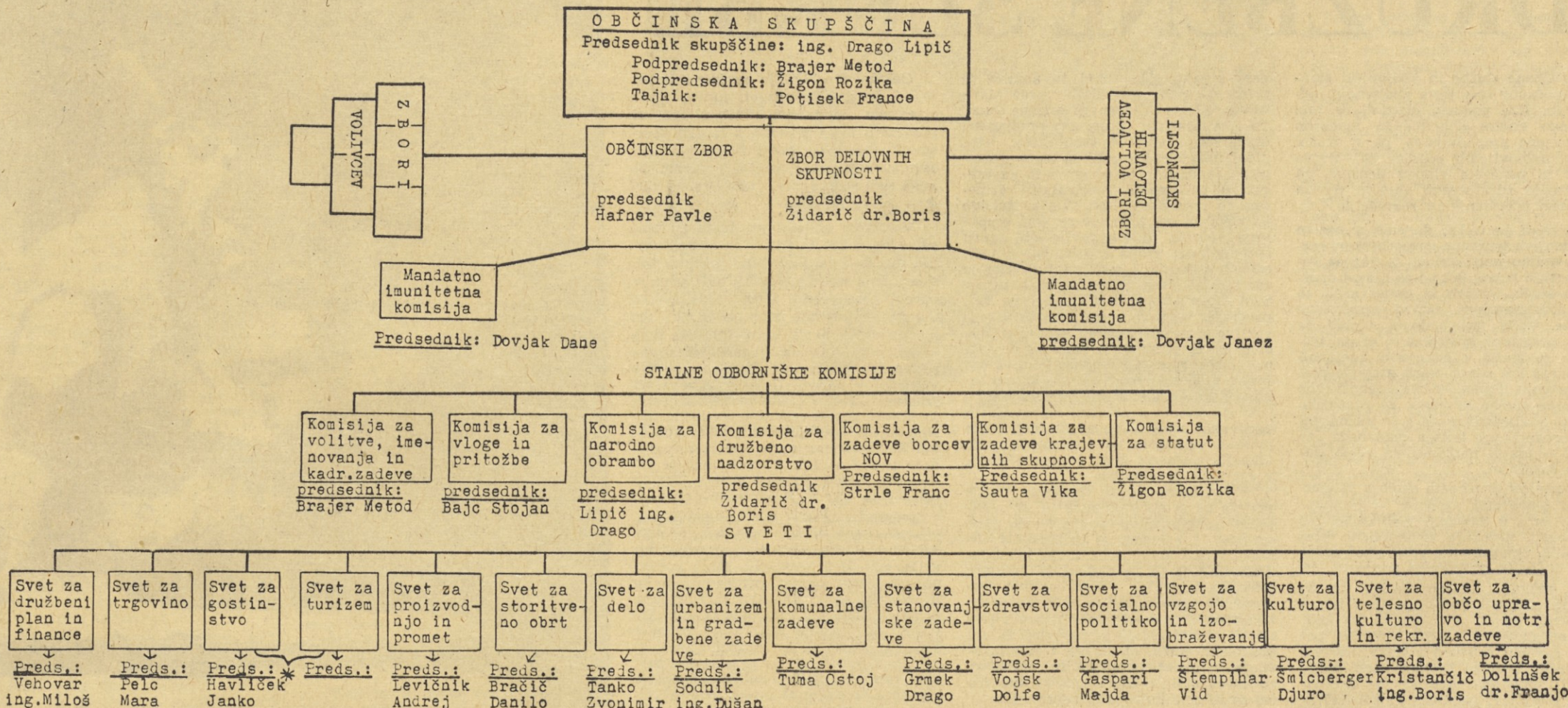
sega v istem razdobju lani in bo treba zamujeno nadoknaditi v zadnjih mesecih leta.

• V ELEKTROINDUSTRIJI (tovarna Zmaj) po podatkih za tričetrto leto obseg proizvodnje ne dosega niti lanskega obsega, izvoz pa niti ne polovice obsega izvoza v istem razdobju lani. Zaostajanje v proizvodnji je povzročila delna rekonstrukcija oziroma uvažanje strojne opreme ter pomanjkanje reprodukcije materiala, zaostajanje v izvozu pa predvsem boljši pogoji notranjega trga, pri čemer gre za nerazumevanje pomena vključevanja v mednarodno delitev dela.

• Obseg proizvodnje v PREDELAVI PAPIRJA (Kartonažna tovarna) je v tričetrto leto večji (24 %) kot je predvideval plan (19 %); izvršen bo tudi plan izvoza, ki je 59 % višji od izvoza prejšnjega leta.

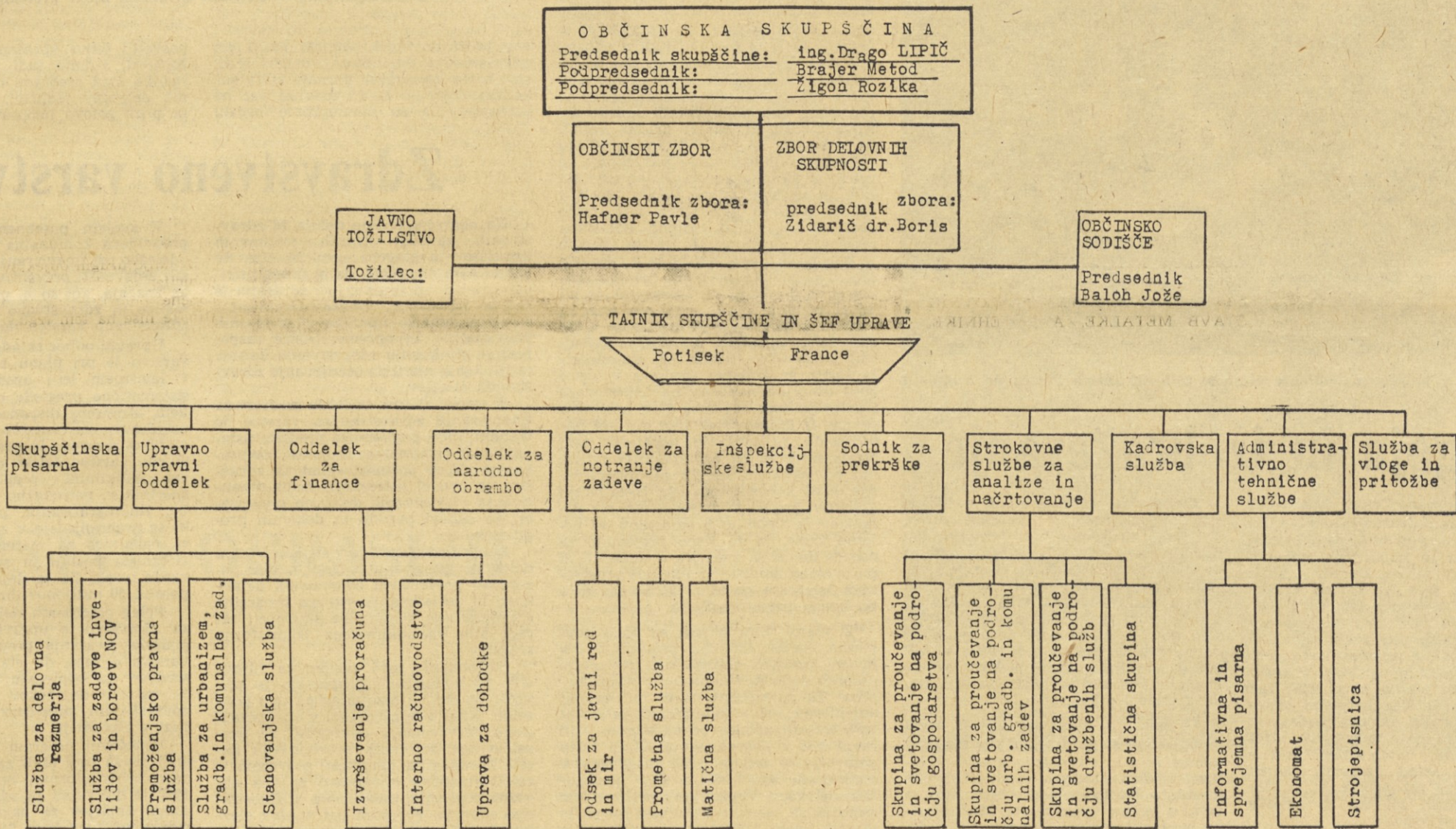
• V TEKSTILNI INDUSTRIJI (Pletenina, Volnenka, Angora) se je v devetih mesecih obseg proizvodnje povečal samo za 6,3 % in se ocenjuje, da bodo podjetja dosegla predviden porast z rezultati zadnjega tromesečja. Plan izvo-

Shema predstavniškega in politično izvršilnih organov skupščine občine Ljubljana-Center

* Sedaj obstaja združen svet za gostinstvo in turizem; reorganizacija bo izvedena v roku, predvidenem v 199. členu statuta

Shema upravnih in drugih organov skupščine občine Ljubljana-Center

UPRAVNO PRAVNI ODDELEK

Zupaničeva 6 — soba 40-III

Vodi upravni postopek v zadevah s področja: blagovnega prometa, gostinstva in turizma, industrije, obrti, prometa, gradbenišva in samostojnih zavodov ter izdaja odločbe:

- o ustanavljanju in prenehanju podjetij in obrti;
- o razširitvi ali omejitvi predmeta poslovanja;
- o izločitvi poslovne enote v samostojno podjetje;
- o uvedbi ali ukinitvi prisilne uprave in o spremembi sedeža firme;
- o izdaji dovoljenja za opravljanje obrti samostojnim obrtnikom, odločbe o prenehanju obrti in dovoljenja za začasno ustavitev.

Služba za delovna razmerja

Zupaničeva 6 — soba 32-33-III

Vodi upravni postopek:

- o priznanju delovne in posebne dobe;
- o kategorizaciji delovnih mest in glede razveljavitve ali podaljšanja učne pogodbe.

31-III

Izdaja delovne knjižice in vanje vpisuje podatke o priznani dobi, o strokovni izobrazbi in vnaša spremembe.

29 in 30-III

Nudi pravno pomoč delavcem, daje uradna mnenja in pojasnila za uporabo zakona o delovnih razmerjih.

30-III

Zbirna, pripravlja, obdeluje in daje mnenja za prehod delovnih organizacij na 42-urni delovni teden ter zbira in obdeluje statute delovnih organizacij.

Služba za zadeve invalidov in borcev NOV

Resljeva c. 18 — soba 20, 21 in 22-I

Vodi upravni postopek:

- o prvem priznanju svojstva VV in mlinskih invalidov, o zdravstveni zaščiti, o ortopedskih pripomočkih, o priznavalninah in družbenih pomočeh, o enkratni zimski pomoči, o prevodbi osebnih invalidnin, oskrbnin za časa rednega šolanja VVI, o posebnem invalidskem dodatku za otroke padlih borcev in splošni invalidski dodatek.

Izdaja objave za brezplačno vožnjo invalidskim upravičencem, podaljšuje knjižice in sprotaja vsa nakazila invalidnin in dodatkov.

Premoženjsko pravna služba

Zupaničeva 6 — soba 56-58-IV

Rešuje premoženjske pravne zadeve in izdaja odločbe:

- o dodelitvi zemljišč;
- o nacionalizaciji zgradb in gradbenih zemljišč in
- o odškodnini nacionaliziranih zgradb in zemljišč.

Urejuje premoženjsko pravna razmerja nepremičnin v družbenem sektorju. Vodi evidenco nepremičnin in družbeni lastniki in vsiljuje nesoglasja med zemljiško knjigo in katastrom.

Služba za urb., gradb. in komunalne zadeve

Zupaničeva 6 — soba 35-III

Vodi postopek v zadevah s področja urbanizma, gradbenišva, komunale, cest in prometa.

Izdaja odločbe in dovoljenja:

- o lokacijah, o graditvi, o tehničnem prevzemu, uporabi dovoljenja, o ureditvi gradilišč, o funkcionalnosti zemljišč, o rušitvah, o parkirnih prostorih, o dodelitvi lokacije za prireditve, o uporabi mestnega sveta, o določitvi tarife za odvoz smeti, o vodnogospodarskih zadevah, o prekopih ulic, pločnikov in cestnega sveta, o urejanju ulic, o postavitvi ter odstranitvi klosov ter dovoljenj za izvedbo svetlobnih in rečnih napisov.

Stanovanjska služba

Zupaničeva 6 — soba 39 in 38-III

Vodi postopek o stanovanjskih zadevah in izdaja odločbe:

- o določitvi stanarine, o namembnosti poslovnih prostorov, o nakazilu in oddaji stanovanj, o ugotovitvi nosilca stanovanjske pravice, o izpraznitvi stanovanj, o dovolitvi zamenjave, o izselitvi ter izdaja dovoljenja za opravljanje poslovne dejavnosti v stanovanjskih hišah.

Ugotavlja stanovanjski status.

ODDELEK ZA FINANCE

Zupaničeva 6

Uprava za dohodke vodi postopek v zadevah:

- odmere prometa davka 7-I
- odmere dohodnine in obrti 7-I 10-I
- enkratne obdavčitve in takse 11-I
- odmere davka od osebnega dohodka

11-I

— odmere proračunskega prispevka od zasebnikov 10-I- odmere od zgradb in zemlje 10-I
- opravlja davčno knjigovodstvo 9-I
- opravlja registracijo računov 8-I
- opravlja vse izterjatve 4-I

ODDELEK ZA NOTRANJE ZADEVE

Beethovnova 3

Izdaja individualne in kolektivne potne liste. Podaljšuje bivanje prehodnim, začasnim in stalnim tujcem. Izdaja izkaznice stalnim tujcem.

Sprejema prijave in objave začasnega ter stalnega bivališča tujcev.

Opravlja vse zadeve s področja požarne varnosti.

Odsek za javni red in mir

Beethovnova 3

Opravlja registracijo društev. Izdaja orožne liste, dovoljenja za nabavo orožja, streliva in razstreliva. Podaljšuje veljavnost orožnih listov. Vodi postopek v zadevah opravljanja verskih obredov in nabiranja prostovoljnih prispevkov društev. Sprejema prijave za prireditve in vloge za izdajo potrdil o nekaznovanju. Vpisuje volivce v volilni imenik in izdaja strankam tozadevna potrdila in osebne izkaznice. Vodi register stalnega prebivalstva. Izdaja potrdila o stalnem bivanju in overovlja knjige gostov.

Vodi posle v zvezi z osebnim stanjem državljanov.

Prometna služba

Beethovnova 3

Opravlja registracijo voznikov in motornih vozil. Izdaja prometna dovoljenja, evidenčne tablice in opravlja vse spremembe lastništva.

Povšetova 5

Sprejema vloge za opravljanje izpitov za voznike motornih vozil, ugotavlja sposobnost kandidatov in izdaja potrdila o opravljenih izpitih.

Matična služba

Beethovnova 3

Vodi evidenco o vseh matičnih dejstvih in izdaja:

- državljanske izkaznice in potrdila o domovinstvu;
- rojstne liste;
- samske in poročne liste;
- smrtovnice in
- pooblastila za poroko v tujem kraju.

Vodi postopek za priznanje očetovstva in pozakonitev.

INSPEKCIJSKE SLUŽBE

Resljeva c. št. 18

Inspekcijske službe opravljajo inspekcijske preglede in ukrepanja zoper kršitelje, in sicer:

- **inspekcijska dela** v gospodarskih organizacijah, kjer ugotavlja delovne pogoje, zaščito delavcev pred obratnimi nevarnostmi in proučuje vzroke nesreč pri delu;
- **tržna inspekcija** na področju blagovnega prometa, gostinstva, trgovine in obrti;
- **sanitarna inspekcija** nadzira obrtno proizvodnjo in promet z živil, sanitarne razmere v delovnih prostorih, ustanovah, lokalnih itd. Skrbí za preprečevanje in zatiranje nalezljivih bolezni ter opravlja nadzor nad objekti, ki bi lahko ogrozili zdravje občanov;
- **komunalna inspekcija** pri rekonstrukciji in gradnji cest, ureditvi parkirnih prostorov, na področju javne razsvetljave, parkov, nasadov, snage, pleskarstva in drugih komunalnih mestnih naprav;
- **veterinarska inspekcija** nad klavnimi živalmi, nad distribucijo in prometom z živil živalskega izvora in
- **gradbena inspekcija** nadzira gradnje na območju občine. Sodeluje v komisiji za tehnični prevzem objektov in za izdajo uporabnih dovoljenj.

STROKOVNE SLUŽBE ZA ANALIZE IN NAČRTOVANJE

CRTOVANJE

Zupaničeva 6 — soba 54 in 55/IV

Skupina za prouč. in svet. na področju gospodarstva

Proučuje, spremlja, analizira in daje predloge za dejavnost: industrije, blagovnega prometa, obrti, gostinstva, turizma, gradbenišva, prometa, komunalne dejavnosti in servisov krajevnih skupnosti ter spremlja delitvene odnose v gospodarskih organizacijah.

Skrbi za izvrševanje priporočil skupščine in njenih organov ter pomaga delovnim organizacijam pri uresničevanju le-teh.

Skupina za prouč. in svet. na področju družb. služb

Resljeva c. 18

Proučuje, spremlja, daje predloge in analizira dejavnost s področja: vzgoje in izobraževanja, kulture, telesne kulture in rekreacije, zdravstva in socialnega varstva.

Sestavlja razna poročila in skrbi za izvrševanje sklepov svetov: za zdravstvo, za socialno, politiko, za vzgojo in izobraževanje, za kulturo, za telesno kulturo in rekreacijo.

SLUŽBE ZA PROSNJE IN PRITOŽBE

Zupaničeva — soba 23-I

Rešuje prošnje in pritožbe občanov in opozarja pristojne organe ter delovne organizacije na ugotovljene nepravilnosti.

ADMINISTRATIVNO TEHNIČNE SLUŽBE

Informativna in sprejemna pisarna

Zupaničeva — soba 14-I

Sprejema vloge, daje strankam pojasnila in jih usmerja k pristojnim referentom in službam.

Opravlja overitve podpisov in prepisov. Izdaja razna potrdila in živalske potne liste.

Nudi občanom razne obrazce in jim pomaga pri izpolnjevanju le-teh.

DRUŽBENE SLUŽBE

Družbene službe in življenjski standard občanov so v tesni medsebojni odvisnosti. Kaj pomaga družini, če ima še tako visoke dohodke in moderno opremljeno gospodinjstvo, pa v družbi nima zagotovljenih pogojev za varstvo otrok in ostalih članov družine, za učinkovito zdravstveno varstvo ter za kulturno izživljanje in rekreacijo.

Priznati je treba, da smo v našem dosežanem družbeno-gospodarskem razvoju znatno bolj skrbeli za razvoj gospodarskih panog kot pa za razvoj družbenih služb. Gotovo bi danes našli za tak neenakomeren razvoj upravičene vzroke. Toda naj bodo ti vzroki še tako upravičeni, posledice so enako težke in se zlasti v nekaterih komunah že kažejo kot resna ovira gospodarskega razvoja. Pomanjkljivo organizirane družbene službe so vzrok za previsoko število izostankov z dela in onemogočajo organizacijo takega delovnega časa, ki bi dal možnost za večjo delovno storilnost.

Zaostanek družbenih služb v primerjavi s potrebami občanov — proizvajalcev terja v današnji fazi toliko več pozornosti, narekuje sistematično proučevanje, perspektivne programe razvoja in trdnje materialno osnovo.

V občini Ljubljana-Center je že prejšnji občinski ljudski odbor v letnih družbenih planih zavestno in ob podpori občanov na zborih volivcev posvetil razvoju družbenih služb posebno pozornost. Svet za socialno politiko je izdelal temeljito analizo o varstvu otrok, o njihovi prehrani in zdravstve-

nem stanju. Na osnovi te analize je prišlo do zasnove perspektivnega plana vsestranskega družbenega varstva otrok. Ta perspektivni program predvideva organizacijo varstva vseh otrok, letni plani na področju varstva otrok postopoma realizirajo ta program in ga vsebinsko prilagajajo specifičnim razmeram in potrebam. Tudi svet za šolstvo je predložil tak program razvoja osnovnega šolstva, ki zagotavlja ob koncu sedemletnega plana eno izmeno v vseh osnovnih šolah, s tem pa tudi pogoje za varstvo vseh osnovnošolskih otrok. Svet za socialno politiko pripravlja tudi program organiziranega vsestranskega varstva starejših občanov, svet za zdravstvo pa je pristopil k izdelavi programa splošnega zdravstvenega varstva občanov vseh starostnih slojev. Ravno tako svet za telesno kulturo in rekreacijo izdeluje študijo o ureditvi rekreacijskih parkovnih prostorov za mladino in s plansko prizadeva za čim množičnejšo udeležbo občanov, zlasti šolske mladine, v športnih dejavnostih.

V lanskem letu so družbene službe prejele za svojo dejavnost in za realizacijo programov skoraj polovico vseh sredstev, s katerimi je razpolagala občina. V letošnjem letu se je udeležba družbenih služb na občinskih sredstvih povzpela na 65 %. S temi sredstvi gospodarijo upravni odbori skladov družbenih služb po smernicah ustreznih svetov. V občini obstajajo naslednji skladi družbenih služb: za vzgojo in izobraževanje, za socialno varstvo, za zdravstvo, za investicije v zdravstvo, za kulturo ter za telesno kulturo in rekreacijo.

Celodnevno bivanje otrok v šoli terja od družbe, da posveti tudi posebno pozornost njihovu zdravju. Svet za zdravstvo je že pristopil k izdelavi perspektivnega programa razvoja splošnega zdravstvenega varstva. Ta program bo zajel tudi sistematično zdravstveno varstvo šolske mladine.

Varstveni oddelki pri šolah pa niso edina nova oblika vzgoje in izobraževanja otrok. V lanskem in letošnjem šolskem letu so šole uvedle tudi pouk v naravi kot obvezen sestavni del pouka določene starostne stopnje otrok. Pri uvajanju teh novih oblik šolskega dela je šolam nudila vso pomoč strokovna pedagoška služba. Uveljavili sta se dve vrsti šol v naravi, in sicer zimska ter poletna. Zimske šole v naravi zajemajo učence šestih razredov osnovnih šol. Namenjene so predvsem pouku smučanja kot sestavnemu delu telesno-vzgojnega pouka na šoli. Lansko zimo je 771 učencev bivalo po en teden v Gorjah pri Bledu, kjer so se učili smučanja.

Poletne šole v naravi so namenjene otrokom tretjih in četrtyh razredov osnovnih šol. Otroci bivajo po deset dni v Gorjah ali v Savudriji. Pouk poteka po posebnem učnem programu, ki ga je izdelala pedagoška služba. Plavanja, ki naj bi tako kot smučanje postalo sestavni del telesne vzgoje na osnovni šoli, se seveda učijo le tisti otroci, ki pridejo v Savudrijo, pa še to le ob ugodnem vremenu. S sistematičnim poukom plavanja bomo lahko pričeli šele takrat, ko bo dokončan zimski plavalni bazen. Vse kaže, da bomo to zamisel lahko uresničili že s prihodnjim šolskim letom. V bodoče bo moral vsak otrok, ki bo dokončal osemletko, znati smučati in plavati.

Svet za vzgojo in izobraževanje pa se ni ukvarjal samo z izboljšanjem delovnih pogojev na šolah in z uvajanjem novih oblik vzgoje in izobraževanja. Izredno skrb je posvetil tudi vrednotenju dela šolskih kolektivov. Dal je izdelati osnutek novih meril za nagrajevanje šol, o katerem zdaj razpravljajo prosvetni delavci v svojih kolektivih. Nova merila, ki naj bi pričela veljati že prihodnje leto, že v prvem predlogu nakazujejo objektivnejše pokazatelje za vrednost vloženega dela. Poleg tega sta svet in upravni odbor sklada zlasti v zadnji polovici letošnjega leta resno obravnavala višino osebnih dohodkov prosvetnih delavcev. Z letnim planom je bilo predvideno, naj bi se v teku leta osebni dohodki prosvetnih delavcev povečali za 6 odstotkov. Ta odstotek je bil lokaj nizko planiran, zato sta svet in upravni odbor odobrila povišanje sredstev šolam za osebne dohodke za nadaljnjih 6 odstotkov. Razen tega sta odobrila šolam še dodatna sredstva v višini 3000 dinarjev mesečno na zaposlenega s priporočilom, naj vsak član kolektiva prejme iz teh sredstev 1500 din kot nadomestilo za zvišanje nekaterih cen, ostala sredstva pa naj kolektivi razdelijo po lastnih kriterijih za nagrajevanje. Pred koncem tega leta bodo šolski kolektivi prejeli za zvišanje osebnih dohodkov še dodatno 5 odstotkov od celotne vsote, ki jo letno prejemajo za osebne dohodke, sredstva v enaki višini pa je sklad namenil za nagrade prosvetnim delavcem po oceni vloženega dela ob koncu prvega polletja.

Z vsemi temi ukrepi se bodo povprečni osebni dohodki prosvetnih delavcev povzpeli znatno nad povprečje osebnih dohodkov delavcev v gospodarstvu. Ta primerjava sicer ni najbolj objektivna, saj je kvalifikacijska struktura šolskih kolektivov na znatno višji ravni kot v gospodarstvu. Kljub temu pomenijo ti ukrepi velik napredek v družbenem vrednotenju dela pedagoških delavcev. Vzporedno z zviševanjem sredstev za osnovno dejavnost šol pa bi morali šolski kolektivi posvetiti večjo skrb notranji delitvi sredstev. Samoupravni organi na šolah so se doslej vse premalo trudili, da bi v okviru kolekti-

Stara Ljubljana — kulturni spomenik njene preteklosti

vov prišli do objektivnejših meril pri nagrajevanju. Pri notranji delitvi sredstev se še vse praveč poznajo stara zakonska določila, ki že zdavnaj več ne ustrezajo. Da so samoupravni organi

posvetili temu vprašanju premalo pozornosti, vidimo tudi po tem, ker so razlike med osebnimi dohodki prosvetnih delavcev različnih šol zelo velike in prav gotovo neopravičljive.

Zdravstveno varstvo

Na območju občine deluje 26 zdravstvenih zavodov raznih strokovnih usmeritev in stopenj specializacije. Se vedno nam ni uspelo, da bi dosegli najustreznejšo organizacijo zdravstvene službe na osnovi boljše organizacije dela, smotrnejše uporabe zdravstvenih pripomočkov in opreme, boljše razporeditve strokovnih zdravstvenih kadrov in izdelanih meril za ocenjevanje zdravstvenih storitev.

K smotrnejšemu trošenju sredstev za financiranje zdravstvenega varstva je v znatni meri pripomogla predlani ustanovljena komunalna skupnost zavarovancev. Tudi občinski sklad za zdravstvo je uvedel ustreznejši način financiranja zdravstvenih delovnih organizacij na osnovi pogodb in delovnih programov.

Svet za zdravstvo je v svojem letnem delovnem programu posvetil največ pozornosti preventivni zdravstveni dejavnosti in usklajevanju svojega programa s programom komunalne skupnosti zaradi čim racionalnejšega izkoriščanja sredstev.

Sodelovanje med svetom za zdravstvo in komunalno skupnostjo je privelo do dobrih rezultatov na tem področju. Kažejo se predvsem v obojestranskem prevzemanju obveznosti za urejanje določenih preventivnih akcij. Komunalna skupnost prevzema v celoti finančne obveznosti za vsa obvezna cepljenja, besežiranje in fluorizacijo zobovja. Program patronažne službe, babiške službe in zdravstvenega varstva šolskih in predšolskih otrok financirata sklad za zdravstvo in komunalna skupnost v enaki višini.

V svojem posebnem programu pa predvideva komunalna skupnost še sodelovanje pri financiranju nekaterih drugih dejavnosti preventivno-zdravstvenega značaja, kot so n. pr. šolske mlečne malice in zdravstveno letovanje otrok, zdravstveno varstvo dojenčkov itd.

Upravni odbor sklada za zdravstveno varstvo je pri planu trošenja sredstev v letošnjem letu upošteval predvsem sistematične preglede otrok v centralnem otroškem dispanzerju, preventivno-zdravstveno varstvo mladine, sistematične preglede in preventivno zdravstveno varstvo šolske mladine pri šolski polikliniki, preglede mladincev športnikov, patronažno in babiško službo, fluorografiranje, pomoč občanom, ki se prehranjujejo v zdravstveni menzi, čakalnici za matere in otroke na železniški postaji in zdravstveno letovanje otrok. Za te dejavnosti je sklad porabil 50 milijonov dinarjev.

Poleg omenjenih dejavnosti sta svet za zdravstvo in upravni odbor sklada podprla izvajanje programa otroškega varstva s tem, da sta prispevala del sredstev za odpiranje novih prostorov za varstvo dojenčkov ter za gradnjo zdravstvenih prostorov pri počitniški bazi v Savudriji.

V delovni program sveta za zdravstvo spada tudi skrb za gradnjo stanovanj tuberkuloznim bolnikom. V letu 1982 je dal sklad za zdravstvo 22 milijonov dinarjev za nakup 5 dvosobnih stanovanj. Lani je za 24 milijonov kupil za tuberkulozne bolnike 2 trosobni, 4 dvo in polsobna in 2 dvosobni stanovanj ter eno garsonjero. V letošnjem proračunu sklada je bilo za ta namen določenih skoraj 39 milijonov. Ta sredstva bodo omogočila nakup 5 enosobnih, 6 dvosobnih in 1 trosobnega stanovanja.

Ker je sklad za zdravstveno varstvo lani in letos sklepal s stanovanjskim skladom občine pogodbe za 50-odstotno udeležbo pri gradnji, znaša polna vrednost kupljenih stanovanj, ki bodo zgrajena letos in prihodnje leto, 125.600.000 dinarjev.

V zadnjem času je svet za zdravstveno varstvo pristopil k izdelavi programa razvoja splošnega varstva občanov vseh starostnih kategorij. Pri izdelavi tega programa sodelujejo družbeni, socialni in zdravstveni delavci. Program naj bi na osnovi potreb občanov nakazal najučinkovitejšo smer razvoja splošne zdravstvene službe v občini. Svet za zdravstvo je pristopil k programiranju predvsem zato, ker občinski zdravstveni dom deluje v izredno težkih pogojih in ker je zdravstveno varstvo občanov kljub številnim zdravstvenim zavodom v občini izredno pomanjkljivo. Zdravstveni dom je zaradi težkih delovnih pogojev (neprimerni, za silo adaptirani prostori) predlagal gradnjo novega poslopja. Svet za zdravstveno varstvo se ni mogel odločiti za tako rešitev brez temeljite analize potreb, organizacije in vsebine zdravstvene službe. Program zdravstvenega varstva bo izdelan do maja prihodnjega leta. O tem programu bodo razpravljali tudi zbori volivcev in od dokončnih odločitev v programu je odvisna tudi gradnja novega zdravstvenega doma.

Ura biologije v biološkem kabinetu osnovne šole dr. Jožeta Potrča na Vodmatu

Vzgoja in izobraževanje

Občina Ljubljana-Center ima poleg posebne šole za defektne otroke še deset osnovnih šol s približno 6000 učenci. Vsako leto se kapacitete osnovnih šol razširijo za toliko, kolikor znašajo kapacitete ene šole. To seveda ne pomeni, da gradimo vsako leto novo šolo. Pri izvrševanju programa se je pokazalo, da je včasih ustreznejše nadzidati obstoječo šolo ali ji prizidati novo krilo ter s tem povečati zmogljivost v enaki meri, kot če bi gradili novo šolo. Tak način širjenja šolskih kapacitet narekujejo urbanistični razlogi, pedagoški motivi in ne nazadnje tudi manjši stroški. Razen gradnji novih šolskih prostorov je moral sklad nameniti znatna sredstva tudi za rekonstrukcijo in modernizacijo starih šol ter za nabavo novih učil in opreme.

V letošnjem investicijskem planu sklada za vzgojo in izobraževanje je predvidenih približno 700 milijonov dinarjev. S temi sredstvi je treba zagotoviti nadzidavo šole na Ledini, dokončanje prizidkov pri šoli Toneta Tomšiča, adaptacijo kletnih prostorov pri šoli Frana Levstika, dozidavo in adaptacijo pri šoli na Prulah, dokončanje šole Jožeta Potrča in ureditev njene okolice, priprave za gradnjo zimskega šolskega plavalnega bazena in pomoč pri gradnji obmorske baze, ki je izven počitniške sezone namenjena za šolo v naravi.

Vsa ta planirana dela potekajo brez zamud. Tako je šola Jožeta Potrča že dokončana, dozidana je šola na Prulah, prizidek pri šoli Toneta Tomšiča je pred dovršitvijo, dozidava šole na Ledini je v polnem teku, adaptacija kletnih prostorov pri šoli Frana Levstika je končana, baza v Savudriji bo dokončana do maja prihodnjega leta, načrti za plavalni bazen so v izdelavi in še v letošnjem letu bodo opravljena pripravljala dela.

Vestno izpolnjevanje investicijskega plana je omogočilo, da so šole v letošnjem šolskem letom znatno povečale število varstvenih oddelkov. V teh oddelkih je danes šestina vseh šolskih otrok. Šole, ki imajo boljše pogoje glede na število prostorov, so letos že formirale varstvene oddelke po razredih, kar omogoča znatno učinkovitejšo dodatno pomoč pri učenju, boljše organizacijo izvenšolske dejavnosti otrok enake starosti in utrjevanje razredne skupnosti učencev. Take varstvene oddelke — razredne skupnosti imata šoli Jožeta Potrča in Frana Levstika.

Notranost sodobno urejene Delavske knjižnice v Delavskem domu — bralec v neposrednem stiku s knjigo, knjižničar je samo svetovalec

VARSTVO OTROK

Program razvoja varstva otrok v občini Ljubljana-Center je tesno povezan s perspektivnimi programi razvoja ostalih družbenih služb, kjer taki programi že obstajajo. Sicer pa je praktično uresničevanje varstva otrok usklajeno z letnimi plani vseh družbenih dejavnosti, ki program otroškega varstva razširjajo in ga izpopolnjujejo. Program varstva otrok izvaja svet za socialno politiko. V programu pa se vključujejo tudi dejavnosti svetov za vzgojo in izobraževanje, zdravstveno varstvo, telesno kulturo in rekreacijo, mnoge strokovne službe v občini pa tudi družbene organizacije in društva.

Potrebe po urejenem otroškem varstvu so v občini Ljubljana-Center znatno večje kot v večini ostalih občin. Matere so v pretežni večini zaposlene, saj je med ženskami komaj nekaj sto nezaposlenih. Poleg visokega števila zaposlenih staršev narekujejo potrebo po otroškem varstvu še mnogi drugi vzroki, kot so način življenja v prometnem mestnem središču, slabe stanovanjske razmere mnogih družin z otroki, večje število nepopolnih družin z ozirom na večjo gostoto prebivalstva itd.

V oktobru 1962 je bila izdelana anketa, ki je pokazala, da je v občini 15 odstotkov otrok, starih do 15 let, brez urejenega varstva, četrtina vseh otrok te starosti pa brez urejene prehrane.

Odstotek otrok brez urejenega varstva sicer ni tako visok, vendar anketa ni dala podatkov o težavah, ki jih imajo zaposleni starši z zagotavljanjem varstva svojim otrokom.

V programu varstva otrok so se z ozirom na specifične potrebe in razmere v občini uveljavila nekatera načela. Kot prvo in najpomembnejše je načelo, naj se varstvo šolskih otrok odvija v okviru šolskih in razrednih skupnosti, varstvo predšolskih otrok pa okrog centralnih varstvenih ustanov za predšolske otroke s široko mrežo manjših ustanov po stanovanjskih blokih.

Taka smer razvoja otroškega varstva se ni uveljavila samo zaradi štednje s sredstvi, temveč predvsem zato, ker smatramo, da ima varstvo otroka pri šoli izredne prednosti za njegovo družbeno vzgojo. To ne more biti ovira za zblizevanje šolskih otrok s predšolskimi, saj je za tako zblizevanje nešteto možnosti preko najrazličnejših interesnih dejavnosti in skupnih manifestacij. Šolsko varstvo pa lahko zagotavlja načrtno skrb za njegov učni uspeh, poklicno usmerjenost in vzgojo v tovariškem duhu, ki je pri skupnem delu najbolj pomembna. Šolsko varstvo ima tudi znatne prednosti na področju organizirane prehrane, ki mora biti usklajena s starostjo in zdravstvenim stanjem otrok.

Po programu naj bi vsaka krajevna skupnost imela centralno varstveno ustanovo, na območju krajevne skupnosti pa naj bi delovale še manjše ustanove. Tak način varstva predšolskih otrok je pokazal že vrsto dobrih uspehov. Vzgojitelji v manjših ustanovah in vzgojitelji centralne ustanove sestavljajo enoten kolektiv in skupaj izmenjujejo izkušnje pri delu. Take centralne varstvene ustanove za predšolske otroke imajo že krajevne skupnosti Ajdovščina, Prule, Kolodvor, Stara Ljubljana, Gradišče in Poljane. V prihod-

njem letu bo treba proučiti potrebe po gradnji takih ustanov še v ostalih dveh krajevnih skupnostih.

V krajevni skupnosti Vodmat, ki nima centralne varstvene ustanove za predšolske otroke, temveč se postopoma odpirajo manjši varstveni prostori, se je v program varstva predšolskih otrok s polnim razumevanjem vključil kolektiv novozgrajene šole dr. Jožeta Potrča. S tem postaja šola na območju krajevnih skupnosti žarišče vzgoje otrok. Žal je pri tem načinu varstva izostala aktivnejša pomoč krajevnih skupnosti.

V letošnjem letu je svet za socialno politiko posvetil posebno skrb širjenju kapacitet za varstvo dojenčkov. Odprta sta oddelka za varstvo dojenčkov dveh starostnih skupin pri varstveni ustanovi na Ajdovščini in na Prulah. Varstvo dojenčkov bodo uvedli tudi v krajevni skupnosti Poljane in v krajevni skupnosti Gradišče. Možnosti za varstvo najmlajših otrok pa so tudi na Vodnatu, treba je le še proučiti potrebe staršev, ki stanujejo na tem območju. Težimo za tem, da bi bilo varstvo dojenčkov organizirano v neposredni bližini stanovanj.

V sedemletnem perspektivnem programu razvoja občine bo treba smelo zastaviti nadaljnje obveznosti do otroškega varstva v okviru edine možne perspektive: nuditi družbeno varstvo vsakemu otroku! To pomeni, da je treba za najmanj štirikrat povečati kapacitete varstvenih ustanov za predšolske otroke. Tak perspektivni program varstva predšolskih otrok bi skupaj s perspektivnim programom šolstva zagotovil družbeno varstvo vsem otrokom do 14. leta.

Varstvo v ustanovah pa ni edina oblika varstva otrok v občini. Pomembno vlogo v splošni skrbi za varstvo otrok imajo tudi dnevna in večtedenska letovanja. Zato se gradnje počitniških baz v Savudriji in Gorjah pri Bledu udeležuje s svojimi sredstvi tudi sklad za socialno varstvo. Ti dve bazi, ki sta v šolskem času namenjeni šoli v naravi, služita med počitnicami za letovanja predšolskih in šolskih otrok. S tem smo dosegli smotno izkoriščenost obeh baz skozi vse leto. Dnevna letovanja v bližini okolici Ljubljane omogočajo celodnevno varstvo otrok med 6 in 14 letom. Baza za dnevna letovanja bi lahko sprejela večje število otrok, kot smo ga zaželežili letos. Ker pa dajemo tej obliki letovanja šele z letošnjim letom trdnostno osnovo, smo prepričani, da bo zanimanje otrok in staršev postajalo iz leta v leto večje.

Financiranje varstva otrok je urejeno tako, da je varstvo tako za šolske kot za predšolske otroke in dojenčke ocenjeno na osnovi dejanskih stroškov. Pri poravnavi teh stroškov sodelujejo starši, sklad za vzgojo in izobraževanje ter sklad za socialno varstvo. Starši prispevajo predvsem sredstva za prehrano otrok. Sredstva za osnovno dejavnost na področju varstva prispeva sklad za vzgojo in izobraževanje. Sklad za socialno varstvo poravnava prispevek staršev v celoti ali delno za tiste otroke, katerih starši tega prispevka ne zmorejo. Na enak način prispeva sklad za socialno varstvo tudi sredstva za letovanje otrok, njihovo prehrano v šoli in za rejnine.

haja v družini med dvema generacijama do neprijetnih nesporazumov. Živeti v prijetnem okolju, kjer ni treba skrbeti za kurjavo, prehrano, vzdrževanje stanovanja in druge nujne reči pa biti kljub temu v takšni bližini svojih domačih, da se stiki z njimi ne pretrgajo, to je želja mnogih naših občanov.

Gradnjo stanovanj za ostarele občane narekuje tudi stanovanjska tiska v naši občini. Starejši občani, najemniki večjih stanovanj, sproščajo svoja

V varstveni ustanovi krajevnih skupnosti Ajdovščina, kjer je bil letos odprt varstveni oddelk tudi za dojenčke

stanovanja za družine z otroki, ki potrebujejo več prostora, ali pa s svojo preselitvijo dajejo mlajši generaciji v tesnem stanovanju, kjer živijo dva ali trije rodovi, boljše stanovanjske pogoje.

Prva stanovanjska hiša za strejše občane je že v gradnji in bo prihodnje leto sprejela 120 stanovalcev. Prvotni osnutek sedemletnega plana je predvidel nadaljnjo gradnjo takih stanovanjskih hiš in prav gotovo bo tako določilo ostalo tudi v dokončnem besedilu sedemletnega plana. Vendar naj bi gradnja velikih stanovanjskih hiš ne postala edina oblika gradnje stanovanj za starejše občane. Prav gotovo bo prišlo tudi do gradnje garsonjer v posameznih etažah stanovanjskih hiš za družine. Tako bi tisti starejši ljudje, ki želijo ostati v najbližji bližini mladih, imeli možnost, da so še naprej vključeni v ritem življenja, ki ga diha taka stanovanjska hiša z otroki in zaposlenim starši.

Ob prvi stanovanjski hiši za starejše občane se bodo pričele razvijati najrazličnejše oblike pomoči starejšim občanom, hiša pa bo s svojimi prostori in lepo opremljenimi prostori povezovala domače stanovalce z zunanjimi in lepo opremljenimi prostori povezovala domače stanovalce z zunanjim svetom. Kolektiv in vodstvo te prve v bodoči seriji sorodnih hiš bo poverjena naloga, da razprede vse vrste dejavnosti v korist ostarelih občanov — nego bolnih na njihovih domovih, skrb za oskrbo ostarelih in osamelih bodisi na področju prehrane, gospodinske pomoči in podobno. Pri izvrševanju te naloge bodo morale kolektivno pomagati vse ustrezne strokovne službe, kot so zdravstveni dom, center za socialno delo in druge, pa tudi krajevne skupnosti s svojimi komisijami.

V lanskem letu je svet za socialno politiko zasnoval letovanje občanov, ki nimajo dovolj lastnih sredstev, da bi preživeli počitnice izven Ljubljane. Mnogi izmed njih so prvič letovali ob morju, ali pa sploh prvič preživeli počitnice izven svojega doma. Ta oblika pomoči starejšim občanom je postala stalna. Med koristniki je naletela na izredno zadovoljstvo zaradi pozornosti občine pa tudi zaradi izredno ugodnega zdravstvenega vpliva počitnic.

Sklad za socialno varstvo daje znatna sredstva za plačevanje delnih ali celotnih oskrbnin v zdravstvenih in socialnih domovih za tiste občane, ki nimajo lastnih sredstev ali pravice do zdravstvenega zavarovanja. Število zdravstveno nezavarovanih občanov pa je vedno manjše. Predvojna generacija obrtnikov, trgovcev in drugih zasebnih poklicev, ki si niso pridobili pravic do zdravstvenega zavarovanja, odмира. Zato pa je še vedno veliko število upokojencev z nizkimi osebnimi ali družin-

KULTURA

Našim občanom je na razpolago veliko število kulturnih ustanov, ki so skoraj vse osredotočene na območju občine Ljubljana-Center. Mnoge med temi kulturnimi ustanovami so nacionalnega pomena, vendar je mnogo tudi takih, ki so namenjene predvsem prebivalcem našega mesta.

O izrazito občinskih kulturnih ustanovah bi pravzaprav težko govorili, saj prihajajo v središče mesta tudi občani iz vseh ostalih štirih ljubljanskih občin. Tako jih v velikem številu srečujemo v Mestnem gledališču ljubljanskem, v knjižnicah, Mestnem muzeju, Mestni galeriji, Sentjakobskem gledališču itd. Način financiranja kulturne dejavnosti v občini in mestu je prav gotovo neustrezen. Zato se tudi dogaja, da dajejo nekatere mestne občine za kulturno dejavnost le po nekaj milijonov iz svojih proračunov, medtem ko mora občina Ljubljana-Center nameniti samo za osnovno dejavnost po nekaj sto milijonov dinarjev letno. Kljub tako visokim sredstvom ugotavljamo, da so osebni dohodki kulturnih delavcev izredno nizki in neusklajeni z dohodki na področjih ostalih dejavnosti v občini.

V letošnjem letu bo sklad za kulturo občine Ljubljana-Center ob 6,5 % udeležbi na proračunskih sredstvih razpolagal s približno 300 milijoni dinarjev. Samo za financiranje dejavnosti na osnovi delovnih dogovorov, sklenjenih z delovnimi organizacijami s področja kulturne dejavnosti, bo sklad potrošil približno 230 milijonov dinarjev. Toda s temi sredstvi krije samo osnovne potrebe za funkcionalno dejavnost tistih kulturnih ustanov, do katerih ima ustanoviteljske dolžnosti. To so predvsem Mestno gledališče ljubljansko, Mestna ljudska knjižnica, Delavska knjižnica, Slovanska knjižnica, Mestni muzej, Zavod za ureditev stare Ljubljane itd.

O nerazumevanju občine Ljubljana-Center za kulturo je bila v javnosti izrečena ali napisana že marsikatera pi-

»Zmehana glava« Jeana Anouilha na odru Mestnega gledališča ljubljanskega — Vladimir Skrbinek kot general in njegova hči Nada Bavdeževa

kra in ostra beseda. Kot odgovor bi navedli le nekaj stvilik:

V lanskem letu so vse občine ljubljanskega okraja prispevale za kulturno dejavnost 571 milijonov dinarjev, občina Ljubljana-Center pa od te vsote 245 milijonov;

na občana je za kulturno dejavnost prispevala občina Ljubljana-Center (v lanskem letu) 7239 dinarjev, ostale občine pa: Ljubljana-Bežigrad 801,2 din, Ljubljana-Siška 707,3 din, Ljubljana-Vič 523,3 din.

Ugotavljamo, da je prispevek naše občine za kulturno dejavnost na število prebivalcev višji, kot npr. v Münchnu ali na Dunaju.

S tem seveda nikakor nečemo dokazovati, da so sredstva, ki jih za svojo dejavnost prejemajo kulturne ustanove ali skupine zadostna. Smatramo pa, da bi morali na področju kulture najti pravičnejša merila za družbeno financiranje in ustreznejšo razmejitev obveznosti med vsemi ljubljanskimi občinami in republiko. Predvsem pa bodo morale vse ljubljanske mestne občine na osnovi medobčinskega sodelovanja ali v okviru Mestnega sveta v najkrajšem času najti skupno rešitev pri zagotavljanju investicijskih sredstev, ki so nujno potrebna za zboljšanje delovnih pogojev v nekaterih kulturnih ustanovah.

Predvsem je treba najti rešitev za dozidavo Mestnega gledališča ljubljanskega. Delovni kolektiv dela v izredno težkih pogojih, saj njegova stavba v svoji prvotni zasnovi sploh ni bila namenjena za poklicno gledališče in dodatne poznejše adaptacije tudi niso mo-

(Nadaljevanje na 6. strani)

VARSTVO ODRASLIH

Več kot petina občanov v občini Ljubljana-Center je starejših kot 55 let. Že samo ta podatek pove, da so pred občino postavljene izredno obširne in odgovorne naloge na področju skrbi za starejše občane. Res se iz leta v leto zmanjšuje število občanov, ki nimajo zakonite pravice do pokojnine, ali pa je njihova pokojnina nepopolna zaradi kratke delovne dobe. Toda to seveda nikakor ne pomeni, da se zmanjšujejo obveznosti družbe do varstva starajočih se občanov, saj je denarna pomoč družbe posameznim občanom le ena izmed oblik v celotni organizaciji skrbi za odrasle.

Res je, da za področje varstva odraslih občanov še nimamo izdelanih trdnih programov, ki bi detajlno obravnavali, nakazovali in povezovali vse oblike te dejavnosti v trden sistem. Priprave za izdelavo takega programa pa so že v teku. Do konca letošnjega leta bo center za socialno delo izdelal analizo varstva odraslih v naši občini, ki bo prikazala, v kakšnih pogojih živijo naši starejši občani in kakšne vrste pomoči pričakujejo od družbe. Ta analiza bo služila za osnovo pri izdelavi perspektivnega programa varstva odraslih občanov.

Kljub pomanjkanju trdnjega programa pa so se v dosedanjem delu že pokazale nekatere rešitve kot izredno ustrezne za naše pogoje in bodo prav gotovo našle svoje mesto v perspektivnem programu. Na osnovi teh posameznih rešitev se že oblikuje jasnejša predstava o bodočih oblikah dejavnosti na tem področju.

Gradnja ustreznih stanovanj je postala ena izmed pglavitnih nalog na področju varstva odraslih. Številni so vzroki, ki narekujejo to nalogo. Predvsem si mnogi starejši, zlasti osamelci občani, želijo stanovati v takem okolju, ki jim zagotavlja vsestransko pomoč. Tudi med tistimi starejšimi občani, ki žive v krogu svojih družin, je mnogo takih, ki bi iz različnih vzrokov radi zamenjali svoje stanovanjsko okolje in življenjske pogoje: zaposleni otroci jim ne morejo nuditi v polni meri pomoči, ki jo potrebujejo; mnogokrat se ne morejo prilagoditi načinu življenja, ki ga živijo otroci in vnuki; nemalokrat pri-

Varstvo borcev NOB

Med občani občine Ljubljana-Center je izredno veliko število udeležencev narodnoosvobodilne vojne. Žal za vse še danes ni rešeno ne stanovanjsko in ne njihovo materialno vprašanje v zadovoljivi meri. Mnoge delovne organizacije, kjer so borci zaposleni, so premalo storile za rešitev njihovega stanovanjskega problema, ki je med borci najtežji. Občina je z gradnjo stanovanj za borce NOB v znatni meri omilila stanovanjske probleme upokojenih borcev. V zadnjih treh letih je za 310 milijonov dinarjev nakupila 69 stanovanj za upokojene borce. Ker pa vsako leto prihaja v pokoj novo število borcev, ki jim delovne organizacije niso nudile stanovanj, ostaja to vprašanje stalno nerešeno. Od lanskega oktobra do zdaj je komisija za zadeve borcev pri občinski skupščini prejela več kot 150 novih prošenj za stanovanja z navedbami prošilcev, da so njihova stanovanja neprimerna, premajhna ali kako drugače neustrezna.

V občinskem statutu so določila, ki narekujejo občini posebno skrb za vsestransko pomoč borcev. Po določilih statuta je imenovana tudi posebna komisija za zadeve borcev, v kateri kot člani delujejo aktivni udeleženci narodnoosvobodilne vojne. Da občina zavestno in s polnim razumevanjem uresničuje ta določila statuta, dokazuje veliko število stanovanj, ki jih je zagotovila borcev. Ugotavljamo pa, da bodo

morele delovne organizacije ravno tako hitreje reševati stanovanjske probleme borcev. Samoupravni organi delovnih organizacij bi morali ravno z gradnjo stanovanj dokazovati hvaležnost borcev-starih članom kolektiva, ki so požrtvovalno vlagali svoje delovne sile za razvoj delovne organizacije v najtežjih po vojnih letih.

Prejemki upokojenih borcev, ki jih je v naši občini približno 1500, so izredno nizki. Večina jih je upokojena po VI. zavarovalnem razredu, kar znaša

Na igrišču otroškega planinskega letovišča v Gorjah pri Bledu

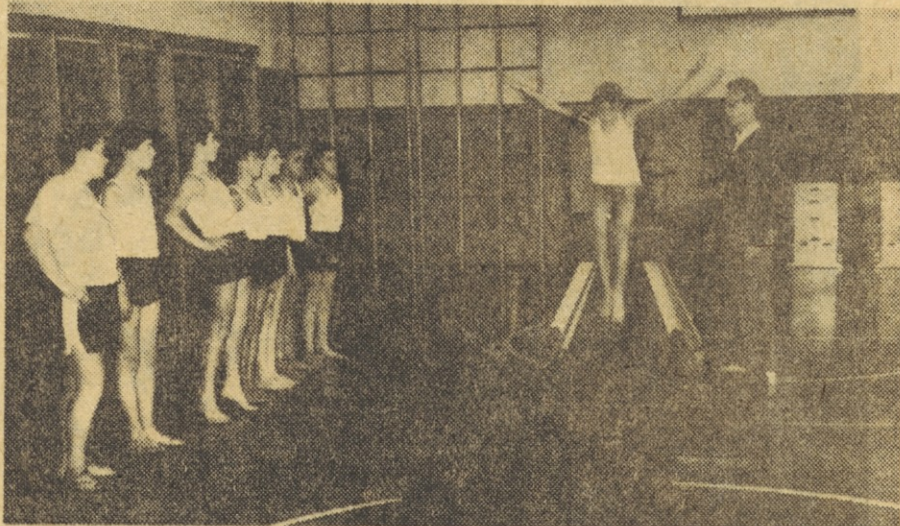
(Nadaljevanje s 5. strani)

gle zadovoljiti funkcionalnih potreb gledališča. Obstaja predlog, naj bi se sedanja stavba razširila proti frančiškanskemu vrtu. Stroški za dozidavo bi znašali približno tristo milijonov dinarjev.

S pomanjkanjem prostorov se srečujejo tudi v knjižnicah, ki bi z ozirom na število razpoložljivih knjig in številom bralcev potrebovale vsaj še približno 1500 m² koristne površine. Gradnja novih prostorov v tej izmeri bi terjala dodatnih 200 milijonov dinarjev.

Razširiti bi bilo treba tudi prostore Mestnega muzeja, katerega dejavnost je ravno tako vsaj mestnega pomena.

Ce bi torej želeli zagotoviti v prihodnjem letu najnujnejša sredstva za financiranje osnovne dejavnosti kulturnih ustanov, za društveno dejavnost na področju kulture in vsaj še sredstva za izdelavo potrebnih gradbenih načrtov in nekaj manjših investicijskih izvedb, kot je ureditev klubov, bi potrebovali vsaj pol milijarde dinarjev. Toliko sredstev občina prav gotovo ne bo zmogla spričo perečih potreb na ostalih področ-

Pri telovadbi v sodobno opremljeni telovadnici osnovne šole dr. Jožeta Potrča na Vodmatu

jih družbene dejavnosti. Pričakujemo, da bo na osnovi medsebojnega sodelovanja in trezne presoje le mogoče najti skupno rešitev v okviru mesta, saj ugotavljamo, da je med obiskovalci Mest-

nega gledališča ljubljanskega komaj 44 % naših občanov, Mestne ljudske knjižnice 52 %, Delavske knjižnice 36 %, Slovanske knjižnice 34 %, Mestnega muzeja 48 % in Mestne galerije 57 %.

Telesna kultura in rekreacija

Svet za telesno kulturo in rekreacijo je v svoj delovni program vnesel kot osnovno nalogo skrb za množično udeležbo občanov v športnih dejavnostih in rekreaciji. Zato je v letošnjem letu prišlo do tesnejšega sodelovanja med svetom in Občinsko zvezo za telesno kulturo, ki združuje v svoji organizaciji dvanajst športnih društev s približno 7500 člani. Sklad za telesno kulturo financira v okviru razpoložljivih sred-

stev dejavnosti. Pričakujemo, da bo na osnovi medsebojnega sodelovanja in trezne presoje le mogoče najti skupno rešitev v okviru mesta, saj ugotavljamo, da je med obiskovalci Mest-

nega gledališča ljubljanskega komaj 44 % naših občanov, Mestne ljudske knjižnice 52 %, Delavske knjižnice 36 %, Slovanske knjižnice 34 %, Mestnega muzeja 48 % in Mestne galerije 57 %.

ki predvideva, da morajo po letošnjem letu prihajati iz osnovnih šol mladinci, ki bodo znali smučati in plavati. Obstaja planinska baza v Gorjah ter izgradnja šolskega plavalnega bazena omogočata ne le osnovni pouk v teh dveh športnih panogah, temveč dajeta tudi možnosti za športna tekmovanja med šolskimi društvi. Z odpiranjem novih telovadnic pri šolah ter z gradnjo športnih igrišč pa so dane možnosti tudi za množično udeležbo šolske mladine v ostalih športnih panogah.

Letos je svet za telesno kulturo in rekreacijo posvetil vse sile uveljavljanju pogojev za množično udeležbo mladine v športni dejavnosti, zato se je tudi manj ukvarjal z vprašanji, ki se nanašajo na rekreacijo občanov. Prihodnje leto bo moral posvetiti temu

Kontrasti na Titovi cesti

vprašanju več pozornosti. Treba bo v programu upoštevati vrsto društev, ki delujejo na območju občine, zlasti planinska in sorodna društva. Povezati bo moral svojo dejavnost z obstoječimi strokovnimi službami in organizacijami, kot so Zavod za letovanje otrok,

Počitniška skupnost itd. V okviru občine bo treba izdelati enoten program rekreacije, ki bo zajel potrebe in interese vseh občanov in na osnovi takega programa izvesti delitev dela med ustreznimi službami in društvenimi organizacijami ter društvi. ROZI ŽIGON

Praktični pouk smučanja v planinskem letovišču Gorje pri Bledu, ki nudi učencem šestih razredov osnovnih šol tudi obilo razvedrila sredi zimskih mesecev

stev dejavnost teh društev preko občinske zveze za telesno kulturo. V ta namen je Občinska zveza za telesno kulturo prejela letos 14 milijonov dinarjev, kar pa še zdaleč ne zadošča za kritje vseh potreb društev. Mnoga društva so se zato zatekla po pomoč k raznim delovnim in društvenim organizacijam ali pa so delala po okrnjenem programu.

Svet za telesno kulturo je Občinski zvezi za telesno kulturo zaupal organizacijo oz. izdelavo programa Jugoslovanskih športnih iger, v katere naj bi se čim bolj množično vključevali občani vseh starostnih obdobj in vseh poklicev, predvsem preko šolskih in študentskih športnih društev ter preko mladinskih in sindikalnih organizacij.

Kljub temu, da je svet za telesno kulturo s sredstvi in priporočili podprl množičnost pri udeležbi občanov vseh starostnih obdobj, pa je posebno skrb posvetil množični udeležbi šolske mladine v športu, zavedajoč se, da je uva-

šolske mladine, plavalnih tečajev v šoli v naravi in dejavnost šolskih športnih društev. Podprl je organizacijo smučarskih tečajev za šolsko mladino, ki so jih organizirali TVD Partizan, TVD Narodni dom, SK Kovinar, Enotnost in Zveza prijateljev mladine. Upravni odbor sklada krije tudi del stroškov za najem prostorov na Gospodarskem razstavišču, ki služijo športnikom za vaje in prireditve.

Sklad za telesno kulturo je znaten del sredstev namenil tudi za gradnjo telesno-kulturnih objektov. Več kot 40 milijonov dinarjev je namenjenih za gradnjo športnega centra na Poljanah ter za igrišča in telovadišča v krajevnih skupnostih Ajdovščina in Stara Ljubljana. Športni center za mladino na Poljanah je že v gradnji, za športno igrišče na Ajdovščini in v Stari Ljubljani pa so izdelani prvi osnutki.

Svet za telesno kulturo se je s sredstvi in aktivno pomočjo vključil v skupni program vseh svetov družbenih služb,

Za razvoj komunalne dejavnosti skrbe komunalne delovne organizacije, zavodi, skladi ter občinski in mestni družbeni — samoupravni organi.

S pogodbami med občino in komunalnimi delovnimi organizacijami zagotavljamo zadovoljevanje kolektivne komunalne potrebe, za kar je občinski proračun za leto 1964 namenil 278.600.000 din.

V ta namen je občina tudi letos odločila skleniti pogodbe s komunalnim podjetjem »Javna razsvetljava« za vzdrževanje javne razsvetljave, s Cestnim podjetjem Ljubljana za vzdrževanje mestnih ulic in cestno-prometne signalizacije, s Cestnim podjetjem Ljubljana ter s komunalnimi podjetjema »Snaga« in »Rast« za čiščenje snega z ulic in cest, s podjetjem »Rast« za vzdrževanje nasadov, z Zavodom za izmero in kataster zemljišč za izdelavo katastra komunalnih naprav, s podjetjem »Snaga« pa za čiščenje ulic, za vzdrževanje javnih stranišč ter za čiščenje in vzdrževanje makadamskih cest.

Iz proračunskih sredstev znaša od 1. jan. 1964 do 30. sept. 1964 plačana realizacija 168.562.305 din, tj. 60,5 % porabljenih sredstev za komunalno dejavnost.

Po posameznih postavkah je poraba proračunskih sredstev naslednja:

	Plan 1964 din	Plačana realizacija do 30. 9. 1964 din	% porab- ljenih sredstev
1. Vzdrževanje javne razsvetljave	40.000.000	19.973.197	49,9 %
2. Mestne ulice			
a) Vzdrževanje in popravila ulic	60.000.000	41.876.984	69,8 %
b) Vzdrževanje cestno-prometne signalizacije	4.000.000	154.522	3,9 %
c) Čiščenje ulic	80.000.000	57.627.868	72,4 %
d) Zimska služba	30.000.000	13.092.931	43,6 %
3. Parki in nasadi	38.000.000	19.584.137	51,6 %
4. Izdelava katastra komunal. naprav	12.000.000	5.000.000	41,7 %
5. Prispevek Zavodu za izmero in kataster zemljišč	4.000.000	2.000.000	50,0 %
6. Prispevek Mestnemu vodovodu za potočeno vodo	6.500.000	4.598.269	70,8 %
7. Prispevek za vodno skupnost	200.000	140.741	70,4 %
8. Regres kopališču »Stari Vodmat«	900.000	—	—
9. Vzdrževanje javnih stranišč	3.000.000	1.321.514	44,1 %
2 % za Skopje	—	3.191.962	—
Skupaj	278.600.000	168.562.305	60,5 %

Zaradi številnih pripomb na zborih volivcev h kvaliteti komunalnih storitev je svet za komunalne zadeve zelo zaostрил pogoje pri sklepanju pogodb. V pogodbah so predvideni ostri penali za nepravčasno ali nestrokovno opravljeno delo.

Pri izvrševanju nalog iz tega področja se vedno ostreje kažejo problemi, ki zahtevajo ustrezne rešitve. Ne gre pri tem samo za zagotovitev finančnih sredstev, ampak za iskanje primernejšega načina in sami organizaciji teh del in načinu gospodarjenja s sredstvi skupne komunalne potrošnje, kot so na primer javne cestne površine, javna razsvetljava, zelenice in parki itd. Naročninski odnos občine do komunalnih delovnih organizacij in ostalih delovnih organizacij (Cestno podjetje) ni najbolj ustrezen rešitev. Razvoj naše družbe in zlasti sistem samoupravljanja zahteva nove rešitve tudi na področju komunalnega gospodarstva.

Odprto je vprašanje vzdrževanja mestnih ulic in zimske službe, ker je vzdrževanje teh ulic le sekundarna dejavnost Cestnega podjetja. Organizirati kaže službo, ki bi kontinuirano vzdrževala mestne ulice in opravljala tudi zimsko službo. Prvi korak v tej smeri je ta, da je podjetje »Snaga« prevzelo vzdrževanje makadamskih cest. Da pa bi to podjetje lahko prevzelo tudi vzdrževanje asfaltnih ter ostalih tlakovanih cest in ulic, mora priti do potrebne me-

hanizacije in strokovnega kadra. Najustreznejši način gospodarjenja bi bil tak, da bi imele ustrezne komunalne organizacije vključene komunalne naprave v svoja osnovna sredstva. Finančna sredstva bi bilo treba zagotoviti na osnovi normativnih kazalcev in predvidene kvalitete storitev s pristojbinami, ki bi jih predpisovali z odloki. V ta namen je treba organizirati in vzdrževati kataster komunalnih naprav. Zavod za izmero in kataster zemljišč bo letos sestavil elaborat za občino. Na osnovi tega elaborata bo treba sestaviti kategorizacijo in valorizacijo vseh komunalnih naprav in izračunati pristojbine za količinske enote. Dokler ta osnovna dokumentacija ni pripravljena, je treba še vedno sklepati pogodbe med občinsko skupščino in ustreznimi komunalnimi organizacijami.

Zbori volivcev so zahtevali večjo javno čistočo, zato je svet za komunalne zadeve sklenil, da bo kategoriziral vse ulice in točno določil intenziteto čiščenja. Poskrbeli smo za skrbnejše izpiranje ulic in za mehanizacijo, ki je za to potrebna. Pogodba s »Snago« določa ostre penale za nekaliteto opravljena dela.

Ob analizi delovanja zimske službe ugotavljamo, da bo morala občinska skupščina v prihodnjem letu v ta namen zagotoviti več sredstev. Tako bi bilo moč ob boljši organizaciji dela in izkoriščanju notranjih rezerv doseči še zadovoljivejše uspehe. Letos bi morala »Snaga« usposobiti grupo, ki bi bila sposobna kvalitetno vzdrževati vse mestne ulice in tudi zimsko službo. Zato mora podjetje nabaviti ustrezno mehanizacijo, za zimsko službo pa tudi stroj, ki sproti topi sneg in ga odvaža v kanale.

Svet je obravnaval poslovna poročila komunalnih podjetij za leto 1963 in letem priporočil, naj namenijo več pozornosti uvajanju mehanizacije in naj ne skušajo povečati svoje dejavnosti le z večjim številom zaposlenih.

Občani so zahtevali ustrežnejše poslovanje glavnega živilskega trga. Svet za komunalne zadeve je zato pripravil osnutek odloka o tržnem redu, ki naj bi zadostil zahtevam po podaljšanju delovnega časa trga tudi na popoldanske ure, pa tudi zahtevam glede javne higiene in čistoče na trgu. Osnutek odloka o tržnem redu je že odobrila občinska skupščina in je bil poslan Mestnemu svetu s predlogom, da ga sprejme.

Svet je obravnaval tudi pereče vprašanje avtobusne postaje in pripravil osnutek odloka, ki ga bo predložil občinski skupščini.

Svet je dvakrat razpravljal o priključitvi Mestne planarne na velenjski plin, vendar zaradi nepopolnega gradiva EKK Velenje in Mestne planarne ni prišel do dokončnih zaključkov, kako bi vplival priključek velenjskega plina na osebni standard občanov Ljubljane.

Svet zahteva, da Komunalni sklad občine Ljubljana Center pospeši realizacijo družbenega plana zlasti pri rekonstrukciji makadamskih cest.

Prešernov trg v zimskem večeru — semaforizirani prehodi zagotavljajo varnost pešcev in voznikov

UREJANJE URBANISTIČNIH IN KOMUNALNIH PROBLEMOM

Na področju urbanistično-zazidalnih in komunalno-ureditvenih del ter nekatere problemov, ki jih trenutno bodisi že rešujemo bodisi so v presoji oz. pričakujemo dokončnih rešitev ob skupnem sodelovanju svetov in posameznih služb občinske skupščine ter komisij, urbanističnih institucij in komunalnega sklada občine Ljubljana Center, je stanje takšno:

Krajevna skupnost »Stari Vodmat«

Soseska »Stari Vodmat« se urbanistično namensko deli na rezervat medicinskega centra med Smartinsko cesto in Njegošovo ulico, Ljubljano in novo Jenkovo cesto kot podaljškom Masarykove ceste ter na rezervat Vojne bolnice, vzhodno od bodoče Jenkove ceste med železnico in novozgrajenim naseljem in severno od bodoče Jenkove ceste do proge, kjer nastaja novo naselje.

Prometno ureditev Vodmata predstavlja nova štiripasovna Jenkova cesta, na katero se priključujejo ostale: Zaloška cesta, napajalne ulice za medicinski center in ulice stanovanjskega naselja.

Pomoč na domu v krajevni skupnosti Gradišče — dekle iz servisa za nego bolnikov in ostarelih je starim staršem pripravilo malico

Nova zazidava Vodmata je v razpravi za izdelavo dokončnega zazidalnega predloga. Severno od Jenkove ceste naj bi se gradil ob Grablovičevi ulici sistem 12 10-etažnih stolpnih in 9-etažni blok ob Domžalski ulici, vzhodno od nove šole. Prostor med Bolgarsko ulico in novo Jenkovo cesto bo zazidalno obravnaval natečaj, ko bo zgrajena Jenkova cesta.

Komunalna ureditev naselja kasni zaradi nedokončno razčiščenih zazidalnih konceptov, vendar so za ureditev predela vzhodno od Sketove ulice pripravljeni projekti na osnovi prvotnega zazidalnega načrta in se je z ureditvenimi deli že začelo. V kratkem bo rešena dopolnilna zazidava kompleksa Sketova — Grablovičeva — Domžalska — Močnikova ulica in določena lokacija za stanovanjski blok ob Domžalski ulici in bo predel vzhodno od Sketove ulice dokončno zazidalno rešen in možna takojšnja ureditev. Letošnji plan Komunalnega sklada predvideva tudi ureditev Grablovičeve ulice kot obvozne ceste naselja od Zaloške ceste do Domžalske ulice.

Krajevna skupnost »Tabor«

Namensko je soseska stanovanjska z rezervatom za lahko industrijo (TOS-VEGA) in vojašnicami ob Metelkovi ulici.

Na severu poteka Masarykova cesta in se bo rekonstruirala kot glavna obodna cesta centra v povezavi s Prešernovo (podvoz) in novo Jenkovo cesto skozi Vodmat. Rekonstrukcija Masarykove ceste, ki bo imela štiri pasove, in sosednjega Trga OF bo postala aktualna takoj po ureditvi nove železniške postaje in avtobusnega terminala. Del Masarykove ceste med Majstrovno ulico in Smartinsko cesto bo verjetno rekonstruiran začasno zaradi predvidenega podvoza v podaljšku Njegoševe ceste.

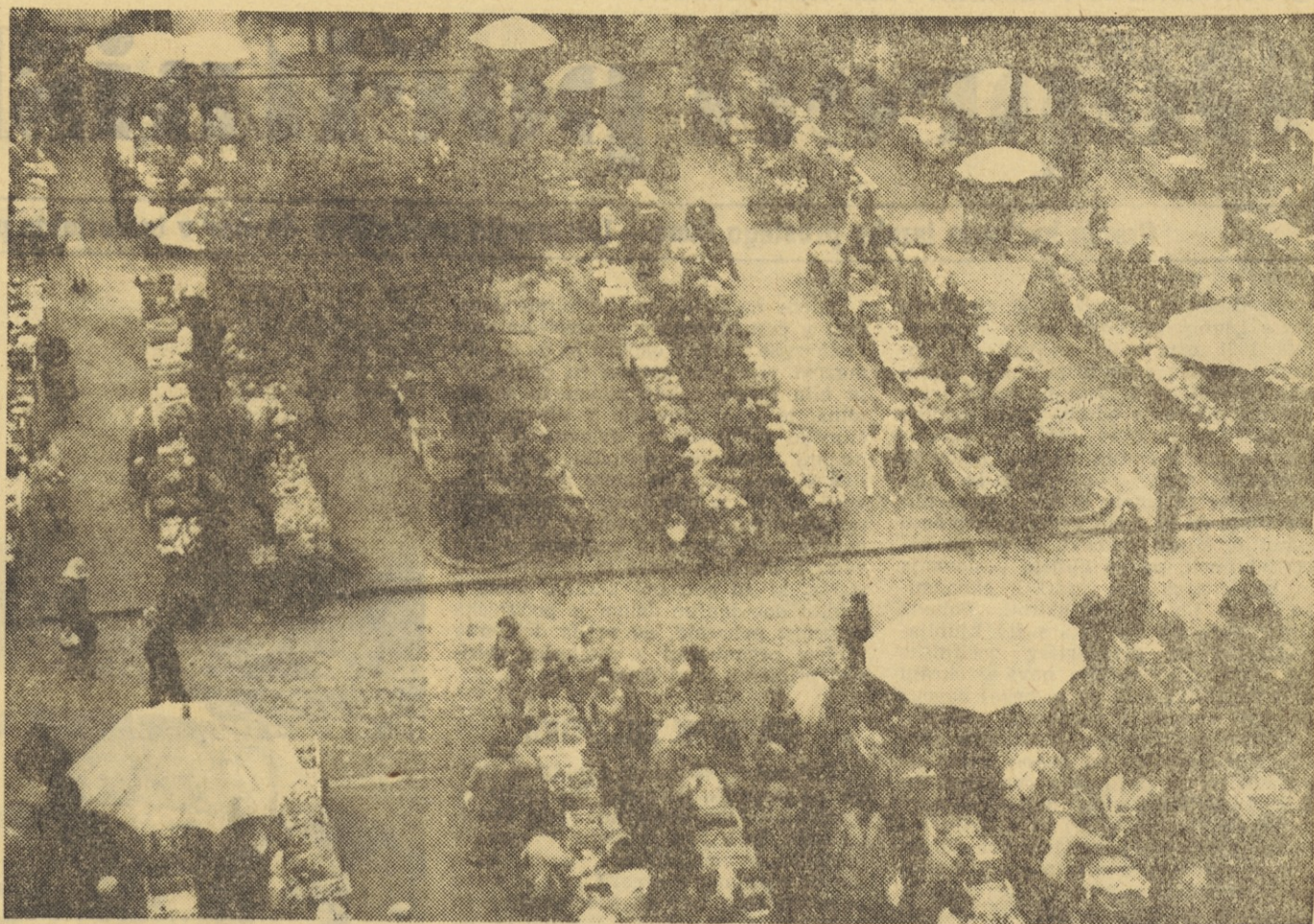
Glavni prometni zvezi v smeri sever-jug ob robu soseske Njegoševa ulica — ki bo imela v bodočnosti štiri pasove — in Resljeva cesta ostaneta za zdaj nespremenjeni. Spricho novega doma počitka in predvidenih dveh stolpnih ob Vidovdanski cesti se bodo deli Metelkove ulice in Vidovdanske ceste spreminili v pešpoti.

Zazidalni načrt za sosesko je v razpravi. Če bi hoteli realizirati novo zazidavo Tabora, to je rekonstrukcijo soseske zdaj, bi znašali stroški za ureditev zemljišča preko 50 %. V pripravi je presoja v smislu sanacije, to je, ali naj bi gradili še na prostih zemljiščih in na zemljiščih, kjer je sanacija dotrajanega stanovanjskega fonda nujna (del Trubarjeve ulice od Vidovdanske ceste do Rozmanove ulice).

Sklad je za letošnje leto planiral in delno opravil naslednja dela: rušenje zaklonišča na Taboru, asfaltiranje dela Kotnikove ulice, ureditev naselja na Hrvatskem trgu, razširil križišče Rozmanove—Trubarjeve ulice.

Krajevna skupnost »Kolodvor«

Zazidalni načrt v smislu rekonstrukcije soseske ni naročen, temveč urejamo posamezne mestne kareje urbanistično-

Ljubljanski glavni živilski trg z bogato izbiro vseh vrst kmetijskih pridelkov

Sklad bo uredil okolje stolpnice Narodne banke v Kidričevi ulici, delno pa okolje poslovnih objektov Slovenije ceste in Agrotehnike, nove trgovske hiše Na-Ma in ostalih objektov, ki bodo leto dokončani.

Krajevna skupnost »Gradišče«

Na območju krajevne skupnosti je najvažnejše dokončati arkade in lokale na Titovi cesti. Sklad kot investitor rekonstrukcije pravkar končuje dela v arkadah in pripravlja vselitve v nove lokale.

Gradbena podjetja so prejela ponudbe za prevzem investitorstva in uporabe zemljišč za izgradnjo Ferantovega vrta. Med prvimi deli na tem vrtu se je pričelo z arheološkimi izkopavanji in geomehanskimi raziskavami.

Javni natečaj za urbanistično zazidalno rešitev mestnega kareja Gradišče-Sumni je zaključen. V okviru rezultatov natečaja je treba presoditi zazidavo prostih parcel v Gradišču, kjer so stale hiše Gradišče št. 1, 3 in 5 in vogala Gorupova ulica—Aškerčeva cesta.

Zaradi gradnje prizidka in bloka na Vrtači pripravlja sklad plan selitev in rušitev.

Letošnji plan predvideva urejanje okolice B-1 na Vrtači, ki je v zaključni fazi.

Sklad je pogodbeno oddal zemljišče za gradnjo strojne fakultete ob Rimski cesti.

Krajevna skupnost »Stara Ljubljana«

Za urejanje te soseske skrbi Zavod za ureditev Stare Ljubljane.

Zelo pereč problem so grajski podporni zidovi. Nujno bi bilo potrebnih 23 milijonov dinarjev. Sklad je zaprosil za posojilo. V kolikor bodo sredstva zagotovljena, bo treba takoj začeti s sanacijskimi deli.

Prišlo se je z ureditvijo Salendrove in Križevniške ulice. Pripravljena pa je dokumentacija za tlakovanje Gallusovega nabrežja. V kolikor bodo sredstva zagotovljena, se bo z deli pričelo.

Krajevna skupnost »Prule«

Komunalne naprave na Prulah so urejene, razen dela kanalizacije v Zvonarski ulici ter vodovoda v Zvonarski in delno v Cimpermanovi ter Prijateljevi ulici. Letos smo dogradili plinovod od Levstikovega trga. Okolice so deloma dokončno urejene, deloma pa je ureditev začasna. Pripravljena je vsa projektna dokumentacija po prvotnem zazidalnem načrtu komunalnih napeljav in ureditev okolice in za potrošniški center.

Z ureditvenimi deli in rekonstrukcijo Prijateljeve ulice se je začelo v začetku septembra, prav tako pa tudi z urejanjem Zvonarske in Praprotnikove ulice ter njenega podaljška do Karlovske ceste in Cimpermanove ulice. Hkrati bomo urejali okolice novozgrajenih objektov. Sklad predvideva ureditev soseske do konca 1964. leta. Predračun znaša ca. 120 milijonov dinarjev. Dopolnilna zazidava Prul je v presoji zaradi potrebnih rušenj; faza dopolnilnih gradenj bi prišla v poštev predvsem tam, kjer je nujno sanirati dotrajani stanovanjski fond oziroma na parcelah, ki so še proste. Dopolnilna gradnja v posameznih karejih ne ovira komunalne ureditve soseske.

Krajevna skupnost »Poljane«

V okviru predvidene rekonstrukcije obširnega območja Poljane je sklad naročil izdelavo zazidalnega načrta za predel med Kopitarjevo ulico in Roško cesto. Vzhodno od Roške ceste so rezervati medicinskega centra (Onkološki inštitut), Trga na debelo, komunalnih služb ter vojaških kompleksov.

Sklad je temeljito analiziral stroške, ki bi jih povzročila rekonstrukcija tega predela. Ti stroški bi dosegli 50 % sredstev, potrebnih za novogradnjo. Zazidalni predlog je prav tako v presoji kot ostali predlogi, da bi določili dodatne zazidave tam, kjer bi bili ureditveni stroški najmanjši, kjer gre za sanacijo stanovanjskega fonda, oziroma za gradnjo na parcelah, ki so še proste.

Sklad je v letošnjem letu že izvedel naslednje rekonstrukcije makadamskih cest in to v Saranovičevi ulici, pločnik v Strossmayerjevi ulici, cesta ob dolenski železnici, pločnik ob Poljanski cesti in Glonarjevo ulico. V delu pa je asfaltiranje Krekovega trga in dela Poljanskega nasipa.

Ureditev okolice je v glavnem končana tudi v Strelškem naselju. Urediti

pa je še okolice bloka v Kumanovski ulici, ob Soli trgovskih in gostinskih delavcev ter del ob blokkih A in B v Saranovičevi ulici.

Razsvetljava v hiši na Ambroževem trgu je urejena. Poleg del, ki jih je financiral Komunalni sklad je Cestni sklad naročil popravilo Gosposvetske ceste, kjer so se pojavile velike poškodbe na avtobusnih postajališčih. Izvršeno je bilo asfaltiranje ploščadi pred Figovcem, na delu cestišča na trgu OF so bile odstranjene kocke in je bilo izvršeno asfaltiranje tega odseka. Z asfaltiranjem cestišča na trgu OF se je izboljšala propustnost tega odseka in je bilo možno aktivirati semaforje na križišču z Miklošičevo cesto.

Poleg navedenih del je Cestni sklad financiral tudi asfaltiranje cestišča na Poljanski cesti od Mestne kanalizacije do prehoda čez dolensko železnico, medtem ko je asfaltiranje pločnikov na tej cesti financiral Komunalni sklad.

Ing. BORIS KREN
Ing. IVAN URH

Ljubljanske strehe, ki jih kot zanimivost lahko dandanes opazujemo s številnih teras v mestu

● POTREBNA JE POLEMKA PRED NOVO SEZONO

Odpreti počitniške domove

Gre za kulturno izrabo prostega časa – Integracija počitniških domov v teritorialne počitniške skupnosti je vsestransko utemeljena zahteva

Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta Ljubljana-Center je že spomladi leta 1961 ustanovilo počitniško skupnost z namenom, da bi ta nudila delovnim ljudem na svojem področju organiziran in cenjen oddih. Glede oddiha je bilo namreč pred tem zelo neurejeno stanje. Pretežna večina delovnih kolektivov s področja ljubljanske občine Center ni imelo svojih domov niti možnosti, da bi si jih v doglednem času zgradilo. Mnogi domovi, ki so jih kolektivi imeli, pa po obsegu poslovanja in kapacitetah niso vzdržali ekonomske in so jih morali ukiniti. Pobuda Občinskega sindikalnega sveta Ljubljana-Center za ustanovitev počitniške skupnosti sicer ni bila nova v okraju in v republiki, bila pa je nekaj novega po svoji vsebini in po obsegu poslov.

Navedimo uspehe počitniške skupnosti od ustanovitve do danes. Takoj po ustanovitvi je počitniška skupnost občine Ljubljana-Center najhla domove v Selcah, Kranjski gori in v Krilu pri Splitu s skupno kapaciteto 121 ležišč. Ker je razpolagala s komaj pol milijona finančnih sredstev, in ker je bila sezona že na začetku, kaj več počitniška skupnost prvo leto ni mogla storiti. Toda v sezoni leta 1961 je v okviru skupnosti letovalo 982 oseb. Z obstoječimi kapacitetami je skupnost dosegla finančni promet 8,7 milijona dinarjev, izkoriščenost kapacitet je bila 85,7 %, število nočnin pa je znašalo 8420, kar praktično pomeni, da je bilo eno ležišče zasedeno povprečno 70 dni. Prvo leto si je Počitniška skupnost torej nabrala bogate izkušnje, člani onih kolektivov, ki niso imeli svojih domov pa so ugotovili, da lahko lepo in ceno prežive letni dopust v okviru Počitniške skupnosti. Morda bi bilo treba navesti še to, da je skupnost že prvo leto hkrati v času koriščenja letnih dopustov organizirala krajše izlete v okolico, ki se jih je udeležilo 574 oseb. In že v sami sezoni sredi poletja je skupnost začela pripravami za oddih proizvajalcev v zimskem času. V ta namen je Počitniška skupnost kupila dom v Kranjski gori, ki ga je že v prvi zimski sezoni obiskalo 569 oseb, število nočnin pa je znašalo 3769 ob kapaciteti 48 ležišč.

Leta 1962 je Počitniška skupnost Ljubljana-Center nudila primeren oddih že večjemu številu delovnih ljudi. Pravočasno so bili o pogojih koriščenja letnega dopusta v okviru Počitniške skupnosti obveščeni vsi delovni ko-

lektivi. Glede na to, da je počitniška skupnost v času dopustov organizirala najrazličnejše izlete v okolico in da so bili domovi primerno urejeni za oddih, da je bila hrana dokaj poceni in kvalitetna, je bilo letovanje v okviru počitniške skupnosti za delovne ljudi z nižjimi osebnimi dohodki dostopno. Res je, da so bile nekatere pomanjkljivosti. Čutili je bilo zlasti pomanjkanje raznih družabnih prireditev v okviru posameznega doma in nereseno je bilo varstvo otrok, s čimer bi razbremenili starše, ki so potrebni oddiha. Toda s svojim dosedanjim delom je počitniška skupnost pokazala, da se da delovnim ljudem organizirati z majhnimi sredstvi primeren letni dopust.

ZAČETEK POLEMKE

Počitniška skupnost Ljubljana-Center pa je prišla do meje, kjer je treba spremeniti tako obseg kot samo vsebino dela. In v tem primeru sprožila polemiko v republiškem merilu, kako naj bi v prihodnje organizirali ne samo letne dopuste, ampak tudi sobotne in nedeljske proste dneve. Dejstvo je, da se problemi rekreacije delovnih ljudi postavljajo vse bolj v ospredje. Razvoj industrije ustvarja možnost skrajšanja delavnika, z druge strani pa postavlja zahtevo, da je treba rekreacijo razširiti ne samo na letni dopust, ampak tudi k usmeritvi k zdravemu načinu življenja, ki naj krepí umske in fizične sposobnosti posameznika. Gre torej za zavestno usmerjanje načina izrabe tega prostega časa na višjo kulturno raven. Zato je potrebno razviti ustrezne organizacijske in materialne pogoje v delovnih kolektivih in izven njih.

Kolektivi občine Ljubljana-Center imajo 75 počitniških domov s skupno kapaciteto 2470 ležišč. Največ domov imajo trgovska in industrijska podjetja. V te počitniške domove je bilo vloženih nad milijardo dinarjev investicij. Ze zaradi tolikšnih sredstev je upravičena zahteva za racionalno uporabo počitniških domov. Ugotavljamo, da so ti domovi v glavni sezoni zasedeni približno 80 %, medtem ko je preko vsega leta izkoriščena njihova zmogljivost komaj 20-odstotno. V občini Center zajema 25 omenjenih delovnih organizacij, ki imajo lastne počitniške domove, nekaj več kot 23.000 zaposlenih delavcev. Kapacitete domov bi ob smotnem razporedu dopustov bile prav gotovo zado-

Na poti v Vodice pri Šibeniku, kjer ima Počitniška skupnost občine Ljubljana Center svoje obmorsko letovišče

domovih boljše in gospodarnejše poslovanje ter s tem približati usluge najširšemu krogu zaposlenih ljudi.

Pretežna večina počitniških domov je namreč manjših, saj imajo le do 30 ležišč, zato je integriranje le-teh v teritorialne počitniške skupnosti toliko bolj aktualno. S tem bi se izboljšalo delo in poslovanje ter povečala ekonomičnost in racionalnost koriščenja. Nekatera podjetja na področju občine Ljubljana-Center imajo v tem pogledu že lepe pozitivne izkušnje, na primer delovni kolektivi železnice, PTT, tovarni Sumi in Zmaj, počitniška skupnost »Oddih« Ankarani, ki združuje delovne organizacije kot so Jugotekstil, Centrala narodne banke, Angora, Vesna-film, Semenarna, CP »Delo«, Tiskarna Tonea Tomšiča, Reklamservis, Gospodarska zbornica okraja Ljubljana in SRS, podjetje Marmor, Stari Tišler, Elektro-signal, Volna, Pletilstvo, Kroj in Splošni projektivni biro.

V delovnih organizacijah bi bilo potrebno doseči takšno organizacijo počitniških domov, da bi lahko premalo zasedene domove zasedli člani drugih delovnih kolektivov.

Sicer enotnega koncepta o organizaciji poslovanja med domovi ni mogoče predlagati: rodila ga bo praksa. Treba je le poiskati tisto obliko, ki bo jamčila ekonomično poslovanje in večji izkoristek kapacitet. Prizadevanja za odprte počitniške domove so bistvena tudi z vidika posameznega delavca. Nemogoče je namreč od ljudi zahtevati, da bodo leto za letom hodili v isti dom na letni oddih samo zato, ker je dom last njihovega podjetja. Občinski sindikalni svet Ljubljana-Center je mnenja, da je potrebno zlomiti doseženo koncepcijo na tem področju in uveljaviti ekonomska načela v delovanju počitniških domov. S tem bodo odpadle številne dotacije podjetij svojim počitniškim domovom in bodo kolektivom prihranjena znatna sredstva.

Na vsak način je potrebno poslovanje počitniških domov postaviti na ekonomski račun in uvesti povsod stvarne kalkulativne cene. Ni strahu, da bi bila cena penzionom takšna, da bi delavec z nižjim osebnim dohodkom ne mogel preživeti dopusta na morju ali v planinah. Primer dela počitniške skupnosti Ljubljana-Center od ustanovitve kaže, da je ob primerni organizaciji možno zagarantirati zelo nizke cene oskrbnega dne. Toda predpogoj je, da so vsi domovi odprti in so na razpolago vsem delavcem. Integracija je mogoča na dva načina: po teritorialnem principu nosilcev upravljanja domov ali pa po teritorialnem principu, kjer so domovi.

Predlog za polemiko na tem področju je zelo tehten, tem bolj, ker bo prihodnje leto še težje delovnim ljudem najti prosta mesta v znanih letoviških krajih in v velikih gostinskih obratih. Gre pa hkrati tudi za kar najbolj racionalno uporabo vloženih investicij v počitniške domove podjetij. Poglavitno pri vsem tem pa je doseči, da bo čim več delovnih ljudi s svojimi družinami izkoristilo letne dopuste bodisi na morju ali v planinah.

Počitniška skupnost občine Center je dala sugestijo, da bi tudi proste delovne dni bodisi ob praznikih, sobotah in nedeljah med letom prav lahko izkoristili v obstoječih počitniških domovih. Organizacije počitniških skupnosti bi mnogo lažje sistematično organizirale skupine izlete in izkoriščanje prostih dni, kar bi znatno pripomoglo k rekreaciji delovnih ljudi.

Kratka postaja na obali v Karlobagu pod Velebitom na poti v počitniški dom

lektivi na področju občine Ljubljana-Center. Skupnost je povečala ležišča v Selcah od 58 na 110, v Kranjski gori od 34 na 83, poleg tega pa je pridobila tudi nekaj kapacitet v Portorožu, v Savudriji in v Ankaranu. Tako so se v tem letu kapacitete ležišč povečale od 121 na 325. Število koristnikov je naraslo od 982 v letu 1961 na 2947 v letu 1962 ob porastu nočnin na 31.842. Seveda pa se je vzporedno s prizadevanji za povečanje obsega dejavnosti povečala tudi bistvena skrb za kvaliteto. K tej je mnogo pripomogla poslovna integracija s kolektivom Sap iz Ljubljane, ki je prevzel prevoze. Za boljše počutje gostov pa je Skupnost organizirala v okolico počitniških domov še večje število krajših izletov.

Leta 1963 je Počitniška skupnost poleg že najetih domov najela po pogodbi s Kmetijsko zadruho še 60 ležišč v Saliju na Dugem otoku ter si pridobila v Novem Vinodolu novih kapacitet. Tako se je v tem letu povečalo število ležišč za 132, število dopustnikov se je dvignilo na 4704, kar pomeni 57 % več kot prejšnje leto. Letos se kapacitete bistveno niso spremenile, pač pa se je z večjo izrabo pred in posezone povečalo število dopustnikov nad 5500.

volljivo izkoriščene, če ne bi bil s strani dopustnikov interes samo za meseca julij in avgust.

Res je, da večina zaposlenih želi na dopuste v času šolskih počitnic zaradi otrok, toda proučevanja so pokazala, da zaradi slabe organizacije in prevelike zaprtosti, ki meji že na cehovski lokalizem, nekateri domovi niti v času glavne sezone niso polno zasedeni. V okviru občine Ljubljana-Center pa je približno še 300 delovnih kolektivov s preko 25.000 zaposlenimi, ki nimajo lastnih domov oddiha. V glavnem so to zavodi in pa srednje ter manjše gospodarske organizacije.

TERITORIALNE POČITNIŠKE SKUPNOSTI

Predlog občinskega sindikalnega sveta je, med drugim, da bi bilo treba počitniške domove vključiti v teritorialne počitniške skupnosti, ki naj bi prevzele del skupnih nalog za vse počitniške domove, strnjene v nekem teritoriju. S skupno recepcijsko službo, skupno izgradnjo športnih naprav, nabavno službo, računsko službo, s skupno skrbjo za kulturno razvedrilo, serviso za izposojanje športnih rekvizitov itd., bi bilo možno doseči v počitniških

Kopališče na otoku Salj — ena izmed številnih obmorskih počitniških baz občine Ljubljana Center

● »SLOVENIJA PROJEKT« — OBLIKOVALEC NAŠE IZGRADNJE

Nenehna rast kvalitete, izkušnosti in odgovornosti

Skoraj 15 let je znao mnogim investitorjem širom Slovenije in Jugoslavije projektivno podjetje »SLOVENIJA PROJEKT«, ki se je osnovalo leta 1949 iz nekdanjega Projektivnega zavoda. Prav tako kot mnoga druga slovenska podjetja je tudi Slovenija projekt šele v večletnem razvoju izoblikoval svojo notranjo organizacijsko obliko in dejavnost. Za prva leta je morda značilno centralizirano in administrativno zasnovano delo, ki pa je vendar prineslo lepe uspehe, kajti projektanti tega podjetja so nosili breme skoraj 80 % vse slovenske industrijske izgradnje. Zdi se, da je mejnik leto 1954, ko je Slovenija projekt dokončno izoblikoval svoj organizacijski sestav. Organizacija arhitekturnega dela je bila postavljena na popolnoma samostojne temelje in o centralizmu ni več sledu. Temu je seveda sledila rast sproščenih projektantskih sil, ki so posegle prav na vsa področja arhitektonskega ustvarjanja. Vedno bolj se začne uveljavljati tudi mlajša generacija, ki je prinesla iz napredne arhitekturne šole sodobne poglede na arhitekturno problematiko in ki je ob mentorstvu starejših zorela v dober plod. Arhitektura je dobivala skupen imenovalec, ki ga označujejo naporji za ustvarjanje arhitekture v merilu človeka, pri industrijski arhitekturi pa še posebej njena ekonomika in smotnost.

Samo v Ljubljani je podjetje projektiralo 11 šolskih in inštitutskih objektov med njimi tudi Inštitut in reaktorski center »Jožef Stefan«. Med 9 upravnimi objekti velja omeniti še posebej Zadržno zvezo, med 3 gostinskimi objekti pa dozdavo hotela Slon. Podjetje pa je projektiralo v Ljubljani tudi 12 industrijskih objektov.

Industrijska arhitektura zavzema tudi danes velik del dejavnosti Slovenije projekta. Zgovornejša realizacije v naši republiki so predvsem iz področja metalurške industrije, kovinske, elektro, kemične, lesne ter papirne. Danes so splošno znane Tovarna glinice in aluminija v Kidričevem, Titovi zavodi Litostroj v Ljubljani, Tovarna rotapapirja v Vidmu-Krškem, Tovarna motornih vozil TOMOS v Kopru, Tovarna kovinskih in elektromehanskih izdelkov NIKO v Železnikih, Vinska klet na Dobrovem, povečava tovarne papirja v Količevem, Rekonstruirana steklarna v Hrastniku, Cevarna IMPOL v Slovenski Bistrici, industrijske hladilnice, klavnice in še mnogo drugih objektov. Dolgoletne izkušnje potrjujejo dejstvo, da ni mogoče ločevati izvajalnega urbanizma od arhitekture. Rezultat teh pogledov so danes projekti novega kompleksa tovarne ISKRE v Ljubljani, rekonstrukcija železarne v Storah itd. Gradbeno projektiranje jeklenih konstrukcij — za te

slovno združenje SMELT, ki ima sedež v Ljubljani. To je organizacija, ki deluje na specializiranem področju metalurške, kemične in elektro tehnologije, v kateri so včlanjena mnoga jugoslovanska podjetja in katera bo SMELT s pomočjo svojih delegatov povezoval s tržišči v tujini. Čeprav je SMELT mlada organizacija, ki se šele dobro formira, se bo vendar v kratkem začela udeleževati natečajev v inozemstvu.

Slovenija projekt kot njen član prevzema dolžnost gradbenega projektiranja objektov kemične, metalurške in elektro industrije.

Seveda pa ni smoter delovanja SMELT samo na zunanjem tržišču, temveč prevzema ta organizacija tudi naloge na področju Jugoslavije. Slovenija projekt si obeta od sodelovanja plodnih rezultatov, posebno še, ker se je pripravil na nove naloge z več uspešnimi realizacijami tako v Sloveniji kot tudi drugih republikah naše države. Železarna Jesenice, Železarna v Storah, Litostroj v Ljubljani, Livarna v Mariboru in Vuzešnici ter Tovarna glinice in aluminija v Kidričevem od metalurške industrije — in Kemični tovarni v Kočevju ter Mostah v Ljubljani — od kemične industrije, dajejo upravičene upe, da bo Slovenija projekt uspešen prav tako v širšem državnem merilu. To kaže tudi ena zadnjih večjih realiziranih nalog: Tovarna celuloze in papirja v Sremski Mitrovici, za katero znašajo gradbene investicije blizu 3 milijarde dinarjev in katera dela je podjetje opravilo v letih 1961 in 1962.

Pri vseh teh obsežnih in zahtevnih nalogah, kakor tudi pred mnogimi novimi nalogami, ki se odpirajo v prihodnosti, pa se kolektiv bori s težavami zaradi pretesnih poslovnih prostorov in zaradi stanovanj za člane svojega kolektiva. S pomočjo družbe in lastnimi notranjimi rezervami upa Slovenija projekt obiti v prihodnje tudi to oviro, ki grozi danes zavirati uspešno delo projektantov Slovenija projekta.

● GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE »GRADIS«

Sodobne metode gradnje jamčijo konkurenčnost

INDUSTRIJSKO GRADBENO PODJETJE »GRADIS« je bilo ustanovljeno leta 1945 z nalogo, da sodeluje pri obnovi porušene domovine. Med prvimi objekti, ki jih je podjetje gradilo, so bili energetske in industrijske. Tako je »Gradis« v tistem obdobju zgradil vse naše hidrocentrale in termocentrale, Litostroj, Kidričevo, Metalno, objekte Železarne Jesenice, Železarne Ravne na Koroškem, koksarno v Zenici in druge. Kasneje je podjetje sodelovalo tudi pri gradnji cest in mostov.

Zdaj sodijo v osnovno dejavnost podjetja industrijska gradnja, industrijska gradnja stanovanj ter večja zemeljska dela. Značaj teh novih nalog je narekoval tudi drugačno organizacijo podjetja. Po bazenskem principu je »Gradis« postavil svoje gradbene poslovne enote v Ljubljani, Ljubljani-okolici, Kranju, Jesenicah, Kopru, Celju, Mariboru in v Ravnah na Koroškem.

Razen tega imajo v podjetju obratne poslovne enote kot na primer obrat gradbenih polizdelkov, betonarno, lesni obrat v Škofji Loki, kovinske obrate v Ljubljani in Mariboru ter lasten biro za projektiranje študij in razvoj.

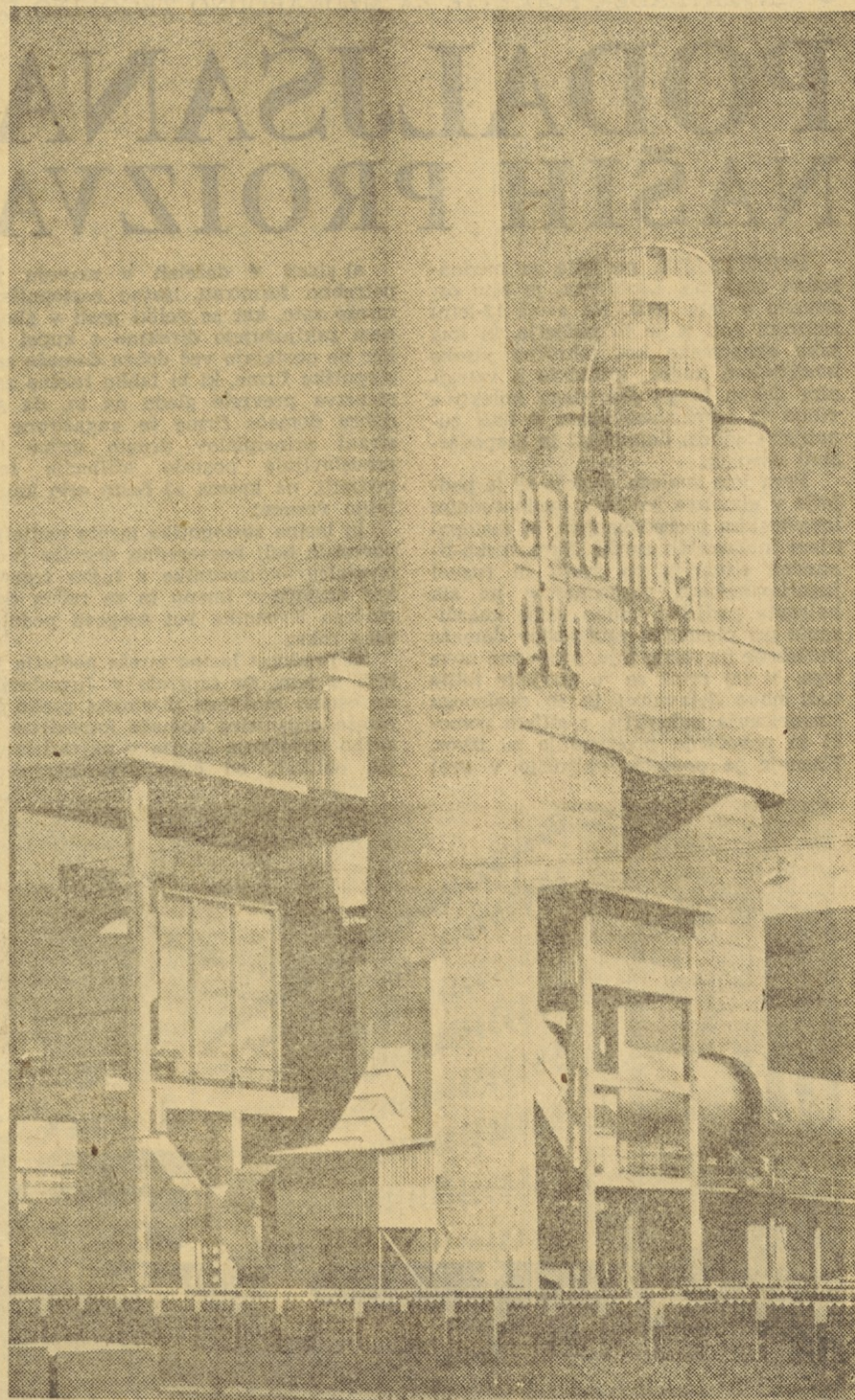
Kolektiv ima okrog 5000 članov, ki ustvarijo zdaj okrog 15 milijard letne realizacije. Podjetje ima — po osnovni vrednosti — za več kot tri milijarde dinarjev strojev.

Pri »Gradisu« so si vsa leta prizadevali, da bi gradbeništvo sčasoma razvili v neko sodobnejšo obliko. S tem namenom so uvedli nove načine dela pri opaženju, uvedli so cevne odre, jeklene stojke, prenapeti beton, vakuumirani beton, uvedli pa so tudi montažne elemente v stanovanjsko gradnjo.

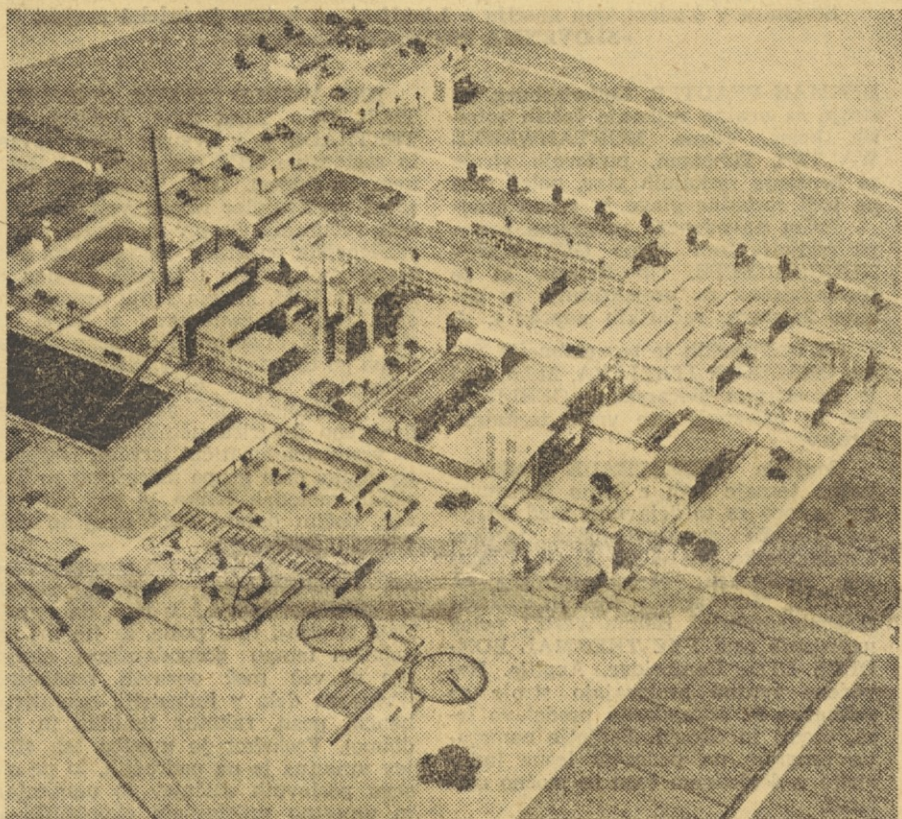
Vse metode so omogočile podjetju, da danes lahko izdeluje betonske železniške pragove, nove konstrukcije za mostove, hemijske drogeve, daljnovode, montažne stropne v stanovanjih, montažne krovne plošče v industriji, stenske panele. Skratka, torej elemente, ki na gradbišču omogočajo v prvi vrsti montažo, kar hkrati pomeni seveda občutno podaljšanje gradbene sezone.

V »Gradisovem« biroju projektirajo stanovanjske objekte tako, da upoštevajo vse prej navedene pridobitve. Ti projekti so določeni predvsem za serijsko gradnjo in jih ima podjetje na zalogi. Ta način omogoča konkurenčnost nasproti klasični gradnji, kar pride zlasti v poštev pri gradnjah za trg (stanovanja).

Organizacija dela po strokah, ki jo nameravajo uvesti že v kratkem, bo

Tovarna cementa in salonita, za katero je projekte izdelal »Slovenija projekt«

»Slovenija projekt« — maketa Tovarne papirja in celuloze

Manj je seveda viden skupen oblikovni izraz, ki pa se v zadnjih letih vedno bolj krepi in kaže v spletu čiste konstrukcijske forme in v funkcionalnem tlorisu.

Strokovni sestav podjetja danes je takšen, da lahko smotno sodelujejo med seboj arhitektonske, konstruktorske, kalkulatorske in instalaterske skupine, ki omogočajo popolno obdelavo gradbenega projekta v enem samem podjetju. Zato je kolektivu Slovenija projekt danes mogoče izvršiti naloge s kompletno tehnično dokumentacijo za vse vrste industrijskih gradenj, gradenj družbenega standarda, komunalnih gradenj in urbanističnih ureditev z vsemi pripadajočimi komunalnimi ureditvami. To delo opravlja Slovenija projekt z lastnim kadrom, kooperira pa tudi s specializiranimi sorodnimi organizacijami. Slovenija projekt izvaja poleg tega tudi projektantski nadzor zaradi pravilne realizacije projekta.

Značaj podjetja Slovenija projekta se kaže predvsem v pogledu kvalitete, izkušnosti in odgovornosti. Zlasti slednje naloge omogoča prevzeti le večje podjetje, ki dela kontinuirano. Naj to omenimo, da podjetje od svoje ustanovitve ni imelo nobenega primera, da bi bila gradnja ustavljena zaradi nepopolne tehnične dokumentacije.

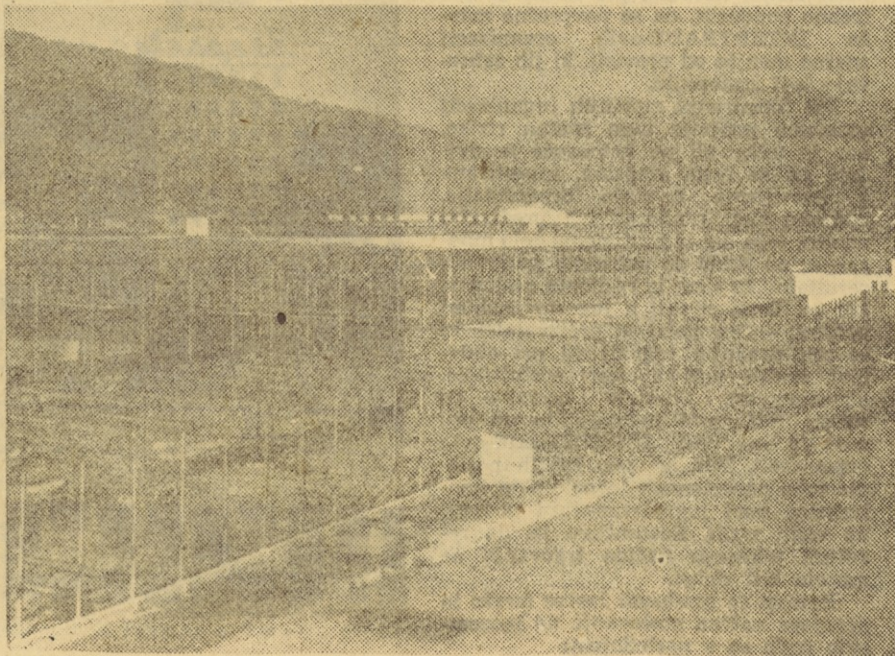
Statistični podatki o obsegu sprejetih nalog bi v neki meri lahko vsaj številčno prikazali obseg vloženega truda in doprinos projektantov Slovenije projekta k povojni arhitekturi.

Izoginimo se suhoparnemu naštevanju in omenimo le dva podatka. Po približnih ocenah je bilo zasnovanih pri Slovenija projektu preko 2500 projektov v skupni investicijski (valorizirani) vrednosti objektov preko 200 milijard. To so sicer same suhe številke, a vendar zgovorno pričajo o vloženem trudu v rednem, popoldanskem in tudi nočnem delu, ko so projektante kratki roki silili čimprej končati njih delo.

Bolj kot številke seveda pozivljajo predstavo o dejavnosti podjetja njihovi realizirani projekti. V pogovoru s projektanti smo lahko zaznali, kako se pred njihovimi očmi zvrščajo znanci: tovarne, ki so danes v polnem delovnem zamahu, udobna stanovanja, mnoge šolske učilnice in inštituti, številni turistični in hotelski objekti. Skromni obseg prostora, ki ga imamo na razpolago, dovoli omeniti komaj nekaj objektov.

Nova stanovanjska stolpaica na Jami v Šiški — izvajalec del je »Gradis«

Gigantski objekt nove valjarne za Železarno Jesenice na Vevškem polju, ki ga gradi »Gradis«

• »INTERTRADE«, PODJETJE ZA MEDNARODNO TRGOVINO LJUBLJANA

PODALJŠANA ROKA NAŠIH PROIZVAJALCEV

INTERTRADE, podjetje za mednarodno trgovino, Ljubljana, je bilo osnovano v letu 1952. Na svoji 12-letni razvojni poti si je to podjetje, ki ima tako ekonomsko kot tehnično visoko kvalificiran kader, pridobilo z vztrajnim delom vsega delovnega kolektiva vidno in pomembno vlogo v naši zunanjetrgovinski dejavnosti in gospodarstvu nasploh.

Prva leta svojega obstoja se je podjetje v glavnem bavilo z mednarodnim trgovinskim posredovanjem in zastopanjem inozemskih trgov. Ekonomsko-financijska situacija po svetu in razvoj jugoslovanskega gospodarstva pa sta nalagala podjetju vedno večje angažiranje pri plasmanu proizvodov domače industrije na razne trge, predvsem nove trge. V tej zvezi se je podjetje lotilo tudi nove dejavnosti in to deviznega financiranja industrije, s ciljem pomoči in povečanja proizvodnje za izvoz. Kasneje je podjetje vključilo v svoj

a) zlasti v deželah v razvoju je potrebno formirati lastno zastopniško mrežo zato, ker se veliki posli v glavnem zaključujejo direktno s kupci in ker ne obstajajo več dobre domače zastopniške firme, ki bi lahko takšna zastopstva prevzele glede na to, da so dobre domače firme že angažirane s strani principialov drugih držav in predstavljajo pogosto afilijacije teh podjetij, na katera so često celo kapitalno vezane;

b) lastna zastopniška mreža podjetja povezuje bolj neposredno domače proizvajalce — izvoznike s tujim trgom, ker nastopa v imenu in za račun domačega izvoznika kot njegova podaljšana roka;

c) prednost lastne mreže podjetja je tudi v tem, da centrala v Jugoslaviji na osnovi možnosti plasmana preko te mreže organizira domače kapacitete v svrhu povečanja izvoza v najrazličnejših oblikah, od čisto organizacijsko-

skih organizacijah še neizkoriščene kapacitete za proizvodnjo artiklov za izvoz. Posli oplemenitenja tujega blaga, to je industrijska predelava, obdelava in dodelava, nudijo velike možnosti povečanja izvoza, ker je v vseh primerih v končnih artiklih vsebovan poleg domačega dela, ki se domači industrijski organizaciji prav tako plača v devizah, tudi domači reprodukcijski material.

V obeh primerih, tako pri financiranju osnovnih sredstev, kot tudi pri financiranju reprodukcijskega materiala, pomaga podjetje domači industriji, razen s svojimi deviznimi sredstvi, tudi s svojo organizacijo na inozemskih trgih. Ta organizacija analizira potrebe zunanjega trga po posameznih artiklih in pomaga v pogledu agenturne dejavnosti pri plasmanu artiklov, ki so predmet povečane proizvodnje.

Direkcija za zastopstva vrši posredovanje prodaje blaga tujih principialov na področju naše države, pri čemer sta najmočnejša kemični in strojni sektor.

Kemični sektor obdeluje področje kemikalij, predvsem anilinske barve, plastične mase, zaščitna sredstva in farmaceutiko, strojni sektor pa zastopa predvsem švicarske in zahodnonemške proizvajalce orodnih strojev.

Na področju kemičnega sektorja zastopa podjetje naslednje tuje tvrdke: CIBA AKTIENGESELLSCHAFT, BASEL, Švica; CIBA (A.R.L.) LIMITED, DUXFORD, Anglija; CIBA INDUSTRIAL CHEMIE, MILANO, Italija; SCHWEIZ, SEIDENGASZEFABRIK A. G., THAL, Švica; POLYMERIC, UTRECHT, Holandija; SÜDDEUTSCHE ASBEST-UND PACKUNG FABRIK KG., W. E. HUTH, STARNBERG, Zah. Nemčija; WIGGINS, TEAPE & PIRIE (EXPORT) LIMITED, LONDON, Anglija; U. S. INDUSTRIAL CHEMICALS CO. INTERNATIONAL, BAAR/ZG, Švica; SCADO-ARCHER DANIELS N. V., ZWOLLE, Holandija; CABOT ITALIANA A. S. P., MILANO, Italija; COPOLYMER RUBBER & CHEMICAL CORPORATION, LUISIANA, ZDA.

Strojni sektor je specializiran predvsem na zastopanje specializiranih s področja obdelave kovin na principu odzemanja materiala.

Od pomembnih švicarskih firm zastopa podjetje naslednje: AGATHON A. G. iz Solothurna, ki izdeluje stroje za brušenje orodij; DIAMETAL A. G. iz Biela, ki proizvaja diamantne brusne plošče; GEORG FISCHER iz Schaffhausa, ki je specializirana firma za polavtomatske in avtomatske kopirne stružnice; specialne koordinatne vrtnalnice in brusilne stroje, kakor: optične preizkuševalce trdote od firme HENRI HAUSER, Biel, OERLIKON, BUEHRLE & CO., Zürich, izdeluje velike stružnice, koordinatne vrtnalne stroje in specialne stroje za spiralno ozobljenje stožastih zobatih koles. Brusilne stroje za čelna zobata kolesa, kakor tudi za navoje od firme REISHAUER A. G. Zürich. Stroje za okroglo, kakor tudi za profilno brušenje od firme FRITZ STÜDER, Thun. SCHWEIZERISCHE INDUSTRIE-GESELLSCHAFT, Neuhäusen, proizvaja stroje za rezkanje utorov v krivulje, kakor tudi stroje za globoko vrtnanje v metale. USINES TORNOS, Moutier, proizvaja enovrstne stružne avtomate, namenjene predvsem urarski — in industriji precizne mehanike. Razine specialne stroje za rezkanje, predvsem za lažjo industrijo pa od firme HANS WYSSBROD AG. Biel.

Iz Zapadne Nemčije zastopa podjetje med drugim specializirano firmo za stroje za obdelavo zobatih koles: CARL HURTH München; od firme

Stolpnica v študentskem naselju v Ljubljani, za katero je izdelal projekt »SLOVENIJA PROJEKT« Ljubljana

HERMAN PFAUTER, Ludwigsburg, pa stroje za ovalno rezkanje čelnih zobatih koles. Firma MONTANWERKE WALTER, Tübingen, proizvaja stroje za brušenje rezkalnih glav, poleg tega pa tudi rezkalne glave in razno orodje. Poleg navedenega programa zastopa podjetje tudi firmo GUTEHOFF-NUNGSHUETTE, Oberhausen, ki je specializirana za projektiranje in dobavo železnih, rudniških naprav i. sl.

Od italijanskih je pomembnejša firma OERLIKON ITALIANA, Milano, ki je posestima švicarskega OERLIKONA in proizvaja vse vrste rezkalnih strojev.

Podjetje INTERTRADE sodeluje vedno tesneje tudi z lesno industrijo ter zastopa za to dejavnost med drugimi sledeče zapadnonemške tvrdke: Montanwerke WALTER A. G., Tübingen, Hechingen; Maschinenfabrik H. WITTE, Münster/W.; Ed. SCHULTE, Maschinenfabrik, Hamm Westf.; poleg navedenih tudi PYE THERMAL BONDERS LTD., Cambridge, Anglija. Navedene tvrdke proizvajajo stroje za primarno in sekundarno predelavo lesa, orodij in okovja. Podjetje namerava program na področju lesne industrije v doglednem času še močno razširiti.

Koristnikom reprodukcijskega materiala nudi INTERTRADE tudi možnost takojšnje nabave v svojem konsignacijskem skladišču in to: anilinskih barv, pigmentov in pomožnih sredstev za tekstilno in usnjarsko industrijo ter sl. Uvaja pa tudi konsignacijsko skladišče za rezno orodje in brusni material, da bi bili ti proizvodi lesni industriji čim bolj dostopni.

Poslovnim partnerjem nudi podjetje tehnično pomoč s svojimi strokovnjaki zastopanih tvrdk, istočasno pa skrbi tudi za strokovno usposabljanje kadra v tovarnah svojih principialov.

Posebna, vedno bolj aktualna naloga na tem področju pa je ustvarjanje vezanih poslov, kot instrument samofinanciranja, to je z lastnim in dodatnim organiziranjem izvoza ustvarjati plačilna sredstva za uvoz, tako reprodukcijskega materiala kot opreme.

IBM WORLD TRADE CORPORATION, New York, ZDA. Podjetje INTERTRADE je v avgustu 1964 prevzel zastopstvo IBM (International Business Machines). IBM je največji svetovni proizvajalec raznih vrst in sistemov računskih strojev za obdelavo najrazličnejših podatkov. Dobri del svetovne proizvodnje tovrstnih strojev je v rokah IBM, ki ima svoja predstavništva, oziroma zastopstva v okoli sto državah. V Jugoslaviji je ogromna potreba po teh strojih, saj je njihova uporabnost v raznih vejah gospodarstva zelo raznolika. Že naslednji primer drastično ilustrira učinkovitost strojev te vrste: matematični izračun ladijskega vijaka dela grupa inženirjev po klasičnih metodah lahko 14 dni ali tudi več, dočim opravi IBM stroj to delo v dveh urah.

Bistvena prednost teh strojev ni samo v nadomestitvi velikega števila uslužbencev, marveč v tem, da opravljajo ti stroji tudi posle, ki jih pri sodobnem tempu gospodarskega življenja ni več moč opraviti manualno. (Priprava dela v industriji, operativno bančni posli, raketna tehnika in podobno). Vsekakor je uvedba teh strojev umestna le na področjih, ki po obsegu poslovnih slučajev to narekujejo in umestno prikazujejo ekonomski in rentabilnostni račun.

Direkcija za ladjedelništvo je poslovna enota, ki se ukvarja zlasti s posredovanjem izvoza ladij, ki jih gradi naša ladjedelniška industrija. INTERTRADE opravlja ta posel tako, kakor to delajo tako imenovane brokerske firme po svetu, ki so specializirane na posredniško delo pri prodaji ladij, kar predstavlja v tujini posebno branžo in terja ustrezna specializacijo. In sicer glede na to, da način prodaje ladij in to posredovanje poteka specifično ter ga ni mogoče enačiti s splošno posredniško trgovino. INTERTRADE je doslej posredoval dobro četrtino jugoslovanskega izvoza ladij. V delovno področje tega sektorja sodi tudi sodelovanje z jugoslovanskim ladjedelništvom v poslih posredovanja in financiranja uvoza materiala in opreme.

Podjetje INTERTRADE ima svoje centralo v Ljubljani, s predstavništvom v Beogradu, Zagrebu in na Reki. Predstavništva v Jugoslaviji se ukvarjajo pretežno z zastopno dejavnostjo na svojem teritoriju, z izjemo predstavništva v Beogradu, katerega delokrog je širši. To predstavništvo vzdržuje stike s centralnimi ustanovami in organi državne uprave.

Komercialna organizacija in podjetje INTERTRADE ima v inozemstvu svoje postojanke v naslednjih tržiščih:

Indija — podjetje INTRACO s centralo v New Delhiju ter finalami v Bombayju, Calcutti, Madrasu in Chandigarhu;

ZAR — centrala predstavništva v Cairu s filialo v Alexandriji;

Sudan — predstavništvo v Khartumu s tovarno lahkih konstrukcij SUFAC;

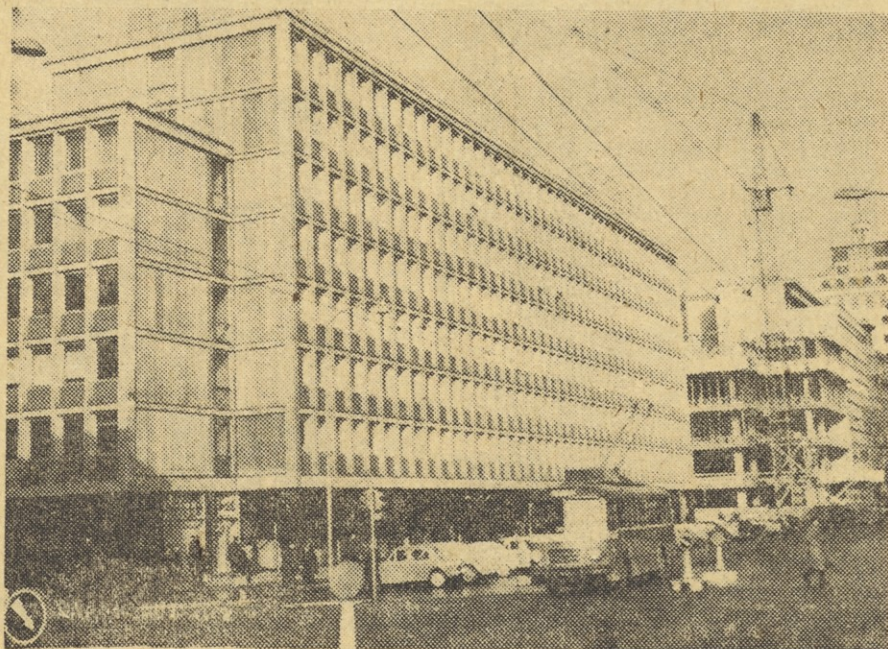
Argentina — podjetje SAIFAC v Buenos Airesu;

Kolumbija — predstavništvo v Bogoti;

ZDA — podjetje UNITED TRADE REPRESENTATIVES s centralo v New Yorku in filialo v San Franciscu;

ČSSR — predstavništvo v Pragi.

Kolektiv delovne organizacije INTERTRADE je v teku 12-letnega obstoja podjetja kljub vsem težavam in težkim bremenom, ki se jih nalaga tovrstnim podjetjem, dosegel lepe rezultate svojega intenzivnega dela in je s svojim solidnim poslovanjem priporil podjetju pomembno mesto v jugoslovanskem gospodarstvu.

Poslovni prostori

program tudi posredovanje prodaje in nakupa plovnih objektov.

Z novim zakonom o prometu blaga in uslug v inozemstvu, ki je stopil v veljavo julija meseca 1962, je bila še bolj poudarjena vloga INTERTRADE kot podjetja za pospeševanje zunanjetrgovinske izmenjave.

Današnja dejavnost podjetja INTERTRADE zajema naslednje kategorije s področja zunanje trgovine:

1. posle mednarodne trgovine, re-export in konverzije;

2. posle posredovanja jugoslovanskega izvoza in uvoza;

3. zastopanje tujih tvrdk v Jugoslaviji in s tem v zvezi skrb za vezanje uvoza z izvozom;

4. decizna financiranja reprodukcijskega materiala in opreme v cilju pospeševanja jugoslovanskega izvoza.

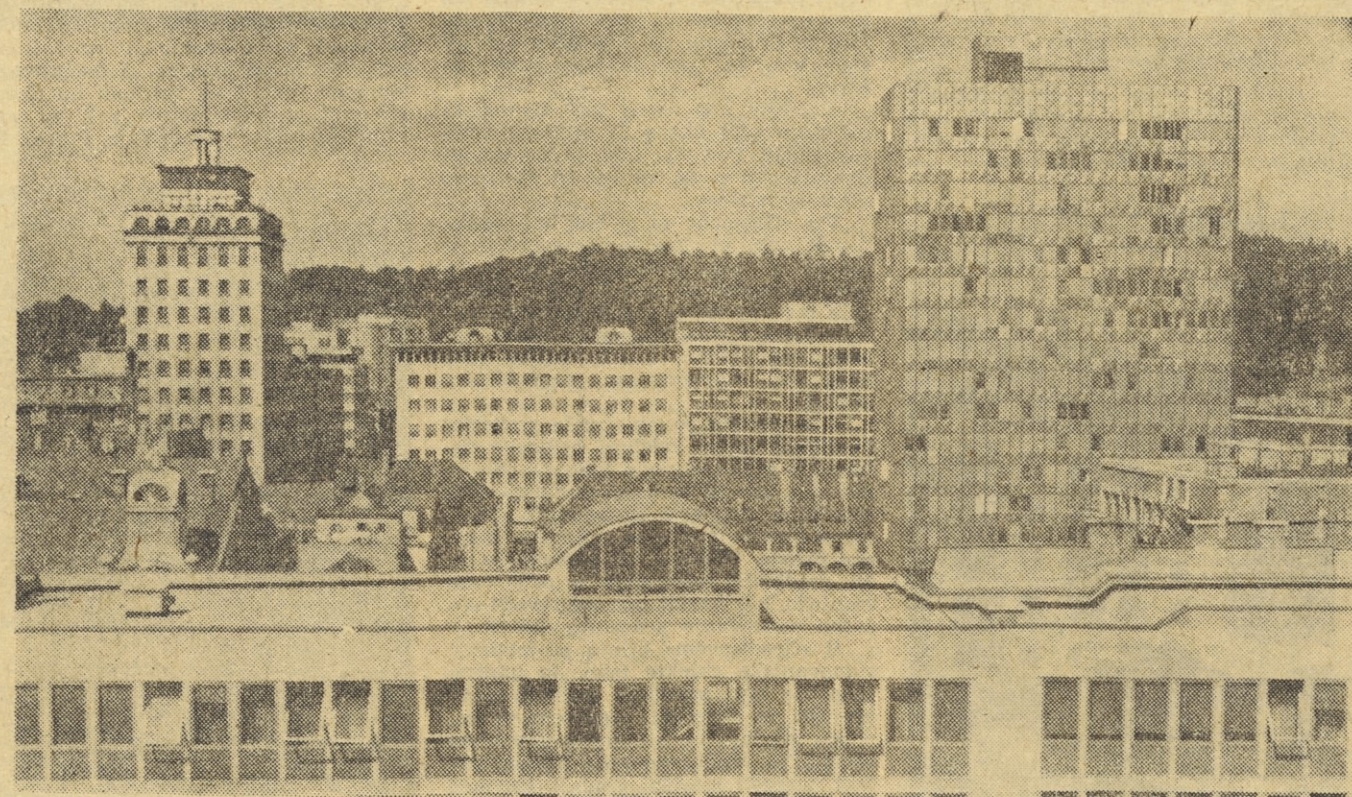
Direkcija za mednarodno trgovino opravlja posle mednarodnega trgovinskega posredovanja, posle posredovanja jugoslovanskega izvoza in uvoza ter posle deviznega financiranja.

Glede poslov mednarodnega trgovinskega posredovanja je treba ugotoviti, da potreba po teh poslih od leta do leta pada zaradi spremenjene situacije v svetu. Kljub temu pa so v nešteti kombinacijah ti posli še vedno potrebni in jih INTERTRADE uresničuje v tistih deželah, kjer predpisi to dovoljujejo.

INTERTRADE-ove zunanjetrgovinske organizacije — predstavništva in podjetja — imajo pri posredovanju jugoslovanskega izvoza pomembno vlogo ter nastopajo na tujih trgih kot podaljšana roka naših izvozno-uvoznih podjetij, predvsem proizvajalcev. Te zunanjetrgovinske organizacije INTERTRADE-a zastopajo izključno interese izvoznikov in v nobenem primeru ne zastopajo tujih firm. Obseg te dejavnosti stalno narašča, pri čemer je potrebno poudariti, da so povprečne marže INTERTRADE-ovih organizacij znatno manjše od provizij, ki jih zahtevajo tuji zastopniki.

Pri formiranju zunanjih organizacij sprejema podjetje nase znaten riziko, ker je težko ali pa nemogoče predvideti, če se bodo sredstva, investirana v posamezno zunanjo organizacijo, podjetju tudi vrnila. Kljub predhodni analizi trga in intenzivnemu delu mnogokrat ne pride do ustreznih poslovnih rezultatov in sicer iz različnih razlogov, kot so zlasti odnosi z jugoslovanskimi podjetji — izvozniki in proizvajalci, ki se teh zunanjih organizacij pri obdelavi samih poslov sicer poslužujejo, kasneje pa sklenejo pogodbe s tujimi zastopniki in pozabi na pomoč in prednosti INTERTRADE-ovih organizacij. Ena od zelo težkih posledic take neurejenosti je nelojalna konkurenca med jugoslovanskimi podjetji na tujih trgih. Razumljivo je, da rezultati takšnega načina trgovanja ne morejo biti dobri.

Razlogi in prednosti lastne mreže in gornjega načina poslovanja in inozemskih trgov so v naslednjem:

Pogled na središče Ljubljane

GP »TEHNIKA« DANES IN V PRIHODNJE

Po velikosti drugi največji predstavniki gradbene operative v Sloveniji, GRADBENO PODJETJE »TEHNIKA« V LJUBLJANI, je lani realiziralo bruto produkt v vrednosti 6553 milijonov din, pri čemer je na opravljena gradbena dela odpadlo 3485 milijonov dinarjev, na obrtniška 2145 milijonov din in na dejavnost obratov 923 milijonov din.

Po planu za leto 1964 bo podjetje realiziralo skupno za 7430 milijonov din bruto produkta, pri čemer bodo gradbena dela v navedeni vrednosti udeležena s 4600 milijoni din, obrtniška s 1850 milijoni in dejavnost obratov z 980 milijoni din.

Poudariti je treba, da bo v okviru letošnje realizacije gradbeno podjetje »Technika« za okrog 500 milijonov din storitev opravilo v SR Hrvatski.

Vrednost pogodbeno zaključenih del v letu 1964 znaša skupno 6078 milijonov din, pri čemer so visoke gradnje udeležene s 4796 milijoni din, ali 78,9 odstotka stanovanjske gradnje s 1006 milijoni din, ali 16,6 odstotkov in nizke gradnje z 276 milijoni din, ali 4,5 odstotkov.

Iz navedenega deleža visokih gradenj v pogodbeno zaključenih delih je razvidna tudi proizvodna usmeritev podjetja, dasiravno je pomemben tudi delež stanovanjske graditve in skupni realizaciji. Na nizke gradnje odpade le manjši del kapacitet.

Zanimivo je, da je gradbeno podjetje »Technika« že leta 1959 uvedlo notranjo organizacijo po ekonomskih enotah, s čimer naj bi učinkoviteje prišla do izraza spodbuda članov kolektiva in posameznih proizvodnih enotah in njihov vpliv na smotrnejše poslovanje in gospodarjenje z materialno osnovo podjetja. Te enote poslujejo na osnovi pravilnika o ustanavljanju in poslovanju ekonomskih enot. V skladu z dosedanjim razvojem in perspektivno usmeritvijo podjetja se je pokazala potreba po še ustrežnejši organizaciji dela, zato podjetje zdaj posluje — v skladu s statutom, ki je predvidel takšno organizacijsko shemo — razdeljeno na pet vrst ekonomskih enot, in sicer na ekonomske enote specializiranih gradbenih obratov, ekonomske enote strojnih obratov, ekonomske enote nastanitve delavcev, EE projektivnega biroja in enoto strokovnih služb.

Osnovni namen nove notranje organizacije ureditve je, doseči ustrezno koncentracijo delovne sile po strokah, formiranje močnih strokovnih gibljivih brigad, kar vse naj bi omogočilo učinkovitejšo operativnost, odkrivanje notranjih rezerv zlasti s smotrnejšo nabavo in izkoriščanjem gradiva ter nadaljnje zviševanje storilnosti v podjetju. Delitev dela po obratih gradbene operative končno zagotavlja stalnost ekonomskih enot in skladnejšo zaposlitev delovne sile tudi v zimskem času, česar doslej ni bilo mogoče učinkoviteje doseči.

Ze po prvih mesecih nove organizacije dela so se pokazale številne prednosti novega sistema, zlasti v tistih ekonomskih enotah, kjer je bilo delo skrbno organizirano. Razumljivo je, da so takoj po uvedbi nove organizacije nastale nekatere težave, ki pa jih je kolektivu uspelo obladati.

Upravljanje v podjetju

Upravljanje v podjetju poteka v skladu z določili statuta. S celotnim podjetjem upravljajo člani delovne skupnosti, in to prek delavskega sveta in upravnega odbora podjetja.

Tudi v ekonomskih enotah so organi upravljanja, delavski sveti in upravni odbori teh enot. Delovna skupnost enote strokovnih služb izvršuje samoupravljanje preko sveta te enote.

Člani delavskega sveta podjetja, delavskega sveta ekonomske enote in sveta enote strokovnih služb so voljeni za dobo dveh let. Vsako leto se voli polovica vseh članov.

Člani upravnega odbora podjetja in upravnega odbora ekonomske enote so voljeni za dobo enega leta. Ob razpisu volitev v delavski svet podjetja določijo v novi delavski svet število članov DS podjetja in naslednji mandatni dobi.

Glede na svojo funkcijo mora biti delavski svet sestavljen tako, da so v njem udeležene vse ekonomske enote v sorazmerju s številom zaposlenih v posameznih ekonomskih enotah.

Upravni odbor podjetja je organ upravljanja podjetja, ki določa o poslovanju podjetja po predpisih njegovega statuta.

Delavski svet ekonomske enote je kolektivni organ upravljanja, ki ga izvoli delovna skupnost enote. Delavski sveti ekonomskih enot strokovnih služb so za svoje delo odgovorni organom upravljanja podjetja.

Za reševanje posameznih vprašanj, o katerih odloča delavski svet podjetja, je moč razpisati tudi referendum, pri čemer je potrjeni sklep delavskega sveta dokončen in obvezuje za organe upravljanja v podjetju.

Važno določilo statuta podjetja je, da se sklepi delavskega sveta, ki se potrjujejo z referendumom, ne morejo izvajati brez potrditve referenduma.

Ko smo že opisali organizacijo poslovanja in upravljanja v podjetju, je prav, da hkrati navedemo še nekaj po-

datkov iz proizvodnje in finančnega poslovanja podjetja, ki odražajo uspešnost organizacijske sheme, ki smo jo navedli, in prizadevanja vsega kolektiva, da bi s sodobnimi načini dela, višjo storilnostjo in izboljšanjem mehanizacije, ustvarjal čim večji dohodek in čim ustrežnejšo notranjo delitev.

Predvsem za napredek podjetja v minulih letih značilen podatek, da je celotni dohodek na zaposlenega (vključno tuje storitve) od 3.199 milijona din, kolikor je znašal leta 1961, narasel na 4.494 milijona din v letu 1962 in 4040 milijona din v letu 1963, ali skupno v treh letih za 26 odstotkov, če pa izvmemo uje storitve (obrtiška dela itd.), se je celotni dohodek na zaposlenega povečal od 1.952 milijona din v letu 1961 na 2.536 milijona din v letu 1963 ali za 13 odstotkov.

Stopnja mehanizacije vse višja

Zaradi izrednega porasta poslovnih stroškov (le-ti so se v letih od 1961 do 1963, preračunani na zaposlenega povečali od 2.329 milijona din na 3.054 milijona din, ali za 31 odstotkov, kot tudi zaradi porasta osebnih dohodkov) — v povprečju so v opazovanem obdobju porasli za 19 odstotkov in povečanja družbenih dajatev, se neto produkt na zaposlenega ni mogel občutneje povečevati, tako da je — tudi zaradi neenakomernosti gradbene proizvodnje oziroma zaradi večje udeležbe obrtniških zaključnih del v letu 1962 v primerjavi z letom 1961, ko je bilo več na novo načrtih del, celo nazadoval od nekaj nad 1 milijon na 927.000 din na zaposlenega, dokler se v letu 1963 z 1.199 milijona din ni spet povečal, tako da leta 1963 v primerjavi z letom 1961 izkazuje indeks porasta 120.

Prav ugodno gibanje izkazuje mehaniziranost na zaposlenega, saj je vrednost strojev na zaposlenega porasla od 161.000 din, kolikor je znašala leta 1961, na 211.000 din v letu 1963, ali za 31 odstotkov.

V zvezi s tem je treba poudariti, da industrijski način graditve, tako imenovani montažni in polmontažni sistem graditve terjata čedalje številnejšo udeležbo mehanizacije, istočasno pa sproščata delovno silo, ker je veliko delovnih operacij na gradbiščih, ki jih pri klasičnih načinih opravljajo večidel delavci, zlasti ob rastoči uporabi vnaprej pripravljenih elementov, kot so betonski montažni elementi, stopnice, plošče itd., mogoče opravljati s stroji. Tako je zanimiv podatek, da gradbeno podjetje »Technika« danes po polmontažnem sistemu gradi že okrog 28 odstotkov objektov, pri čemer uporablja predvsem stropne prefabricirane elemente, deloma pa tudi razne druge, kot betonske montažne elemente, stopnice, montažne plošče, zaporne plošče, razne elemente za kanale, robnike, podstavke itd.

Z nadaljnjim povečevanjem opremljenosti z gradbenimi stroji in širšo uporabo sodobnih metod graditve, s prehodom na industrijski način dela, bo podjetje »Technika« v razdobju do leta 1970, ustvarilo osnove za nadaljnje povečanje obsega proizvodnje, tako da se bo ta po predvidevanjih programa razvoja letno povečeval za kakih 10 odstotkov.

V navedenem obdobju naj bi se stopnje mehaniziranosti povečale za nadaljnjih 25 odstotkov, pri čemer naj bi število zaposlenih, ki zdaj znaša 1900 oseb, predvidoma povečalo le za 5 odstotkov letno. Spričo uvajanja novih metod dela se bo težišče del premaknilo od zidarskih k tesarskim in je v tem smislu tudi treba usmeriti kadrovanje delovne sile.

Struktura del se bo v navedenem programskem obdobju bistveno spremenila, tako da bo stanovanjska graditev, a zlasti graditev stanovanj za trg v celotni strukturi del zavzemala čedalje večji delež.

Investicije v družbeni standard

Pomembno je, da podjetje »Technika« v obdobju 1964—1970 namerava del svojih fizičnih in umskih kapacitet usmeriti tudi na zunanje trge. Dela v inozemstvu naj bi v končni fazi zavzelo tolikšen obseg, da bi bila v celotnem bruto produktu udeležena s skupno 8 odstotki.

Investicije v družbeni standard bo podjetje v navedenem programskem obdobju usmerilo predvsem v gradnjo samskih domov, zlasti še, ker ima podjetje še nekaj provizorijev za nastanitev delovne sile, ki jih bo do konca perspektivnega obdobja zamenjalo s sodobnimi samskimi domovi. Trenutno sta v gradnji dva samska doma s po 250 ležišči, podjetje pa ima v načrtu izgradnjo prostorov za nadaljnjih 1250 ležišč, tako da bi se njihovo število povečalo na skupno 1500, kar bi zadoščalo za potrebe primernejše nastanitve delavcev v naslednjih letih.

Razen tega bo podjetje še nadalje podpiralo gradnjo družinskih stanovanj za člane kolektiva v okviru združne gradnje.

Posebej je treba poudariti, da je podjetje družbenemu standardu, a zlasti kulturnejši nastanitvi svojih delavcev že doslej posvečalo pozornost v

skladu z možnostmi. Tako je v dveh sodobno urejenih samskih domovih na Ptujski cesti in Zeleni poti v Ljubljani nastanjenih 500 delavcev, medtem ko v delavskih naseljih na Jeranovi in Svetosavski cesti ter v drugih provizorijih stanuje še okrog 800 delavcev. V okviru delavskega naselja na Svetosavski cesti nadalje stanuje 16 delavskih družin v družinskih stanovanjskih provizorijih.

Modernizacija prehrane

Letos je »Technika« začela reorganizirati tudi prehrano delavcev. V zastarelem in po kapacitetah nezadovoljivem kuhinjskem obratu, ki je kljub temu znatno povečal število dnevnih obrokov, namreč ni več mogoče funkcionalno pripravljati hrane, vrh tega pa kuhinjsko osebje dela v neustreznih pri-

likah, kar od njega terja največje napore. Zato je podjetje pripravilo načrte za zgraditev novega obrata družbene prehrane za lastne potrebe, ki bo po zmogljivosti in funkcionalnosti zadostil vsem zahtevam sodobne priprave hrane. Vendar je podjetje zdaj to zamisel opustilo in je namesto tega sklenilo sofinancirati obrat družbene prehrane v Bežigradu po širšem načrtu krajevnih skupnosti »Boris Kidrič« za Bežigradom. namenjen pripravljanju hrane za potrebe delovnih organizacij, ki bodo sodelovale kot soinvestitorji tega objekta. S soinvestiranjem v gradnjo tega obrata si bo tako GP »Technika« zagotovilo pripravo potrebnega števila toplih malic, kosil, popoldanskih toplih malic in večerij, s čimer bo problem prehrane sodelavcev GP »Technika« v celoti urejen.

Idejni načrt za zgraditev tega sodobnega prehranbenega centra je krajevna skupnost »Boris Kidrič« Bežigrad zaupala projektivnemu biroju GP »Technika«, ki je s projektiranjem že začel. S pristopom k temu načrtu GP »Technika« naposled podpira tudi širši interes družbene skupnosti, ki z izgradnjo prehranbenega centra v Ljubljani za Bežigradom ureja tudi pereče vprašanje prehrane zaposlenih občanov širšega mestnega območja.

Skrb za družbeni standard

Navedeni razlogi so odločili, da je podjetje že pred leti sklenilo odpravljati neustrezne nastambe in nadaljevati z izgradnjo samskih domov, vendar zaradi težkoč z lokacijskimi dovoljenji tega načrta ni moglo uresničiti. Letos, aprila meseca se je končno vendarle začela gradnja dveh novih samskih domov na Svetosavski cesti, s skupno zmogljivostjo 500 postelj. Eden teh domov je že pod streho in bo predvidoma vseljen do 29. novembra, do dneva republike, drugega pa bo podjetje še letos spravilo pod streho.

Stroški za gradnjo in opremo obeh samskih domov bodo znašali okrog pol milijarde din. Ko bosta oba navedena objekta družbenega standarda dograjena in vseljena, bo mogoče opustiti dober del sedanjih provizoričnih in neprimernih stanovanjskih prostorov za samske delavce ter ustvariti ustrezne pogoje za udobno in higiensko nastanitev članov delovne skupnosti v podjetju »Technika«.

Zaradi teh investicij je moralo podjetje vsa razpoložljiva sredstva iz sklada skupne porabe nameniti izključno za gradnjo samskih domov. Brž ko bodo sredstva v skladu zbrana, bo podjetje še naprej podpiralo sodelavce, ki bodo pristopili k namenskem varčevanju in sklenili pogodbe z občinskimi skladi za zidanje stanovanjskih hiš.

Navedi velja, da je samo v letu 1963 gradbeno podjetje »Technika« z investiranjem in izgradnjo stanovanjskega bloka v Janežičevi ulici v Ljubljani zagotovilo 42 družinskih stanovanj svojim sodelavcem. Družine so se vanje vselile 1. novembra 1963. Vrh tega je podprlo nadaljnjih 8 sodelavcev s tem, da jim je odobrilo dolgoročno posojilo za zgraditev individualnih družinskih hišic.

V letu 1964 je podjetje z investiranjem in izgradnjo stanovanjskega bloka v Triglavski ulici svojim sodelavcem zagotovilo nadaljnjih 31 družinskih stanovanj, ki so bila vseljena pred kratkim. Z lastnim deležem podjetja, s pomočjo zadružnikov ali z odkupom je »Technika« preskrbela 164 družinskih stanovanj.

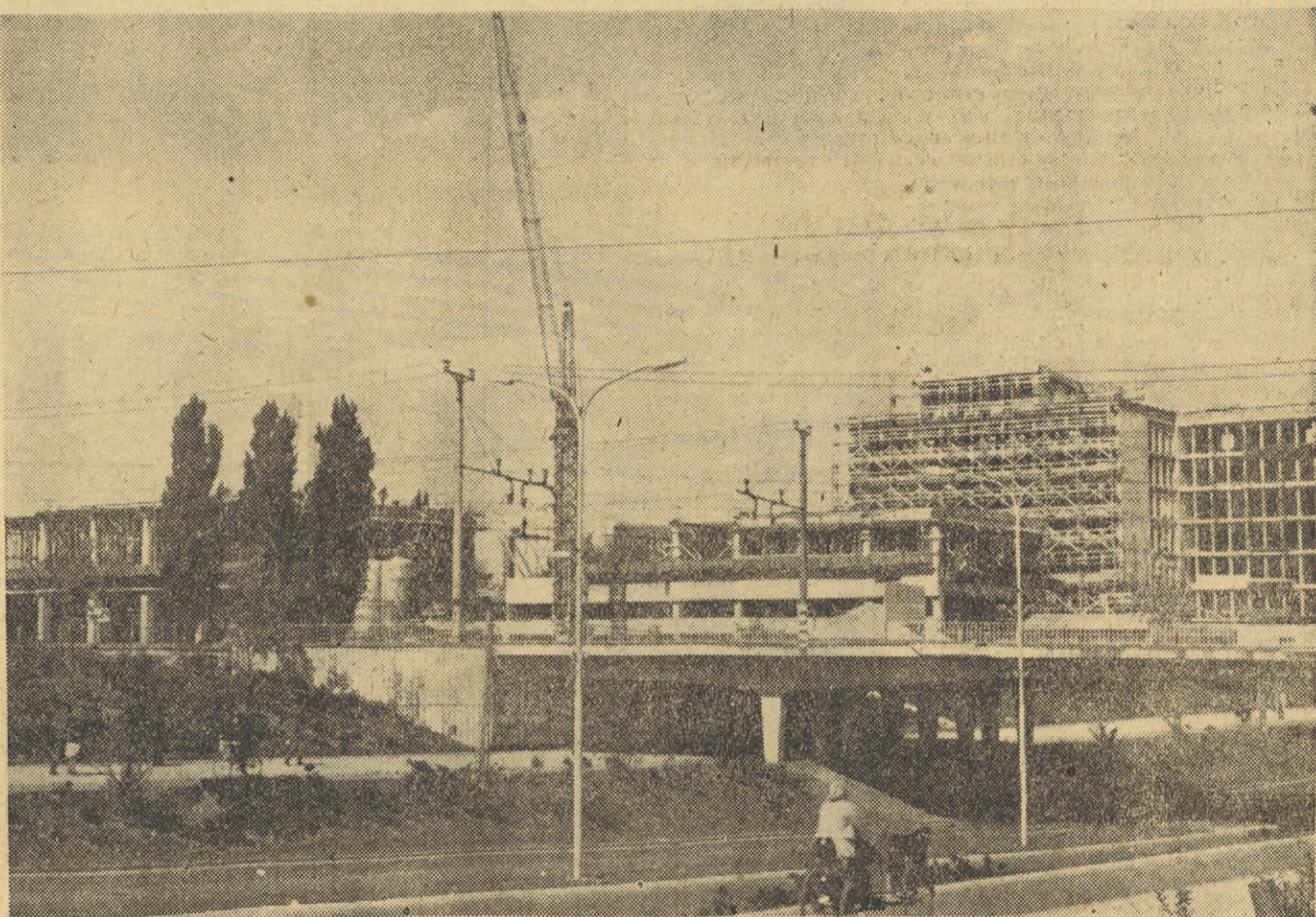
Delavci, ki so se ustalili na delovnih mestih in se aktivno vključili v delovni proces, imajo vse možnosti za nadaljnji napredek tako glede izobraževanja, strokovnega izpopolnjevanja in izboljšanja svojega materialnega stanja, kot tudi najboljše izgleda, da s pristopom k namenskem varčevanju v ustreznem času pridobe družinsko stanovanje.

Trg revolucije v Ljubljani — stolpnice v izgradnji

Objekt »Telekomunikacije II«

Objekt »DOM TISKA« v izgradnji v Ljubljani

ŠOLA ZGRAJENA V DEVETIH MESECIH

Projekte zanjo je izdelal Splošni projektivni biro

SPLOŠNI PROJEKTIVNI BIRO, LJUBLJANA projektira vse vrste gradbenih objektov, visoke in nizke gradnje z vsemi instalacijskimi projekti ter kopira načrte za splošne potrebe tudi po zunanjih naročilih.

Doslej je Splošni projektivni biro izdelal vrsto projektov za objekte v najrazličnejših gospodarskih dejavnostih. Med pomembnejše objekte, ki so jih zgradili po projektih Splošnega projektivnega biroja na področju stanovanjske izgradnje, sodijo: večina Savskega naselja, tako imenovana rozeta v Šiški (osem stanovanjskih blokov ob Šišenski cesti v Ljubljani), stanovanjski bloki na Ambroževem trgu, prav tako v Ljubljani, dalje 6 velikih stanovanjskih objektov na Spodnjem Plavžu na Jesenicah itd.

Od pomembnejših industrijskih objektov, za katere je projekte oskrbel Splošni projektivni biro, velja tako omeniti novi obrat za proizvodnjo boraksa v tovarni »Belinka«, Šentjakob pri Ljubljani, Javna skladišča na Smartinski cesti oziroma v Novih Jaršah, dalje pekarni za Bežigradom in v Lescah na Gorenjskem, obrat »Instalacije« v Kamniški ulici v Ljubljani in še nezgrajeno skladišče za rezervo, prav tako v Ljubljani, za katero je projekt še v izdelavi.

Splošni projektivni biro je izdelal projekte tudi za vrsto upravnih zgradb, tako npr. za poslopje občinske skupščine Ljubljana-Šiška.

Od šol, ki jih je projektiral Splošni projektivni biro je treba navesti predvsem šolo Majde Vrhovnikove v Gregorčičevi ulici, šolo Toneta Čufarja v istoimenski ulici, šolo Hinka Smrekarja v Šiški, novo šolo za Bežigradom, dalje v Savskem naselju, Jožeta Potrča v Starem Vodmatu, Kodeljevo, Tnovo, v Novih Jaršah in na Rudniku, kot tudi šole v Stožicah, na Ježici in v Črnučah (vse navedene šole so bile zgrajene na ožjem ali širšem območju Ljubljane), Splošni projektivni biro pa je oskrbel projekte tudi za nekatere druge nove šole v Sloveniji, kot npr. za šole v Kamniku, Vodich in Skarčeni, po dve osnovni šoli v Kranju in Celju, za osnovne šole v Velenju, Hočah pri Mariboru, v Trebnjem, Smartnem pri Litiji, Ilirski Bistrici, Desklah pri Anhovem in za Tekstilni tehnikum v Kranju itd.

Od zdravstvenih objektov, ki jih je projektiral Splošni projektivni biro Ljubljana, je treba navesti predvsem naslednje: Polikliniko v Ljubljani, pediatrično in infektivno kliniko istotam in zdravstvene domove v Ljubljani (Bežigrad in Vič) ter na Jesenicah, Ravnah, v Tolmini, Ivančni Gorici in na Vrhniki. Po projektih Splošnega projektivnega biroja nadalje grade novi bolnišnici v Novem mestu in Šempetru pri Gorici, uredili in sanirali so bolnišnico v Valdaltru itd.

Delo projektantov Splošnega projektivnega biroja so tudi načrti za rekonstrukcije večine cest v Ljubljani, tako npr. za Titovo cesto od Ajdovščine do Aškerčeve ceste v Ljubljani, vključno arkade vzdolž te mestne magistrale, dalje za ureditve na ljubljanskem gradu, projekt nove ceste na Grad, ki bo vodila tjakaj od Ljudske kuhinje, ter projekti za rekonstrukcijo občinskih cest Domžale—Duplica, Moravče—Kandriše itd.

Pomembnejši gostinski objekti, za katere je projekte oskrbel Splošni projektivni biro, so: Motel Medno, restavracija »Triglav« v Ljubljani in še mnogi drugi.

Splošni projektivni biro po naročilih investitorjev oskrbi tudi projekte za komunalno ureditev zemljišč ter za zunanjo ureditev ob novo zgrajenih stanovanjskih objektih. Tako je npr. izdelal načrte za zunanjo ureditev stanovanjske soseske Savsko naselje, rozete v Šiški (tako imenovani stanovanjski bloki MLO) ter projekte za urbanistično ureditev Cerknice. Loža itd.

Splošni projektivni biro je izdelal tudi načrte za graditev Doma prehodnih oziroma mladoletnih prestopnikov v Novih Jaršah.

Končno naj navedemo tudi še nekaj projektov za ureditev kanalizacije, kot na primer čistilnih naprav v Vižmarjih, za kanalizacijo na območju Grma pri Novem mestu, Škofje Loke, Dobrave pri Bledu, Kranjske gore itd.

Ko smo v Splošnem projektivnem biroju navezali še razgovor o problemih, ki se pojavljajo na področju projektantske dejavnosti, so pripomnili, da se izdelava tehnične dokumentacije in zaradi tega tudi izdelava elaboratov pogostoma zakasni, in sicer zato, ker investitorjem v večini primerov prekasno odobre kredite, tako da so roki za izdelavo projektov navadno prekratki. Posledica tega je, da običajno — predvsem zaradi prekratkih rokov — ni mogoče do potankosti izdelati elaboratov, kar neredko povzroča dopolnitve in spremembe med samo gradnjo.

Da bi odpravili navedene in druge pomanjkljivosti v investicijski graditvi, v Splošnem projektivnem biroju predlagajo, naj bi bili krediti za tehnično dokumentacijo ločeni in odobreni oziroma oskrbljeni vsaj leto dni pred za-

četkom dejanske investicijske izgradnje objekta.

Naslednja pomanjkljivost, na katero so nas opozorili v Splošnem projektivnem biroju je, da je med projektanti oziroma arhitekti precej izvrstnih oblikovalcev, ki pa žal pogostoma zanemarijo tehnično obdelavo oziroma ekonomijo objekta, ki so ga projektirali. Upoštevanje le oblikovne plati in morda še funkcionalnosti ob istočasnem zanemarjanju tehnične oziroma ekonomske obdelave projekta nekajkrat povzroči nepredvidene težave. Ker je namreč takšen elaborat oblikovno sicer na višini, medtem ko tehnično in ekonomsko ni obdelan, so neredko nujne tudi spremembe konstrukcij med gradnjo samo, kar graditev ne le zakasni, marveč običajno tudi podraži.

Kot zgleden primer projektiranja in gradnje, pri katerem se navedene po-

manjkljivosti predvsem zaradi pravočasnega financiranja projekta in investicije same, niso pokazale, so v Splošnem projektivnem biroju navedli šolo »Jožeta Potrča«, v Starem Vodmatu. Ta šola, za projektiranje katere je bila tehnična dokumentacija že prej pripravljena in ki je njena graditev z opremo vred stala nekaj nad 300 milijonov dinarjev, je bila dovršena v pičlih devetih mesecih, kljub temu, da so jo gradili na klasičen način, ki navadno terja daljši čas. Vendar je treba vnovič poudariti, da so bili vsi potrebni načrti, oz. elaborati pred začetkom gradnje izdelani do vseh podrobnosti, tako da načrtov med gradnjo ni bilo treba spreminjati, niti ne dopolnjevati, kar se običajno dogaja v številnih primerih, ko investiranje ne poteka v predvidenih rokih.

N. Z.

Med deli »Splošnega projektivnega biroja« je tudi internat Litostroja v Ljubljani

»SLOVENIJALE« — VEDNO VEČ FINALNIH PROIZVODOV ZA TUJE TRŽIŠČE

IZVOZ OMOGOČA ODLIČNA PROIZVODNJA

Pravzaprav bi zadostovalo že teh nekaj podatkov, ki jih uvodoma navajamo, da bi videli, kakšen je delež podjetja SLOVENIJALE v skupnem izvozu naše republike: leta 1962 15 milijonov, leta 1962 18 milijonov in letos 23 milijonov dolarjev in to 94 odstotkov na področju s konvertibilno valuto! Proizvode naše lesne industrije, od tega 65 odstotkov finalnih — pohištvo, galanterijski in športni izdelki — prodaja SLOVENIJALE v Francijo, Združene države Amerike, Anglijo, Zahodno Nemčijo, v Švico in v zadnjem času tudi na arabske trge — v Kuweit, Saudovo Arabijo, Oman, Izrael. Samo v arabske dežele gre na primer pohištva in drugih finalnih proizvodov za približno 700.000 dolarjev, posebne uspehe pa dosegajo SLOVENIJALE zadnje čase pri plasiranju Elanovih smučk, ki jih pošilja v Kanado, ZDA, Avstralijo, Italijo, Švico, Švedsko, Norveško in najkvalitetnejše celo na Japonsko. Letos bodo izvozili za blizu milijon dolarjev tega artikla...

Kaj je pripomoglo k takšnemu povečanju izvoza lesne in pohištvene industrije? Samo v mesecu avgustu je SLOVENIJALE ustvaril izvoz v vred-

nosti 2.087.000 dolarjev, s čimer je v Sloveniji na prvem mestu, kar zadeva izvoz finalnih izdelkov pa je prvi celo v jugoslovanskem merilu. Tako je SLOVENIJALE vsekakor tudi na prvem mestu v izvozu finalnih izdelkov v ZDA, kjer je samo letos povečal plasma za 30 % — na štiri in pol milijona dolarjev.

Nobenega dvoma ni, da gre za to prva zasluga kvalitetnemu napredku pohištvene industrije, ki se je pri nas začela specializirati (tovarna Meblo v Novi Gorici izdeluje na primer samo omarasto pohištvo, Brest v Cerknici kosovno in fotelje, tovarna v Ajdovščini kolonialno, v Borovnici so se specializirali za gugalnike in tako naprej), kar omogoča boljšo kvaliteto in produktivnost dela. Vendar pa glede tega ne zadržujemo, da samo pohištveno industrijo tudi podjetje SLOVENIJALE, ki je razširilo svoje predstavniško omrežje, izboljšalo strokovni kader in organizacijo dela. Važen je tudi naslednji podatek: vemo, da je izvoz finalnih lesnih izdelkov, pohištvene industrije sorazmerno novejšega datuma in da je potrebna za trajno uveljavitev na nekem zahtevnem

trgu pogosto precej dolga doba. Zaradi nepoznavanja trga, slabih poslovnih stikov s tujimi partnerji in šibkega predstavniškega omrežja pogostoma prodajamo v inozemstvu blago tudi do 30 % ceneje od blaga enake kvalitete, ki ga ponujajo druge, bolj afirmirane inozemske trdnice. Prav zato je izredno pomembno, da je uspelo podjetju v prvi polovici letošnjega leta dvigniti cene našim lesnim proizvodom na tujem trgu za približno 10 odstotkov, za ravno tolikšen odstotek pa si obeta, da bo nadalje zvišalo prodajno ceno tudi prihodnje leto. In še to: spričo dejstva, da pomeni izvoz rezanega lesa še vedno najmočnejšo postavko v izvozu naše republike, je grozila nevarnost, da bo letošnji izpad v višini 1,5 milijona dolarjev zaradi manjše sečnje močno vplival na celotno izvozno realizacijo lesne industrije. Vendar se to ni zgodilo, ker je SLOVENIJALE ta izpad nadomestil s povečanim izvozom finalnih artiklov in celo povečal celotno realizacijo.

Sedaj pa še nekaj o samem podjetju. Ustanovljeno je bilo 18. februarja leta 1948, z nalogo, da opravlja izvozne posle za naše gozdarstvo in lesno industrijo, ki se je začela tesneje razvijati šele po drugi svetovni vojni. Od borih 5 odstotkov finalnih proizvodov, kolikor je znašal njihov delež v prvem letu poslovanja, je SLOVENIJALE dosegel v letošnjem letu uspeh, ki smo ga zgoraj opisali. Prodajni program zajema jedilnice, spalnice, dekliške in dnevne sobe, kuhinjsko, pisarniško, šolsko in hotelsko pohištvo, stoli iz upognjenega lesa, kuhinjski stoli, naslanjači, gugalniki, obloženi stoli in naslanjači, mize, priložnostne mize, igralne in kavne mize, TV mize, servirni vozički, knjižne omare, stojala za revije, telefonska stojala, omare za gramofonske plošče, stilno pohištvo, ohišja za radijske aparate, omare za šivalni pribor, okviri za zofe, ležalni stoli, vrtni stoli in naslanjači, vrtno garniture, kolonialno pohištvo in otroško pohištvo.

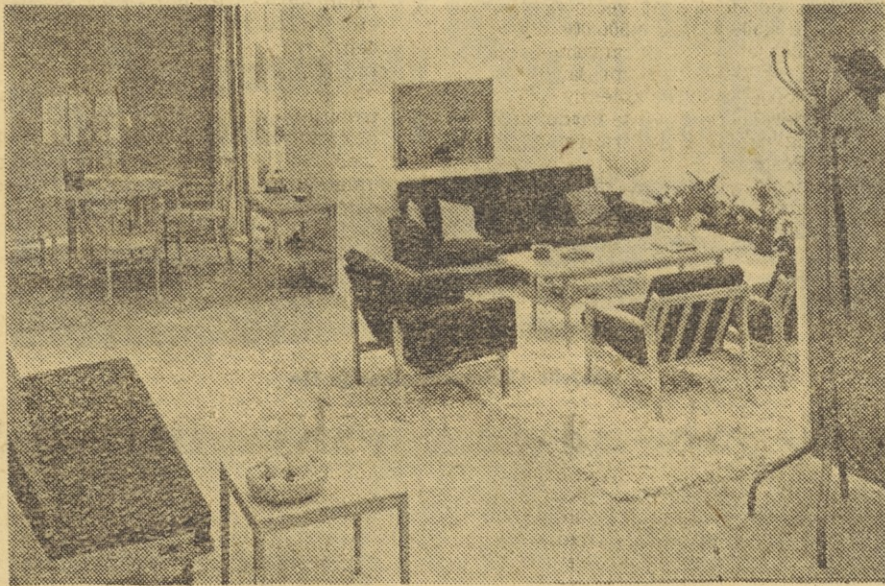
Med izdelki lesne galanterije so deske za rezanje, deske za testo, servirni pladnji, kladiva za meso, škatle za jedilni pribor, valjarji za testo, krožniki, skledice za solato, bloki za nože, ščipanke na pero, okrogle ščipanke, raztegljiva sušilna stojala, okviri za sušenje, likalne deske in rokavniki, kuhinjske lestve in stopničke, stolčki s stopnicami,

ribiški in televizijski stolčki, obešalniki za obleke, krila in kravate, hlačne spone, stojala za klobuke, otroški stolčki, naslonjala in gugalniki, otroške postelje in stajice, ležalni stoli, ročaji in držaji za orodje, žlice in kuharice, leseni deli za kosilne stroje, metlišča, brušene palčke v različnih dimenzijah, podstavki in stojala za svetilke, noge za pohištvo, motki za sukanec, tekstilna vretena...

Dejavnost podjetja SLOVENIJALE seveda ni omejena samo na izvoz. Poleg tega, da plasira v tujino več kot 80 odstotkov vsega izvoza lesne industrije in 90 odstotkov izvoza gozdnih proizvodov, prodaja izdelke lesno predelovalne industrije tudi neposrednim potrošnikom v vsej državi, za kar ima tudi široko razporejeno omrežje predstavništva in poslovalnic. Poleg prodajal in skladiščnih prostorov v Ljubljani ima tudi poslovalnice in predstavništva v Celju, Mariboru, Beogradu, Zagrebu in Skopju. Z novim letom bo odprta nova prodajalna SLOVENIJALESA v Novem Sadu, leta 1965 pa jo bodo odprli tudi v Osijeku. Samo s prodajo na domačem trgu planira podjetje realizacijo v višini približno 18 milijard dinarjev. SLOVENIJALE dobavlja blago tudi velikim trgovskim hišam v večjih jugoslovanskih mestih in opremlja z izdelki slovenske pohištvene industrije hotele, šole, restavracije in različne ustanove. Da bi pospešilo in si olajšalo izvozne posle, je podjetje SLOVENIJALE osnovalo veliko skladišče v reškem pristanišču, kamor doteka vse blago, ki ga odpremlja po morju.

Podjetje SLOVENIJALE ima posebno vlogo in pomen tudi kot član poslovnega združenja lesne industrije »Les«, v katerem ima poseben status kot njegovega izvoznega biroja. Vse kaže, da je takšna oblika integracije zunanjetrgovinskega podjetja s proizvajalci, kjer nastopa nasproti tretjim partnerjem kot povsem samostojno podjetje zelo uspešna. S tem, da je ohranilo svojo samostojnost, je podjetje SLOVENIJALE sprejelo pravila in načela te integracije: proizvajalci, člani združenja, lahko prodajajo svoje proizvode tudi prek drugih trgovskih organizacij, če dosežejo tam boljše pogoje, pri čemer pa jim mora SLOVENIJALE, kot njihov izvozni biro, omogočiti najugodnejše prodajne pogoje.

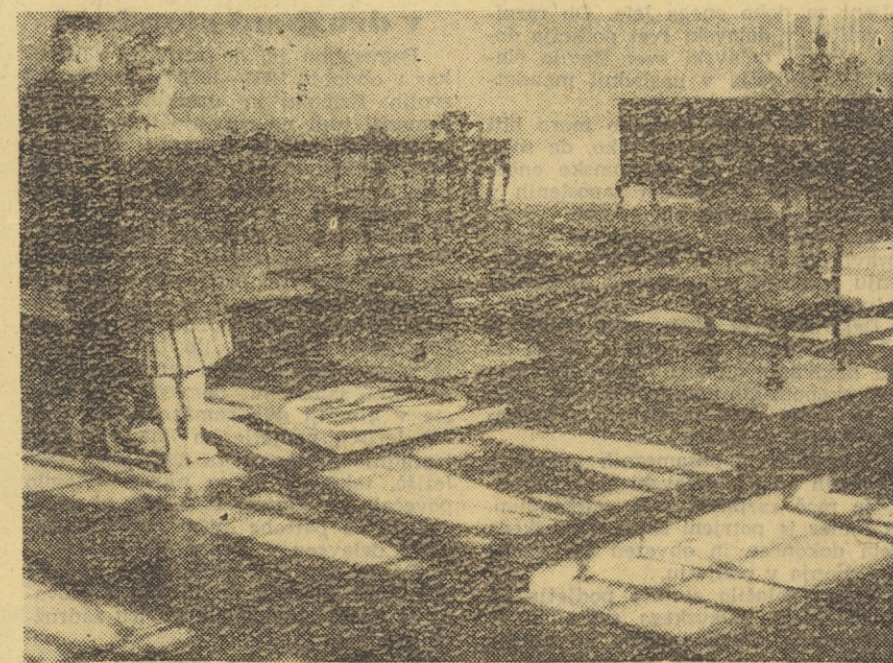
J. R.

Sodobna kombinirana dnevna soba

Moderna dnevna soba, razstavljena na letošnjem sejmu pohištva na razstavišču v Ljubljani

Slovenijales ima med bogatim asortimanom tudi baročne jedilnice, ki so izdelek »Mizarske produktivne zadruge« iz Sevnice

● TEŽAVEN POLOŽAJ IN USPEHI PODJETJA »FILMSERVIS« LJUBLJANA

POZABLJAMO, KAKO POMEMBEN JE IZVOZ FILMSKIH USLUG

Po svetu in tudi pri nas je znana šaljiva zgodba o tem, kako je neki nabriti Italijan prodal naivnemu Američanu — rimski kolosej. Zgodba, ki je menda celo resnična, resda pomeni višek pretiravanja, toda rodila je izvrstno zamisel, s pomočjo katere se je drugim domiselnim Italijanom posrečilo napraviti sijajno kupčijo. V pravem smislu besede so začeli prodajati Američanom svojo zgodovino, zanimivo panoramo svojih mest, svoje sredozemsko sonce in azurno nebo in še vrsto drugih stvari. Tako se je razcvetela italijanska industrija filmskih uslug, ki izvažajo vse tisto, kar smo malo prej naštevali, uvažajo pa dolarje.

To zanimivo dogajanje v sosedni Italiji seveda tudi našim filmskim ljudem ni moglo ostati skrito, zgled pa je bil spodbuden zlasti zato, ker imamo v Jugoslaviji podobne robe v izobilju. Kmalu se je pokazalo, da je Jugoslavija za mnoge tuje filmske producete obljubljena dežela, v kateri je moč najti najrazličnejše naravne kulise, tisoče uporabnih statistov, konjušnice eksotičnih in domala brezposelnih konj, ostanki antičnih mest in tako naprej. Naši ekonomisti pa so brž izračunali, da je

cija posameznega filma štiri ali pet let. Ne kaže tudi pozabiti, da je tuji partner pri uslugah dolžan položiti v gotovini četrtino dogovorjene cene, razen tega pa mora plačati dnevne članom svoje ekipe.

Najpomembnejše pri vsem tem bi moralo biti dejstvo, da je izvoz filmskih uslug zelo rentabilen. Med drugim nam to kaže najpreprostejša logika gospodarjenja, to nam dokazuje tudi praksa najmočnejših evropskih filmskih dežel, kjer si država posebno prizadeva, da s pomočjo ugodnih kreditov in drugih podobnih olajšav stimulira in razvija skupno bilanco svojega filmskega izvoza. Naposled nikar ne pozabimo, da milijon uvoženih dolarjev neke naše filmske baze velja približno prav toliko kot pet milijonov dolarjev, ki jih je naša industrija dobila za neko izvoženo blago. Pri tem mislimo na okoliščino, da plačana filmska usluga ni bila vezana niti na en sam dolar uvoza.

Sedanji položaj na tem področju pa vendarle še daleč ni tako preprost, kakor bi se morda komu zdelo na prvi pogled. Tega se posebno dobro zavedajo pri ljubljanskem podjetju »Filmservis«, kjer se ne ustavljajo samo pri na-

Ljubljana, Zrinjskega 9, so se začele leta 1962 v glavnem zaradi neurejenih odnosov in neizterjanih terjatev od italijanskega podjetja Intermercator Trst. Podjetje Filmservis je po pravni poti doseglo likvidacijo prejšnjega Intermercatorja, vse likvidacijske posle in terjatve pa je preneslo na novo ustanovljeni Intermercator, ki se je s pogodbo obvezal poravnati Filmservisu dolgove prejšnjega Intermercatorja. To vračanje in doba vračanja pa sta odvisna od dobička, ki ga bo s svojim poslovanjem v bližnjem obdobju ustvarjal novi Intermercator.

Za neplačane terjatve od Intermercatorja je podjetje Filmservis v kreditnem odnosu s Komunalno banko Ljubljana. Obresti in bančna provizija v vedno večji meri hromita poslovno situacijo podjetja.

V kolikor iz poslovanja Filmservisa izvzamemo terjatve do omenjenega italijanskega podjetja ter plačilo obresti na prejete kredite za te obveze, upoštevaje le bančno provizijo, bi podjetje že v letu 1963 doseglo lep poslovni uspeh. Pri plačani realizaciji v višini 415 milijonov dinarjev bi ustvarilo 166 milijonov din dohodka ter pri odbitku sredstev za osebne dohodke in odbitku prispevkov ustvarilo 40 milijonov dinarjev za sklade podjetja.

Glede na kritično situacijo je lani podjetje skušalo z iskanjem notranjih rezerv in z boljšim izkoriščanjem kapacitet popraviti svoje finančno poslovanje. Kljub močni konkurenci — tako na domačem kot na tujem tržišču — je do maksimalne meje zvišalo cene svojih uslug za tuje producete, medtem ko nudi usluge za domače filme v mejah lastne cene. Iskanje notranjih rezerv je lani privedlo do tega, da so lahko ukinili 100 delovnih mest, nadaljnje izkušnje pa so pokazale, da je moč ukiniti še 30 delovnih mest, kar se zdaj izvaja. Število zaposlenih se je tako skrčilo na 140. Sedanja struktura delovnih mest v podjetju omogoča istočasno snemanje dveh celovečernih filmov. Povprečni mesečni dohodek na zaposlenega znaša letos 38.000 din.

Do konca oktobra je Filmservis sodeloval pri 18 celovečernih filmih, in to pri treh domačih in 15 tujih (usluge in ena koparticipacija). S tem delom računajo na okrog 600 milijonov dinarjev realizacije, od tega na devizni priliv nekaj čez 500.000 US dolarjev. Pri tem je podjetje nabavilo za 10.000 dolarjev reprodukcijskega materiala (samo 4000 dolarjev je šlo za izvedbo inozemskih poslov).

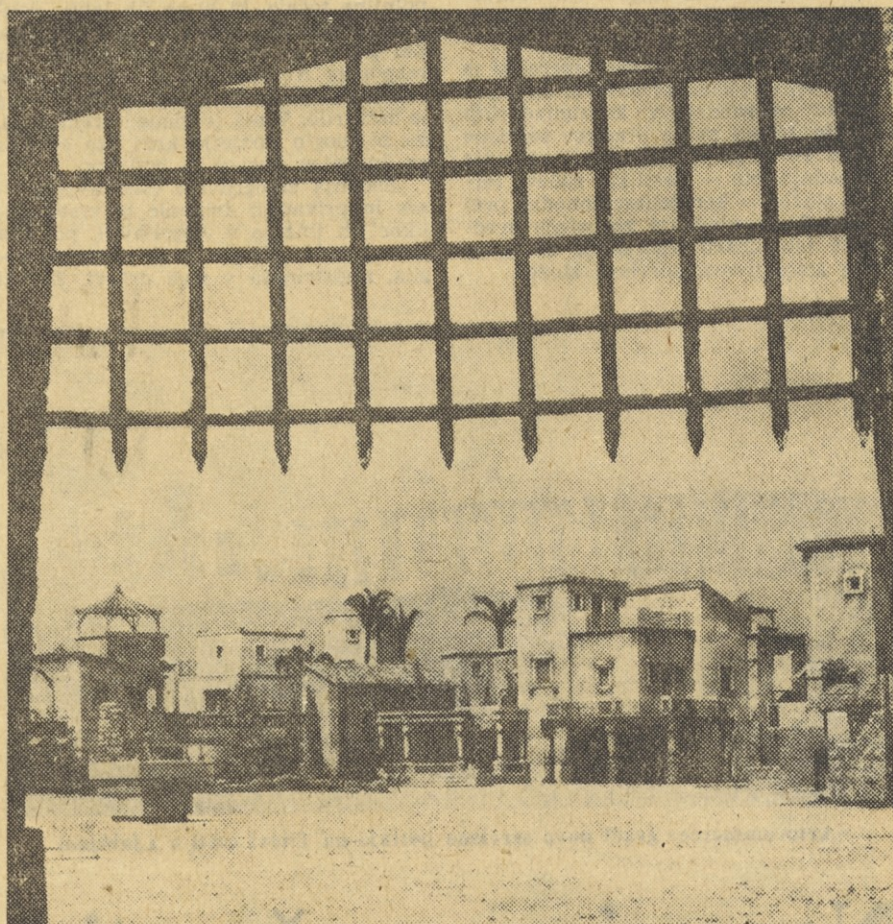
Pri Filmservisu se sprašujejo, zakaj dobe za 1 US dolar samo 990 din, neka druga panoga industrije pa 1486 din. Filmservis ustvarja skoraj čisti devizni priliv, medtem ko druge industrijske panoge potrošijo za uvoz reprodukcijskega materiala tudi do 90 % deviznega priliva. To pomeni, da mora neka industrija, če hoče doseči na primer 500.000 dolarjev čistega priliva, ustvariti osemkrat do devetkrat večjo izvozno vsoto, to je 4.000.000 do 4.500.000 dolarjev!

To je vsekakor argument, ob katerem se postavlja vprašanje, ali so za tak posel delovni kolektivi te zvrsti gospodarske dejavnosti (nudenje filmskih uslug) dovolj stimulirani s strani družbe.

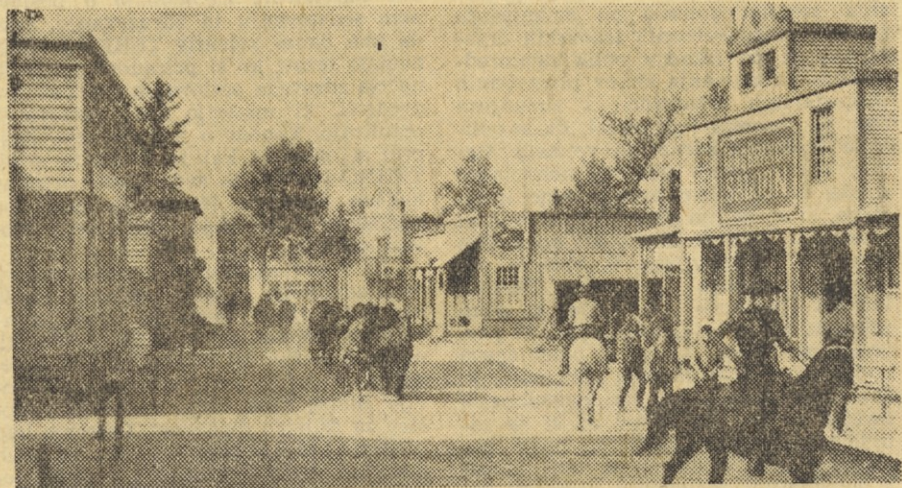
Poslovanje podjetja Filmservis je pomembno tudi za razvoj turizma, in sicer s pritegnitvijo inozemskih ekip in gostov ter s tem zvezanim posrednim deviznim prilivom. S tem v zvezi je

Filmska ekipa med snemanjem

Filmsko mesto »Rim« na Zalah v Ljubljani

Del »western« naselja v Ljubljani — Tomačevo

dolar, ki ga dobimo od filmskih uslug, zelo komercialen dolar, ker zanj sploh ni potreben dragi uvoz reprodukcijskega materiala.

Tako bi bilo vse lepo in prav, ko se ne bi bilo nenadoma pokazalo, da smo obetajočo kupčijo spremenili v kočljiv kreditni posel. Pokazalo se je, da smo z raznimi nesolidnimi inozemskimi partnerji tudi sami nesolidno poslovali in si s tem zgladili pot v poslovni bankrot.

Danes lahko ugotovimo, da je izvoz naših filmskih uslug v tujino v občutnem nesorazmerju z možnostmi, ki jih na tem področju imamo. Iz tega si kujejo lep dobiček podjetni Grki in Spanci, naši neposredni konkurenti pri prodaji filmskih uslug, da ne govorimo o Madžarih, Bolgarih, Romunih in drugih, ki naglo stopajo na sceno. Mi pa — namesto, da bi sami sodelovali v tej igri — se vsak dan bolj živčujemo v vlogi opazovalcev in gledamo, kako nam drugi izpred nosa pobirajo priložnosti.

Morda poreče kdo, da plačujemo dolg za stare grehe, toda stvar vendarle ni samo v tem. Res je, da kriza traja že nekaj časa kot rezultat neke improvizatorske politike, pri kateri so trdo logiko zamenjali poslovna neizkušenost in diletantizem, nepoznavanje partnerjev, površna liberalizacija kreditov. Naposled tudi ni bilo natančnih predpisov. Seveda pa je bilo tudi mnogo naivnosti in lahkomišelnosti v prepričanju, da so vsi posli rentabilni, zato je bilo mnogo izmed njih sklenjenih brez potrebne opreznosti in garancije. Tudi kadar se je komu vzbudil sum, da pri tem ali onem partnerju ni vse v redu, niso bili storjeni nobeni odločnejši koraki. Vse to seveda ni moglo dolgo trajati, in naposled se je, žal, končalo tako, da se slabše — kakor je splošno znano — skorajda ni moglo končati...

Seveda je pri vsakem poslu določen odstotek rizika, toda proti njemu se je moč zavarovati. Tega pri nas vse do lanskega leta niso hoteli razumeti, čeprav so prednosti zavarovanja na dlani. Danes lahko neki posel tudi ne uspe, vendar podjetje zato ne bo doživelo finančnega poloma, ker ima kompenzacijo v zavarovalnici.

Z našimi inozemskimi partnerji je moč sklepati tri vrste poslovnih aranžmajev: koprodukcijo, kooperacijo in usluge. Najboljše komercialne možnosti imamo pri uslugah — to moramo imeti pred očmi kljub temu, da se žele tuji največkrat dogovoriti za koprodukcijo. V koprodukcijah in koparticipacijah nimamo dovolj učinkovitih možnosti, da bi vplivali na realizacijo nekega filma, in sicer zato ne, ker ima glavno besedo pri tem inozemska ekipa, odgovornost pa je skupna. Kar zadeva usluge, je stvar neprimerno bolj jasna: izvršiti moramo samo tisto, za kar smo se s pogodbo obvezali, in izterjati plačilo po natančno določenih cenah. Težava je edino v tem, da pri tej vrsti posla lahko računamo izključno na enoletne kredite, kar je zelo težak pogoj, ker traja laboratorijska obdelava filma večsih tudi več mesecev. Tako se roki iztečejo, ko se film predvaja komaj nekaj mesecev. Vemo pa, da traja eksploata-

stetih ugotovitvah, marveč stoje na stališču, da je potrebno gordijski vozol odločno presekat.

»Od naše nekdanje visoke konkurenčnosti je danes ostalo le malo,« pravi direktor Filmservisa Danilo Bračić. »Naše cene so se povzpelle že zelo visoko. Že leta delamo pod nemogočimi pogoji. Delo je sezonsko, plače pa tečejo vse leto. Naša premija znaša vsega 32 odstotkov, kar pomeni, da se ni spremenila že od leta 1961. Ker se premije po novem ne prizna za izplačane inozemske dnevnice, znaša dejansko le 27 do 28 %... Toda daleč najbolj pozorni bi morali biti zaradi dejstva, da se vrtimo na mestu, medtem ko nas drugi naglo prehitevajo. Vzemimo, na primer, Grke, ki pri filmskih uslugah zaslužijo že okrog 15 milijonov dolarjev na leto. Naše možnosti niso prav nič manjše od grških in to niti ni težko dokazati, pod pogojem seveda, da se stvari energično lotimo in razčistimo sedanjo situacijo. Ni časa za oklevanje. Dolgotrajno čakanje ima navadno za posledico dolgotrajno škodo...«

Težave Filmservisa, podjetja za tehnično izdelavo in obdelavo filmov,

● »JUGOTEHNIKA« LJUBLJANA

Cilj: čim boljša oskrba trgovske mreže široke potrošnje

JUGOTEHNIKA, danes najpomembnejši prodajalec akustičnih aparatov v državi, je zrastle iz zelo skromnih razmer. Ustanovljena je bila leta 1954 kot naslednik dotedanjega nabavno prodajnega oddelka Ljudske tehnike v Ljubljani.

Organizacijsko je podjetje razdeljeno na tri samostojne ekonomske enote in sicer trgovina na debelo, trgovina na drobno in servisno službo. Že od ustanovitve dalje je osnovna dejavnost podjetja trgovina na debelo. Na tem področju blagovnega prometa je »Jugotehnika« dosegla zavidljive uspehe ne samo v SR Sloveniji, temveč na celotnem teritoriju Jugoslavije. Predstavnstva v Beogradu, Zagrebu in Nišu ter dobro organizirana komercialno-terenska služba zagotavljajo podjetju še nadaljnje poslovne uspehe.

Analize tržišča so kolektivu »Jugotehnika« kmalu pokazale, da je potrebno vzporedno z grosistično dejavnostjo razvijati lastno prodajno mrežo. Zato so velik del razpoložljivih sredstev namenili za izgradnjo lastnih trgovin na območju SR Slovenije. Zdaj jih je v Sloveniji že 14, in sicer v Ljubljani 5, po ena v Mariboru, Domžalah, Kranju, na Bledu, v Novi Gorici, Ajdovščini, Sežani, Dobrovi in Kanalu. V kratkem bodo odprli še dve trgovini — najprej v Novi Gorici, nato pa v Ljubljani.

Lahko rečemo, da je »Jugotehnika« edino jugoslovansko podjetje, ki je specializirano za široko potrošnjo. Kupcem posreduje vse proizvode, ki so zvezani

s pojmom »dvig standarda«. Tako bo podjetje samo letos posredovalo potrošnikom več kot 40.000 televizorjev in 60 tisoč radijskih sprejemnikov — razen drugih proizvodov, seveda. S tem se

uvršča med najmočnejša podjetja te vrste v državi.

Kakšen ogromen korak je napravila »Jugotehnika« od prvega leta svojega obstoja do danes ilustrira podatek, da

»Jugotehnika« ima poslovalnice tudi v drugih krajih Slovenije. Na sliki: nova poslovalnica »Elektro-center« v Sežani

sem tam doživel... Pri nas so še posamezni neprečiščeni nazori o Jugoslaviji, toda ti so napačni... Spadam med avtomobiliste, ki potujejo po deželi, in še nekaj let bo preteklo, da bodo ceste popolnoma zgrajene. Toda potem nikamor drugam kot v Jugoslavijo!« Tudi drugi filmski umetniki so dali podobne izjave, tako da izzvani članek zelo pohvalno o naši deželi in njenih ljudeh. Lahko si mislimo, kako močan propagandni učinek utegnejo imeti v tujini izjave popularnih filmskih igralcev, ki so prišli prvič k nam pravzaprav samo zato, ker smo producentu mogli nuditi filmske usluge.

In za zaključek misel, ki smo jo izrazili v naslovu: Dejansko pozabljamo, kako vsestransko pomemben je za družbo izvoz filmskih uslug.

MARKO JAKŠE

»AUTOCOMMERCE« POVEČUJE ZMOGLJIVOSTI SVOJE SERVISNE SLUŽBE

AUTOCOMMERCE je podjetje za zastopanje tujih firm v Jugoslaviji. Ustanovljeno je bilo leta 1952 pod imenom: Jugomercedes, zastopstvo Daimler-Benz proizvodov za FLRJ. Zaradi razširitve predmeta na zastopstvo francoske tovarne avtomobilskih plaščev MICHELIN in zaradi predvidene nadaljnje razširitve se je podjetje še naslednje leto preimenovalo v Autocommerce.

Matično podjetje s sedežem v Ljubljani, Trdinova 4, ima v svojem sestavu tri samostojne obrate, in sicer v Ljubljani, Beogradu in Mariboru. Zaposlenih je 384 delavcev in uslužbencev. Podjetje je do 30. 9. 1964 doseglo 215% lanske letne realizacije in bo tako čisti devizni priliv v letu 1964 dosežen s 162% nasproti letu 1963.

Kot zastopniško podjetje je Autocommerce dolžno oskrbovati kupce uvoženih predmetov z rezervnimi deli in s servisno službo, ki zagotavlja vzdrževanje in popravila teh uvoženih predmetov.

Kolektiv podjetja Autocommerce si je že od vsega začetka prizadeval za vzpostavitev organiziranih konsignacijskih skladišč, hkrati pa za ureditev servisne službe. Tu se je položaj obrnil na bolje šele zadnja leta — zlasti kar zadeva servisno službo — ker delitev dohodka prej ni dopuščala vlaganja zadostnih sredstev v tehnološko izboljšanje in povečanje zmogljivosti servisne službe.

Razen dosedanjih treh servisnih obratov bo, konec letošnjega leta začel delati tudi novozgrajeni servis za DKW vozila v Ljubljani. Naj tu omenimo, da ima Autocommerce širom Jugoslavije še 17 pogodbenih avtomobilskih servisov.

Kader za avtomehanično stroko se pri nas še vedno rekrutira po starem obrtniškem sistemu, ker ni ustreznih srednjih strokovnih šol. Zato ne gre drugače, kakor da mora podjetje samo skrbeti za dopolnilno strokovno-tehnično vzgojo svojih delavcev. Glede tega se Autocommerce poslužuje strokovnih tečajev, ki jih deloma vodijo tudi strokovnjaki tistih inozemskih tvrdk, ki jih podjetje zastopa. Na teh tečajih imajo delavci možnost, da se seznanijo z vsemi tehničnimi novostmi v avtomobilski stroki.

Tu je firma, ki jih Autocommerce zastopa, prireajo vsako leto posebne dopolnilne tečaje, ki bi se jih lahko udeleževal tudi del kadra našega podjetja. Žal pa je to domala neizvedljivo, ker razpolaga Autocommerce samo z enim odstotkom (1%) deviznega priliva, ki ga je ustvarilo. Vsota je mnogo premajhna, da bi moglo podjetje kriti vse stroške za dnevnice, prevoz in podobno.

Sedanja zmogljivost vseh avtoservisov in privatnih delavnic te vrste, kolikor jih imamo v Jugoslaviji, pokriva komaj 20% potreb, in to samo za vozila, registrirana v naši državi. Zaradi

izrednega razmaha avtomobilizma pri nas in tudi zaradi pospešenega inozemskega avtomobilskega turizma v naši državi pa se — pri sedanjih možnostih vlaganja sredstev v vzdrževalne službe — položaj na tem področju še nenehno poslabšuje.

Naj zdaj naštejemo tuje firme, ki jih Autocommerce zastopa v Jugoslaviji: Daimler-Benz, A.G., Stuttgart-Untertürkheim, Zahodna Nemčija (predmet zastopanja: motorna vozila, diesel motorji in rezervni deli);

Auto-Union G. m. b. H., Düsseldorf, Zahodna Nemčija (motorna vozila in rezervni deli);

Manufacture Francaise des Pneumatiques MICHELIN, Clermont-Ferrand, Francija (avtomobilske gume);

Karl Schmid G. m. b. H., Neckarsulm/Württemberg, Zahodna Nemčija (sestavni deli za motorna vozila);

GLYCO-METALL-WERKE Daelen et Loos G. m. b. H., Wiesbaden-Schierstein, Zahodna Nemčija (sestavni deli za motorna vozila);

BOGE G. m. b. H., Eitorf/Sieg, Zahodna Nemčija (sestavni deli za motorna vozila);

Friedrich Goetze A. G., Burscheid pri Kölnu, Zahodna Nemčija (sestavni deli za motorna vozila);

J. Wizemann et Co., Stuttgart-Bad Cannstatt, Zahodna Nemčija (sestavni deli za motorna vozila);

Deutsche Filter Gesellschaft Wuest et Co. KG Frankfurt/Main-Rödelheim, Zahodna Nemčija (sestavni deli za motorna vozila);

Bayerisches Leichtmetallwerk KG München 23, Zahodna Nemčija (sestavni deli za motorna vozila);

VEB Carl Zeiss, Jena, Vzhodna Nemčija (optični, medicinski, geodetski instrumenti in razni instrumenti za nuklearno znanost);

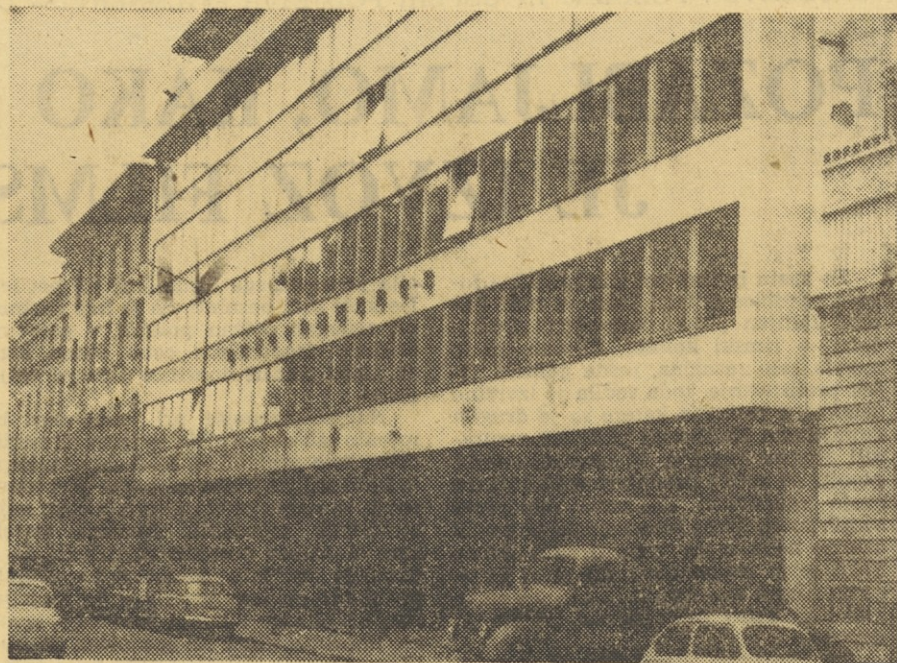
Büromaschinen-export, G. m. b. H., Berlin W8, Vzhodna Nemčija (knjižigovodski in saldirni stroji);

Zahnradfabrik Friedrichshafen, Friedrichshafen, Zahodna Nemčija (sestavni deli za motorna vozila);

A. Ehrenreich et Cie., Düsseldorf-Oberkassel, Zahodna Nemčija (sestavni deli za motorna vozila);

GLYCO ITALIA S. P. A., Trento, Italija (sestavni deli za motorna vozila);

MAYBACH, Motorenban G. m. b. H., Friedrichshafen, Zahodna Nemčija (stabilni, ladijski motorji in motorji za lokomotive).

Poslovna zgradba s prodajalno »Autocommerce«

● »TEHNOIMPEX« — POSLOVNO ZDRUŽENJE S 119 ČLANI

KOLEKTIV BREZ SAMOUPRAVNIH PRAVIC

V času, ko se je v našem gospodarstvu začutila potreba po zmanjšanju števila izvozno-uvoznih trgovskih organizacij in po iskanju oblik neposrednejšega navezovanja stikov proizvodnih gospodarskih organizacij z zunanjimi trgi, je dozorela tudi misel, da se oblikuje poslovno združenje velikega števila razdrobljenih podjetij nekovinske stroke in kovinske predelovalne industrije, ki so se jim pridružili še rudniki premoga. Tako je bilo sredi novembra leta 1962 ustanovljeno iz bivšega zunanjetrgovskega podjetja TEHNOIMPEX poslovno združenje z istim imenom, ki je tedaj združevalo 38 proizvajalcev. Sam kolektiv omenjenega podjetja predstavlja biro združenja, ki ima med drugim kot najpomembnejša izvozni in uvozni sektor in ki je zadržalo kadre tega podjetja, način poslovanja in v veliki večini tudi odnose z dotedanjimi poslovnimi partnerji doma in v tujini. Prvotnim 38 proizvajalcev, ki so poslovno združenje ustanovili, se je lani pridružilo 44 novih članov, letos pa nadaljnjih 37, tako da šteje ta integracija danes 119 podjetij, ki so — zaradi različnega načina proizvodnje — vključeni v združenje v 12 sekcijah.

S kakšnim namenom je bilo združenje ustanovljeno in kakšni so cilji njegovega poslovanja?

Predvsem moramo ugotoviti, da so njegovi člani podjetja, ki nimajo lastne zunanjetrgovske registracije, kar pomeni, da so bila glede plasmaja svojega blaga v tujini odvisna od tega ali onega trgovskega podjetja. Zato je bilo združenje ustanovljeno predvsem z namenom, da člani prek njega organizirajo skupno službo zunanjetrgovske izmenjave, da organizirajo skupno službo za raziskavo in analizo mednarodnega trga in da organizirajo prodajo na tujih trgih. Tako ima po ustanovitveni pogodbi združenje predvsem dve nalogi: izvoz vseh izdelkov in polizdelkov, ki jih proizvajajo člani združenja in uvoz ali nabava osnovnih surovin, reprodukcijskega materiala, opreme, strojev, orodja in vseh potrebnih, ki jih potrebujejo člani združenja za izvrševanje svojih proizvodnih nalog. Organi upravljanja so upravni odbor združenja, ki ga sestavljajo poleg direktorja in 3 predstavnikov biroja predstavniki vseh vključenih gospodarskih organizacij, ki so jih izvolili njihovi delavski sveti, dalje izvršni odbor, ki šteje 10 članov in 7-članski svet delovnega kolektiva biroja.

Kot smo videli iz zgornjega kratkega opisa strukture in fiziognomije poslovnega združenja, je ena bistvenih značilnosti te organizacije velika razdrobljenost oziroma številčnost njenih članov in raznolikost njihovega predmeta poslovanja, kar pomeni hkrati tudi veliko raznolikost njihovih interesov. Temu se pridružuje še nevspešno delstvo, da sta čas in dinamični razvoj gospodarstva prehitela razmere, ki so ne-

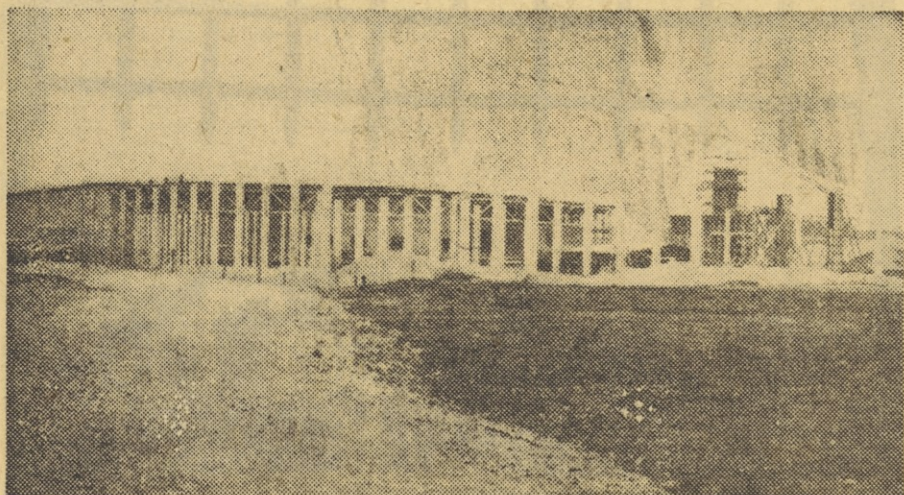
koč narekemale zakonodajo o poslovnem sodelovanju in združevanju, tako da ima danes kolektiv TEHNOIMPEX nemalo težav, ko si prizadeva uskladiti načela zdravega poslovanja z veljavnimi predpisi, ki materijo tega poslovanja regulirajo. Vendar o tem pozneje. Najprej si oglejmo, kaj je doslej že storil TEHNOIMPEX za svoje člane oziroma kakšne rezultate je dosegel poslovno združenje v teh slabih dveh letih svojega obstoja.

Že v prvem letu dejavnosti poslovnega združenja je bila dosežena tudi še kar zadovoljiva realizacija uvoza in izvoza, pri čemer pa je treba upoštevati, da se pretežni del članov ni niti zavedal, da si lahko prek združenja, zagotovo skoraj vsak uvoz, ki pride v posev za njihovo dejavnost. Letošnje leto planiran velik promet v izvozu bo kljub nekoliko manjši realizaciji v prvih šestih mesecih zadovoljivo izpolnilo.

Pri izvozu, ki je njegova najvažnejša dejavnost, se poslovno združenje srečuje s težavami, ki so sicer prisotne v skoraj vseh strokah, ki pa so za kovinsko še zlasti značilne. Slaba opremljenost dela kovinske predelovalne industrije, nenehno zviševanje cen domačemu reprodukcijskemu materialu zmanjšuje našim proizvajalcem možnost uspešne konkurence na tujem trgu. Razen tega gre tu za prodajo blaga z izredno pestrim asortimentom, kar samo povečuje operativno delo biroja, ne pri- naša pa ustreznega dohodka, ker gre večidel za »revne« artikole, kot je denimo poljedelsko orodje in podobno. Zunanjetrgovska podjetja se zaradi slabega finančnega učinka bolj nerada ukvarjajo s prodajo takšnih proizvodov, poslovno združenje drobnih proizvajalcev, kot je TEHNOIMPEX pa zaradi pomanjkanja denarnih sredstev ne more ustanovljati lastnega omrežja na sicer za to blago zelo zanimivih trgih, kot sta npr. Azija in Afrika.

Naslednji problem, kot smo že omenili, zadeva sam položaj institucije poslovnega združenja kot takšne. Kolektiv biroja ima vse možnosti, da doseže z dobrim in solidnim poslovanjem več milijardni letni promet, od tega polovico izvoza in polovico uvoza, saj ima ustrezno kadrovskega zasledbo in zelo širok krog poslovnih partnerjev doma in v tujini. Vendar pa so na poti k takšnim in še večjim uspehom nekatere ovire, vsiljene delavcem biroja že s samim predpisom. Toge določbe zakona o združevanju bo vsekakor treba spremeniti tudi v zvezi s strukturo organov upravljanja, da se poveča njihova operativnost, še bolj važno pa je, da se kolektivno biroja priznajo enake samoupravne pravice, kot jih uživajo kolektivi v drugih podjetjih. Ni namreč v skladu z načelom delitve po delu, da s sredstvi oziroma dohodkom, ki ga ustvarijo delavci biroja s svojo iznajdljivostjo in trudom, ne razpolagajo sami, temveč se giblje njihov osebni dohodek le v okvirih, ki jih je določil upravni odbor.

I. R.

»Autocommerce« gradi novo servisno postajo na Titovi cesti v Ljubljani

Neomejene možnosti izvoza, če...

Če zapišemo, da bo podjetje »GRUDA ŽIVINOPROMET« eksport-import letos praznovalo deseto obletnico obstoja, ne pomeni mnogo, če pa zapišemo, da so leta 1955 dosegli 540 milijonov deviznih dinarjev prometa, medtem ko po sedanjih rezultatih računajo letos na promet, ki bo presegel 9 milijard dinarjev, je slika o delu in razvoju podjetja veliko jasnejša in popolnejša. Vendar to še ni vse, od leta 1960 uspešno vršijo vse funkcije za člane poslovnega združenja (Poslovne organizacije proizvajalcev živine in živalskih proizvodov, Ljubljana), GRUDA ŽIVINOPROMET opravlja za člane združenja vse posle izvoza na odprt račun, za druge proizvajalne organizacije pa na komisijski način. Delo je sila dinamično in pestro, tako da zahteva od vsakega člana kolektiva polno prizadevanosti in strokovne usposobljenosti. Da pa so skozi desetletno obdobje svojega obstoja to dosegli, pričajo sedanjí rezultati opravljenega dela.

Morda je prav, da ob začetku napišemo, da so začetki dela podjetja bili osnovani na živinorejskem področju, kar pomeni, da so največ izvažali živino (bekone, pitano govedo, delovne konje, prašiče, meso in mesne proizvode, divjačino, perutnino itd.), medtem ko so opravljali tudi celotni uvoz zlasti plemenskih živine. Po letu 1962 oziroma po združitvi s SLOVENIJA-ZIVINOPROMETOM pa so pričeli nastopati v Sloveniji kot eno podjetje po generalnem izvozu in uvozu, s čimer so se znatno povečale možnosti izvoza tako žive živine kot mesnih izdelkov.

Za osvetlitev položaja in dela podjetja »Gruda-Zivinopromet« naj napišemo, da je v celotnem izvozu kmetijske proizvodnje iz Slovenije, ki znaša 8504 milijone deviznih dinarjev (v letu 1963) živinorejska proizvodnja udeležena z 62,5%, medtem ko ostalo odpade na proizvode poljedelstva, sadjarstva, ribarstva in primerne predelave. Skupna vrednost unosa deviz od izvoza živine in živalskih proizvodov (v letu 1963) je znašala nekaj manj kot 18 milijonov dolarjev ali 12,6% od vseh od izvoza realiziranih deviz (v SR Sloveniji).

Skratka, velike so možnosti izvoza živine in živalskih proizvodov, kot so: goveje meso, živo govedo, konji in svinjsko meso ter vse vrste mesnih izdelkov in konserv. Zrati kvalitete živine, zlasti pa mesnih izdelkov, se vse bolj odpirajo svetovna tržišča. Vendar to ne pomeni, da podjetje »Gruda-Zivinopromet« izvaža več živega goveda kot mesnih izdelkov. Nasprotno, čeprav so začetki izvoza temeljili v pretežni večini na izvozu živega, pa se je izvoz danes nagnil povsem na stran izvoza mesa in mesnih izdelkov ter konserv. Največji odjemalec tega blaga je danes

italijanski trg, dalje sledijo kupci iz Francije, Belgije, Anglije, Avstrije, Švice in vzhodnih evropskih dežel.

Ceprav je v letih 1956 in 1961 uvoz predstavljal dober del njihove dejavnosti, saj so uvažali precejšnje število plemenske živine, zlasti govejo živino (krave pasme jersey in črno belo pasmo), se je uvoz v naslednjih letih občutno zmanjšal, tako da danes uvažajo le nujno potrebne plemenske bike za osemenjevalna središča (predvsem sivo, rjavo in svetloisaste pasme). Skratka, pri uvozu je zabeleženo znatno upadanje, medtem ko izvoz raste. V tej smeri se bo dejavnost podjetja razvijala tudi v sedemletnem perspektivnem razdobju. Pogoji za tak razvoj so glede na kvaliteto proizvodov podani, vprašanje nastaja le v proizvodnji, kajti perspektiva podjetja, se pravi izvoza, je močno pogojena s proizvodnjo. Kot največji problem, ki ga omenjajo v podjetju, predstavlja za proizvodnjo pomanjkanje močnih krmil, ki jih tudi glede na premajhne kvote za uvoz ni mogoče uvoziti v zadostnih količinah. Povsem utemeljena je torej želja podjetja, da bi kvoto za uvoz močnih krmil povečali, ali pa da bi podjetje iz deviznih sredstev, ki jih ustvari pri izvozu, lahko samo določalo, kolikšen naj bi bil uvoz močnih krmil. Skratka, organizirana proizvodnja je pogojena le z redno dobavo močnih krmil, ki jih proizvajalne organizacije same ne proizvajajo kot dodatno krmo osnovnim krmilom, ki jih same proizvajajo. Tako na primer žitno krmo organizirano nabavljajo proizvajalne organizacije na jugoslovan-

skem trgu, beljakovinska-deficitarna krma, kot so soja, arašid, ribja moka, mleko v prahu pa je iz uvoza, ki je pogodbeno vezan na proizvodnjo.

Kolektiv podjetja šteje redno zaposlenih 65 ljudi, katerim je vsestransko omogočeno izobraževanje. Smatrajo namreč, da je vsestranska splošna in strokovna izobrazba delavcev sila pomembna za napredek in uveljavitev podjetja tako na domačem kot na tujem trgu. Da je tako, potrjujejo njihove dolgoletne izkušnje, saj so si mnogo kadra vzgajali šele v desetletnem obstoju. Skratka, s štipendijami, nič manj pa z lastnimi oblikami izobraževanja, skušajo vzgojiti in pripraviti tak kader, da bo še bolj kos vsem sedanjim, zlasti pa bodočim nalogam zunanje in notranjetrgovskega poslovanja.

Ce ob koncu napišemo še nekaj besed o poslovnem združenju, potem je prav, da povemo, da je bilo združenje ustanovljeno leta 1960 in da je takrat imelo 15 članov, medtem ko jih danes združuje že 45. V združenje je namreč vključenih 14 kmetijskih kombinatov, 2 kmetijski posestvi, 2 poslovni združenji v okrajnem merilu, 12 kmetijskih zadrug, 2 mesni industriji, izvozno-uvožno podjetje po generalnem izvozu, 3 izvozno-uvozna podjetja po maloprodajnem prometu z Italijo in končno 9 kmetijskih oziroma živinorejskih veterinarskih zavodov. In njegova naloga: poslovno in tehnično povezovanje živinorejske proizvodnje članov, od proizvodnih obratov preko predelave do prometa na domačem in tujem trgu.

R. H.

»Gruda živinopromet« — sodobna proizvodnja mesa — industrijska vzreja živine

Sodobno urejeno križišče na Prešernovi cesti v Ljubljani

• AGROKOMBINAT »EMONA«

PET LET ORGANIZIRANIH NAPOROV ZA IZGRADNJO KMETIJSTVA

Državna posestva, ki so bila ustanovljena po vojni v ožji okolici Ljubljane, severno od Save, so predstavljala obrate s proizvodnjo v skoraj vseh panogah kmetijstva. Posestva se glede na svoj položaj niso razvijala niti enotno niti smiselno, proizvajala so vse, kar je v danih obdobjih odgovarjalo njihovim ekonomskim interesom. Zato njihova proizvodnja ni mogla bistveno vplivati niti na preskrbo mesta, niti zagotoviti stalno naraščajočih potreb in vrnosti za izvoz. Spomnimo se samo vrst pred ljubljanskimi prodajalnami mleka!

Večanje mestnega prebivalstva, odhod kmečkega prebivalstva v industrijo ter zastarel in stihijski način proizvodnje individualnih kmečkih gospodarstev so narekovali ustanovitev večjega kmetijskega podjetja, ki naj bi skupaj z razvijajočo se prehrabeno industrijo (mesna industrija Emona, Ljubljanske mlekarne) preskrboval ali vsaj dobavljala znatne količine stalno za potrebe ljubljancov ter preskrboval predvsem mesno industrijo kontinuirano s kvalitetno pitano živino za izvoz.

Ustanovitev takratnega Agrokombinata Ljubljana jeseni leta 1959 je torej posledica opisanih pogojev in predstavlja združitev vseh kmetijskih posestev v severnem delu ljubljanske kotline in že izgrajene, vendar v tistem času slabo izkoriščene Tovarne močnih krmil.

Osnovni koncept razvoja Agrokombinata je bil naslednji:

Pomanjkanje kmetijskih zemljišč zahteva maksimalno intenzifikacijo proizvodnega postopka. Realizacija intenzivnosti v rastlinski in živalski proizvodnji je možna le z uvedbo specializirane proizvodnje na polindustrialni in industrijski način. Taka proizvodnja zahteva in omogoča upoštevanje in uvajanje najmodernejših tehnoloških postopkov in dosežkov znanosti zlasti v živinoreji, ki je osnovna panoga dejavnosti kombinata. Proizvodi tako organizirane proizvodnje lahko količinsko in kakovostno zadovoljujejo domači in inozemski trg, dobava pa je kontinuirana. Tak način proizvodnje omogoča formiranje novega tipa kmetijskega delavca, ki ni več nekvalificiran težak, temveč oskrbovalec velikega števila dragocenih živali ali pa kmetijski strojnik. Prav tako omogoča tudi formiranje novega lika kmetijskega strokovnjaka, ki ni več pospeševalec proizvodnje izven proizvodne organizacije, temveč specialist, ki proizvodnjo neposredno vodi in zanjo tudi odgovarja.

1. januarja 1964 se je Agrokombinat Ljubljana priključila Mesna industrija Emona — Zalog, podjetje pa se je preimenovalo v Agrokombinat Emona. Za integracijo sta se sporazumela kolektiva po lastni presoji, brez kakršnih koli zunanjih sugestij. Proizvodnja pitanih živali se je razvila namreč do take mere, da sta bila oba kolektiva življenjsko zainteresirana za skupno gospodarjenje, 1. aprila pa sta se priključili podjetju še kmetijski zadrugi Lukovica in Kamnik, 1. julija pa umetna valilnica St. Vid pri Ljubljani.

Nekaj podatkov naj pokaže, kako se je podjetje razvijalo:

Leta 1959 je imelo podjetje skupaj 1681 ha vse zemlje, od tega 1117 ha obdelovalne. Leta 1964 ima podjetje skupaj 3544 ha vse zemlje, od tega 2685 ha obdelovalne. Obdelovalno zemljo smo torej povečali za 1,4-krat. S tem smo omogočili proizvodnjo vse potrebne voluminozne krme (seno, silaža, zelena krma) za govedorejsko proizvodnjo in v letošnjem letu pridelali že preko 300 vagonov krušnih in krmnih žit. V fazi pridobivanja je nadaljnjih ca. 700 ha zemlje, tako da bomo imeli ob koncu leta 4240 ha zemljišč.

Zemljišča smo pridobivali z zakupom in arondacijami, krčenjem gozdov, agro in hidromelioracijami. Pri pridobivanju zemljišč je imel Agrokombinat velike težave. Sredstva v obliki kreditov za nakup zemljišč smo sicer dobili, zelo težko pa je dobiti kredite za ureditev zemljišč in za izgradnjo potrebnih skladišnih objektov.

Ob ustanovitvi je imel Agrokombinat Ljubljana osnovnih sredstev v vrednosti 1974 milijonov, od tega zemljišč za 150 milijonov, gradbenih objektov za 552 milijonov, delovnih priprav za 560 milijonov, osnovne črede za 657 milijonov, sadovnjakov za 3 milijone, ter za 50 milijonov ostalih osnovnih sredstev. Sedanjí obseg vrednosti osnovnih sredstev brez obratov Mesna industrija in Maloprodaja pa je 6240 milijonov din: zemljišča 116 milijonov, gradbeni objekti 4292 milijonov, delovne priprave 1190 milijonov, dolgoletni nasadi in osnovna čreda 589 milijonov, ostalo 53 milijonov. Poleg tega je še za 1398 milijonov nedovršenih investicij od tega za približno 6000 milijonov din arondiranih zem-

ljišč. Torej se je vrednost osnovnih sredstev v tem času povečala približno 3,9 krat, vrednost osnovnih sredstev priključene Mesne industrije pa je znašala 2158 milijonov din.

Vrsta proizvodnje:	1959	1960	1964
Mleko hl	22.133	36.441	69.350
Pitovno govedo q	1.331	5.070	41.650
Bekoni q	799	3.328	25.000
Brojlerji q	1.754	6.250	10.150
Jajca konz. kom.	77.000	77.000	6.900.000
Enodnevni piščanci	—	—	1.459.000
Močna krmila ton	12.657	24.209	45.000
Štev. zaposlenih	—	736	1.100

Mesna industrija pa bo proizvedla za trg približno 13.000 ton mesa in mesnih izdelkov. Skupaj ima podjetje zaposlenih v tem času 2169 delavcev, torej en zaposleni ustvarja 6,5 milijona celotnega dohodka. Od tega je 49 agronomov, 13 veterinarjev, 5 ekonomistov, 4 živilski inženirji, 4 pravniki ter preko 130 delavcev s srednjo šolsko izobrazbo. Letos bo znašala vrednost proizvodnje podjetja 24 milijard dinarjev, od tega 4.000.000 \$ izvoza in to 99 % v državi s konvertibilno valuto. Prav te dni smo presegli 3.000.000 US dolarjev. Podjetje težav pri izvozu nima. Lahko bi izvažali več, če bi dosegli s tem boljšo dinarsko in devizno realizacijo. Čeprav je inozemsko tržišče ekonomsko za nas, naše razmere in politika na domačem tržišču tega ne dopuščajo. Priča smo torej anomaliji: mnoga industrijska podjetja se borijo za plasma na tujih tržiščih ali pa nimajo interesa za plasman, ker jim je prodaja na domačem tržišču ekonomsko interesnejša. Agrokombinat Emona pa, ki je s svojimi kvalitetnimi izdelki že osvojil inozemsko tržišče, ki je ekonomsko interesantno pa ima izvozne količine omejene, še več: letos smo morali zaradi opisanih razlogov na domačem tržišču odkloniti številne inozemske kupce, ki so se zato preusmerili na druge države.

Letošnja resolucija Zvezne ljudske skupščine o razvoju kmetijstva je točno definirala dosedanje težave in vzroke slabe akumulativnosti kmetijstva v Jugoslaviji. Vse ugotovitve resolucije veljajo tudi za Agrokombinat Emona. Če jih kratko posnamemo, so to: neugodni krediti za izgradnjo na kratek odplačilni rok (povprečno 12,5 let), nepravilni odnosi med cenami kmetijskih pridelkov in industrijskih izdelkov ter med cenami rastlinske in živalske proizvodnje posebej. Kot praktična posledica sprejete resolucije je sledila sprememba cen kmetijskih proizvodov, predvsem pa sprostitev nekaterih cen osnovnih kmetijskih proizvodov, podražitev energije, višji OD itd. Trenutno posledice teh ukrepov za podjetje niso ugodne, ker ima podjetje cene mesa maksimalne še vedno na ravni odkupnih cen živine od maja letos.

Ker prodaja podjetje 44 % (leto 1963 40 %) vseh proizvedenih količin mesa

Pomanjkanje kmetijskih zemljišč zahteva maksimalno intenzifikacijo proizvodnega postopka. »Agrokombinat« je od 1681 ha zemlje leta 1959 povečal površine na 3544 ha leta 1964. Se letos pa bo pridobil še nadaljnjih 600 ha zemljišč, tako da bo imel skupaj nad 4100 ha. Na sliki oranje na poljih ob cesti Trzin—Kamnik.

Po vsem tem pogledimo kako se je v tem času povečala proizvodnja: Za leto 1964 so količine sicer ocenjene, vendar na osnovi tritretletne realizacije plana, ki je presežen.

3 × več kot ob ustanov.
40 × več kot ob ustanov.
31 × več kot ob ustanov.
6 × več kot ob ustanov.
90 × več kot leta 1960

3,6 × več kot ob ustanov.
(brez Mesne industrije,
Maloprodaje, Gozdarstva,
Projekt. biroja ter Kooperacije)

na domačem tržišču je razumljivo, da kljub neugodnim ekonomskim rezultatom pri izvozu ne moremo kriti izgub, ki jih ima pri prodaji mesa za domače tržišče. Te izgube bo moralo podjetje kriti iz ostalih svojih dejavnosti, kar mu je v prvem polletju sicer uspelo, v drugem polletju pa je upanje za tako kritje zmanjšano na minimum.

Podjetje daje na domače tržišče vso proizvodnjo mleka (15.000—20.000 litrov dnevno), vsa konzumna jajca — trenutno 10.000 do 15.000 jajc dnevno, vse brojlerje 3—4 ton dnevno ter dnevno približno 35.000 kg mesa, mesnih izdelkov in konzerv.

Kljub začetnim težavam pri usmerjanju sodobne kmetijske proizvodnje smatramo, da je podjetje ob ustanovitvi postavljeni koncept izpolnilo, celo več: z organizacijo nekaterih vrst velikih farm je celo praktično prvič rešilo problem obvladavanja intenzivne živinoreje v velikih farmah in s tem proizvodnjo velikih količin tržnih viškov (bekoni, pitano govedo) in preko svojega Projektivnega biroja že projektira vse vrste farm za podjetja po vsej Jugoslaviji in celo za inozemstvo. Mnogi obiski predvsem strokovnjakov iz vseh koncev in krajev našega planeta potrjujejo, da je temu res tako.

Podjetje ima danes 14 specializiranih obratov: Poljedelstvo, Mleko, Plemenško govedo, Pitovno govedo, Prašičereja, Perutnina, Močna krmila, Kooperacija, Mesna industrija, Maloprodaja, Družbena prehrana, Gozdarstvo, Projektivni biro, Obrat za gradnje, Obrat je osnovna organizacijska, proizvodna in samoupravna enota.

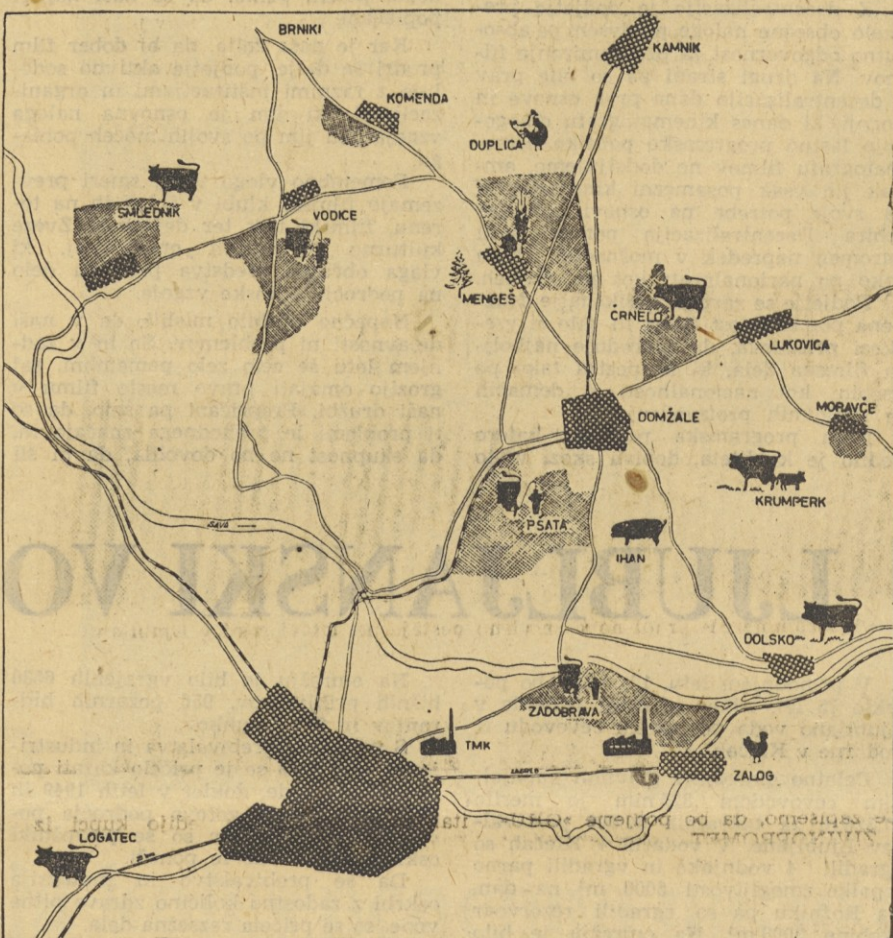
Uprava podjetja je razdeljena v sektorje (skupne službe), kjer so poleg splošnega, finančnega in komercialnega, še socialno-kadrovski, razvojno-tehnični, koordinacijsko-proizvodni in plansko-analitski. S tem je zagotovljena delitev in specializacija ter teamsko vodenje podjetja preko sektorskih služb, obratov do ekonomskih enot.

Podjetje ima Centralni delavski svet z Upravnim odborom podjetja. Na obratih so obratni delavski sveti. Obrati imajo tudi ekonomske enote s sveti ekonomskih enot. Ekonomske enote so po-

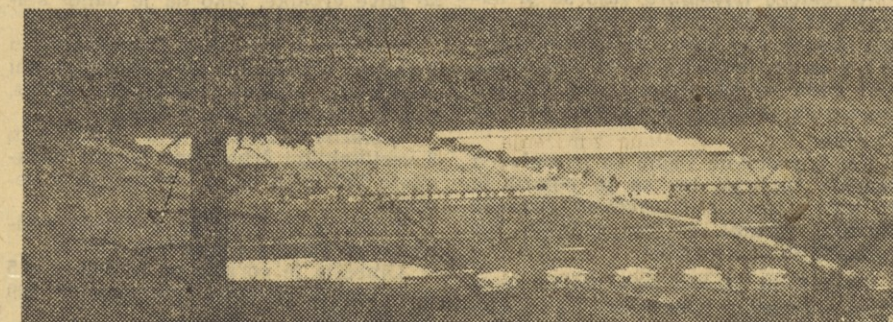
gojene ali lokacijsko ali po fazah dela. Največ EE ima obrat Poljedelstvo in sicer 7. Tako sodeluje v samoupravnih organih podjetja preko 400 delavcev. Za čim boljšo informativnost izdaja CDS glasilo kolektiva AE Vestnik, ki izhaja enkrat mesečno in ga prejema brezplačno vsi člani kolektiva.

V takem sestavu in organizaciji se odpirajo podjetju nove možnosti za na-

daljnji še boljši razvoj in sicer predvsem v poslovno tehničnem sodelovanju z ostalimi podjetji in kooperaciji z individualnimi kmeti na področju priključenih kmetijskih zadrug. Letošnje sicer kratkotrajne izkušnje kažejo, da ima podjetje prav tu možnosti močno razširiti surovinsko področje predvsem za proizvodnjo telet za pitanje, pitanja prašičev v kooperaciji itd.

Razpored obratov

K obratu »pitano govedo« spada tudi farma v Smedniku. Ureditev farme vzbuja pozornost strokovnjakov vsega sveta

Semena, trave, detelje...

Čeprav je bilo podjetje »SEMENARNA«, ustanovljeno leta 1946, segajo začetki podjetja nazaj, tja do leta 1909. Podjetje »Semenarna« namreč le nadaljuje s tradicijo bivšega podjetja Sever, ki je bilo že pred drugo svetovno vojno poznano na jugoslovanskem trgu in izven domačih meja. Skratka, vse temelje novega podjetja je in še gradi kolektiv na tradicijah starega podjetja. Zanimivo je namreč, da je v podjetju še vedno zaposlenih nekaj delavcev iz starejše dejavnosti.

Začetek osnovne dejavnosti po letu 1946 je bil — proizvodnja, prodaja in nakup vsega semenskega blaga. Sele z letom 1950 so prevzeli novo dejavnost — izvoz. Vendar, kot smo že uvodoma poudarili, nadaljevali so le s staro tradicijo. Jasno je, da začetek ni bil najuspešnejši, toda s požrtvovalnim delom celotnega kolektiva, so kaj kmalu izvozno dejavnost razširili, tako da danes v pretežni večini izvažajo razne detelje, grašico, lupino, konopljo, trave (laško in angleško luljko), nekatere vrtnine in v zadnjem času sončnice. Ker pa je od dobre proizvodnje odvisen tudi njihov poslovni uspeh, so delo v proizvodnji semen organizirali tako, da so navezali kooperacijske odnose z mnogimi kmetijskimi zadrugami in posestvi po vsej državi, medtem ko tudi proizvajajo na lastnih posestvih. Skupne lastne in kooperacijske površine obsegajo okrog 3000 hektarjev zemlje, medtem ko obse-

gajo lastna posestva okrog 500 hektarjev (v Radljah ob Dravi). V podjetju menijo, da bodo večjo kvaliteto semen (in asortiman) dosegli le z razširitevjo lastne proizvodnje.

Podjetje »SEMENARNA« je danes eno izmed štirih največjih podjetij te vrste v Jugoslaviji po dejavnosti, prvo pa prav gotovo po obsegu prodaje in asortimana. Ze samo po vrstah obsega asortiman okrog 200 vrtnin, več kot 300 vrst cvetlic in preko 60 krmnih vrst. Glede na širok asortiman prav gotovo ni čudno, da je podjetje iz leta v leto dosegalo večje rezultate, na splošno v prometu kot tudi v izvozu. Poglejmo nekaj rezultatov: če vzamemo leta 1957 kot indeks 100, potem bomo ugotovili, da so promet v primerjavi z letom 1957 v letu 1961 povečali za okrog 90 %, v primerjavi z letos 1963 pa za več kot 400 %. Udeležba izvoza v celotnem prometu se je v zadnjih osmih letih gibala od 25 do 48 %, skratka izvoz je predstavljal več kot eno tretjino celotnega prometa, usmerjen pa je zlasti v Zapadno Nemčijo in Italijo, deloma Francijo in Avstrijo ter Vzhodno Nemčijo, Poljsko, Češko in SSSR.

Kaj pa perspektivni razvoj podjetja? »Ta je pogojen z mnogimi faktorji,« pravijo v podjetju. Pri tem imajo v mislih predvsem proizvodnjo in skladiščenje zmogljivosti. V prvem primeru sicer nameravajo razširiti kooperacijske od-

nose s kmetijskimi zadrugami in posestvi, medtem ko imajo v načrtu razširiti tudi lastne proizvodne površine. Vendar za popolno realizacijo načrtov potrebujejo tudi skladišča. Tu pa se začne problem. Sedanja skladišča so že stara in nesodobna. Čeprav so skladišča deloma modernizirali in tudi vse obrate (za to so porabili okrog 170 milijonov dinarjev lastnih sredstev), ti ne bodo zadovoljili potreb naraščajočega prometa. Ze sedaj namreč delavci delajo pod sila neprimernimi in neugodnimi delovnimi pogoji. Vendar izgledi za gradnjo novih skladišč so sila slabi. Potrebni kreditov ne dobijo, ker so pač registrirani kot trgovska organizacija, ki ima povsem druge pogoje od kmetijske (čeprav bi se njihova dejavnost smatrala kot kmetijska). Deloma so rešili problem letos, ko so s pripojitvijo podjetja »Seme« iz Celja in »Semen« Maribor postali Kombinat »Semenarna« in dobili nekaj novih in boljših skladišč.

Dobro organizirana detajlistična mreža (prodajalne: v Mariboru 2, Celju, Ljubljani 2, Zagrebu in Beogradu), predstavništva v Beogradu, Zagrebu in Titogradu ter obrati v Celju, Mariboru in Kmetijsko posestvo v Radljah ob Dravi, kvalitetna semena vseh vrst, dober strokovni kader (kateremu podjetje posveča vso pozornost), nedvomno daje kolektivu vse možnosti za doseganje nadaljnjega razvoja in poslovnega uspeha tudi v bodoče.

● POMEMBNA DRUŽBENA VLOGA FILMA

LETNO GLEDA FILME V JUGOSLAVIJI 120 MILIJONOV OBISKOVALCEV

Zagotoviti kvaliteten program filmov, ki bo pomenil delovnemu človeku kulturno dobrino — to je osnovna naloga podjetja »Vesna film«.

Podjetje je bilo ustanovljeno leta 1946 z nazivom »Podjetje za razdeljevanje filmov«, ki je takratnemu centralističnemu odkupu in formiranju programa povsem odgovarjal, saj je podjetje dejansko razdeljevalo tiste filme, ki so mu bili dodeljeni za področje Slovenije.

Prelomnico v takem načinu dela pomeni leto 1953, ko se je podjetje osamosvojilo. To se pravi, od tu dalje podjetje samostojno programira odkup filmov in filme posreduje kinematografom na področju cele države.

Z decentralizacijo je podjetje prevzelo obsežne naloge, predvsem pa absolutno odgovornost za programiranje filmov. Na drugi strani pa so bile prav z decentralizacijo dane prve osnove in pogoji, ki danes kinematografu omogočajo lastno programsko politiko. Kinematografu filmov ne dodeljujemo, ampak jih vsak posamezni kinematograf za svoje potrebe na osnovi ponudbe izbira. Decentralizacija pomeni tudi ogromen napredek v možnostih izbora tako po nacionalnosti kot po zvrsteh.

Podjetje se zaveda, kolikšna je družbeno pomembnost filma in zato si vsekoli prizadeva, da posreduje najboljša filmska dela, ki so pestra tako po vsebini kot nacionalnosti iz domačih in svetovnih proizvodov.

Naša programska politika, katere vodilo je kvaliteta, dobiva skozi vrsto

let priznanja javnosti, kritike, največje priznanje pa je dejstvo, da so to politiko kot pravilno potrdili kino obiskovalci, katerim se čisto pripisuje nesposobnost dojemanja filmskih del.

Programska lista filmov, ki jih posreduje podjetje v sezoni 1964—65, šteje 25 filmov, izbranih iz 9 držav, in štirih domačih celovečernih in 29 kratkih filmov iz petih proizvodnih hiš Jugoslavije. Od teh filmov je 13 prejelo mednarodne nagrade.

Letno posreduje podjetje v merilu države 25.000 programov in če upoštevamo, da predstavljajo ti programi dokajšnje število večkrat nagrajenih del, priznanj od svetovne kritike in javnosti, potem vemo, da so naši naporji poplačani.

Ker je naša želja, da bi dober film prodiral še dalje, podjetje aktivno sodeluje z različnimi institucijami in organizacijami, ki jim je osnovna naloga vzgajati in jim po svojih močeh pomagati.

Pomembno vlogo v tej smeri prevzemajo filmski klubi v šolah in na terenu, filmski tisk ter dejavnost Zveze kulturno prosvetnih organizacij, ki vlaga občutna sredstva prav za delo na področju filmske vzgoje.

Napačno bi bilo misliti, da v naši dejavnosti ni problemov. So in v zadnjem letu še celo zelo pomembni, saj grozijo omajati pravo mesto filmu v naši družbi. Prepričani pa smo, da so ti problemi le prehodnega značaja in, da skupnost ne bo dovolila, da bi šli

»Vesna film« — stroj za tiskanje filmskih 35-milimetrskih kopij

korak nazaj, ki bi ga kasneje zelo težko popravili.

Letno gleda v Jugoslaviji filme 120.000.000 obiskovalcev. Ta številka zgovorno zahteva od vseh družbenih činiteljev, da družbeno vlogo, filma obravnavajo brezkompromisno in z vso odgovornostjo.

Naši naporji bodo usmerjeni tudi v naprej v iskanje in posredovanje novih domačih in tujih kvalitetnih filmskih del, ki bodo kinoobiskovalce vzgajala in osveščala.

Uresničenje teh nalog bo hkrati tudi izpolnitev naših obvez do skupnosti.

lizacijske dejavnosti. Tako odpade na podjetje tudi del skrbi za programiranje razvoja panoge in proučevanje možnosti za tak razvoj.

Stojimo pred imperativom, da je do leta 1967 treba zgraditi čistilno napravo za Ljubljano. Dvomimo, da bi v tem roku lahko računali, da se v tehnologijo čiščenja popolnoma na novo vključi neka novo ustanovljena institucija, s katero bi bilo mogoče navezati tako funkcionalno ugodno, kakor tudi ekonomsko ustrezno sodelovanje do take mere, da se zagotovi kontinuiteta raziskav pri delu za projektiranje čistilne naprave.

V diametralnem nasprotju z navedenimi vprašanji je delovna sila. Podjetje je doslej oskrbelo samski dom s 115 ležišči. To je za potrebe podjetja docela nezadostno, saj je nastanjena skoraj polovica fizičnih delavcev v stanovanjskih provizorijih, ki so po eni strani relativno dragi, po drugi pa tako higiensko kot estetsko neustrejni. V najkrajšem času bomo morali povečati kapacitete samskih ležišč do 300 ležišč. Zagotovili bomo tudi pomoč pri izgradnji oziroma nakupu družinskih stanovanj, ker ni mogoče računati, da bi se zaposleni pri podjetju drugače dejansko ustalili.

Poglavje zase je neurejeno vprašanje tržišča za naše storitve. Iz 100 odstotnega financiranja komunalnih naprav prihajamo postopoma iz investitorstva politično teritorialnih enot na samofinanciranje.

Financiranje s strani politično teritorialnih enot je imelo stalno posledico docela neenakomerno proizvodnjo. Sredstva so dotekala šele po zaključku prvega kvartala s tem, da so večino dotoka koncentrirali običajno na zadnji kvartal leta. To je imelo za posledico neuravnovešeno našo proizvodnjo, koncem leta pa v nekaterih primerih hlajenje za realizacijo plana.

Za službo vzdrževanja si je podjetje pred petimi leti priborilo konstantno dotekajoča sredstva, ki se zbirajo na osnovi pobiranja kanalske pristojbine. Ta tarifa, za katero so bili podani osnovni izračuni že pred sedmimi leti, ne ustreza zaradi izredno naglega naraščanja cen in potreb službe vzdrževanja.

Obstoji upravičena bojazen, da ne bo mogoče skrbeti na racionalen, in ekonomsko utemeljen način izgradnje kanalizacijskih naprav, če bo financiranje potekalo tako kot doslej. Podjetje bi moralo biti v celoti odgovorno za urejenost kanalizacijskih naprav, družba ugotovi možnost najemanja kreditov po načinu, ki je običajen na področju stanovanjske izgradnje. Širjenje kanalskih naprav je v pretežni meri posledica zahtev forsiranja stanovanjske izgradnje.

Da se zagotovi možnost odplačevanja anuitet, predlaga podjetje ustrezno reguliranje kanalske pristojbine, tako da se pristojbina zvišuje postopoma najprej s faktorjem 4, potem pa s faktorjem 5.

V danih pogojih je predlog podjetja edina realna možnost za ureditev kanalizacije. V ilustracijo stanja dejstvo, da v Ljubljano odteče dnevno cca 20 ton odpadkov iz kanalizacije, pri čemer štejemo čisto sušino brez vode, tretjina te količine pa odteka v ljubljanska temeljna tla in počasi ter vztrajno okužuje edini izvor vode za preskrbo mesta.

Obstoji še četrti problem, to je problem sistematizacije izgradnje mesta. Izgradnja mesta je sedaj glede na to, da je na področju mesta 5 občin in, da se mestnemu teritoriju danes priključuje nov samostojni velepotrošnik, to je industrijska cona Moste izredno decentralizirana. Taka rast mesta v vsej smeri ima seveda za posledico izredno velike potrebe po izgradnji komunalnih naprav, ki pa dosledno niso polno izkoriščene, kar pomeni zelo počasno vračanje vloženih sredstev.

ING. JOŽE KOLAR

Dela pri urejanju kanalizacije na Trgu revolucije v Ljubljani

LJUBLJANSKI VODOVOD 1890—1965

V prihodnjem letu, 17. maja, bo poteklo 75 let, odkar je prvič pritekla v Ljubljano voda po novem cevovodu iz vodarne v Klečah.

Celotno omrežje z glavnim napajalnim cevovodom 325 mm je merilo 27.326 m za takratnih 30.000 prebivalcev Ljubljane. V vodarni v Klečah so zgradili 4 vodnjake in vgradili parno črpalko zmogljivosti 5000 m³ na dan, na Rožniku pa so zgradili rezervoar vsebine 3000 m³. Na omrežju je bilo vgrajenih 251 požarnih hidrantov in 130 zasunkov ter 606 hišnih priključkov.

V mesecu novembru 1890 se je na črpalo 24.466 m³ vode ali povprečno na dan 795 m³, kar znese na dan in osebo 38 l, v katero količino pa je bila všeta tudi voda za škropljenje cest. V tem mesecu se je črpalo povprečno 4—5 ur na dan.

Do I. svetovne vojne se je vodovod načrtno razširjal ter se je položil še en glavni napajalni cevovod premera 400 mm, zgradil še en vodnjak ter vgradila še ena črpalka.

Med I. in II. svetovno vojno se je širilo omrežje predvsem na račun manjših profilov in provizorijev. Vgradili sta se še dve parni črpalke v letih 1910—1926, s kapaciteto 10.000 m³ na dan. Leta 1936 pa se je izvedla električna črpalka Sulzer kapacitete 250 l/s. Med okupacijo se je pričel graditi na Rožniku poleg obstoječega rezervoarja še en rezervoar vsebine 2000 m³, ki pa je bil gotov šele leta 1946, tako da je bilo stanje po osvoboditvi leta 1945 sledeče:

Imeli smo dva glavna napajalna cevovoda premera 325 in 400 mm, 167.237 metrov cevovodov raznih profilov, rezervoar na Rožniku vsebine 3000 in 2000 m³ ter v vodarni v Klečah 5 vodnjakov, 2 parni črpalke in 2 električni, izmed katerih je bila ena v rezervi. V letu 1945 se je načrpalo 8.061.933 m³ ter na dan in osebo 230 l vode.

Na omrežju je bilo vgrajenih 6530 hišnih priključkov, 956 požarnih hidrantov in 871 zasunkov.

S porastom prebivalstva in industrije po letu 1945 se je pričelo kazati pomanjkanje vode, dokler v letih 1949 in 1950 niso ostala gotova področja povsem brez vode ter so se potrošniki oskrbovali z vodo le ponoči.

Da se prebivalstvo in industrija oskrbi z zadostno količino zdrave pitne vode, so se pričela razsežna dela.

Pričeli so se graditi novi vodnjaki, nove vodarne, glavni napajalni cevovodi, omrežje, priključki, vgradile so se nove črpalke, tako da je danes stanje sledeče:

Vodarna v Klečah z 12 vodnjaki in 2 Sulzer črpalkami ter 7 vertikalnimi črpalkami, skupne kapacitete 860 l/s, dva vodnjaka pa sta v delu.

Vodarna v Hrastju s 3 vodnjaki in 3 vertikalnimi črpalkami skupne kapacitete 180 l/s in enim vodnjakom v rezervi.

Vodarna v Šentvidu z dvema vodnjakoma skupne kapacitete 120 l/s.

Omrežje je poraslo na 360.000 m s 5 napajalnimi cevovodi premera od 700 do 200 mm.

Na omrežju je vgrajenih 13.712 hišnih priključkov, 2324 požarnih hidrantov in 2135 zasunkov.

Omrežje zajema danes na vzhodu Zalog, Škofljico, na zahodu pa Medno in Tržaško cesto do meje Brezovice. Na severu meji na Savo, na jugu pa na Črno vas.

Poleg starega rezervoarja vsebine 5000 m³ se je zgradil in dal v uporabo rezervoar na Škofljici vsebine 500 m³ s prečrpalno napravo.

V letu 1963 se je načrpalo 21.368.215 kubičnih metrov vode. Maksimalno načrpana voda 25. VII. 1963 znaša 66.489 kubičnih metrov, minimalno načrpana 1. I. 1963 pa 43.126 m³. Na prebivalca odpade povprečno dnevno pri 155.888 prebivalcih 351,90 l vode.

Kljub izredno suhi zimi v letu 1963/1964 in sušnemu letu je bila oskr-

ba zadovoljiva, kar lahko pripisujemo vertikalnim črpalkam, katere segajo globoko izpod nivoja podtalne vode. Najnižji nivo podtalnice v letu 1964 je bil 26. IX. 1964 27,05 m in se je s padavinami v mesecu oktobru dvignil 23. X. 1964 na 24,00 m.

Nadaljnji razvoj

Kljub temu, da smo omenili, da je bila oskrba zadovoljiva, pa to velja le brez motenj na električni energiji. Vsaka prekinitev električnega toka pa povzroča motnje v preskrbi z vodo in to na račun prešibkih rezervoarjev. V ta namen se bo pričel graditi v letu 1965 rezervoar na Šišenskem hribu nad Vodnikovo cesto, vsebine 8000 m³, katerega cena bo znašala ca 650.000.000 din. Temu rezervoarju bodo sledili še rezervoar na Golovcu vsebuje 10.000 m³, rezervoar v Šentvidu, Urhu in Kašelskem hribu.

Pričela so se že dela za napeljavo napajalnega cevovoda premera 500 mm iz Vodovodne ceste preko Titove ceste do Šmartinske, kjer se bo združil s cevovodom iz Hrastja in bo potekal preko Zelene jame, Ljubljane, Gruberjevega prekopa do rezervoarja na Golovcu. V gradnji sta tudi odcepa napajalnih cevovodov premera 400 mm ob Celovski cesti za tovarno Iskra in odcep premera 300 mm v Domžalski ulici za potrebe Kliničnih bolnic. V letu 1965 se bo pričelo z gradnjo nove serije vodnjakov na področju Kleč, ki so locirani 600 m severno od dosedanjih vodnjakov. Na tem področju se bodo gradili vodnjaki vse dotlej, po potrebi potrošnje, dokler ne bo urejeno vse za pre-

selitev sedanjih vodarn na Sorško polje.

V ta namen se že vršijo raziskave na Sorškem polju in na vseh področjih, kjer se pričakuje znatne količine vode in bi v prihodnosti lahko služile za oskrbo razširjene Ljubljane. Te raziskave podtalnice bodo v letu 1965 zaključene in se bo pristopilo k izdelavi projekta. Kdaj bo prišlo do realizacije, je težko reči, saj bodo šli stroški v milijarde, vendar pa je potrebno, da se področja raziščejo in zaščitijo.

Po vsej verjetnosti bi z gradnjo novih vodnjakov lahko ostali na tem področju še vrsto let, vendar pa nas izpodirja razvijajoča se Ljubljana s svojimi soseskami, predvsem z industrijo, katere že posega v naše zaščitno področje.

Z izgradnjo predvidenih sosesk se bo omrežje znatno razširilo in tudi potrošnja povečala, kar nam bo povzročilo določene težave, saj bomo morali v ta namen v gotovih predelih izmenjati napajalne cevovode, da bomo lahko preskrbeli te predele z zadostno količino vode. Prav tako bo potrebno izmenjati v gotovih predelih mesta konzumne cevovode, ki so bili dimenzionirani za manjši odzvem, pa sta se gostota in odzvem tako povečala, da ti cevovodi nujno potrebujejo povečanje profila.

Ti problemi so neodločljivi, če hočemo pravočasno preskrbeti prebivalcem dovoljno količino vode. Zato je nujno potrebno, da se za to preskrbijo sredstva in uredi cena vodi.

IVAN LAMPIČ

● ŠTIRJE PROBLEMI »KANALIZACIJE«

NADALJNJA IZGRADNJA KOMUNALNEGA PODJETJA POMEMBNA ZA LJUBLJANO

Osnovni problem za uspešno delo podjetja predstavlja slaba tehnična opremljenost in nezadostno število primerno usposobljenih strokovnih kadrov, kakor tudi akutno pomanjkanje fizične delovne sile.

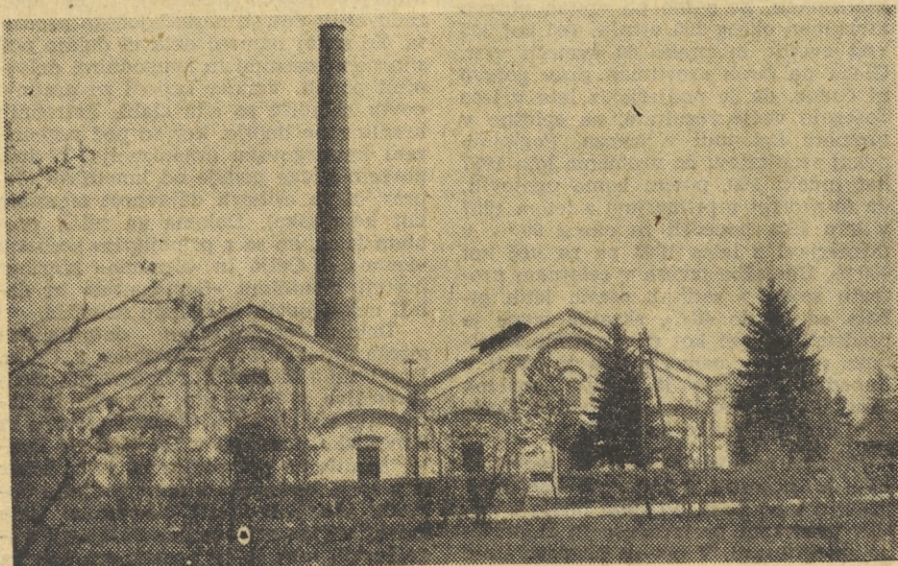
Podjetje poskuša kompenzirati pomanjkanje delovne sile (fizične) predvsem z uvajanjem ustrezne mehanizacije in z uvajanjem sodobnejših tehnoloških postopkov. Na področju dejanske proizvodnje, to se pravi novogradnje kanalizacijskih naprav, so bili v takem smislu doseženi doslej relativno lepi uspehi, saj se proizvodnost na zaračunano stalno dviga in predstavlja danes 10-kratno povečanje glede na obdobje 1957-58.

Ker podjetje doslej ni dobivalo niti posojil niti kakršnekoli druge pomoči za izboljšanje svoje opremljenosti

in ker je v pogledu dajatev trenutno na slabšem kot npr. povprečno gradbeno podjetje, je že dosedanja opremljenost z mehanizacijo terjala velike žrtve s strani kolektivov.

Pri takšnem položaju je gotovo, da so se pri podjetju razvijale predvsem dejavnosti, ki so bile najbolj pereče, to je konkretno novogradnja. Vzdrževanje kanalskega omrežja je kar se tiče opremljenosti v preteklih letih pridobilo relativno mnogo manj in posledica je, da ta sektor v podjetju po produktivnosti zaostaja.

Celotni kompleks vprašanja s področja kanalizacije je pri nas razmeroma slabo razvit. Ne razpolagamo niti z ustrezno industrijo, ki bi producirala potrebni pomočni material, kakor tudi ne z organiziranimi institucijami, ki bi načrtno skrbale za razvoj kana-

Stari vodovod v Klečah pri Ljubljani

»METALKA« VČERAJ IN DANES

Mnogi še vedno sodijo Metalko po nekaj detajlnih trgovinah, ki jih ima v Ljubljani. Kdor še ni imel prilike vsaj delno spoznati njeno poslovno utripanje, bo s težavo ocenil delo tega, za trgovsko hišo relativno velikega kolektiva.

Iz skromnih začetkov tam v letu 1949 pa do danes se je Metalka razvila in se uvrstila med vodilna podjetja svoje stroke v državi in zaposluje že okoli 1000 delavcev.

Izbor blaga, s katerim Metalka posluje, je širok in raznovrsten. Med 35.000 artikli bomo našli samo osnovne skupine kovinskega blaga, s katerim se potrošniki lahko oskrbijo pri »Metalki«. S pločevino, žico, hladno in toplo valjanimi trakovi, paličastim jeklom, profilnim železom, cevmi, kvalitetnimi jekli oskrbuje Metalka predvsem našo industrijo. V ustreznem oddelku je na razpolago kompletna zbirka polfinalnih izdelkov barvaste me-

vajalci teže odločijo za novega izvoznika, kot pa že vpeljanega. Te začetne težave so v Metalkinem izvozu že premagane. Dosedanja prizadevanja in uspehi so trdna osnova za neprekinjen vzpon izvoza v prihodnjih letih. Dragoceni so tudi rezultati, ki jih je Metalka dosegla v izboljšanju strukture svojega izvoza. Z intenzivno in vztrajno obdelavo inozemskih tržišč se je posrečilo, poleg stalnega naraščanja izvoza polfinalnih izdelkov barvaste in črne metalurgije, zagotoviti tudi naraščanje izvoza široke izbire finalnih izdelkov kovinske predelovalne industrije. Nič manj pomembna ni regionalna usmerjenost Metalkinega izvoza. Praktično je celoten izvoz usmerjen na zapadna tržišča in le manjši del v vzhodnoevropske države. Treba pa je omeniti, da se bo v naslednjih mesecih izvoz tudi v socialistične države močno povečal, ker so že sklenjene pogodbe za izvoz 500 tovornih vagonov. V zadnjem času

cev, znatno vpliva k realnejšemu planiranju in nemotenemu teku proizvodnje kovinskega blaga.

Zaradi razvoja v smeri večje specializacije oddelkov in posameznih strokovnih uslužbencev lahko potrošnik pri Metalki računa s koristno, včasih pa tudi zelo potrebno pomočjo pri izbiri najustrežnejšega blaga. Tako pomoč je dragocena pri nabavi domačih ali uvoženih strojev in opreme. Izkušnje pri nabavi strojev in opreme se že vrsto let akumulirajo pri Metalki, v ustreznih oddelkih in pri strokovnih uslužbencih. Zategadelj lahko rečemo, da so nasveti Metalkinih strokovnih uslužbencev pri izbiri najustrežnejših strojev in opreme dobrodošli in zanesljivi.

Ce upoštevamo vse te odgovorne in zahtevne naloge podjetja v našem gospodarstvu, je lahko razumeti, da jim je lahko kos samo kolektiv z visoko kvalifikacijsko strukturo. Podjetju se je posrečilo rešiti ta problem samo z velikimi napori. Kot rezultat teh prizadevanj ima kolektiv Metalka za naša merila zelo visoko kvalifikacijsko strukturo, saj dela v podjetju preko 100 uslužbencev, ki so diplomirali na tehniški, ekonomski ali kakih drugih fakulteti. To je prav gotovo največja prednost Metalka, ki je zagotovila dosedanje uspehe in zaradi katere lahko podjetje računa tudi na nadaljnji razvoj. K zagotovitvi te prednosti je največ prispevalo načelo, da se najbolj zanesljivo lahko računa s strokovnjaki, ki jih Metalka sama šola. Letos podjetje štipendira 50 študentov na tehniški, ekonomski in drugih ustreznih fakultetah. Šolanje pa se nadaljuje tudi potem, ko sta diploma ali spričevalo o končani strokovni šoli že v žepu, v raznih tečajih in specializacijah.

Izpopolnjevanje organizacije podjetja, stimulativna delitev dohodka po učinku, uvajanje sodobnih metod dela, racionalizacija določenih tehničnih poslov, postopna mehanizacija v skladiščih itd. so zagotovili, da je iz leta v leto ob izredni hitri rasti prometa in števila zaposlenih prav tako naraščala storilnost. V letu 1955 odpade na enega zaposlenega 14,3 milijone prometa, l. 1963 pa že 78,5 milijona din. Sicer je treba pri tem upoštevati razliko med cenami, ki so veljale v teh letih.

Vendar te številke zelo zgovorno govore o dosedanjem razvoju Metalka in nas hkrati utrjujejo v prepričanju, da bo podjetje tudi v prihodnosti kos vse bolj zahtevnim nalogam, ki mu jih nalaga naše gospodarstvo.

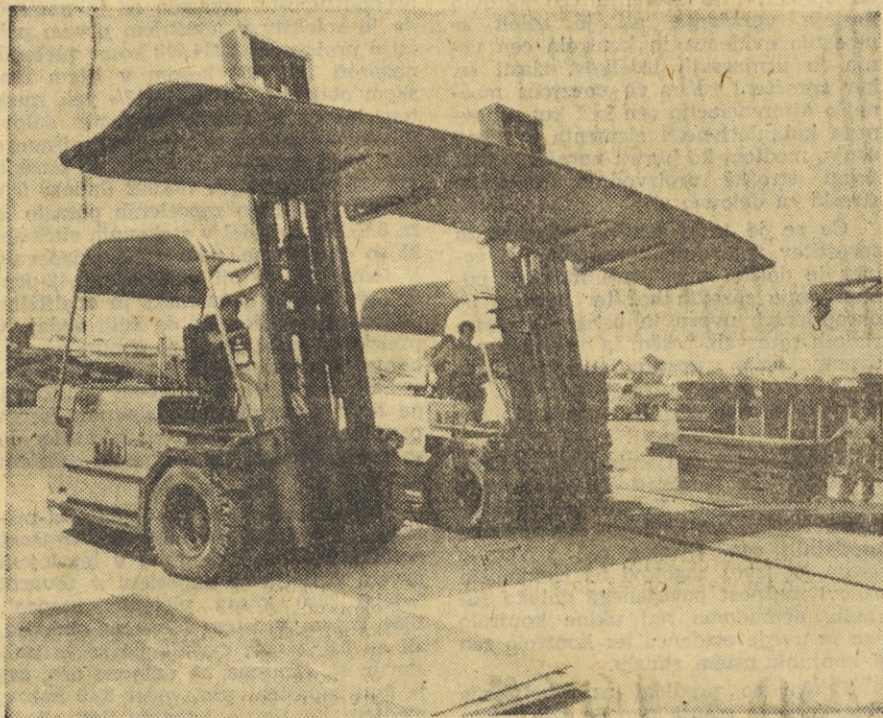
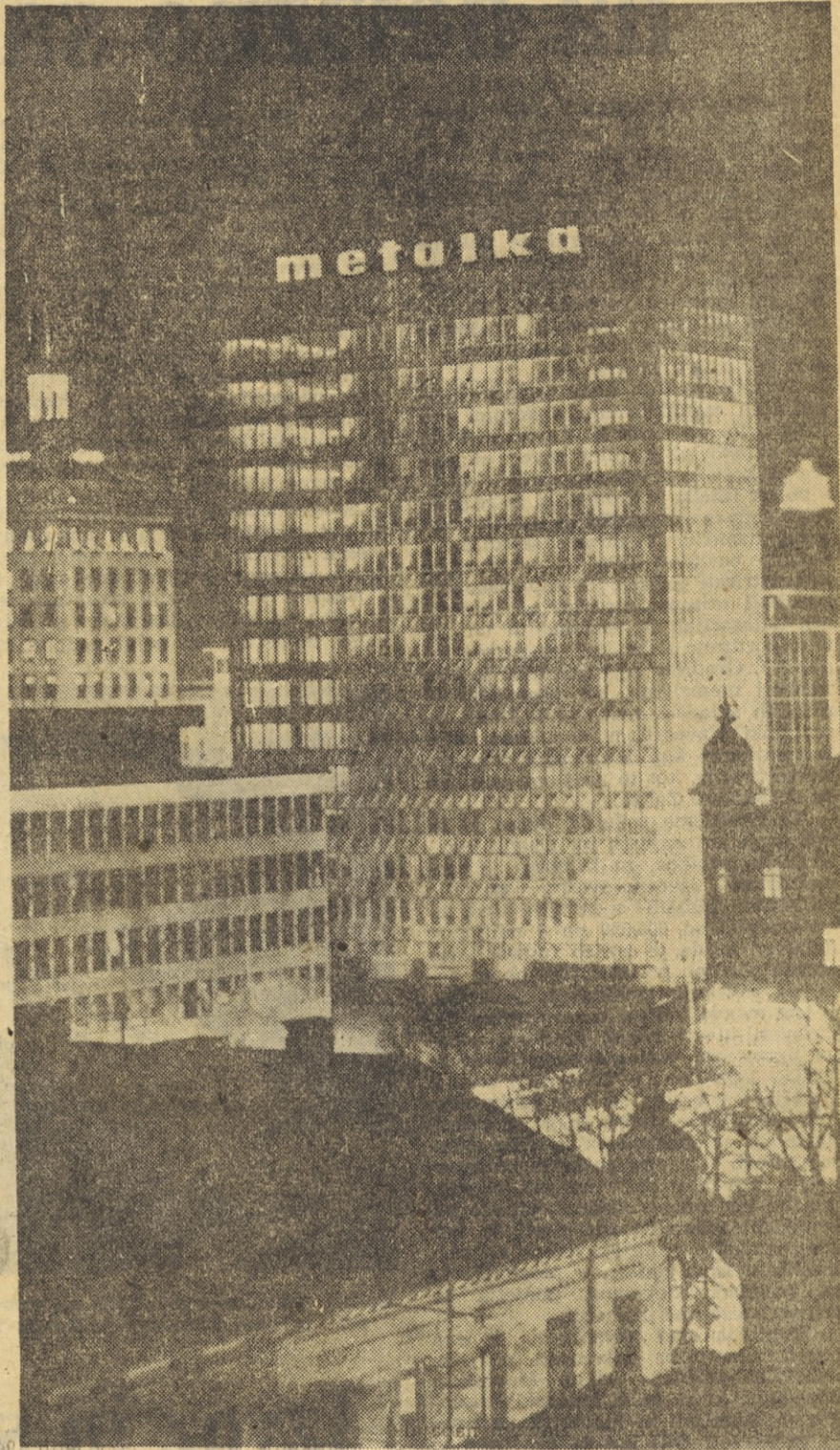
Proizvodnja koles nenehno narašča

TOVARNA »ROG« je bila kot edino tovrstno podjetje v Sloveniji ustanovljena že leta 1949, vendar je takrat njihova proizvodnja zajemala še proizvodnjo pisalnih strojev. Tak proizvodni program pa je trajal le do leta 1953, ko se je podjetje z Viča preselilo v nove prostore oziroma v prostore bivše tovarne »Indus« na Trubarjevi cesti.

Skratka, z osvojitvijo proizvodnje koles in z izločitvijo proizvodnje pisalnih strojev je bila v razvoju podjetja zabeležena prva stopnja napredka, kajti že naslednje leto so uspeli upeljati serijsko proizvodnjo koles, medtem ko so se v proizvodnji rezervnih delov že močno približali tržnim potrebam.

Leto 1959 predstavlja za podjetje drugo fazo razvoja. V tem času so uspeli deloma modernizirati strojni park, ki so ga dolgo let sestavljali stroji, ki so bili z reparacijo dodeljeni naši državi. Jasno je, da ti niso povsem odgovarjali potrebam in zahtevam moderne proizvodnje koles, zato so bile vse težave kolektiva usmerjene v nabavo novih in sodobnejših strojev, ki naj v končni fazi omogočijo uspešnejšo proizvodnjo koles in rezervnih delov.

Nedvomno, pogoji za dobro in redno proizvodnjo so bili podani. Vendar,

»Metalka« — mehanizirano razkladanje

talurgije. Nadalje oskrbuje Metalka industrijo in obrt s stroji, napravami in opremo. Prav tako pa potrošnik pri Metalki najde široko izbiro orodja, krogličnih in valjčnih ležajev, vijaknega blaga, kovinskih artiklov, instalacijskega materiala in predmetov široke potrošnje.

Da bi velike količine raznovrstnega blaga čimbolj poceni in čim hitreje prišle od proizvajalca do potrošnika, je treba poleg sposobnih in izkušenih kadrov imeti tudi ustrezno organizacijo, preizkušeno v dolgotrajni praksi.

Na področju notranje trgovine Metalka deluje sedaj 11 oddelkov, od katerih vsak oddelek nabavlja in prodaja ustrezno blago glede na specializacijo.

Predmet zunanjetrgovinske dejavnosti Metalka je približno isti kot na področju notranje trgovine. Tu je delo razdeljeno na uvozni sektor, ki ima 11 oddelkov in izvozni, kateri ima 6 oddelkov.

Hitra rast našega gospodarstva, posebej proizvodnje črne in barvaste metalurgije ter kovinske predelovalne industrije, narekuje ustrezno spremljanje tega gibanja in izpopolnjevanje organizacije Metalka v smislu ožje specializacije. Število oddelkov raste, istovrstno pa se zožuje področje posameznih oddelkov. Vzporedno s tem razvojem, pa se v podjetju dopolnjujejo in ustanavljajo nove pomožne službe.

S pravilno politiko je Metalka posebno v zadnjih 5 letih razširila svoje poslovanje na ves teritorij Jugoslavije. Danes ima svoja predstavništva in zastopništva v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Skopju, Subotici, Novem Sadu, Reki, Nišu, Splitu in Puli.

Tako razvita mreža omogoča podjetju stalne stike s proizvajalci — dobavitelji in potrošniki kovinskega blaga ne glede na njihov sedež.

Na področju uvoza so za Metalko najznačilnejši široki aranžmani z dobavitelji iz socialističnih držav, ki so največkrat povezani z ugodnimi krediti za industrijska podjetja, ki so zainteresirana za nabavo strojev in opreme za splošno povečanje proizvodnje ali odpravo ozkih grl v svojih obratih.

Posebno skrb posveča Metalka izvozu. Čeprav se je s to dejavnostjo pričela baviti šele pred dobrimi tremi leti, si je že pridobila glas solidnega izvoznika pri domačih proizvajalcih in zainteresiranega poslovnega partnerja pri inozemskih kupcih.

Dolgoletno uspešno sodelovanje s praktično vsemi jugoslovanskimi proizvajalci kovinskega blaga na področju notranje trgovine, do določenih mere pa tudi številne poslovne zveze v inozemstvu po liniji uvoza, so predstavljali dobro osnovo za začetek intenzivnega razvoja izvoza. Razumljivo je, da je poleg splošnih težav v izvozu kovinskega blaga, Metalka bila v primerjavi z drugimi starimi izvozniki v težjem položaju, glede na to, da se proiz-

se je Metalka uveljavila tudi na izvenevropskih tržiščih. Tako je letos izvozila serijo potniških vagonov v Izrael.

S tako obsežno in raznovrstno dejavnostjo se je, Metalka razvila v gospodarsko organizacijo, ki poleg posredovanja blaga od proizvodnje do potrošnje, čedalje bolj učinkovito vpliva na proizvodnjo, zlasti na kovinsko predelovalno industrijo. S stalnim spremljanjem potreb tržišča v vsej državi in s poslovnimi zvezami z večino proizvajalcev tega blaga, Metalka vpliva na proizvodne programe posameznih tovarn. Na podlagi njenih predlogov in zahtev proizvajalci izpopolnjujejo izdelke, ki jih že proizvajajo, uvajajo v svojo proizvodnjo nove artikle, usklajajo svojo proizvodnjo s potrebami na tržišču, razširjajo obrate za proizvodnjo najbolj iskanega blaga itd.

V tej zvezi je zelo pomembna vloga izvoza, preko katerega se naša proizvodnja vključuje v mednarodno delitev dela. Ta proces je čisto povezan z velikimi težavami posebno za proizvajalce izdelkov kovinske predelovalne industrije. Vendar je to edina pot, po kateri bo mogoče priti do storilnosti in kvalitete, ki so dosegli proizvajalci v razvitih državah. Samo tako bomo lahko omogočili izvoz svojih izdelkov, ne da bi pri tem imeli izgubo. Ni treba še posebej poudarjati, kako pozitivne so posledice tega tudi za jugoslovanske potrošnike kovinskih izdelkov.

V proizvajalnih organizacijah je pri planiranju najtežje predvideti z ustrežno točnostjo realizacijo proizvodnje po količini, zlasti pa po izbiri. To v planiranem obdobju lahko moti neprekinjen tek proizvodnje. Veliko grostično podjetje, kot je Metalka z obsežnimi naročili, ki zajemajo velik del letne proizvodnje mnogih proizvajal-

ker samo stroji še niso dovolj, saj je za proizvodnjo koles potrebnih dobrih 400 vrst materialov in od tega okrog 200 izdelanih in pomožnih, so proizvodnjo razširili v uspešno kooperiranje z mnogimi podjetji, s tem pa uspeli zmanjšati na minimum nabavljanje nekaterih delov iz inozemstva. Kot prvi večji uspeh kooperiranja z inozemsko tovarno »Puch« so zabeležili v letu 1954. Glede na kooperacijsko povezavo z omenjeno tovarno pa so uspeli poslati v tovarno »Puch« del tehničnega kadra, ki se je tako prvič lahko dobro seznanil s serijsko proizvodnjo koles v eni največjih inozemskih tovarn.

Ce si torej sedaj nekoliko ogledamo proizvodnjo koles v tovarni »Rog«, potem moramo zapisati, da podjetje danes proizvaja okrog 400 različnih kolesnih elementov, saj je na primer samo na običajnem moškem kolesu tipa Touring 566 sestavnih delov in od tega kar 181 različnih, medtem ko je celotna proizvodnja serijska in razdeljena na več kot 4000 delovnih operacij. Skratka, podjetje izdeluje samo in deloma v kooperaciji vse sestavne dele za kolesa, le verige, torpeda, praznotečne zobnike in kroglice za ležaje v proizvodnji niso povsem osvojili. Vendar ne proizvajajo samo kolesa in rezervne dele, temveč se prav v zadnjih letih uspešno uveljavljajo na področju proizvodnje transportnih sredstev: transporterjev in nič manj v proizvodnji malega kopirnega stroja — ciklografa.

Skratka, ob podpori celotnega kolektiva nenehno večajo, širijo in izboljšujejo svojo proizvodnjo. Naj samo napišemo, da so v zadnjih šestih letih proizvodnjo koles povečali za 3,6 krat in lani dosegli največjo absolutno povečanje proizvodnje za okrog 29.000 koles. Tako so na primer lani povečali dnevno proizvodnjo, saj so dnevno izdelali nič manj kot 400 koles. Tudi asortiment so v tem letu spremenili v korist športnih koles, katerih so proizvedli od celotne proizvodnje 39 odst., turnih koles pa so izdelali 61 odst. Leto poprej (1962) je bil asortiment proizvodnje nekoliko drugačen: izdelali so 28 odst. športnih koles in 72 odst. turnih koles.

Nedvomno teh nekaj rezultatov kaže na nenehno večanje proizvodnje, ki niso pozitivni samo za podjetje, temveč tudi v splošnem za jugoslovansko gospodarstvo. Znano je namreč, da je v Jugoslaviji več tovarn z osnovno dejavnostjo — proizvodnjo koles. Če torej proizvodnjo tovarne »Rog« postavimo v primerjavo s celotno jugoslovansko proizvodnjo, potem ugotovimo, da

je bilo leta 1956, podjetje »Rog« udeleženo v tej skupni proizvodnji s 27 odstotki, nekaj let kasneje, leta 1960, z 29 odstotki, medtem ko je do leta 1963 napravilo že močan korak naprej in doseglo 39 odstotno udeležbo v celotni jugoslovanski proizvodnji.

Bolj ali manj lahko upravičeno napišemo, da je podjetje vseskozi uspešno izpolnjevalo družbeno nalogo: dobaviti trgu čim več izdelkov in tako zadovoljiti potrošnika. Vendar z doseganjem te naloge in v želji to nalogo še izboljšati, pa je bil kolektiv postavljen pred nove težave. Pojavila se so namreč ozka grla v proizvodnji, ki preprečujejo nadaljnji razvoj podjetja. Čeprav je podjetje prav v zadnjih letih veliko prispevalo za oblikovanje čim uspešnejših metod dela, vpeljali so sodobne tehnološke postopke, opravili več organizacijskih sprememb; z združevanjem oddelkov, postavljanjem standardnih časov v proizvodnji in podobnim, ostaja še vedno najtežji problem — pomanjkanje delovnih prostorov. Računajo sicer, da bodo z lastnimi sredstvi, deloma z najetimi krediti, uspeli do leta 1970 opraviti dokončno rekonstrukcijo podjetja na okrog 250.000 m² 800 ton rezervnih delov.

Ceprav je videti, da so skrb kolektiva večidel usmerjene v proizvodnjo, temu ni tako. V podjetju posvečajo dober del pozornosti življenjskemu standardu delavcev, zlasti pa njihovem izobraževanju. Oblike kadrovskega izobraževanja, ki so jih sprejeli že leta 1960, so dokaj uspešne, saj dajejo možnosti nadaljnjega usposabljanja slehernemu delavcu v podjetju, medtem ko novodošlimu že takoj ob nastopu nudijo osnovno znanje. Tečaji, ki jih prireajo po sektorjih in za katere že imajo pisana skripta (skripta vsako leto dopolnjujejo in popravljajo), nudijo tako »starim« kot novodošlim delavcem potrebno znanje za posamezno delovno mesto, medtem ko s štipendijami na visokih in srednjih šolah pridobivajo le visokokvalificirani kader.

V kolektivu, kjer je sila zanimiva ugotovitev, da zaposluje več kot 50 odstotkov žensk, pa prav tako posvečajo v okviru možnosti vso pozornost gradnji stanovanj, in sicer z dajanjem kreditov za individualno gradnjo, ker smatrajo, da je tak način reševanja stanovanjskega problema najuspešnejši.

Montaža in kontrola dvokoles

»Koteks - Tobus« za prehod na devizno samofinanciranje

Podjetje »KOTEKS-TOBUS« posreduje izvoz izdelkov panoge 125, to je usnjarsko predelovalne industrije in hkrati zanjo uvažane potrebne surovine in reprodukcijski material. Poudariti pa je treba, da »KOTEKS-TOBUS« nasproti klavniški industriji ne nastopa zgolj kot kupec kože, marveč kot kupec odpadkov, ki jih, ustrezno predelane, kot surovino potrebujejo in uporabljajo industrija mila in mešanice močnih krmil (maščobe za mila in kostna ter mesna moka).

Potrebe po čim ustrežnejšem sortiranju in manipuliranju s kožami domačih in inozemskih provenienc so zato narekivale graditev novega skladišča za kože in druge industrijske surovine ter izdelke v Zalogu, ki ga je podjetje nedavno dogradilo in izročilo svojemu namenu. V novem skladišču s skupno površino 7200 m² bo mogoče koncentrirati kože in jih namensko pripravljati oziroma sortirati po težnostnih kategorijah in sortimentih ter jih tako sortirane dobavljati usnjarski industriji. Graditev tega skladišča je bila tembolj utemeljena, ker obstoječih 40 manjših skladišč, raztresenih širom po republiki Sloveniji, ni dopuščalo večje koncentracije kože in ustrezne priprave ter sortiranja, kot to zdaj omogoča novo skladišče v Zalogu.

Ce navedemo podatek, da se je izvoz usnja in usnjenih ter drugih industrijskih izdelkov, za katerega je specializirano izvozno-vozno podjetje »KOTEKS-TOBUS« v zadnjih štirih letih povečal od 600.000 na 8 milijonov dolarjev in da je spričo industrijskih potreb občutno porastel tudi obseg dela na notranje-trgovinskem področju, potem menda tudi ni treba posebej dokazovati utemeljenosti graditve novega upravnega posloja podjetja »KOTEKS-TOBUS« na Miklošičevi cesti v Ljubljani, v katero se bodo lahko preselile strokovne službe, ki so se zaradi nagle širitve obsega dela ustrezno okrepile. Novo upravno posloje bo omogočilo združitev služb na eni lokaciji, kar bo nedvomno ugodno vplivalo na izboljšanje operativnosti, zlasti še, ker zdaj te službe poslujejo ločeno na treh mestih v Ljubljani in v prostorih, ki za povečano dejavnost podjetja že zdavnaj niso več primerni.

Uvodoma smo navedli, da je ena izmed nadaljnjih dejavnosti podjetja »KOTEKS-TOBUS« odkup klavniških odpadkov, ki so že iz higienskih razlogov v klavnicah in industriji ne smejo zadrževati dalj kot 24 ur. Tako je zanimiv podatek, da je podjetje »KOTEKS-TOBUS« samo v letu 1963 prek svojih poslovalnic zbralo nad 15.000 vagonov klavniških odpadkov, ki jih, predelane v maščobe in dodatek k močnim krmilom, nato kot surovino posreduje industriji mila in industriji močnih krmil. Da bi moglo čim ustrežneje in kvalitetneje predelati navedene odpadke, uvozno-izvozno podjetje »KOTEKS-TOBUS« v Zalogu iz zveznih sredstev gradi tudi novo kafilirijo, predelovalnico klavniških odpadkov, ki bo predvidoma dograjena leta 1965. Z njo bo podjetje prispevalo k zmanjšanju uvoza močnih krmil.

Izvozno uvozno podjetje »KOTEKS-TOBUS« na zunanjih trgih zastopa panogo 125, industrijsko dejavnost s prav specifičnimi pogoji proizvodnje in izvoza. Ena izmed značilnosti usnjarsko predelovalne stroke namreč je, da mora velik del surovin, kož, zaradi nezadostnih domačih surovinskih virov uvažati. Od tod tudi najosnovnejši problemi te panoge, za rešitev katerih se najzavzeteje zavzema tudi »KOTEKS-TOBUS« kot izvoznik usnja in usnjenih izdelkov, ki je živo zainteresiran, da bi bil devizni dotok iz tovrstne dejavnosti čim bolj neoviran in učinkovit, tem prej, ker so vsi pogoji za občutno povečanje izvoza usnja in usnjenih izdelkov.

Skupaj s proizvodjalnimi podjetji, republiškimi organi in Gospodarsko zbornico se KOTEKS-TOBUS namreč zavzema za čim doslednejšo opustitev vseh administrativnih posegov v trg s kožami, usnjem in usnjenimi izdelki ter si prizadeva doseči, da bi s sprostitev uvoza surovih kož in ukinitvijo kontrole nad cenami v vseh fazah predelave, omogočili zdravo konkurenco med proizvajalci, dosegli redno oskrbo s surovinami, umiritev trga s surovimi kožami, znižanje cen in tako ustrežnejšo konkurenčnost podjetjem usnjarske industrije v inozemstvu. Ob zagotovitvi ustrezne surovinske osnove iz domačih virov in uvoza bi namreč usnjarsko-predelovalna industrija mogla znatno povečati proizvodnjo za izvoz in namesto enega ali celo dveh dolarjev izvoza v primerjavi z dolarjem uvoza ustvariti še ugodnejše razmerje med vrednostjo uvožene surovine in vrednostjo izvoženih izdelkov.

Ker z oplemenitenjem surovine usnjarsko-predelovalna industrija ustvarja vrednost, ki je v tako ugodnem razmerju nasproti uvoženi surovini, je razumljivo, da se usnjarska skupaj z obutveno industrijo trudi doseči ne le nekatere olajšave, ki bi ji izboljšale zdaj dokaj neugoden ekonomski položaj, marveč predvsem pospešiti nadomestitev administrativnega sistema zunanje trgovine, sistem premiranja z mnogo bolj spodbudnim in za gospo-

darstvo ter zunanjo menjavo dosti bolj zdravim sistemom deviznega samofinanciranja, ki bo temeljil na čim polnejši vezavi uvoza na izvoz.

Prizadevanja panoge 125, da bi pospešila prehod na devizno samofinanciranje, so tem razumljivejša in tem bolj upravičena, če upoštevamo, da bo usnjarsko-predelovalna panoga SFRJ po predvidevanjih v letu 1964 uvozila za 20 milijonov dolarjev surovin in repromateriala, a istočasno izvozila za 40 milijonov dolarjev izdelkov. Usnjarsko-predelovalna industrija Slovenije bo pri tem udeležena z nekaj manj kot 8,5 milijona dolarjev izvoza. To pomeni, da bo letos na 1 dolar uvoza ustvarila okrog 2 dolarja izvoza.

Spričo dejstva, da omejitve pri uvozu kož neogibno vodijo k zmanjšanju obsega izvoza, k širjenju administrativnih ukrepov (kontrolirane cene) in k anarhiji na področju strukture cen in sploh na tržišču, usnjarsko predelovalna industrija ob polni podpori re-

publičnih organov, Gospodarske zbornice in podjetja »KOTEKS-TOBUS« predlaga naslednje ukrepe:

— stroko 125 je treba oprostiti plačevanja 15 odst. prispevka in to z veljavnostjo od 1. I. 1964. dalje, ukiniti pa je treba tudi diferencirano stopnjo prometnega davka na obutev ter medfazni davek za tekstil, ki se vgrajuje v obutev.

Predlagane olajšave bi panogi 125 zagotovile ustrežnejšo materialno osnovo za razširjeno reprodukcijo ter jo glede družbenih dajatev izenačile s položajem drugih strok. Ustrežnejša delitev dohodka bo nadalje omogočila bolj stimulativno nagrajevanje v stroki ter boljše pogoje za formiranje lastnih sredstev. Oprostitev plačila 15 odst. prispevka bi znašala za SRS 1600 milijonov din, v zveznem merilu pa 3520 milijonov din.

— Zagotovitev osnovne surovine in uvoza usnjarski stroki na ekonomski osnovi, to je z vezavo uvoza na izvoz,

zlasti še, ker je iz domačih virov mogoče zadovoljiti le 50 % potrebo po surovinah. Upoštevati je tudi treba, da obstoječe kapacitete stroke 125 dopuščajo povečanje proizvodnje; da na svetovnih trgih obstoja možnost velikega plasmata; da stroka 125 že zdaj izvažata 2 do 3-kratno vrednost uvožene surovine; da edinole prehod iz deficitarnosti v suficitarnost lahko odločilno vpliva na izboljšanje kvalitete s konkurenčno borbo za vključevanje v svetovne cene in stabilizacijo cen na domačem trgu; da, končno nadaljevanje stanja deficitarnosti surovin vodi k zmanjšanju izvoza oziroma k širjenju administrativnih ukrepov itd.

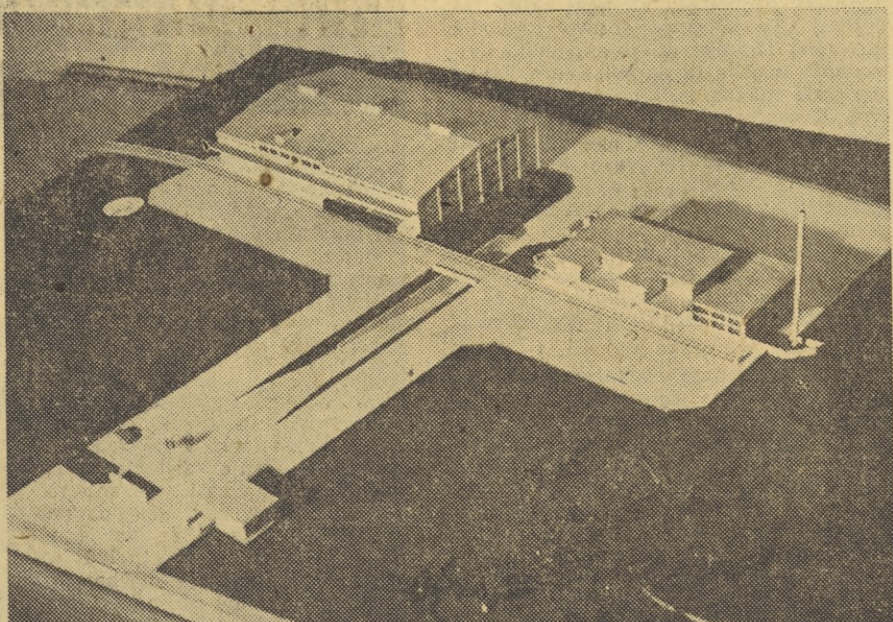
— Ukinitve evidenc in kontrole cen, ki je v veljavi za usnje in usnjene izdelke. Ta ukrep je tem nujnejši, ker ob sprostivni in zvišanju cen surovin nastaja vprašanje, ali je sploh še umestna evidenca in kontrola cen usnja in usnjarskih izdelkov, zlasti še, ker sproščeni režim že povzroča močnejšo diferenciacijo cen kož kot osnovnega kalkulativnega elementa v cenah usnja, medtem ko hkrati naraščajo tudi drugi stroški proizvodnje, vključno stroški za delovno silo.

Ce se je torej družba odločila za sprostitev trgovanja s kožami, pri čemer je dolžna upoštevati moment pomanjkanja surovih kož ter potrebe po okrepljenem uvozu in ustreznih materialnih rezervah, potem ta odločitev nedvomno terja sprostitev trga v okviru celotne grupacije, torej tudi v vseh fazah predelave, vključno obutveno industrijo.

Kapacitete v usnjarsstvu in industriji usnjarskih izdelkov so sorazmerno slabo izkoriščene. Boljše izkoriščanje le-teh bi ugodno vplivalo na realnost prodajnih cen. Družba naj z vezavo uvoza na izvoz zagotovi na ekonomski osnovi močnejšo povečanje dotoka surovin, nemudoma naj ukine kontrolo cen in uvede evidenco ter kontrolo cen v konjunkturnem smislu.

Takšni so predlogi za izboljšanje ekonomskega stanja panoge 125 in pospešitev ter širitev izvoza njenih izdelkov, predlogi, ki jih zavzeto podpira tudi izvozno-vozno podjetje »KOTEKS-TOBUS«.

NANDE ŽUZEK

Maketa trietažnega skladišča za surove kože ter dvoetažne kafilirije v Zalogu pri Ljubljani. Investitor je Koteks-Tobus, gradbena dela pa izvaja »Gradis«

Izvoz in storilnost v »Pletenini«

TOVARNA TRIKOTAŽNEGA PERILA »PLETENINA« V LJUBLJANI dosega pomembne uspehe predvsem na dveh področjih, v izvozu in uvajanju 42-urnega delovnega tednika.

Kar zadeva uvoz, je treba predvsem navesti, da je »Pletenina« začela izvažati tako rekoč šele leta 1962. Slo je bolj ali manj za poskus, ki pa se je ne pričakovano izvrstno obnesel: izvozila je za 20.881 dolarjev blaga. Spričo tega, da prvi — četudi uspešni poskusi niso mogli biti osnova za občutnejše povečanje izvoza v naslednjem 1963 letu, je tovarna to leto sprejela izvozno obveznost v vrednosti 50.000 dolarjev, ki pa jo je do konca leta prekoračila za več kot 132 odstotkov, saj je izvozila za nič manj kot 116.300 dolarjev izdelkov trikotaže.

Nesporna kvaliteta izdelkov, zlasti ženskih kopalnih oblek iz sintetičnega (helanca), je bila osnovni vzrok za tako presenetljiv izvozni uspeh. V Švici je povpraševanje po ženskih kopalnih kostumih znamke »Pletenina« iz leta v leto večje; ženske in otroške dolge hlače, iz sintetičnih tkanin, izdelane v »Pletenini«, nosijo na Švedskem in v Zahodni Nemčiji, kamor bo tovarna v kratkem začela izvažati tudi kombineže.

Leta 1962 vsega 20.881 dolarjev, a sredi letošnjega avgusta že za 168.000

dolarjev izvoza. Do konca leta pa so še trije meseci, tako da ni nobene bojazni, da »Pletenina« ne bi izpolnila svoje izvozne obveznosti 182.716 dolarjev. Še več: v tovarni napovedujejo, da bodo letošnji izvoz in plan bržčas znatno presegli, saj sklepajo, da bodo dosegli izvoz v vrednosti okrog 330.000 dolarjev.

Kdor pozna izvozne rezultate industrije, ta ve, da je strm vzpon izvoza, ki ga ustvarja »Pletenina«, presenetljiv in razveseljiv spričo tega, da je letos izvoz marsikje hudo zašel.

Kot smo uvodoma navedli, je drug pomemben uspeh tovarne »Pletenina« prehod na 42-urni delovni tednik. »Pletenina« je namreč že lani 1. decembra uvedla skrajšani delovni čas in je od tlej v preizkusni dobi, ki pa jo je kolektiv — kljub temu, da dokončnih rezultatov uvedbe 42-urnega delovnega tednika še ni mogoče podati — res odlično preстал.

Izkazalo se je namreč, da je uvedba skrajšanega delovnega časa v »Pletenini« pripomogla k ureditvi nekaterih specifičnih, lahko bi rekli izrazito ženskih socialnih problemov. V »Pletenini« je podobno kot tudi v drugih tekstilnih tovarnah, zaposlenih največ žensk, samskih in poročenih, kar seveda poraja specifične probleme, ki se odražajo neposredno pri delu in produktivnosti. Ze pred uvedbo 42-urnega

poslene žene in matere — gledano s človeške plati — je izostajanje žensk z dela in upadanje produktivnosti ob sobotah po svoje opravičevalo. Vendar je tu tudi ekonomski račun in rentabilnost proizvodnje, ki takšnih gibanj produktivnosti nikakor ne trpita. Da bi odpomogli tem problemom in v upanju, da produktivnost zaradi tega ne bo nazadovala, marveč celo porasla, so organi delavskega upravljanja že leta 1962. uvedli 6-urno delo ob sobotah. Analize, ki so jih po uvedbi 46-urnega tednika izdelale tovarniške strokovne službe, so nato pokazale, da ta ukrep ni bil zgrešen, marveč nasprotno, do cela uspešen. Storitnost je ostala na isti ravni, oziroma se je celo zvišala, kljub temu, da so bile delavke ob sobotah zaposlene le po šest ur.

Ko je uvedla 42-urni delovni tednik je potemtakem »Pletenina« imela že nekaj izkušenj in hkrati tudi mnogo lažje stališče, saj je bilo treba delovni teden skrajšati le še za štiri ure.

Analize, ki so jih tovarniške strokovne službe pripravile ob koncu letošnjega prvega polletja, primerjajo zbrane podatke z ustreznimi rezultati v istem lanskem obdobju, so pokazale nadaljnji napredek tako v fizičnem obsegu proizvodnje, kot tudi na področju produktivnosti. Izkazalo se je namreč, da je kolektiv v letošnjem prvem polletju proizvedel 3.034.408 kosov pletenin nasproti 2.649.169 kosom v istem lanskem obdobju, ali za 14,5 % več, medtem ko se je število izvršenih delovnih ur — predvsem zaradi skrajšanega delovnega časa — zmanjšalo od lanskega 779.128 na letošnjih 765.082 (indeks 98). Hkrati je število zaposlenih poraslo le za 8 %, in večidel v stokovnih službah, ki so okrepljene, nedvomno prispevale k temu, da je bil prehod na 42-urni delovni tednik ekonomsko in analitično dobro pripravljen in da tudi sedaj, v preizkusni dobi, pazljivo spremljajo gibanje produktivnosti in obsega proizvodnje v skladu s sklepom kolektiva, da bodo s skrajšanim delovnim časom prenehali takoj, ko bi se izkazalo, da se produktivnost ne giblje na zaželeni ravni.

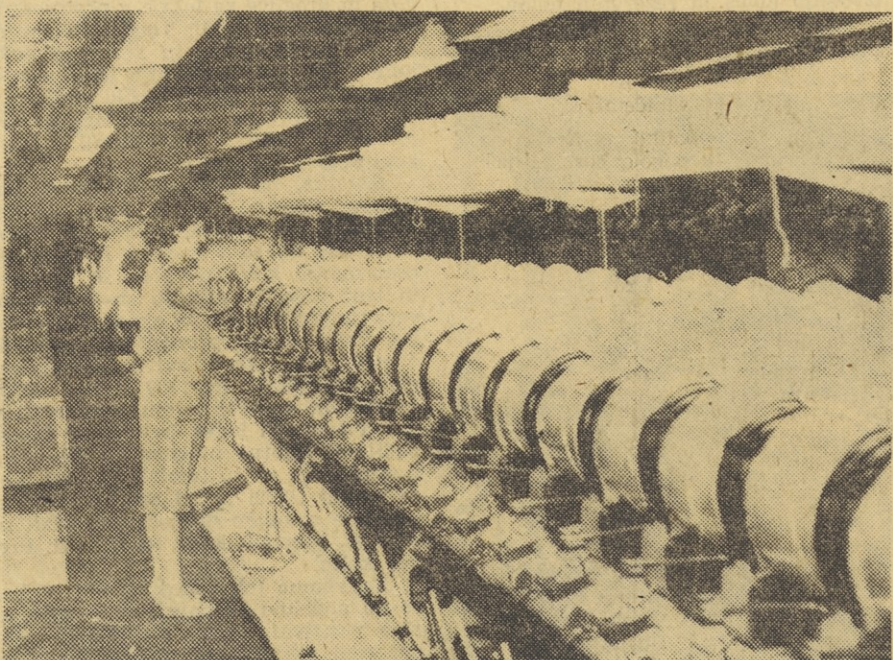
Navedimo še nekaj podatkov, ki pričajo o uspešnosti prehoda na skrajšani delovni čas v »Pletenini«: v letošnjem prvem polletju je zaposleni v tovarni izdelal 3880 kosov pletenin nasproti 3664 kosom v istem lanskem obdobju, ali za 5,8 % več, zvišala pa se je tudi storitnost, izražena na delovno uro, saj je lani zaposleni proizvedel 3,40 kosov, medtem ko jih je letos že 3,96 ali za 16,4 % več na uro kot lani.

V tovarni sodijo, da je tako zvišana storitnost treba pripisati predvsem psihološkemu momentu: ker so zaposlene ženske, ki jih je v »Pletenini«, kot smo že navedli, največ zdaj, ob sobotah proste, se čez teden potrudijo, da napravijo več. Če še upoštevamo, da večina neporočenih žensk hrano in stanovanje ponavadi odsluži z delom v gospodinjstvih, kjer so nastanjenosti — to delo pa pa je večini težko fizično delo — ni nič čudnega, da so dekleta ob ponedeljkih v tovarni takorekoč počivale in je ponedeljek na krivulji produktivnosti že trajno puščal nenormalna nihanja. S prosto soboto so zdaj neporočene ženske končno prišle do prostega dne, kar se tako pozitivno odraža gibanju na produktivnosti v letošnjem prvem polletju.

N. Z.

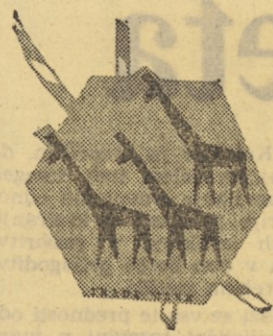

»Pletenina«: pri predilnem avtomatu

»Pletenina«: v moderni predilnici

● ZA DRUŽBENI STANDARD LETNO NAD 600 TISOČ DINARJEV NA ZAPOSLENEGA

JUGOTEKSTIL IZVOZ

v 35, uvoz iz 26 držav

Morda ne bi bilo napačno, če že uvodoma napišemo nekaj podatkov, ki bodo osvetlili in prikazali delo IZVOZ-NO-UVOZNEGA PODJETJA »JUGOTEKSTIL-IMPEX« LJUBLJANA, ki je vse od ustanovitve leta 1952 do danes dosegel zavidljive uspehe.

Če torej primerjamo promet dosežen v letu 1953 s prometom, doseženim v letu 1960, za katerega smatrajo v podjetju, da predstavlja ponovno prelomnico v njihovem vzponu, bomo ugotovili, da se je promet povečal za več kot 300 %, saj na primer promet v prvem letu znašal skoraj 9 milijonov, v letu 1960 pa nekaj manj kot 28 milijonov dolarjev. Še vidnejši vzpon prometa so dosegli v naslednjih letih, saj so skupni promet, izražen v dolarjih leta 1963, povečali za nič manj kot 65 %. Če k tem podatkom dodamo še dosežene rezultate poslovanja v letošnjem letu (do 30. septembra), potem bomo ugotovili, da so skupni promet letos presegli za 24,2 %, izvoz za 35 in uvoz za 20 odstotkov.

Kot smo že uvodoma napisali, je bilo ustanovljeno leta 1952 z nazivom »Slovenija tekstile« in z nalogo opravljanja vseh izvoznih in uvoznih poslov s področja tekstilne industrije. Skratka, naloga novoustanovljenega podjetja je bila izvrševanje uvoza in izvoza tekstilnih surovin, polizdelkov in izdelkov za račun tekstilnih podjetij. Kaj kmalu, še istega leta, pa je bila spreminjena ustanovitvena odločba, ki je vplivala na spremembo poslovanja tako, da je bil od tedaj naprej glavni predmet poslovanja opravljanje izvoza in uvoza tekstilnih surovin, polizdelkov in izdelkov. Skratka, podjetje ni več

čanje ugleda na svetovnem trgu in dober poslovni rezultat podjetja.

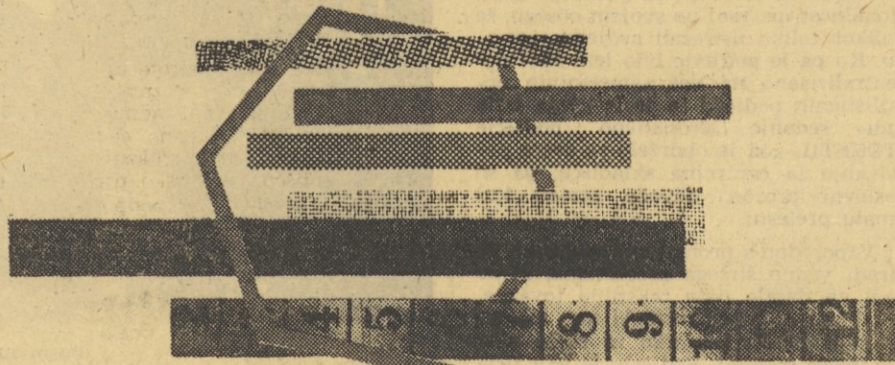
Naj bo tako ali drugače, nedvomno je, da nenehno navezovanje oziroma pridobivanje novih poslovnih stikov, daje boljše izvozne in uvozne pogoje. O tem dovolj zgovorno pričajo letošnji doseženi poslovni uspehi. Razširili so izvozne možnosti, saj izvažajo v zahodne države največ bombažnih tkanin vseh kvalitete (od surovih, beljenih, barvanih, tiskanih) lahko in težko konfekcijo, trikotažo, medtem ko uvažajo največ bombaža, volne, sintetičnih vlaken za potrebe naše tekstilne industrije. Skratka, čeprav je konkurenca na zunanjem trgu sila močna, zlasti kar se tiče izvoza, tu namreč nastopa kot najmočnejši konkurent Japonska in Hong-Kong, pa tudi nekatere države iz vzhoda, k uspehu prispevajo tudi kvalitetni proizvodi jugoslovanske tekstilne industrije, ki se je v svetu že močno uveljavila. Morda še največ težav povzročajo prav omejitvene kvote, ki jih določijo države za uvoz posameznega blaga, deloma pa še vedno nedoslednost nekaterih naših tekstilnih tovarn pri izpolnjevanju dobavnih rokov. Jasno je sicer, da ima industrija prav tako težave pri uvozu surovin, kar nedvomno vpliva na izpolnjevanje dobavnih rokov trgovini, vendar naj bo tako ali drugače, ti primeri prav gotovo našo zunanjetrgovinsko dejavnost postavljajo v neprijeten položaj in morda včasih pred določen neuspeh. Vendar, kot vedo povedati v podjetju, so na tem področju prav v zadnjem času za beleženi znatno boljši rezultati, ki dajejo upati, da je končno tudi jugoslovanska tekstilna industrija našla cilj

in boljše oblike za izpolnjevanje pogodbenih rokov, saj je namreč od uspelega izvoza posamezne tovarne odvisen uvoz surovin.

Glede na omenjena dejstva, sodi leto 1963 med tista leta, v katerih je bil ponovno vidnejše povečanje obsega prometa, zlasti izvoz. Kolektiv v tem prizadevanju ni utrjeval svojih poslovnih zvez samo že na obstoječih, temveč težil za razširitev obsega izvoza, tako z uvajanjem novih trgov kot tudi z razširitvijo asortimana blaga v izvozu. Nekaj podatkov: uvoz blaga se je leta 1963 v primerjavi z letom 1962 povečal za 9,8 %, medtem ko je zabeležen znatno močnejši porast izvoza za 21,3 %. Skratka, udeležba izvoza v celotnem prometu podjetja se je povečala od 26,2 % v letu 1962 na 28,1 odstotka v letu 1963. Tudi število držav, v katere izvažajo je večje od števila držav uvoznic. Menijo, da bodo letos število držav, v katere izvažajo še povečali, morda najbolj z državami na afriškem kontinentu.

Kolektiv podjetja »Jugotekstil-Impeks« pa ni pozabil na perspektivni razvoj, ne glede na to, da je razvoj v največji meri odvisen od razvoja tekstilne industrije. Ker torej jugoslovanska tekstilna industrija šeni dosežala stopnje popolnega in dokončnega razvoja, računajo, da bodo na podlagi novih tekstilnih kapacitet v sedemletnem perspektivnem razdobju znatno razširili izvoznouvoznou trgovinsko dejavnost, ki se bo leta 1970 odražala v doseganju 100 milijardnega prometa, ob povečanju števila zaposlenih na 320. Ker se v podjetju dobro zavedajo, da bodo predvideni uspehi lahko dosegli le ob pove-

čanih kapacitetah tekstilne industrije (kar je seveda predpogoj) in pa s strokovno dobro pripravljenim kadrom, že skozi vrsto let sistematično pripravljajo oziroma izobražujejo in štipendirajo kader na mnogih visokih, višjih in srednjih šolah. Vsako leto namreč štipendirajo od 18 do 25 ljudi, in sicer na ekonomski fakulteti, višji komercialni

šoli v Mariboru. filozofski fakulteti (znanje tujih jezikov) in prav tako na tekstilni fakulteti. Kadre izpopolnjujejo tudi z ljudmi iz proizvodnje. »Kadrov za zunanjo trgovino ni mogoče vzgojiti v enem letu,« pravijo v podjetju in nedvomno imajo prav. Pripraviti se je treba v naprej, to je geslo kadrovske službe.

Bolj ali manj je k poslovnemu uspehu podjetja prispevala popolna uveljavitev delavskega samoupravljanja in dosledno razumevanje vseh članov samoupravnih organov za izvrševanje nalog, tako političnih kot gospodarsko-poslovnih. Omenili smo že, da je organizacijska sprememba v letu 1962 veliko prispevala k ponovno močnejšemu gospodarskemu vzponu podjetja. Takrat so namreč komercialna sektorja razširili na pet sektorjev. Istočasno s postavitvijo nove organizacijske strukture pa so bile izvoljene tudi ekonomske enote kot osnovne samoupravne enote, ki so (ustanovljene leta 1962) nedvomno veliko prispevale k nadaljnjemu razvoju in izpopolnitvi sistema samoupravljanja v podjetju. Čeprav so organizacijsko obliko podjetja (v letu 1963) spreminjali: iskali so nove možnosti in nove izpopolnitve za razporeditev komercialnih sektorjev, postavljene so bile nove razmejitve delovnih področij, pa so deloma pozabili na izpopolnjevanje ekonomskih enot. Zato so v kolektivu mnenja, da bo moralo biti letošnje leto tudi na področju poglabljanja delavskega samoupravljanja uspešnejše.

Spriču ugotavljanja nenehne rasti in vzpona podjetja, pa ne bi bilo prav, če bi pozabili na vpliv, ki ga je imelo nagrajevanje po delu na celotni poslov-

ni rezultat. Nedvomno se je vrednost nagrajevanja po delu najbolj pokazala v letu 1963, ko je bil sistem nagrajevanja dopolnjen in prilagojen programu ter težnjam nadaljnjega razvoja podjetja. Namen novega pravilnika je bil — vključiti čim večje število zaposlenih oziroma njihovo delo v merilne enote. Uspeh je bil dosežen. Danes morda izplačujejo le še 14 % osebnih dohodkov, ki niso obračunani na podlagi konkretnih individualnih meril. Pri delitvi osebnih dohodkov oziroma pri sestavljanju in izvajanju pravilnika o delitvi osebnih dohodkov imajo nedvomno pomembno vlogo vse ekonomske enote, ki se poglobljajo v pravilnost notranje delitve, s čimer prevzemajo breme odgovornosti pri usklajevanju razponov glede na dosežen poslovni uspeh njihovih ekonomskih enot. Jasno je torej, da zaradi nenehne spremljanja in izvajanja delitve po ekonomskih enotah, le te često pripravljajo spremembe in dopolnitve pravilnikov eko-

nomskih enot, zlasti z namenom — odpraviti pomanjkljivosti v delitvi, ki naj v končni obliki zagotovi boljšo storilnost delavcev.

Prav gotovo pa prizadevanja podjetja oziroma kolektiva, organov delavskega samoupravljanja in političnih organizacij niso samo enostranska, temveč usmerjena v dvig družbenega in življenjskega standarda svojih delavcev. Malo je namreč podjetij, ki bi se na tem področju lahko pohvalila s tako uspešnimi akcijami. Jasno je, da ima na to svoj vpliv poslovni uspeh podjetja (dnevno ustvarijo za 216 milijonov dinarjev prometa, letno dosegajo na zaposlenega 238 milijonov dinarjev), vendar naj zapišemo, da vlagajo izmed vseh podjetij z zunanjetrgovinsko registracijo, največ sredstev za družbeni standard. Tako je na primer leta 1962 odpadlo na člena 281.000 in leta 1963 že 594.000 din iz sredstev sklada skupne porabe. Tolikšna sredstva vlagajo predvsem z namenom — zagotoviti si čim stalnejši in strokovni kader. Skratka, stanovanjskega problema skoraj nimajo, saj zgradijo letno povprečno 10 stanovanj; od tega gradijo stanovanja za stanovanjski fond podjetja; dalje nudijo kredite preko stanovanjskih skladov občin in za individualno gradnjo. 35 milijonov dinarjev, kolikor so v zadnjih letih povprečno vlagali za izgradnjo stanovanj, je zagotovilo za uspešno reševanje stanovanjskega vprašanja. Z lastnimi sredstvi bodo do konca leta 1967. zgradili nove poslovne prostore, kajti sedanji glede na nenehno večanje prometa (dela) ne omogočajo zadovoljivih delovnih pogojev, od katerih (kar se kolektiv dobro zaveda) je odvisen dober poslovni uspeh podjetja.

M. J.

V konzorciju na Titovi cesti v Ljubljani ima poslovne prostore tudi »Jugotekstil«

● POMEMBNA IN ODGOVORNA DEJAVNOST TRGOVSKEGA PODJETJA »KEMOFARMACIJA«

Redna, hitra in strokovna preskrba z medikamenti

Grosistično trgovsko podjetje »KEMOFARMACIJA« je gospodarska organizacija, ki ima specifičen značaj in vlogo med organizacijami trgovske stroke. »Kemofarmacija«, edino tovrstno podjetje v naši republiki, trguje z blagom, ki ga množično uporabljajo ustanove, ki skrbijo za zdravje občanov. Čeprav nimamo več distribucije farmacevtskih proizvodov v pravem pomenu besede in »Kemofarmacija« trguje poslovno kot vsaka druga trgovska organizacija, gre vendar pri njenem predmetu poslovanja za blago, ki je podvrženo tudi nekaterim drugim specifičnim zakonitostim. Denimo, medtem, ko lahko trgovina z živili ali s tekstilnim blagom, za neko razdobje vnaprej načuna z geč ali manj ustaljeno potrošnjo in tako planira svoj promet, je trgovina z medikamenti in sanitetnim materialom pogosto izpostavljena muhavostim svojega »trga«, to je nenadnim izbruhom epidemij in podobno, ki pridejo iznenada in kjer je potrebno zelo hitro reagirati z dostavo večjih količin materiala, ki jih prej ni mogla predvideti. Ali: vsako podjetje, ki proizvaja ali trguje z artikli široke potrošnje, lahko vzporedno z naraščanjem kupne moči in standarda prebivalstva širi svojo dejavnost, to je povečuje proizvodnjo ali svoje prodajne zmogljivosti, po čemer tudi sodimo prižadnost njenega kolektiva in poslovni uspeh. Z medicinskim blagom pa je drugače. Z večanjem standarda, res da njegova potrošnja do neke mere narašča, toda le do neke točke, nakar je vse odvisno od splošnega zdravstvenega stanja občanov. Če bodo zdravstvene institucije svojo dejavnost bolj usmerile k pravilni in množični zdravstveno-higienski vzgoji prebivalstva in sploh k preventivi, nametu pretežno h kurativi kot doslej, potem bodo takšna prizadevanja slej ko prej privedla do zmanjšanja števila nesreč in obolenj, s tem pa tudi

do manjše potrošnje zdravil, kar je tudi željeno.

Prav zato, če želimo opisati dejavnost podjetja »Kemofarmacija«, ni tako važna kvantiteta in obseg njihovih prometa, marveč gre predvsem za kvaliteto, s katero opravlja njegov kolektiv tako odgovorno in pomembno nalogo, kot je redna, hitra, pravočasna in strokovna preskrba zdravstvenih ustanov in lekarn z vsemi potrebnimi sredstvi za higieno in zdravljenje v optimalno možnem asortimentu. In rečemo lahko, da je doslej kolektivu uspelo, zahvaljujoč pravilni založenosti z ustreznim asortimentom blaga v svojem skladišču in dobro organiziranemu voznomu parku, v kratkem času zadovoljiti potrebe tudi med najhujšim epidemijami.

Sicer pa si nekoliko podrobneje ogledimo predmet in pogoje poslovanja ter načrte podjetja »Kemofarmacija«, ki zaposluje več kot sto delavcev, od tega približno četrtino z visoko in višjo izobrazbo.

Ustanovljeno leta 1947 kot »Državno gospodarsko podjetje za promet s farmacevtskim materialom«, je danes registrirano za opravljanje naslednje dejavnosti: trgovanje s sanitetnim materialom, farmacevtskimi in laboratorijskimi kemikalijami, tipiziranimi zdravili, obvezilnim materialom, higiensko kozmetičnimi sredstvi, serumi in vakcinami, galenskimi in dietetskimi preparati, kozmetiko in vsemi medicinskimi artikli na debelo. Dalje, analiziranje zdravil in priprava galenskih preparatov ter izvoz in uvoz blaga iz naslednje skupine proizvodov: medicinski in farmacevtski proizvodi in medicinski instrumenti, razen opija, opojnih drog in konoplje. Podjetje je organizirano v treh sektorjih — komercialni, gospodarsko-računski in splošni sektor, ima tudi lasten laboratorij, kjer analizirajo

v glavnem vse blago, ki prihaja in odhaja iz skladišča. S tem blagom oskrbuje s svojimi tovarnjaki lekarnе, bolnišnice, zdravstvene domove in druge zdravstvene ustanove v Sloveniji, kakor tudi v drugih republikah. Blago je pretežno domačega porekla, tako da uvoz več ali manj le dopolnjuje potrebe, ki pa jih glede nekaterih asortimentov zaradi pomanjkanja deviznih sredstev in ne najbolj ugodnega ključa pri razdeljevanju istih, ne more povsem zadovoljevati. Izvoz se je pravzaprav šele začel, podjetje išče trge, ki pa so, zlasti na zahodu, kajpak zelo zahtevni. Tja izvažata trenutno serume imunološkega zavoda v Zagrebu.

Kolektiv »Kemofarmacije« živi in dela v adaptiranih prostorih nekdanje

tovarne vrečk, kjer ima tudi skladišča. Ker so za obseg poslovanja — podjetje trguje s približno 2700 različnimi artikli — premajhna, želi zgraditi nova, ki bi jih že zaradi potrebe po kvalitetni manipulaciji z občutljivim materialom nujno potrebovalo. Sicer pa podjetje dobro posluje, izgub ne poznajo, in tudi v delitvi čistega dohodka izdajajo sorazmerno precej sredstev za sklade. Realizacija se je povzpela od 3.387 milijarde v letu 1961 na 4.297 milijarde v predlanskem in na 4.404 milijarde dinarjev v lanskem letu pri čemer ni upoštevan uvoz na tuj račun. Za več kot 4 milijarde dinarjev prometa planirajo tudi letos, s tem, da je bil že v prvem polletju za 30 % večji kot v istem razdobju lani.

IGOR RAVNIKAR

Podvoz na Celovski cesti

nastopalo kot skupen agent gospodarskih podjetij tekstilne industrije, ki posluje samo za račun tekstilnih podjetij. No, in prav zaradi omenjene spremembe v organizaciji in namenu poslovanja podjetja, predstavlja leto 1953, začetek njihovega dela in vzpona. Jasno je, da je glede na razširitev dejavnosti v naslednjih letih prišlo do spremembe naziva podjetja, ki je leta 1955 tudi prevzelo sedanji naslov »JUGOTEKSTIL-IMPEX«.

Prelomnico v vzponu podjetja zaznamujemo v letih 1960 in 1961. Zakaj? Nove organizacijske oblike, temeljiteljša proučitev zunanjega trga, pridobitev novega strokovnega kadra za področje zunanjetrgovinske dejavnosti in pa skupna prizadevanja celotnega kolektiva, so prispevala, da je podjetje razširilo področje izvoza in uvoza še v mnoge druge države na zahodu in vzhodu. Vendar, čeprav se je promet naglo večal, se število zaposlenih ni večalo v istem razmerju. Tako so npr. leta 1960 zaposlovali 102 delavca, naslednje leto 166 in letos zaposlujejo 217 delavcev. Zanimiva pa je ugotovitev, da je danes pretežni del izvoza usmerjen v države na zahodu in le deloma na vzhod. Izvažajo v 35, uvažajo pa iz 26 držav. Od vzhodnih držav imajo največ poslovnih stikov s Češko, medtem ko je poslovanje z državami na zahodu razširjeno skoraj na celotno Evropo, ZDA in deloma, morda prav v zadnjem času tudi v Afriko. Prav na tem področju računajo še na velike možnosti sklepanja novih trgovinskih aranžmajev.

Kako ogromna je udeležba podjetja »Jugotekstil-Impeks« v skupnem jugoslovanskem uvozu in izvozu, nam povedo naslednji podatki: Podjetje je bilo pri skupnem uvozu lani udeleženo s 25,99 %, pri izvozu pa z 22,26 odstotka.

Čeprav je konkurenca na zunanjem trgu silno močna, tako v pogledu kvalitete kot cene, dosegajo sila zadovoljive aranžmaje, ki povsem potrjujejo strokovnost kadra, dobro organizacijo dela in veliko prizadevanost celotnega kolektiva, ki temelji na strokovnem in poštenem delu. Temu sledi: ve-

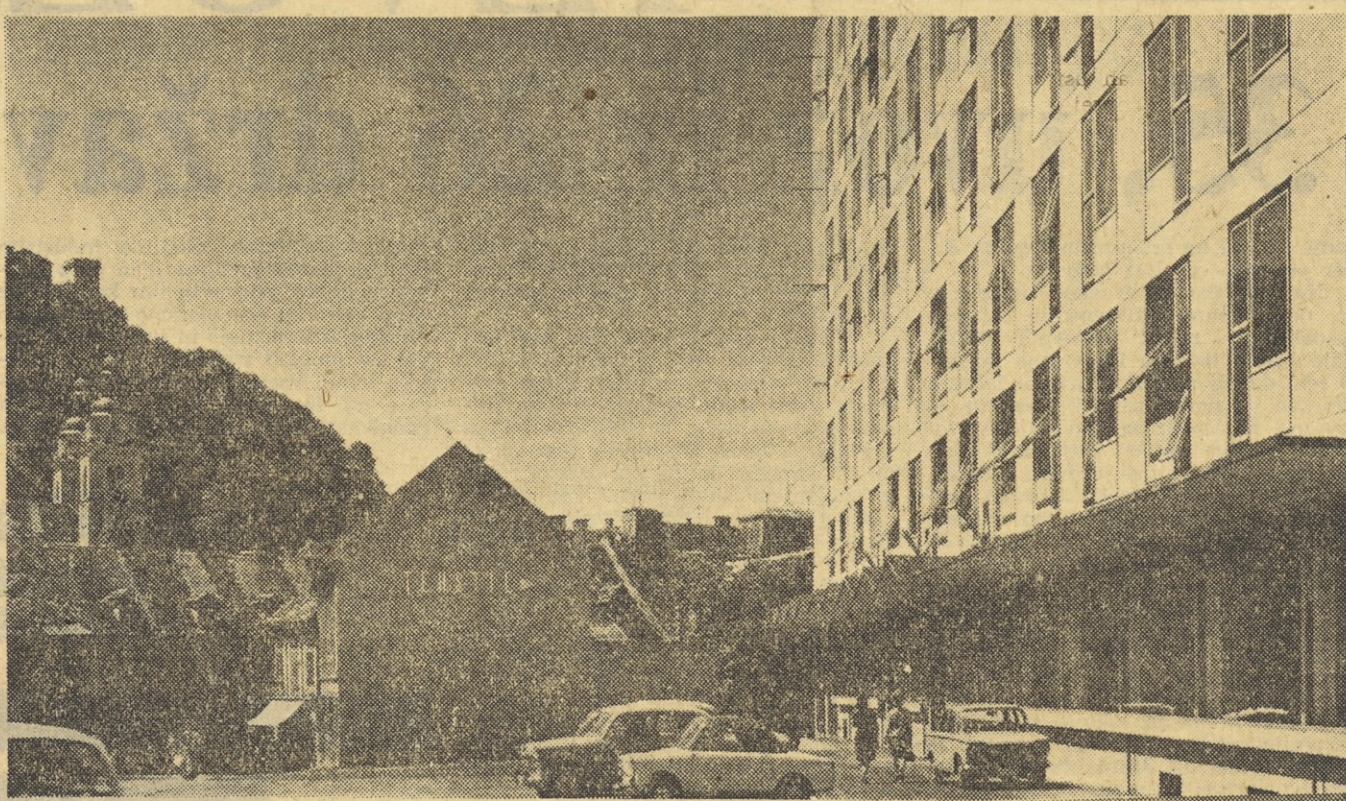
● TRGOVSKO GROSISTIČNO PODJETJE »TEKSTIL« LJUBLJANA

Zakaj tolikšen porast prometa

Gotovo se še marsikdo spominja vse mogočih prevoznih sredstev, od kamionov do triciklov, ki so do lanskega leta stali od jutra do večera v Lingarjevi ulici, ob vhodu v pisarne okrajne skupščine, ter v Medarski ulici, ki je bila zaradi zatranosti z lesenimi zaboji največkrat neprehodna celo za pešce. Pa tudi pred hišo v Ciril Metodovi ulici št. 3, skoraj nasproti magistrata, so od časa do časa »krasili« zaboji in bale ta lepi del stare Ljubljane. V teh ulicah je namreč celih 15 let posloval »TEKSTIL«, eno največjih tekstilnih podjetij v državi. Dokler so leta 1945 in 1946 poslovni prostori služili še samo kot centralno skladišče ljubljanskega detajlističnega podjetja »Manufaktura Galanterija«, v katero je bilo vključenih okoli 50 poslovalnic na območju mesta, so le-ti, če že ne po svoji funkcionalnosti pa vsaj po svojem obsegu, še kolikor toliko ustrezali svojemu namenu. Ko pa je podjetje bilo leta 1947 decentralizirano na več samostojnih detajlističnih podjetij in je iz njega izšlo tudi sedanje grosistično podjetje »TEKSTIL«, ki je obdržalo za svoje poslovanje ta centralna skladišča, pa so poslovni prostori seveda postali kaj kmalu pretesni.

Vzporedno s prometom, predvsem pa zaradi vedno širšega asortimana, ki so nam ga dajale naše tekstilne tovarne, je od leta do leta naraščala tudi zaloga, ki jo ti prostori kratko in malo niso več mogli sprejeti. Podjetje je leta 1955 najelo sicer velika dodatna skladišča v »Javnih skladiščih«, ki jih uporablja še danes, vendar pa le-ta zaradi oddaljenosti niso mogla priti v poštev kot prodajni, temveč le kot skladiščni prostori v pravem smislu besede. Prav ta utegnjenost je onemogočala vsaj nadaljnji pomembnejši razvoj podjetja, ki je zato moralo resno razmišljati o radikalni rešitvi problema in ki je bila dosegljiva na en sam način, to je z gradnjo nove poslovne stavbe. Le s skrajnimi napori kolektiva, ki je delal v izredno slabih delovnih pogojih, je bil v letu 1963 sicer dosežen lep uspeh s prometom 10 milijard, bilo pa je jasno, da je v danih okoliščinah to hkrati že optimalna višina prometa in da bo ekonomska in organizacijska moč ter komercialna razgibanost prišla do polnega izraza šele tedaj, ko se bo podjetje preselilo v nove prostore.

Ta dolgoletna želja kolektiva se je z letošnjim letom izpolnila. Podjetje je z novim letom že začelo poslovati v novi 7-nadstropni stavbi v ulici Moša Pijade. Ta reprezentativni objekt obse-

Poslovna stavba »Tekstila« na cesti Moše Pijade v Ljubljani

ga 7000 kvadratnih metrov koristne površine, po svoji notranji ureditvi, preglednosti in funkcionalnosti pa res ustreza vsem pogojem sodobnega trgovanja. Detajlistični trgovini je poleg blaga iz uvoza na voljo skoro kompleksni pregled izdelkov domačih proizvodnih podjetij, ki jih lahko nabavlja po tovarniških cenah. Poleg pregledne in vzorne razmestitve blaga ter strokovne postrežbe strank sta urejenost in razsežnost novih prostorov omogočili še nujno potrebno specializacijo poslovanja znotraj podjetja. V tekstilni stroki je namreč že tako širok asortiman, da ga je treba zaradi strokovne in komercialne obdelave brezpogojno ločiti ali po njegovi strukturi ali po namenu uporabe. To velja zlasti za podjetja s tako visokim prometom in širokim delokrogom, ki se tako po liniji nabave kot po liniji prodaje razteza čez vse območje države. Zato obstajajo v podjetju že nekaj let tri med seboj komercialno ločene ekonomske enote, vsaka s svojim

vodstvom in strokovnim kadrom, ki ima ožjo specializacijo ustrezne blagovne skupine. Gre za

- ekonomsko enoto bombažnega in svilenega blaga,
- ekonomsko enoto volnenega blaga in podloge in za
- ekonomsko enoto tekstilne galanterije.

Te ekonomske enote so lahko prišle do polne veljave seveda šele v novi poslovni stavbi. Se več, zaradi izredno naglega razvoja podjetja v letošnjem letu so morale opraviti še nadaljnjo delitev dela ter imajo zdaj v svojem sestavu tudi posebne specializirane oddelke kot na primer oddelek blaga za gospodinjstvo (zaves, posteljno perilo, dekorativno blago in podobno), nadalje oddelek za volno za ročno pletenje, oddelek za moško perilo, oddelek ženskega modnega blaga, oddelek za otroško lahko konfekcijo in tako naprej.

Kar se tiče odnosov z industrijo, podjetje ne želi ostati samo na pozicijah

klasičnega grosista. Neprimerno bolj ga zanima oblika dobrega sodelovanja v pravem pomenu besede, oblika pravega poslovnega partnerja, ki ima tako rekoč dnevni stik z vsemi detajlističnimi podjetji širom po Jugoslaviji in ki zato lahko uspešno signalizira industriji potrebe ter okus tržišča. V takšnem razvijanju odnosov z industrijo ima podjetje že lepe uspehe, želi pa jih seveda

še poglobiti. Kolektiv je prepričan, da bo to z vztrajnim delom tudi dosegel. Končni cilj razvijanja omenjenih odnosov z industrijo je zlasti v kreiranju novih modnih artiklov, v razširitvi asortimana in v čim boljši prilagoditvi industrije potrebam tržišča.

V končni fazi se vse te prednosti odražajo v detajlistični trgovini v jugoslovanskem merilu, še prav posebno pa v detajlistični trgovini na območju mesta Ljubljane.

Storilnost, ki jo v trgovini najlažje merimo z doseženim prometom na enega zaposlenega, je že lani bila na zavidljivi višini oziroma daleč nad jugoslovanskim povprečjem te vrste podjetij. Zaradi ugodnih delovnih pogojev, povečanja storilnosti, boljše notranje organizacije in prizadevanja vsega kolektiva se je storilnost letos še nadalje povečala in bo podjetje doseglo blizu 100 milijonov dinarjev prometa na zaposlenega. Na povečanje storilnosti pa ima določen vpliv nedvomno tudi nenehno spopolnjevanje sistema nagrajevanja po delu.

Skladno s povečanjem storilnosti se je seveda izboljšala tudi rentabilnost podjetja, tako glede na osebne dohodke kot tudi glede na sklade. In sicer ne glede na to, da prodaja podjetja blago domače industrije po tovarniških cenah in krije vse stroške samo z odobrenimi rabati.

Slej ko prej posveča podjetje največ pozornosti stalnemu napredku notranje organizacije ter čim intenzivnejši povezavi z industrijo in z detajlističnimi podjetji. Uspeh teh prizadevanj se najbolje zrcali v izrednem naraščanju prometa, ki bo letos, kot kaže, znašal približno 17 milijard dinarjev, kar je skoraj za 70% več kakor lani. To zgovorno kaže, da se je podjetje kot koristen člen že vključilo v cikel blagovnega prometa.

MARKO JAKŠE

»Tekstil« — ekonomska enota Tekstilne galanterije

● »ANGORA« MODERNIZIRA PROIZVODNJO

Skrb za standard delavcev

TOVARNA PLETENIN »ANGORA«, LJUBLJANA, zaposluje 605 delavcev in je njena osnovna dejavnost proizvodnja vrhnjih pletenin.

»Angora« sodi v vrsto tistih tovarn, ki so dovolj zgodaj sprevideli, da je treba proizvodnjo specializirati, če naj zagotovi skrčitev sortimenta, večanje količinske proizvodnje in s tem nižje proizvodne stroške. V skladu s takšnim razvojnim konceptom je tovarna tudi prilagodila svojo notranjo organizacijo, akoravno je spreminjati ni bilo lahko zaradi podedovane zastarelosti opreme in še zmerom prevladujočega ročnega dela. V štirih obstoječih obratih — osnovni obrat z upravo je v Ljubljani — so namreč še pred letom 1960 prevladovali pletilni stroji zgolj na ročni pogon, nekateri stari nad 30 let in tako si ni težko predstavljati, da je bila storilnost dokaj nizka, osebni dohodki pod povprečjem drugih industrijskih panog in delovni pogoje tako težavni, da je bilo odhajanje delovne sile takorekoč normalni pojav.

Položaj tovarne se je nekoliko izboljšal po letu 1960, ko je bilo že čutiti vpliv prve faze rekonstrukcije, v okviru katere je bilo nekaj najbolj zastarelih in nizko produktivnih strojev zamenjanih z novimi, mehaniziranimi. Delna mehanizacija obratov je seveda omogočila uvažanje njihove specializacije in ob krčenju asortimenta tudi enotnejšo pravo dela in tehnologijo, kar je seveda pozitivno vplivalo na dohodek in notranjo delitev. Tako je celotni dohodek od leta 1960, ko je znašal 717,7 milijona din, porastel na 900,9 milijona din v letu 1961 in na 1,24 milijarde din oziroma 1,67 milijarde din v letih 1962 in 1963, kar pomeni, da je v primerjavi z letom 1960 lani porastel za 133%. Tudi podatki o količinski proizvodnji, ki izkazujejo porast za 179% nasproti letu 1960, pričajo o pravilni proizvodni usmeritvi podjetja in o vsestranskih prednostih mehanizacije kot temelja za specializacijo podjetja.

Seveda je v skladu s krepitvijo materialne osnove podjetja in njegovimi prizadevanji za čim doslednejšo specializacijo proizvodnje naraščala tudi produktivnost, saj je celotni dohodek na zaposlenega, ki je v letu 1960 znašal 1,7 milijona din, v letu 1963 porastel že nad 2,76 milijona dinarjev. Proizvodnja, izražena v kilogramih na zaposlenega sicer ne izkazuje tolikšnega porasta kot dohodek, vendar bi bilo iz navedenega povsem zgrešeno sklepati o neustreznem porastu storilnosti, ker je iz finančnih rezultatov, ki smo jih navedli, razvidno, da je delna mehanizacija obratov po-

vzročila prav presenetljive uspehe. Povprečna količinska proizvodnja na zaposlenega se bo v skladu s spremembami sortimenta in oženjem specializacije namreč tudi v prihodnje zmanjševala, ker je na trgu čedalje večje povpraševanje po lažjih pleteninah, kateremu je treba prilagoditi tudi strukturo proizvodnje pletenin.

Poudariti je treba, da je kljub dokaj zaostali opremi in tehnologiji »Angora« uspešna znaten del proizvodnje usmeriti tudi v izvoz, h kateremu podjetje sili tudi obveznost tekstilne industrije nasploh, da mora 30% vrednosti uvoženih surovin nadomestiti z ustreznim izvozom končnih izdelkov. Po zaslugi kvalitete proizvodov je tako »Angora« prodrla na mnoge evropske trge, tako npr. v Belgijo, ČSSR, Zahodno Nemčijo, Švico in deloma tudi v Kanado, kamor izvažava ves svoj sortiment vrhnjih pletenin.

Lani je tovarna »Angora« izvozila za 500.000 dolarjev pletenin, letos pa bo realizacija izvoza še mnogo višja. Pričakovati je, da bo izvoz tudi v letu 1965 še nadalje naraščal, zlasti še, ker je podjetje pred nedavnim že sklenilo pogodbo za izvoz izdelkov v vrednosti 500.000 dolarjev samo v Čehoslovaško, medtem ko bo izvoz na zahodnoevropske trge za spoznanje manjši.

Navediti velja, da sedanji centralni prostori »Angore« na Emonski cesti v Ljubljani zaradi neustreznosti in omejenih možnosti širitve ne ustrezajo več zahtevam, zato se bo osrednji obrat z upravo kmalu preselil v prostore, že obstoječega obrata na Rakovniku, kjer so že nameščeni mehanizirani stroji in je tam nekakšen zarodek bodoče sodobnejše »Angore«, kakršna se bo razvila po končani drugi fazi rekonstrukcije do leta 1970.

V okviru druge faze rekonstrukcije — kolikor bodo pač na razpolago ustrezna investicijska sredstva — bo tovarna nadaljevala mehanizacijo strojne opreme, tako da bi povsem odpravila pletilne stroje na ročni pogon, ki zdaj še znižujejo rentabilnost proizvodnje in omejujejo konkurenčno sposobnost »Angore« na zunanjih trgih.

Tako ima »Angora« v načrtu v skladu z dokončno modernizacijo obratov nabaviti produktivnejše pletilne in konfekcijske stroje iz uvoza, ki bi omogočili povečanje proizvodnje za 70 do 80 ton letno do leta 1970. Dosledna zamenjava zastarelih strojev z novimi ne bi omogočila le povečanje bruto produkta na 3 do 3,5 milijarde din v letu 1970, ampak bi občutno izboljšala tudi delovne pogoje in osebne dohodke zapo-

slenih, kar bi vsekakor znatno omililo probleme zaposlovanja in odhajanja delavcev v druge stroke, kar se zdaj še zmerom dogaja predvsem zaradi zastarelosti in primitivnosti proizvodnega procesa.

V skladu s porastom življenjskih stroškov, a še zmerom v sorazmerju z gibanjem produktivnosti, je tovarna »Angora« zvišala raven osebnih dohodkov na povprečje 38.000 din mesečno, vendar je pričakovati, da bodo osebni dohodki še pred koncem tega leta vno- vič porasli.

Ker je v »Angori« zaposlena izključno ženska delovna sila, ki je že tako izpostavljena prekomerni delovni preobremenjenosti, bo tovarna v prihodnje — v skladu z daniimi možnostmi — skušala zaposlenim ženskam ne le omiliti delovne pogoje z modernizacijo proizvodnje, ampak bo poleg tovarniške menze, v kateri se delavke hranijo po regresirani ceni, v tovarni organizirala tudi pranje perila, tako da bodo članice kolektiva ob odhodu domov odnesle že oprano perilo, ki so ga jutraj zapale tovarniški pralnici. Nadalje bo tovarna organizirala otroško varstvo, da bodo matere lahko imele otroke za čas svojega dela v varstvu v tovarni. Posebno je to pereč problem za matere, ki delajo v popoldanski izmeni, zakaj vse ustanove te vrste delajo samo do 18. ure, matere pa morajo delati do 22. ure. Isto tako bomo organizirali obširno ambulantno. Čeprav takšna dejavnost pravzaprav ne sodi v tovarniški okvir, skuša tako »Angora« zlasti zaposlenim gospodinjam in materam olajšati njihove gospodinjske skrbi in jim nuditi vsaj del tega, kar bi jim konec koncev morale omogočiti krajevne skupnosti s servisi, ki jih zdaj še ni, ali pa jih je premalo.

Posebno občutljivo področje družbenega standarda je graditev primanjkljajev stanovanj. Zauadi investiranja v modernizacijo je sredstev za te namene vsa leta primanjkovalo, tako da je tovarna iz povečanega dohodka šele letos privikrat prispevala svoj delež k sredstvom članov kolektiva, ki bodo zdaj končno uredili svoj stanovanjski problem. V tovarni sodijo, da bo udeležba podjetja v stanovanjski graditvi prihodnja leta bržčas večja in da bo po končani modernizaciji proizvodnje »Angora« lahko izdvajala večja sredstva za izboljšanje življenjske ravni svojih delavcev, vključno za regresiranje oddiha v Ankaranu, kjer ima podjetje dve v sezoni polno zasedeni weekend hišici.

NANDE ŽUŽEK

Ta izdelek »Angore« je na letošnjem zagrebškem velesejmu dobil nagrado »ZLATO KOŠUTO«

VELEBLAGOVNICA, KI JO DUŠIJO PRETESNI PROSTORI

Potrošnik si ne želi vedno strogo specializiranih trgovin. Ko se odloči za nakup večje količine različnih potrebščin, nerad kupuje vsak predmet v drugi trgovini in tako izgublja svoj dragoceni čas, marveč si želi vse potrebno kupiti v enem lokalu. To miselnost je izkoristil že kapitalizem, ko je osnoval veleblagovnice, pri nas pa ima ta organizacijska oblika trgovine še poseben pomen in jo v zadnjem času tudi zelo priporočajo: z veliko količino artiklov najširšega sortimenta na enem mestu naj bi delovnemu človeku skrajšali potreben čas za nakupe, hkrati pa omogočili hitrejšo pretakanje blaga iz proizvodnje v potrošnjo. Graditi veleblagovnice, je danes tudi načelo, ki je sprejeto v sedemletnem perspektivnem programu razvoja trgovine v naši državi in pomeni enega izmed načinov, kako čimprej povečati prodajne zmogljivosti trgovskega omrežja in odpraviti ozko grlo, ki ga trgovina že povzroča med proizvodnjo in potrošnjo zaradi svoje relativne zaostalosti nasproti ostalemu gospodarstvu.

Prve veleblagovnice so bili pri nas po osvoboditvi ustanovljeni narodni magazini, s katerimi so bili postavljeni tudi temelji trgovine v novi državi. Imeli pa so tudi vse pozitivne strani klasičnih veleblagovnic: ugoden nakup zaradi velikega števila prodajnih artiklov, ekonomična in gospodarsko smotna organizacijska oblika, možnost nižjih prodajnih cen in podobno. In kako je nastala ljubljanska NA-MA?

Kmalu po ustanovitvi državnega trgovskega podjetja »Narodni magazin« zveznega značaja s sedežem v Beogradu, maja leta 1945, so začeli po posa-

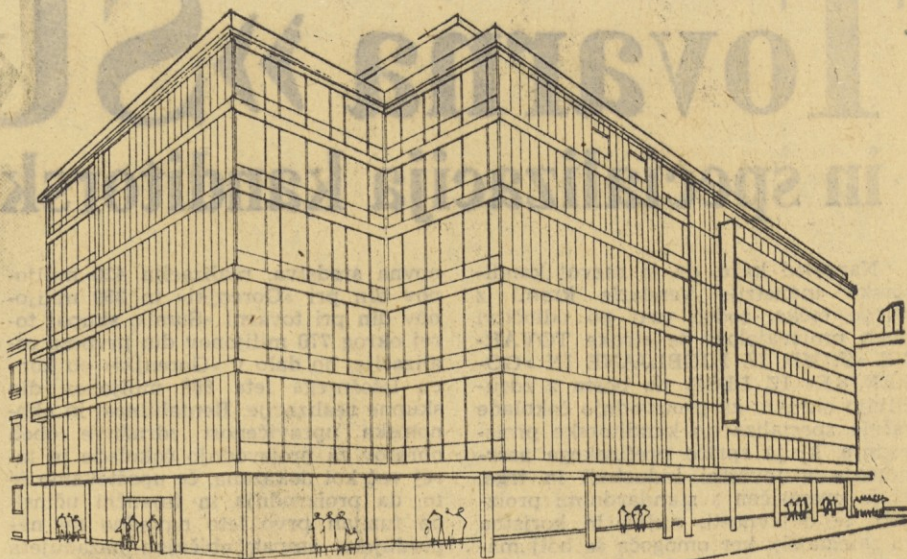
meznih republikah ustanavljati filijale. Tako je bila najprej marca leta 1946 ustanovljena filijalna direkcija za vse območje Slovenije v Ljubljani, ki je organizirala poslovalnice v vseh večjih industrijskih in kulturnih središčih. Kmalu je razvoj terjal decentralizacijo tudi te trgovske organizacije, posamezne poslovalnice so prevzeli v upravo lokalni organi, 4 prodajalne v Ljubljani pa so prevzela nekatera novoustanovljena trgovska podjetja.

Odtlej se je začel Narodni magazin v Ljubljani hitreje razvijati. Dotedanji prostori so postali kmalu pretesni, začelo pa si je izboljšalo podjetje položaj s preureditvijo dela pritličja in enega dela prvega nadstropja v sedanjih stavbi na Cankarjevi cesti. Začelo je uvajati prodajo vseh artiklov in tako doseglo zunanji videz veleblagovnice — v miniaturo, ki pa je uspešno opravljala svoje naloge. Da se je podjetje že takrat hitro razvijalo, kažejo tudi podatki o prometu: leta 1946 od marca do decembra 154 milijonov dinarjev, leta 1947 221 milijonov in leta 1948 že 509 milijonov. Pozneje, leta 1954, se je podjetje razcepilo s tem, da se je matično podjetje preimenovalo v Veleblagovnico NA-MA s prodajalno na Cankarjevi ulici, prodajalni v Wolfovi ulici pa sta se spojili v novo podjetje Blagovnica »TROMOSTOVJE«, osamosvojila pa se je tudi prodajalna »POHISTVO«.

Takšni so bili prvi začetki razvoja trgovskega podjetja NA-MA. 1. julija 1962 si je znova pripojilo blagovnico pri Tromostovju, nenehno naraščanje prometa pa je kolektiv čedalje intenzivneje sililo k nujni odločitvi:

razširiti prodajne zmogljivosti nove stavbe. Če si ogledamo nekaj števil, se nam bo zdel takšen sklep več kot upravičen: že samo podatek, da je promet od leta 1953 v vrednosti 607.100.000 dinarjev narasel leta 1956 na 1 milijardo in 110.097.000, čez tri leta na 2.068.543.000, dokler ni leta 1962 dosegel že 3 milijarde 780 tisoč dinarjev, nazorno kaže, da je promet že zdavnaj prerastel obstoječe prodajne zmogljivosti. Lani je doseglo podjetje realizacijo v vrednosti skoraj 4 milijarde dinarjev, v tem letu pa bo iztržek presegel 5 milijard dinarjev. Že v letu 1956 je znašal promet na 1 kvadratni meter površine 1.121.000, v letu 1962 pa že 2.339.000 dinarjev. Povsem jasno je, da takšna gostota prometa na enoto prodajne površine in tudi na zaposlenega prodajalca duši poslovanje in razvoj podjetja in onemogoča kolektivu, da bi zadostil zahtevam vseh kupcev, ki zaradi pomanjkanja časa pogosto nepostreženi zapuščajo poslovne prostore. Po gostoti prometa na kv. meter površine so v ljubljanski NA-MA dosegli maksimum detajlistične trgovine celo v jugoslovanskem merilu. Tako stanje onemogoča nadaljnje razvijanje enega od načel kolektiva: čim večja izbira blaga in kulturna postrežba.

Da je občutnejše povečanje prodajnih zmogljivosti zlasti na območju mesta Ljubljane nujno potrebno, kaže končno tudi analiza trga in njegova primerjava s širšimi območji. Prodajne površine naraščajo letno povprečno za 5,3 %, kar je veliko počasneje kot narašča promet. Razen tega se število prodajal v okraju in vsej republici hitreje veča kot na območju njenega glavnega mesta, medtem, ko izkazuje

Načrt nove trgovske hiše »Na-Ma«, ki je v gradnji

indeks zaposlenih obrnjeno podobo, ravno tako pa tudi opravljen promet. In končno kažejo analize tudi to, da narašča promet z neživilskimi proizvodi veliko hitreje kot z živilskimi. Če v zvezi s tem obravnavamo posebej potrebe podjetja NA-MA, pa je potrebno pripomniti še to, da kaže evidenca kupcev, da v tej trgovini ne kupujejo samo potrošniki iz samega mesta, ampak tudi s širšega gravitacijskega območja — izredno velik promet pa je zajel v tem podjetju tudi nakup na potrošniške kredite. Tako se je saldo na potrošniških kreditih povečal od nekaj nad 182 milijonov dinarjev leta 1960 na preko 764 milijonov lani in dosegel v prvih devetih mesecih letošnjega leta 704 in pol milijona dinarjev.

Nedvomno bo kolektiv podjetja NA-MA v novem objektu, ki ga gradijo kot

podaljšek dosedanjih poslovnih prostorov na glavni trgovski magistrali, pridobil možnost, da dvigne kulturo postrežbe in sploh vsega poslovanja na primerno višjo raven, kot mu jo danes omogočajo objektivne okoliščine. V kleti, pritličju in v štirih nadstropjih bo pridobil skupaj skoraj 4 tisoč kv. metrov prodajnega in malo manj kot 500 kv. metrov skladišnega prostora. S tem se bodo skupne prodajne zmogljivosti podjetja povečale od sedanjih 1625 kv. metrov na 5587, skladišni prostori pa na skupaj 2256 kv. metrov. Trga za blago, ki ga bo prodajalo v teh razširjenih zmogljivostih, podjetju ne bo treba iskati. Trg že obvlada, razlika pa bo v tem, da ga ne bodo več dušili premajhni prostori.

IGOR RAVNIKAR

»ELEKTRONABA« — SPECIALIZIRANO TRGOVSKO IZVOZNO-UVOZNO PODJETJE Z ELEKTROTEHNIČNIM MATERIALOM

ŠIROK KROG NAJZAHTEVNEJŠIH KUPCEV

Za dan nastanka podjetja moramo vsekakor smatrati 1. VI. 1949. leta, to je dan, ko se je nabavni oddelek generalne direkcije elektrogospodarstva po pravni obliki osamosvojil in preimenoval v »ELEKTRONABA« PODJETJE ZA NABAVE ELEKTROGOSPODARSTVA SLOVENIJE.

Od takrat pa do danes je seveda podjetje zelo razširilo svoj dotedanji obseg poslovanja, kar je na eni strani logična posledica razvijajočega se domačega in tujega trga, na drugi strani pa sama razvojna pot usmerja podjetje v določeno specializacijo obsega dela. Ta specializacija se v našem podjetju odraža predvsem v asortimanu »tehničnega materiala«, manj pa v asortimanu materiala tako imenovane »široke potrošnje«. V dosedanjem poslovanju je torej podjetje nudilo svoje usluge predvsem zahtevnejšim kupcem — če lahko tako rečemo torej elektrogospodarstvu, industriji itd., manj pa individualnemu potrošniku.

Reference našega poslovanja predstavljajo zanesljivo dobavo opreme iz zunanega in notranjega trga za objekte hidroelektrarn in termoelektrarn ter vrste ostalih zahtevnejših dobav industrije, RTV ip. Takšna dejavnost postavlja pred kolektiv vse večje naloge, kot so:

- zagotovitev potrebnih finančnih sredstev
- ustreznih skladišč in poslovnih prostorov
- ter vključitev v komercialno službo, predvsem kader z ustrežno tehnično komercialno izobrazbo.

Razširitev gornjih nalog vsekakor ni enostavna, saj pri hitrem razvoju podjetja ni mogoče reševati posamezne nakazane probleme, temveč vzporedno, ter je dokončna rešitev vseh verjetno v praksi mogoča.

Kljub tem ali onim problemom pa podjetje od leta do leta dosega vse večje uspehe in to na zunanjem kot na notranjem trgu.

Izvozni oddelek je po prvih zaključkih z inozemskimi partnerji v preteklem letu dosegel lep uspeh z izvozom v ČSSR, Avstrijo in Italijo, dočim v tekočem letu najavljeni aranžmani presegajo večkratno lansko devizno realizacijo. Težave, ki nastajajo pri izvozu elektrotehničnega materiala in elektroopreme, ni potreba posebej omenjati, saj so dovolj poznane, vendar so poleg težav, ki jih povzroča prilagajanje kvalitete naših izdelkov tehničnim pogojem in zahtevam tujih partnerjev, še težave, ki jih povzroča nesolidno poslovanje naših podjetij in pa skromna propaganda za naše izdelke. Iz dosedanje prakse je ugotovljeno, da nimajo niti večji proizvajalci najosnovnejših perspektiv in tehnične dokumentacije, ki je potrebna za propagando in aktivizacijo v tujini. Vse navedeno je vzrok, da so aranžmani s posameznimi tujimi kupci večkrat samo enkratni.

Uvozni oddelek je v svojem dolgotrajnem poslovanju uspešno reševal zahtevnejše usluge kupcev za uvoz velike opreme do najmanjših reprodukcij, vzdrževalnih in pomožnih materialov iz različnih evropskih in izvenevropskih držav. Pri takšnih, večkrat zelo zamotanih tehnično-komercialnih poslih je dolgoletna izkušnost predpogoj za uspešno poslovanje. Vedeti moramo, da je naše devizno poslovanje v zadnjih letih doživelo večkratne spremembe, kar je povzročalo izredne težave uvozu vseh vrst materialov. Znano je namreč, da so razne omejitve uvoza, katerim so občasno še podvrženi mnogi elektrotehniški materiali pogosto lahko povzročali zastoje v proizvodnji ter s tem gospodarsko škodo. Zaradi takih posledic je bilo poslovanje uvoznega oddelka zelo odgovorno in mu je morala biti posvečena vsa pažnja podjetja.

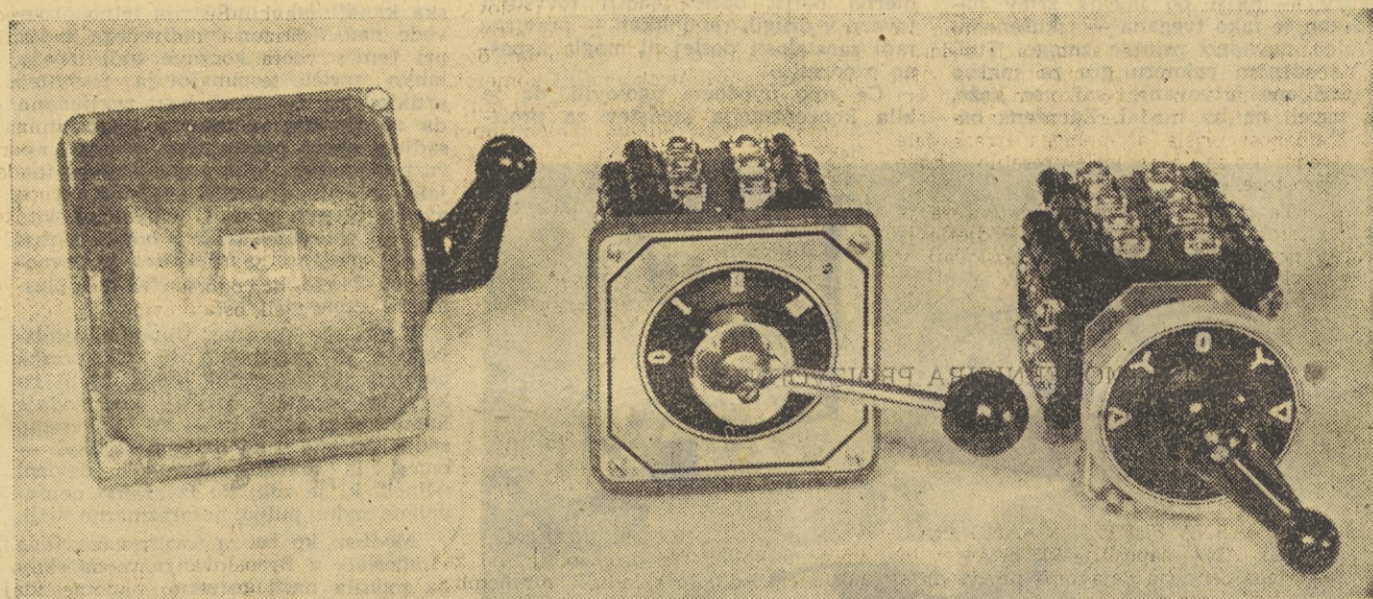
Sektor notrajeja trga posreduje komitentom ves elektrotehnični material in opremo domačih proizvajalcev. S širokim asortimanom na skladišču in ekspeditivnim poslovanjem v tehnično-komercialnem smislu skušamo kar najbolj zadovoljiti kupca. V večini primerov pa nam to uspe, vendar...

- prednostni položaj nekaterih proizvajalcev
- izredno visoka konjunktura nekaterih artiklov
- neredna produkcija zaradi pomanjkanja surovin, reprodukcij materialov itd.
- neustaljen trg ter drugi objektivni in subjektivni vzroki

preprečujejo našo namero, kar ima že znane posledice — občasno nesortiranost materiala na skladišču, dolgi dobavni roki in podobno. Takšno stanje zahteva seveda najnujnejših ukrepov v proizvodnji nekaterih prepotrebni materialov, o čemer pričajo številne razprave v delovnih kolektivih proizvajalcev in v gospodarski dejavnosti.

Elektronabava si je s svojim solidnim poslovanjem pridobila širok krog najzahtevnejših kupcev ter je opravičila dano ji zaupanje v pogledu dobav z zunanjega kot notranjega trga. S svojim čedalje bogatejšim asortimanom materialov na skladišču in ekspeditivnim posredovanjem dobav pri proizvajalcih posameznih artiklov, preprečuje nastanek izpadov v proizvodnji in s tem gospodarsko izgubo. To, največkrat težko nalogo opravljamo s pomočjo stalnega dopolnjevanja in izpolnjevanja vrst reprodukcij, ki ostalega materiala ter opreme na skladišču — še s stalnim spremljanjem proizvodnje teh materialov, pravočasno nabavo in pobudo pri proizvajalcih za povečanje proizvodnje, kjer nastopa kritično stanje v preskrbi.

Začrtan perspektivni razvoj podjetja se vsekakor uresničuje, kar potrjujejo

V poslovalnicah »Elektronabave« v Ljubljani so tudi izdelki »Iskre« Kranj — grebenasta stikala in kontaktorji

podatki o realizaciji v preteklem letu, ki je bila za 45 % večja od realizacije v letu 1962. Predvideni plan za leto 1964 pa postavlja pred kolektiv še večje naloge, ki pa bodo z

- utrditvijo svoje materialne baze
- načinom poslovanja
- zvišanjem ravni tehniških in komercialnih služb ob ustrezni finančni, komercialni in kadrovske politiki, neprestanim utrjevanjem notranje organizacije in delavskega samoupravljanja zagotovo realizirane.

Podatki o poslovanju v prvih osmih mesecih kažejo, da bodo predvidevanja uresničena kljub večjim objektivnim težavam pri dobavi posameznih artiklov z domačega trga. Naj navedemo samo izredno težko stanje pri proizvodnji materialov, ki sta jim za osnovo baker in aluminij. Zaradi pomanjkanja teh materialov prihaja do vse večjih zastojev pri zaključevanju del na posameznih objektih.

Takšno stanje, ki se bo zaradi omejitve investicij v prihodnjem letu gotovo ublažilo, bo razen verjetne normalizacije teh materialov vplivalo tudi na ureditev finančnega poslovanja naših komitentov.

M. J.

»Slovenija sadje« — organiziran odkup borovnic

LETNO IZVOZIJO TUDI DO 20 TISOČ TON

Nedvomno je »SLOVENIJA-SADJE«, uvozno-izvozno podjetje, eno med najstarejšimi na področju občine Ljubljana-Center, saj je nastanek podjetja beležen že leta 1945. Čeprav je sicer podjetje od ustanovitve pa tja do leta 1948 doživelo vrsto reorganizacij, ki so morda bolj kot dejavnost spreminjale naziv podjetja, se je kasneje razvilo v močno izvozno-uvozno podjetje s sadjem in zelenjavo.

Danes lahko prištevamo podjetje »SLOVENIJA-SADJE« med najpomembnejša jugoslovanska trgovska podjetja, ki se pečajo z izvozom sadja, zelenjave in njihovih izdelkov. O tem pričajo doseženi rezultati, ki podjetje uvrščajo med najmočnejša tovrstna izvozna podjetja. Med dvanajstimi izvoznimi podjetji, ki imajo registracijo za izvoz sadja, se podjetje Slovenija-sadje letno uvršča, po obsegu izvoza, na tretje ali četrto mesto, to je, med prvih

pet najmočnejših izvoznikov v državi. S približno 2 milijonoma dolarjev realizacije na zunanjem trgu ustvarjajo dobre devizne rezultate, ki jih tudi v Jugoslovanski izvozni banki uvrščajo med izvoznike-milijonarje. To je nedvomno veliko priznanje celotnemu kolektivu, ki s strokovnim znanjem, spretnostjo in marljivostjo ustvarja sebi in skupnosti pomemben delež dobrin, doprinaša k dvigu in uspehu našega gospodarstva ter nič manj k dvigu družbenega standarda občana in prebivalca.

Skratka, uspehe kolektiva in podjetja nikakor ni mogoče prezreti, saj niso naloge in pristojnosti podjetja nič manjše tudi na področju uvoza, katere jih uvrščajo med največje uvoznike južnega sadja.

Gospodarsko moč kolektiva, ki izvažajo iz področja celotne Jugoslavije ter prav tako uvažajo sadje po nalogu Direkcije za prehrano v korist vseh jugoslovanskih potrošnikov, predstavljajo dobro vpeljeni in strokovno usposobljeni kadri in nedvomno znatna finančna in materialna sredstva za urejevanje velikega blagovnega prometa. S pomočjo 230-članskega kolektiva izvozijo letno 10 do 20 tisoč ton in uvozijo 8 do 10 tisoč ton raznovrstnega blaga. Doseganje takega poslovnega rezultata nedvomno omogočajo številna skladišča, hladilnice in zornice banan v Zalogu pri Ljubljani, hladilnice v Bohovi pri Mariboru ter vedno nove, sodobne in velike zaloge embalaže, s katerimi opravlja in upravlja kolektiv. Jasno pa je, da tako obsežen promet kot ga vsako leto zabeleži v podjetju, zmore le kolektiv s preudarnim ravnanjem in strokovnim delom. Brez dobre proizvodnje, solidne priprave in hitrega prevoza, ni mogoče doseči večjih uspehov. Teko pravijo v podjetju in po tem se tudi ravna. Da je njihovo stališče in ravnanje pravilno, dokazuje nenehno večanje blagovnega prometa tako na domačem kot na tujem trgu.

R. H.

Tovarna »ŠUMI«

in specializacija kanditorske proizvodnje

Naposled kaže, da je razvoj kanditorske industrije vendarle krenil z mrtve točke, sodeč vsaj po odločitvi dveh proizvajalcev te stroke TOVARNE »ŠUMI« IZ LJUBLJANE IN »GORENJKI« IZ LESC, da bosta z združitvijo obratov za proizvodnjo čokolade začela specializacijo kanditorske proizvodnje, ki je spričo preširokega asortimenta v tovrstni industriji in trga, ki je prezasičen s standardnimi proizvodi te dejavnosti, nujna in koristna že zategadelj, ker omogoča še bolj masovno in cenejšo proizvodnjo.

Drug znak novih poti, ki jih je sklenila ubirati kanditorska industrija v Sloveniji, je letos v začetku leta ustanovljena skupna razvojna služba, katere osnovna naloga je, začitati bodočo usmeritev proizvodnje za vsakega proizvajalca posebej, kolikor se ta že sam z uvajanjem ožje specializacije ni vključil v splošni koncept bodočega razvoja kanditorske proizvodnje.

Ce smo ravno že navedli tovarni »Šumi« in »Gorenjki«, ki sta se odločili za združitev osnovnih sredstev, namenjenih za proizvodnjo čokolade, naj poudarimo, da je prenos strojev za proizvodnjo čokolade iz tovarne »Šumi« v tovarno »Gorenjko« v Lescah skupaj s koncentracijo osnovnih in obratnih sredstev v te namene izpolnil pričakovanja, ki sta si jih od tega obetala oba kolektiva, le da je bil ta načrt uresničen za ceno občasnega žrtvovanja čokoladne proizvodnje v tovarni »Šumi«, zaradi katerega mora zdaj kolektiv tovarne »Šumi« namesto 1 kg proizvesti 3 kg bonbonov, ker je od celotnega bruto produkta 1,2 milijarde din v letu 1963 izgubil okrog 250 milijonov din realizacije, ki jo mora zdaj nadoknaditi.

Kdor igra šah, ta ve, da žrtvovana figura — najsi bo takšna žrtev navidezno še tako tvegana — izkušenemu igralcu navadno prinese zmago. Tudi v navedenem primeru gre za takšno premišljeno žrtvovanje, saj vse kaže, da uspeh ne bo izostal. Združena os-

novna sredstva, realizacija 420 milijonov din pri »Gorenjki« in 350 milijonov din pri tovarni »Šumi«, skupaj torej okrog 770 milijonov din prvotne realizacije, bo dalo v »Gorenjki« ob koncu letošnjega leta 868 milijonov din skupne realizacije. Rentabilnost in ekonomska upravičenost združitve obeh obratov za proizvodnjo čokolade je torej več kot dokazana, če upoštevamo še to, da proizvodnja in finančni učinek ob fuzijah prvo leto navadno ne napreduje, ampak običajno nazaduje, in je doba komaj nekaj mesecev vsekakor prekratka za to, da bi mogli objektivno oceniti materialni in moralni učinek navedenega ukrepa.

Ko razpravljamo o bodočem razvoju kanditorske industrije in še posebej o programu perspektivnega razvoja tovarne »Šumi« v razdobju 1964—1970, ne moremo mimo ugotovitve, da je hitrejši in skladnejši razvoj te stroke in tudi tovarne »Šumi« nujen že zaradi skrajne zastarelosti strojne opreme, ki z velikim delom izvira še iz časov Avstro-Ogrske in je — podatek velja za vso kanditorsko stroko — odpisana celo do 67 %.

Ce vemo za ta podatek, torej ni mogoče dvomiti o tem, da je treba — ko začitavamo bodoči razvoj podjetij kanditorske industrije — opustiti ozke koncepte razvoja vsake tovarne posebej, marveč, nasprotno, ustrezno rešitev zanje iskati v začitovanju bodoče usmeritve kanditorske stroke kot celote, zlasti še, ker je le v okviru takšnega širšega programa mogoče učinkovito izvesti nujno delitev dela, ožjo specializacijo in s tem vsakemu proizvajalcu posebej zagotoviti ustrezno mesto tako na domačem, kot tudi na zunanjem trgu, na katerega kanditorska industrija v državnem merilu — kljub sorazmerno boljši opremljenosti tovrstnih tovarn v drugih republikah — prav zaradi zaostalosti doslej ni mogla uspešno prodreti.

Ce smo uvodoma ugotovili, da je bila koncentracija sredstev za proiz-

vodnjo čokolade v »Gorenjki«, ekonomski enoti tovarne »Šumi« s samostojnim obračunom, dobro premišljena in učinkovita, zlasti še, ker se sklada s konceptom specializacije matičnega podjetja v Ljubljani, moramo še dodati, da bo tovarna »Šumi« realizacijo, ki izvira iz čokoladne proizvodnje, preneseno v Lesce, zaradi že navedenih prednosti že v bližnji prihodnosti nadomestila s povsem novo proizvodnjo, ki jo je pripravila tovarniška razvojna služba. Gre namreč za proizvodnjo kandiranega sadja oziroma za tehnološki postopek proizvodnje tega, na jugoslovanskem trgu edinstvenega artikla, ki so ga s podporo sklada »Borisa Kidriča« razvili in do potankosti raziskali strokovnjaki tovarne »Šumi«. Navedemo naj, da je razvoj tehnološkega postopka za proizvodnjo kandiranega sadja od začetka do konca delo domačih strokovnjakov in da je bila tudi oprema za tovrstno proizvodnjo projektirana, izdelana doma, zaradi česar je bil projekt te znanstveno-raziskovalne naloge, edine s področja živilsko-predelovalne proizvodnje, tudi deležen vsestranske podpore sklada »Borisa Kidriča«. Ta sklad je tudi sklenil podpreti izgradnjo pilotne (poizkusne) naprave za proizvodnjo kandiranega sadja v Štepanji vasi pri Ljubljani, ki bo že bržčas letos za dedka Mraza posredovala potrošnji manjše količine kvalitetnega kandiranega sadja, katerega uporabnost se ne omejuje le na široko potrošnjo, marveč se — kot je to v navadi v inozemstvu — razširja še na druga področja. Kandirano sadje je namreč med drugim uporabno tudi kot izvrsten dodatek najrazličnejšim aperitivom, h katerim pri nas zdaj dodajajo le limonino lupino.

Ce upoštevamo podatke, da italijanska kanditorska industrija letno proizvede nad 7000 ton kandiranega sadja, pri čemer večje količine tudi izvažajo, lahko spričo pomanjkanja tovrstnih artiklov na domačem trgu zaključimo, da se tovarni »Šumi« s kandiranim sadjem obeta perspektiva, povsem nova proizvodnja, katere uvajanje ni terjalo nobenih deviznih sredstev, ki pa morda utegne postati tudi učinkovito izvozno področje, kolikor bodo na razpolago sredstva za razširitev proizvodnje do obsega, ki bo dopuščal tudi plasma na zunanjih trgih.

Nadaljnja prednost tovrstne proizvodnje je racionalna in ekonomsko uspešna poraba sadne pulpe, ki bi izključila sezonski značaj proizvodnje kandiranega sadja in — ko bi tovrstno sadje postalo tudi izvozni artikel — omogočila mnogo ustrežnejši devizni učinek, ki je zdaj ko izvažamo nepredelano sadno pulpo, nesorazmerno nižji.

Medtem ko bo za tovarno čokolado »Imperial« v Brestanici razvojna služba morala najti ustrezno nadomestilo v bodoče za bržkone opuščeno proizvodnjo čokolade in si bo tovarna »Sana« v Hočah kot naslednica tovarne »Oetker« svoj življenjski prostor zagotovila s specializirano proizvodnjo predvsem pecilnih praškov, je možna usmeritev tovarne »Šumi« — razen k proizvodnji kandiranega sadja tudi k proizvodnji industrijsko izdelanih tort po vzoru tovrstne dunajske tovarne »Sahar«. Vendar kljub razgovorom z navedenim proizvajalcem, ki so v teku, o tovrstni proizvodnji za zdaj še ni mogoče povedati še nič določenega.

Končno je treba v zvezi s prizadevanji za modernizacijo proizvodnje poudariti še trud tovarne »Šumi«, da bi se otrešla konvencionalnih konceptov embalaranja in bi s pritegnitvijo čim širšega kroga oblikovalcev — arhitektov, modernizirala embalažo ter tudi po tej plati svojim proizvodom (kot zgleden primer naj navedemo tako imenovano Valvasorjevo bonboniero, opremljeno z motivi iz stare Ljubljane in Kranjske) utrla pot med domače, a zlasti med inozemske potrošnike.

Tudi ta prizadevanja namreč sodijo k splošni težnji po modernizaciji kanditorske industrije in proizvodnje ter zlasti plasmaja njenih izdelkov.

NANDE ŽUŽEK

»Zmaj« — tekoči proizvodni trak v oddelku baterij

● ZANIMIV RAZVOJNI KONCEPT TOVARNE »ZMAJ«

ŽELJE IN NAČRTI so plod doseženih uspehov

V TOVARNI BATERIJ IN SUHIH ELEMENTOV »ZMAJ«, LJUBLJANA, so zaključili prvo fazo rekonstrukcije, ki je zajela mehanizacijo baterijskega obrata in omogočila povečanje proizvodnih kapacitet za okrog 27 %. Medtem ko je namreč tovarna lani proizvedla 667 ton baterij, jih bo letos po planu, ki bo realiziran, izdelala za 844 ton.

V ta namen je v skladu z rekonstrukcijskim programom tovarna »Zmaj« uvozila strojno opremo, stiskalnice, vezalnice in naprave za odkuhavanje baterijskih členov v skupni vrednosti 44 milijonov din, pri čemer je polog za najeti kredit prispevala občinska skupščina, a preostala sredstva Splošna gospodarska banka.

Kljub navedenemu povečanju proizvodnje, na katero je vplivala izvršena prva faza rekonstrukcije, pa rekonstrukcijo v tovarni »Zmaj« ni mogoče smatrati za zaključeno, ker je še vrsta delovnih operacij v proizvodnji ostala ročnih in je v tej pomanjkljivosti treba iskati vzrok, da nekatere proizvodne faze, kot npr. montaža — kjer še prevladuje ročno delo — po kapacitetah zaostajajo za tistimi, ki so bile s prvo fazo rekonstrukcije mehanizirane.

Tako prej ko slej ostajata odprto vprašanje nadaljnje rekonstrukcije oziroma mehanizacije proizvodnje, za ka-

tero podjetje »Zmaj« potrebuje še dodatna sredstva.

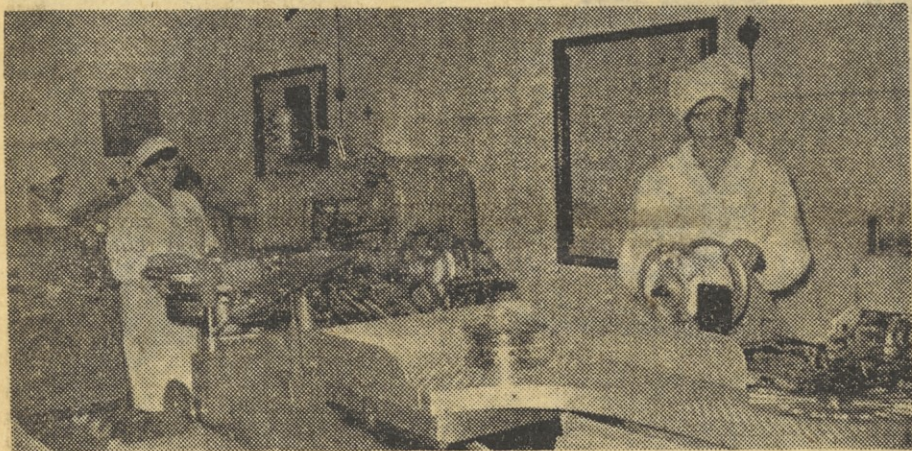
Tovarna je svoj program investiranja oziroma rekonstrukcije proizvodnje prilagodila splošnemu konceptu razvoja tovrstne proizvodnje v državi, po katerem naj bi se obseg proizvodnje v treh tovrstnih tovarnih, to je »Zmaj«, IPR Zagreb (bivša TEŽ-Croatia) in »Nikola Tesla« Gospić v razdobju do leta 1970 povečala za okrog 115 %, upoštevajoč pri tem čim doslednejši prehod k domači surovinski osnovi, ki je zdaj precej pomanjkljiva, in trend razvoja potrošnje baterij po svetu in v Jugoslaviji, ki kaže stalen porast. Tako na primer v industrijsko razvitih deželah odpade na prebivalca letno po 8 baterij, medtem ko v Jugoslaviji prebivalec letno troši le še 0,9 komada baterij in je prav v tej občutni razliki iskati najširše možnosti za povečanje proizvodnje baterij v Jugoslaviji, če naj bi se potrošnja le-teh vsaj približala svetovni.

Kar zadeva zagotovitev domače surovinske osnove kot enega izmed pogojev za nadaljnji hitrejši razvoj industrije baterij v državi, naj navedemo, da je tovarna »Zmaj« med pobudniki zamisli — tej akciji so se pridružila še štiri industrijska podjetja v Sloveniji — da bi ob sodelovanju njenega tehničnega kadra in s sredstvi lokalnega organa oziroma republike Makedonije pri Kičevu odprli ne le rudnik mangana, marveč tudi obrat za proizvodnjo elektroinstalacijskega mangana, reprodukcijskega materiala, ki ga zdaj v velikih količinah uvažamo in brez katerega proizvodnja kvalitetnih baterij ni mogoča. Ta načrt je vsekakor v skladu s koncepti razvoja nerazvitih področij in s prizadevanji, da bi našli zaposlitev tamkajšnjim presežkom delovne sile, končno pa tudi s splošnimi težnjami, da bi uvoz surovin čim učinkoviteje nadomestili z zagotovitvijo domače surovinske osnove.

V okvir teh prizadevanj naposled sodi tudi načrt tovarne »Zmaj«, da bi — zlasti še, ker je ustrezna proizvodna tehnologija že osvojena — uvozila dva stroja za brušenje grafitnih šipk v vrednosti 20.000 dolarjev, s katerim bi bilo mogoče izdelovati kvalitetne grafitne šipke za potrebe vseh uvodoma navedenih proizvajalcev baterij, ki leto uvažajo za najmanj 130.000 dolarjev tovrstnih artiklov.

Navedeni načrt tovarne »Zmaj« je torej tudi z vidika devizne bilance zelo zanimiv in bi ga kazalo vsestransko podpreti.

N. Z.

»Šumi« — delavke pri avtomatih za zavijanje bonbonov

IZVOZ PRED UVOZOM, TODA Z ROKO V ROKI

VELETRGOVSKO PODJETJE »STEKLO« export-import, je sorazmerno še mlado podjetje, ki je sicer vsa leta od ustanovitve pa do danes nizalo uspehe, vendar je doseglo značilno prelomnico v svoji dejavnosti šele leta 1963.

Kot začetno manjše detalistično podjetje s tremi trgovinami je bilo založeno z mešanim blagom ter se je šele kasneje specializiralo na prodajo porcelana, stekla in keramike. Po tej specializaciji je podjetje kaj kmalu preraslo v specializirano grosistično podjetje ter je kot tako poslovalo samo za notranji trg. Leta 1960 je bilo podjetje registrirano za uvoz, leta 1963 pa je dobilo registracijo za izvoz, tako da od tega leta dalje podjetje poleg svoje grosistične dejavnosti za notranji trg, opravlja tudi vse posle izvoza in uvoza. Poleg tega podjetje še nadalje širi detalistično omrežje. Z otvoritvijo dveh novih specializiranih trgovin v Kranju in v Kopru je podjetje omogočilo potrošnikom tudi izven Ljubljane, da si nabavijo artikle iz porcelana, keramike in votlega stekla za gospodinjstvo in gostinstvo. Prav tako podjetje oskrbuje zdravstvene ustanove z razno medicinsko stekleno embalažo, kakor tudi razna obrtna in gradbena podjetja z ravnim steklom, zidnimi in podobnimi ploščicami, kakor tudi z ostalimi artikli iz te panoge v gradbene namene.

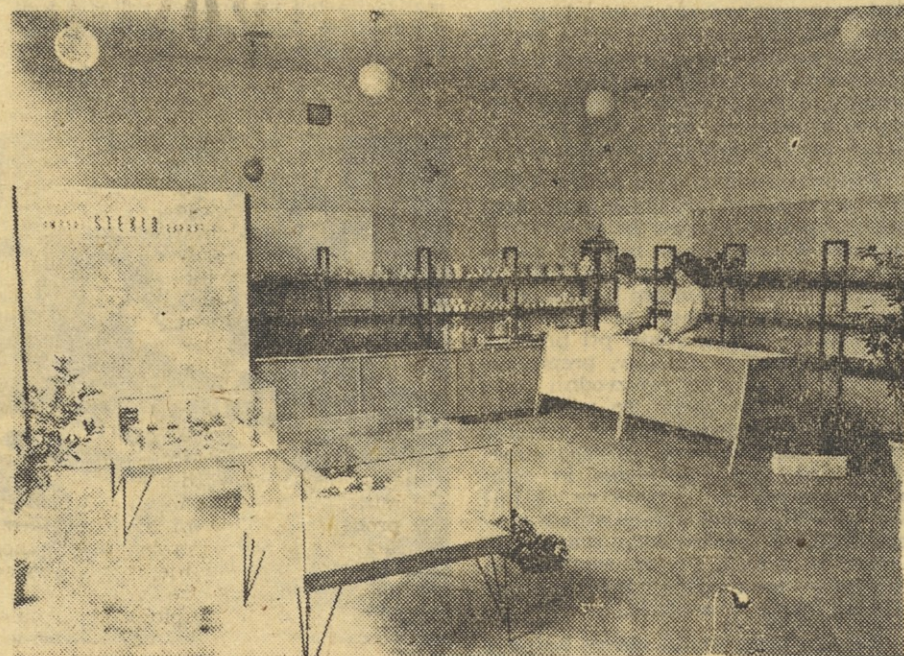
Kot dodatno dejavnost za notranji trg je podjetje v letošnjem letu registriralo poleg svoje specializacije tudi prodajo izdelkov iz umetnih mas za prekrivanje podov. Uspehi podjetja iz leta v leto rastejo. O tem nam zgovorno pričajo podatki o doseženi realizaciji prometa, ki je leta 1962 znašala 2109 milijonov, naslednje leto 2350 milijonov, medtem ko znaša letošnji plan prometa že 2910 milijonov dinarjev. Če k temu dodamo še, da je bil izvoz pri skupni doseženi realizaciji udeležen (leta 1963), ko je podjetje dobilo tudi zunanjetrgovinsko registracijo (z nekaj več kot 10 odstotki) in da na-

meravajo udeležbo izvoza (po planu) letos povečati na nekaj manj kot 100 odstotkov, potem lahko brez oklevanja zapišemo, da niti podjetje, kot celotni kolektiv, nista štedila moči pri doseganju dobrih poslovnih rezultatov.

Ceprav leto 1963 predstavlja začetek njihove izvozne dejavnosti in kot vemo, pri vsaki stvari začetek ni lahak, se je podjetje borilo z različnimi problemi. Moralo je povsem na novo osvojiti zunanji trg, vendar je že v prvem letu največ blaga (votlega stekla za široko potrošnjo in razsvetljavnega stekla) izvozilo v Zahodno Nemčijo, Anglijo in na Bližnji vzhod. Letos je izvoz še razširilo na Italijo in Švico in pripravljen je izvoz v vzhodne države ter v Avstrijo, Kanado in Združene države Amerike.

Jasno pa je, da je podjetje z zunanjo trgovinsko registracijo dobilo tudi vse pravice za uvoz. Povečani izvoz bo kmalu pokrpal potrebe uvoza. Ker je podjetje specializirano in kot tako edino na jugoslovanskem območju, potem lahko zapišemo, da uvoz zajema le tiste steklene, porcelanske in keramične artikle, ki jih naša steklarska in porcelanska industrija ne izdeluje, oziroma jih ne izdeluje v zadostni količini in ki jih naš trg najbolj potrebuje. Uvaža se predvsem porcelan in votlo steklo za široko potrošnjo ter stekleno embalažo za zdravstvo in industrijo.

Kolektiv podjetja misli tudi na perspektivni razvoj. Do leta 1970 nameravajo zlasti povečati izvoz, medtem ko bodo notranjo trgovino prav tako razširili. Pri tem nameravajo predvsem razširiti maloprodajno omrežje s tem, da bodo v Ljubljani odprli eno do dve novi specializirani trgovini. Računajo na ožji center mesta, ker menijo, da trgovina s steklarskimi, porcelanskimi in keramičnimi izdelki lahko uspeva in je zanimiva (tudi za tujce) le v takem okolju oziroma v ožjem centru mesta. Povečati nameravajo prav tako promet z izdelki iz plastičnih mas za polaganje podov.

Razstavni prostor v Mostah — Ljubljana

Premišljenost v usklajevanju dohodkov z izdatki zdravstvenega zavarovanja

Na območju nekdanjega ljubljanskega okraja je devet skupnosti zavarovancev. Med njimi: **Komunalna skupnost socialnega zavarovanja LJUBLJANA-CENTER**. Na njenem območju živi in dela 54.571 aktivnih zavarovancev, okoli 7500 uveljavljenih pokojnin in invalidnin ter nad 38.000 družinskih članov. **Skupno torej: nad 10 tisoč oseb.**

Jugoslavija potroši letno nad 547 milijard dinarjev za potrebe socialnega zavarovanja. Te milijarde naj bi bile v nenehnem ravnotežju med dohodki in izdatki službe socialnega zavarovanja. Doходи — osnovni, dopolnilni, dodatki in izredni prispevek aktivnih, zaposlenih zavarovancev, pa niso vselej in povsod povsem usklajeni z izdatki skladov zdravstvenega zavarovanja in so potemtakem umevna prizadevanja posameznih skupščin komunalnih skupnosti zavarovancev, da vsaj na svojem območju uravnovešajo izdatke z dohodki, saj s tem uravnovešajo celotne dohodke z izdatki v jugoslovanskem merilu. V tem je tudi bistvena funkcija komunalnih skupnosti zavarovancev.

Lani je med devetimi komunalnimi skupnostmi na območju nekdanjega ljubljanskega okraja, zaključilo svoje poslovanje pet skupnosti z razmeroma visokim primanjkljajem, štiri skupnosti z ugodnim presežkom. **Komunalna skupnost Ljubljana-Center** je zabeležila lani 3 milijarde 763 milijonov v dohodku in 3 milijarde 550 milijonov v izdatkih. Umeven presežek seveda pomeni bogatenje sklada zdravstvenega zavarovanja in možnost smotne naložbe v razširjenje ter v modernizacijo zdravstvenega omrežja.

Gospodarjenje lani pa narekuje ob letošnjem družbenem planu, ob porastu števila zaposlenih, osebnih dohodkov, stroškov za potrebe zdravstvenega zavarovanja — nova predvidevanja. Izdatki sklada zdravstvenega zavarovanja komunalne skupnosti bodo letos dosegli 4 milijarde 461 milijonov, kar je za 25 odstotkov več v primerjavi z lanskim letom. Za nemoteno uveljavljanje pravic zavarovancev, zagotavlja komunalna skupnost zadostna sredstva za kritje predvidenih izdatkov z nekaterimi določili:

določila je osnovno stopnjo prispevka za zdravstveno zavarovanje s stopnjo 7,5 odstotka, s čimer predvidoma zagotavlja približno tri milijarde 886 milijonov v dohodku.

S predpisanim dodatnim prispevkom za zdravstveno zavarovanje delovnim organizacijam, ki prekoračujejo letno povprečne stroške za zdravstveno zavarovanje, v višini 39.398 din na zavarovanca, predvidoma zagotavlja nadaljnjih 338 milijonov dinarjev dohodka.

Z realizacijo 236 milijonov iz naslova drugih dohodkov pa usklajuje predvidene izdatke z dohodki sklada zdravstvenega zavarovanja za tekoče leto.

Ugodno ali neugodno stanje sklada zdravstvenega zavarovanja pa ni odvisno samo od komunalne skupnosti zavarovancev, oziroma ukrepov njene skupščine, pač pa je v močni, morda celo pomembnejši odvisnosti od delovnih organizacij, od občinske skupščine in zdravstvene službe, od družbenih organizacij in od posameznikov. **Skupščina zavarovancev, ki šteje 57 članov za območje Ljubljana-Center, je organ, ki določa program dejavnosti komunalne skupnosti, ukrepa v korist izboljšanja varstva zavarovancev v mejah skupnosti in ukrepa ustrezno glede na politiko uporabe razpoložljivih skladov.**

Ob temeljnem delovnem programu skupščine zavarovancev je nedvomno izrednega pomena odnos zavarovancev kot potrošnikov sklada za zdravstveno zavarovanje do tega sklada. V ilustracijo: zavoljo letošnje gripe so bili z izgubljenimi delovnimi dnevi stroški sklada za zdravstveno zavarovanje nepredvideno večji. Umevno, ob malone neizpremenjenih dohodkih! Lahko pa bi bili ti stroški manjši, če bi bile delovne organizacije doslednejše v izvedbi preventivnih zaščitnih cepljenj, med drugim tudi proti gripi, ki je doslej pokazalo dobre rezultate. Seveda pa imajo organizacije tudi druge možnosti za preprečevanje obolenj, zlasti poklicnih.

Primer nas seznaja z možnostjo, kako lahko neka delovna skupnost zmanjšuje potrošnje skladov za zdravstveno zavarovanje. Nekoliko bolj subjektivno pa je gibanje števila nesreč pri delu. V letošnjem prvem polletju je bilo izgubljenih zaradi nesreč pri delu nad 36.000 delovnih dni, ali kar je proti vsem pričakovanjem, 14.000 več kot lani. Delovni kolektivi sicer vlagajo znatna sredstva za higiensko tehnično varnost pri delu, vendar pa so za zdaj uspehi še minimalni. Morda še zmerom zavoljo premajhne skrbi pri uveljavljanju varstvene vzgoje in delovne discipline.

Objektivna in subjektivna opravičila močno vplivajo na odnos med dohodki in izdatki skupnosti zavarovancev. Lahko, da so o tem vplivu aktivni zavarovanci premalo poučeni. Lahko tudi, da je tako imenovani ključ stimulacije v mnogih primerih slabo izko-

rišen. Domneva zadeva dejstvo, da zakonsko določilo, ki narekuje gospodarskim organizacijam večjo skrb v odnosu do izdatkov, le ni doseglo svojega namena. Zaradi bolniških izostankov nadomeščajo nekatere gospodarske organizacije potrošena sredstva za kritje izostankov od dela zaradi bolezni ali nesreč pri delu iz svojih skladov skupne uporabe, namesto iz naslova čistega osebnega dohodka, kar bi bilo bolj vzpodbudno. Vzpodbudnejše za delovni kolektiv in za posameznika!

Naposled — vsi delovni ljudje, zavarovanci — solidarno plačujejo prispevek. **Skupščina skupnosti zavarovancev je le voljen samoupravni organ, ki mu je zaupano upravljanje s sredstvi sklada zdravstvenega zavarovanja. Pri tem pa je še tako prizadevno opravljajo te težke in odgovorne naloge javlo opravilo brez pomoči vseh zavarovancev, delovnih organizacij.**

Ob skupščini zavarovancev je vsekakor odločujočega pomena poslovanje zdravstvene službe, ki zaračunava svoje storitve. Na tem delovnem območju spoznavamo ugodne rezultate. Pavšalna obračunavanja zdravstvenih storitev zamenjuje obračunavanje po opravljenih storitvah. Takšno obračunavanje je pravičnejše v odnosu do nagrajevanja po delu zdravstvenih delavcev, hkrati pa je boljša osnova za vsakoletno programiranje izdatkov. Senca v obračunavanju po storitvah je le v očitnejšem poudarjanju kurative ob nehoti zanemarjeni preventivni dejavnosti. Res, zdravstveni delavci niso predvsem zadolženi za preventivo, vendar pa bi njihovo nekoliko aktivnejše sodelovanje v akcijah preventivnega obeležja lahko učinkovito vplivalo na boljše zdravstveno stanje občanov.

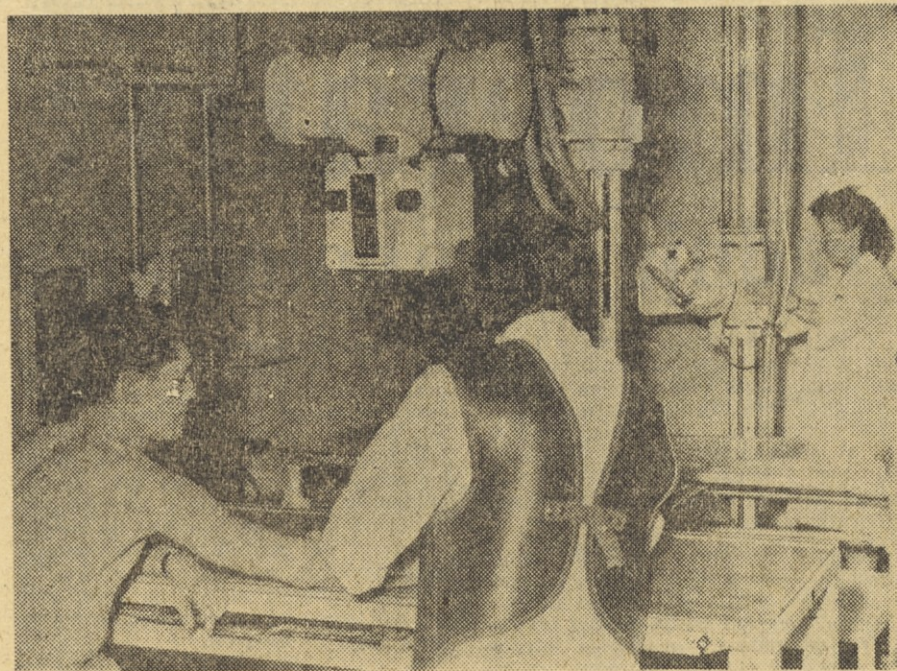
Skupščina komunalne skupnosti zavarovancev Ljubljana-Center priporoča zdravstvenim zavodom, da naj svoje delovne programe čim bolj prilagode dejanskim možnostim ter potrebam. S svojimi programi naj zagotove zava-

lavi temeljitih analiz o zdravstvenem stanju zavarovanih oseb, na osnovi katerih lažje in lahko samoupravni organi zavarovancev bolj smotno razporejajo razpoložljiva sredstva za učinkovitejšo zdravstveno zaščito.

Vse to ni le rezultat razmišljanja o lanskem odnosu med izdatki in dohodki skupnosti zavarovancev, pač pa temelji na srečanju z letošnjimi predvidenimi izdatki in dohodki.

Osem mesečna realizacija finančnega načrta trenutno opozarja na primanjkljaj, ki je posledica nerealiziranega plana dohodkov ter za 2-3 odstotka večjih izdatkov. Zlasti izdatki pri ambulantnem zdravljenju so visoki s 4,7 % nad predvidenimi, pri bolniškem zdravljenju so višji za 2, pri potrošnji zdravil celo za 17 in pri nadomestilih zaradi nezmožnosti za delo za 4 odstotke. Ti primanjkljaji zaenkrat še ne zadevajo potrebno spremembo višine osnovnega prispevka, saj jih skupnost lahko krije iz rezervnih sredstev. Nedvomno pa oživljajo pogovore o potrebnem intenzivnejšem uveljavljanju načel smotnejšega gospodarjenja s sredstvi zavarovancev, nadaljevanje pogovorov s predstavniki zdravstvenih delavcev, s predstavniki družbenih in gospodarskih organizacij.

Ob teh pogovorih postaja nujnost popolna uveljavitev vseh preventivnih panog in bo treba dodeljevati iz leta v leto večja sredstva nadaljnjemu, vsekakor hitrejšemu razvoju patronažne službe, nege bolnika na domu, raznovrstnega cepljenja otrok in odraslih, organizaciji občasnih sistematičnih pregledov, preventivnemu zdravljenju na delovnem mestu zdravstveno ogroženih delavcev, za letovanje šolskih in predšolskih otrok... Letos zaznamovani premiki v smeri preventivne dejavnosti so sicer očitnejši v primerjavi z lanskimi, vendar pa je popolna preventiva še zmerom nekoliko zanemarjena. Skupščina komunalne skupnosti zavarovancev se sicer močno zavzema za

POLIKLINIKA V NJEGOŠEVI ŠT. 4.: rentgensko slikanje zlomljene roke

Preventivni pregledi otrok v Ljubljani, Ulica stare pravde 2, v centralnem otroškem dispanzerju

splošnejše preventivne dejavnosti, predstavlja pa letošnjih 85 milijonov dinarjev, namenjenih preventivi, komaj

2,79 % celotnih, za potrebe zdravstvenih dejavnosti predvidenih sredstev, kar nikakor ne zadovoljuje.

Da skupščina komunalne skupnosti zavarovancev lahko redno spremlja gibanje dohodkov in izdatkov iz sklada zdravstvenega zavarovanja, uveljavlja zdravstveno varstvo in koordinira delo s skupščinami drugih komunalnih skupnosti na območju komunalnega zavoda, pa jo njen komunalni zavod redno in pravočasno obvešča o gibanju dohodkov in izdatkov. Svoje delo dopolnjuje zavod za socialno zavarovanje, z nalogami, ki so podčrtane v delovnem programu skupnosti. Za potrebe komunalne skupnosti pripravlja dvakrat letno temeljito analizo dohodkov in izdatkov sklada zdravstvenega zavarovanja, analizo odstopljenega dela prispevka delovnim organizacijam in analizo funkcije dodatnega prispevka za zdravstveno zavarovanje. Tako torej predstavlja zavod skupščini komunalne skupnosti zavarovancev Ljubljana-Center, kot tudi vsem ostalim skupščinam na njegovem območju, desno roko pri upravljanju milijardnih, za zdravstveno zaščito ljudi na leto potrošenih sredstev.

Ekonomika našega celotnega gospodarstva narekuje skrbno pozornost do milijard, ki jih letno namenimo skladu zdravstvenega zavarovanja. Milijarde, ki so potrošene in milijarde, ki jih plačujejo v sklade socialnega zavarovanja zavarovanci. Temeljna misel ob tem pa velja nenehnemu ter prizadevnemu usklajevanju izdatkov z dohodki, ustrezno z današnjo in perspektivno stopnjo zdravstvenih dejavnosti potrebno štednjo, kar je enako pomembno na nivoju zveze, republike, okraja in na nivoju najmanjše samoupravne celice — komunalne ali medkomunalne skupnosti zavarovancev. Pri tej celici je pravzaprav začetek, mimo katerega ne sme nobena statistika, nobeno primerjanje.

Sistematični pregled mladine na splošnem oddelku šolske poliklinike na Aškerčevi cesti 14 v Ljubljani

rovanim osebam kvalitetno osnovno zdravstveno varstvo ob čim manjšem pošiljanju zavarovancev v specialistične ordinacije, pri čemer naj upoštevajo lastne tehnične in strokovne sposobnosti. Dejavnost obratnih ambulant v okviru delovnih organizacij pa naj bi bila usmerjena predvsem v poglobljanje preventivnih dejavnosti, v ugotavljanje zdravstveno ogroženih delovnih mest, odkrivanje in preprečevanje poklicnih obolenj, preprečevanje nastopa invalidnosti in seveda v organizacijo občasnih sistematskih pregledov.

Pri razmišljanju o dobri organizaciji zdravstvene službe poudarja skupščina skupnosti zavarovancev pomembnost vloge zdravstvenih centrov. Pri tem se ne zavzema za lastni center, pač pa daje glede na specifičnost celotnega mesta in njegovih komun prednost organizaciji medobčinskega zdravstvenega centra. Ta bi bil lahko zanesljiv barometer za perspektivnejše gibanje izdatkov zavarovancev za potrebe zdravstvenega zavarovanja. Skupščina skupnosti zavarovancev Ljubljana-Center vsekakor lahko upravičeno pričakuje ob aktivnosti takšnega centra solidno strokovno pomoč in sodelovanje pri reševanju številnih nerešenih problemov v organizaciji in delu zdravstvene službe. Cilj dejavnosti zdravstvenega centra je med ostalimi nalogami v izde-

Za trgovino, kakršne mesto nima

Znana ljubljanska trgovina za široko potrošnjo s fotografskim materialom — poslovna enota specializiranega podjetja »KEMOSERVIS-FOTOMATERIAL« — je nedvomno eno izmed najpomembnejših trgovskih križpotij v našem mestu. Ob številnih vsakdanjih strankah, ki kupujejo to ali ono fotografsko dragocenost, obišče ta trgovski lokal dnevno 3000 več ali manj stalnih naročnikov različnih uslug. Zmogljivosti lokala so več kot samo izkoriščene. Prostor je močno omejen. Možnost povečanja prostora za 100 in več odstotkov je v tej znani trgovini povsem neizvedljiva. Zategadelj so umevna precejšnja prizadevanja matičnega podjetja, da začne prej ali slej z gradnjo ali adaptacijo novega tovrstnega trgovskega lokala s potrebnimi prodajnim prostorom, s potrebnimi laboratoriji, s potrebnimi prostori za nemoteno poslovanje, kakršnega danes že zahteva vse večji krog ljubiteljev fotografije in sploh fotografskih veščin.

Nič nenavadnega ni v našem pogovoru, da sta zavzeli skrb in informacija

o položaju stare trgovine na Cankarjevi cesti prvo mesto. Trenutno so dokaj manj problematične ostale dejavnosti tega edinstvenega delovnega kolektiva v Sloveniji.

Temeljna dejavnost podjetja je oskrba znanstveno raziskovalnih ustanov, industrijskih in zdravstvenih organizacij ter laboratorijev z osnovno surovino. Surovina v naši pripovedi je obsežna! To so kemikalije (kar 36.000 vrst), laboratorijski porcelan (7000 vrst), pomožni pribor, razni instrumenti, skratka asortiman materiala obsega od posameznih elementov do kompliciranih elektronskih mehanizmov. »Kemoservis-fotomaterial« je edino registrirano podjetje v Sloveniji s pravico opravljanja izvoznih in uvoznih poslov. Do nedavne je obstajalo podjetje »Kemoservis« samo zase, z januarjem letos pa se je združilo s podjetjem »Fotomaterial«, ker je pač bilo njuno poslovnanje v mnogem sorodno. Kronika podjetja potemtakem upošteva dve letnici v svojem razvoju: leto 1949 in leto 1964.

Perspektive v nadaljnjem razvoju so izredno ugodne, saj ob nezadoščenih domači proizvodnji opravi podjetje še nad 1300 poslovnih zaključkov letno v uvozu. Vendar pa terjajo te perspektive nagel odgovor na vprašanje: vprašanje možnosti hitrejšega povečanja in modernizacije trgovskih lokalov na Cankarjevi cesti in na Trgu revolucije ter skladišnih prostorov na Smartinski cesti in Trgu revolucije. In potlej: vprašanje večjega priliva strokovno usposobljenih kadrov, ki trenutno kljub prizadevnosti politiki stipendiranja ne ustreza razmeroma zahtevnemu delu v posameznih poslovnih enotah podjetja.

In naposled: želje in namere delovnega kolektiva »KEMOSERVIS-FOTOMATERIAL« povsem opravičuje nadaljnji razvoj naših znanstvenih in zdravstvenih institucij, laboratorijev ter raziskovalnih centrov, kot tudi presenetljiv porast zanimanja široke potrošnje za fotografsko tehniko, za fotografijo.

● LJUBLJANSKE KLINIČNE BOLNIŠNICE V BOJU ZA PROSTOR

Imperativ: gradnja nove bolnišnice

V sestavu Kliničnih bolnic v Ljubljani je petnajst samoupravnih enot, od tega deset klinik (dermatovenerološka, ftiziološka, infekcijska, interna, kirurška, nevrološka, okulistična, ortopedska, otorinolaringološka in stomatološka) ter Institut za rentgenologijo, glavna lekarna, servisna enota, tehnični obrati in uprava.

Najhujši problem Kliničnih bolnic je pomanjkanje prostorov. Lani so sprejele 26.960 bolnikov, 4557 pa so jih morale odkloniti, ker zanje ni bilo prostora. V prvi polovici letošnjega leta je bilo sprejetih 14.672 bolnikov, zaradi pomanjkanja prostorov pa so jih morali zavrniti 2991. Največ bolnikov je odklonila interna klinika, in to že na oddelku internistične prve pomoči Poliklinike.

Novo zgrajeni oddelek za interne bolezni »Dr. Petra Držaja« proti pričakovanju ni razbremenil posteljnega fonda Interne klinike. Zato klinika ni mogla izboljšati osnovnih higienskih pogojev zdravljenja in zmanjšati zasedenost posteljnega fonda. Nasprotno, lani je bil odstotek izkoriščenosti še večji kakor predlanskim. Pri mnogih odklonjenih bolnikih je bil sprejem v hospital medicinsko indiciran, včasih pa celo nujno potreben.

Da sedanjih bolniških prostorov ni mogoče izkoristiti v večji meri, kaže dejstvo, da odpade na eno bolniško posteljo na Interni kliniki povprečno le

3,5 kvadratna metra prostora, medtem ko znaša republiško povprečje 7 kvadratnih metrov. Prav tako ni moč pričakovati, da bi bolje izkoristili obstoječe bolniške postelje tako, da bi skrajšali ležalno dobo bolnikov. Na to ne bo mogoče računati vsaj tako dolgo, dokler ne bo zagotovljeno hitrejše premeščanje kroničnih bolnikov, ki ne potrebujejo več poglobljenega kliničnega obravnavanja, v naša zdravilišča, v ustrezne domove ali pa na dom, kjer bo tem osebam zagotovljena organizirana nega in kontrola.

Sedanja povprečna ležalna doba (okrog 19 dni) je odraz tega, da sprejema klinika bolnike z območja ljubljanskega okraja kot tudi s širšega teritorija, razen tega pa z drugih internih oddelkov še izrazito težke bolnike, pri katerih je že zaradi same narave bolezni potrebno računati na večmesečno hospitalizacijo.

Vsekakor kaže upoštevati, da so na kliniki dosegli stalen strokovni napredek v razmeroma zelo slabih delovnih pogojih ter pri zastareli in borni tehnični opremi. Za dve tretjini oddelkov lahko rečemo, da morajo tamkaj zdravniki, sestre in bolničarke opravljati vsa dela v zvezi z dokumentacijo, konziliji, pripravo injekcij in podobno kar na hodniku, ker ni na razpolago nobenih drugih prostorov.

Zaradi pomanjkanja posteljnega fonda in slabih delovnih pogojev so te-

Pogled na KLINIČNE BOLNIŠNICE v Ljubljani na Zaloški cesti

žave tudi na drugih klinikah. Na kirurški kliniki je položaj na primer tako kočljiv, da kolektiv že nekaj let le s skrajnim naporom opravlja svoje naloge, pri tem pa ne more nihče več pre-

vzeti odgovornosti za morebitne posledice.

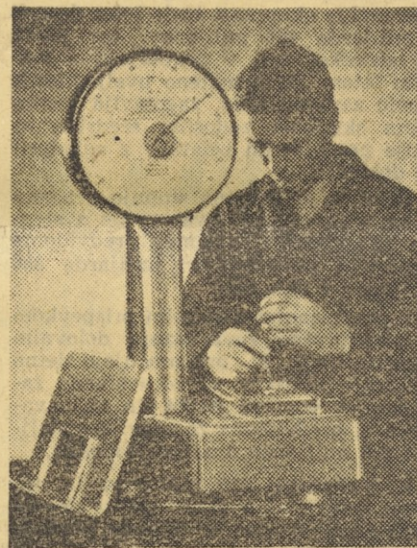
Položaj v ljubljanskih kliničnih bolnišnicah je skratka takšen, da terja takojšen začetek gradnje nove bolnišnice. Klinike razpolagajo letos s 1491 posteljami. Če bi pri posteljnem fondu uporabili na 1 posteljo predpisanih 7 kvadratnih metrov površine, tedaj bi število takšnih standardnih postelj znašalo le 1136. Obstoječi posteljni fond je bil letos v nekaterih mesecih izkoriščen tudi več ko 100-odstotno (razen na infekcijski in otolski kliniki). Tolikšen odstotek je bil dosežen zaradi tega, ker so si pomagali z zasilnimi ležišči, ponekod pa tudi tako, da sta po dva bolnika ležala na eni postelji.

Sicer pa je bila gradbena dejavnost od leta 1962 dalje zelo razgibana. Zgrajena sta bila nov objekt stomatološke klinike, ki že služi svojem namenu, ter nov objekt infekcijske klinike, ki je zdaj v zadnji fazi gradnje. Razen tega je bila nadzidana in adaptirana otolska klinika, dalje laboratorij izotopov, adaptirano je bilo staro poslopje stomatološke klinike, pričena pa se adaptacija otroškega oddelka kirurške klinike. Na posameznih klinikah urejajo kuhinje, na kirurgiji so postavili vakuumsko napravo, itd.

Tako je bilo oziroma bo do konca leta 1964 porabljenih blizu milijardo 205 milijonov dinarjev. Kljub temu pa je stiska zaradi pomanjkanja prostorov še vedno ogromna in zahteva hitrih ukrepov. Predvidena nova bolnišnica bi s kapaciteto 842 postelj vsaj deloma omilila kritični položaj v ljubljanskih kliničnih bolnicah.

V prvi polovici letošnjega leta je bilo finančno poslovanje zavoda oteženo. Eden od vzrokov za to je, da

kljub pravočasno pripravljenemu gradivni pogodbi s socialnim zavarovanjem ni bila sklenjena prej kot šele junija. Razen tega pa Komunalni zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani ni v celoti upošteval kalkulacij dejanskih stroškov poslovanja. Zaradi zavlačevanja sklenitve pogodbe s strani socialnega zavarovanja so se oskrbniki dnevi in opravljanje zdravstvene storitve vse do maja letos zaračunavale plačnikom še po lani veljavnih cenah, čeprav so se medtem že močno povečali materialni stroški. To kaže na potrebo, da se spremeni sedanji način sklepanja pogodb med zdravstvenimi zavodi in zavodi za socialno zavarovanje.

»TEZMER« — remont zamotanega mehanizma

● ZAVOD ZA TRANSFUZIJO KRVİ SR SLOVENIJE

Vsak zdrav občan bi se moral prijaviti kot krvodajalec

Prvo transfuzijsko ustanovo, ki je začela s konzerviranjem krvi, smo dobili v Sloveniji šele po osvoboditvi v Ljubljani. Od 4. junija do konca leta 1945 je 799 oseb dalo 209.160 cm krvi. Število krvodajalcev je potem nenehno naraščalo. Kri so dajali brezplačno, dobivali pa so posebne živilske nakaznice za racinirana živila in denar za nakup teh živil. Količina konzervirane krvi se je večala od leta do leta. Toda večale so se tudi potrebe po konzervirani krvi, plazmi in serumih za določanje krvnih skupin. Zato je bila zaloga vsega tega zelo majhna.

Odvzem krvi samo v ljubljanskem zavodu ni več zadoščal za potrebe vseh bolnišnic v Sloveniji, zlasti ne, ker krvodajalci iz drugih slovenskih krajev niso prihajali v zadosti velikem številu. Tako so bile sčasoma ustanovljene transfuzijske postaje v Celju, Mariboru, Ptuj, Murski Soboti, Slovenj Gradcu, Trbovljah, Novem mestu, Izoli, Novi Gorici, na Jesenicah in na Golniku. Razen zadnjih treh delajo vse druge še zdaj.

Po ukinitvi živilskih nakaznic so dobivali krvodajalci denar. Toda tedaj se je njihovo število zmanjšalo, zakaj le malo naših ljudi je hotelo dajati kri za denar. Po drugi strani pa se je v vrste krvodajalcev vrnilo nekaj takih, ki so hoteli služiti s svojo krvjo: dajali so jo tudi po trikrat ali štirikrat na mesec, vsakokrat po pol litra. Treba je bilo nujno ukrepati. Januaria 1953 je bila odškodnina za dano kri ukinjena in začeli so sprejemati edinole darovalce krvi. Najprej so se polnoštevilo odzvali uslužbenci ljubljanskih zdravstvenih zavodov, nato pa še rudarji iz Zagorja in Trbovelj. Zavod je organiziral mobilno ekipo, opremljeno za pregled krvodajalcev in konzerviranje krvi na terenu.

Ze kmalu so pri teh akcijah začeli sodelovati terenski aktivisti Rdečega križa. Rezultati so presegli vsa pričakovanja, saj se je leta 1953 javilo 20.210 krvodajalcev, medtem ko je bilo v prejšnjih osmih letih registriranih vsega skupaj 11.694 krvodajalcev. Od tlej je število krvodajalcev nenehno naraščalo, sorazmerno s potrebami naših zdravstvenih ustanov. Podobno narašča količina konzervirane krvi. Tako je darovalo lani v naši republiki 61.652 oseb 19.539.765 cm konzervirane krvi, kar v povprečju pomeni, da je daroval kri vsak petindvajseti prebivalec Slovenije. To je morda evropski ali celo svetovni rekord, toda drugod po svetu da krvodajalec naenkrat 450 do 500 cm krvi, pri nas pa le 125 do 390 cm, odvisno od izvidov in konstitucije krvodajalca. Razen tega daje večina naših krvodajalcev kri le enkrat na leto, čeprav je znanstveno dognano, da lahko daruje zdrav moški po pol litra svoje krvi vsake tri mesece, zdrava ženska pa vsake štiri mesece.

Če upoštevamo vse našeto, razen tega pa tudi obvezne zdravniške preglede krvodajalcev (česar ne delajo povsod v tujini), tedaj ni čudno, da znašajo

stroški za liter krvi več ko 15.000 din, pri čemer ni vračunana izguba časa, ki nastane, ko krvodajalec zaradi oddaje krvi ni na svojem delovnem mestu.

Vedno večje število prometnih in obratnih nesreč, vedno nove težke in zamotane operacije ter izkušnje z uspehi transfuzije pri zdravljenju različnih bolezni terjajo vedno več konzervirane krvi. Podatki sicer kažejo, da se pojavlja pri nas vsako leto več krvodajalcev in da se tudi celokupna količina konzervirane krvi veča — toda včasih vendarle slišimo po radiu, da Zavod za transfuzijo krvi SRS poziva krvodajalce, naj se zglašijo in dajo kri. To pomeni, da zaloga konzervirane krvi po-

dnevno prijavi toliko ljudi, kot je predvideno.

Pri tem je treba vedeti, da pri današnji tehniki konzerviranja lahko uporabimo največ do tri tedne staro konzervirano kri. Ker je pri nekaterih obolenjih potrebno dati bolniku čimbolj svežo kri, pa tudi zaradi približno konstantne dnevne potrebe po konzervirani krvi, je nujno, da dnevno daruje kri predvideno število ljudi (na primer na zavodu po 200 dnevno, na postajah pa ustrezno manj — sorazmerno s kapaciteto posameznih bolnišnic, ki jih postaja oskrbujejo s konzervirano krvjo). Če hočemo zagotoviti, da bodo imele naše bolnišnice stalno na razpolago za-

Še en pregled in v Zavodu za transfuzijo krvi bo že kdo ve kateri oddal najdražjo tekočino, tekočino, ki rešuje ljudska življenja

haja ali pa da je zmanjkalo krvi določenih krvnih skupin. Vzrok za to tiči v neenakomernem prijavljanju krvodajalcev, ki se v nekaterih obdobjih odziva v velikem številu, so pa tudi dnevi, ko pride na odvzem krvi namesto 200 ljudi le 100 ali še manj ljudi. V takšnih primerih seveda krvi primanjkuje in je treba pozivati krvodajalce s teritorija, na katerem trenutno ni v teku krvodajalska akcija. Zato pogosto slišimo apel na prebivalstvo Ljubljane, naj ponovno daruje kri in krije pomanjkanje, ki je nastalo zaradi slabe organizacije na terenu, kjer poteka akcija.

Zato je stvar tako posameznikov kot vseh delovnih skupnosti, družbenih in političnih organizacij, da skrbijo, da dajo res vsi zdravi ljudje kri takrat, ko je planirano dajanje krvi v njihovem kraju. V zavest vseh mora prodreti dejstvo, da bo vsak trenutek za vsakogar na razpolago potrebna količina ustrezne konzervirane krvi le tedaj, če bodo naše transfuzijske ustanove imele na zalogi potrebno količino konzervirane krvi. To pa je mogoče doseči le, če se

dostne količine konzervirane krvi, tedaj se moramo zlasti zavedati, da je darovanje krvi stvar skupnosti. Vsaka delovna organizacija bi morala v svoj statut vnesti podobno določilo, kakor ga vsebuje na primer statut Zavoda za transfuzijo krvi SRS: »Delavec zavoda, ki da kri, dobi nadomestilo za zgubljeni delovni čas. Tisti delavci, ki opravljajo težavnejše delo (šoferji, delavci pri aparataturah in strojih ipd.), pa imajo ob takih priložnostih izreden plačan prost dan, ki se jim prizna v okviru izrednega plačanega dopusta do 7 dni v enem koledarskem letu.«

Ker krvi ni mogoče tovarniško proizvajati, ker je nujno potrebna za reševanje življenj, za opravljanje težkih operacij in za skrajševanje časa zdravljenja posameznih bolezni, je nujno, da prav vsi — tako posamezniki kot delovne skupnosti in organizacije, poskrbimo, da bomo imeli vsak trenutek vsi na razpolago dovolj krvi, ko jo bomo potrebovali.

SREČANJE S PRECIZNO MEHANIKO

Pravzaprav lahko med našimi gospodarskimi organizacijami opredelimo obrtno podjetje »TEZMER« — servis za popravilo in izdelavo tehničnih, težkih in merilnih naprav — med redka podjetja finomehanične stroke. Vsekakor je njegovo poslovanje za vsakdanje potrebe nujno. V tem je tudi razloga za razumevanje Občinske skupščine, ki mu zmanjšuje določene družbene obveznosti, pri čemer seveda poudarja vzpodbuden odnos družbe do nje potrebne delovne organizacije v razvoju.

Besedico razvoj pa ne smemo vzeti dobesedno. Podjetje je bilo ustanovljeno leta 1948 pod naslovom »TEHTNICA«. Sprva s komaj opazno proizvodnjo, po letu 1956 pa se že začelja z vidnejšimi uspehi ter pod današnjim nazivom »TEZMER« uvrščati med delovne organizacije v naši komuni. Najpoprej so bili v podjetju zaposleni trije, danes zaposluje 35 delavcev. Med njimi je 6 vajencev. Delo v tem podjetju je razmeroma zelo zahtevno in terja poleg izkušenj še dobrošno mero strokovnega znanja od slehernega posameznika. Podjetje namreč nima nikakršnega opravka s tako imenovano industrijsko proizvodnjo, pač pa ostaja kot uslužnostni servis pri načelih obrtniškega dela. Vsak član kolektiva je in mora biti mojster zase. To mojstrstvo odlikujejo večji remontni raznih zamotanih mehanizmov — tehničnih, merilnih naprav, težkih instrumentov — pri čemer prihaja vselej do izraza posamezni član delovnega kolektiva.

Podjetje opravlja servisne usluge za doberšen del ljubljanskega, koprškega in celjskega okraja. V ilustraciji: pred dvema letoma je popravilo le okoli 1000 tehničnih z različno nosilnostjo, le-

tos pa jih bo že trikrat več. Večje število popravljenih tehničnih se zrcali v širjenju števila stalnih komitentov, saj zajema podjetje v servisno službo že okoli 30 ostalih proizvodnih in trgovskih podjetij. Z delovnega področja, ki obsega popravila tehničnih, so zanimive ugotovitve delovnega kolektiva, ki zadevajo kvaliteto izvedbe posameznih težkih aparatov. S tem pa tudi prizadevanja delovnega kolektiva, da z lastno iniciativo spreminja nekvadratne elemente v kompleksnejše popolne merilne mehanizme.

V sedemletnem planu predvideva podjetje, da bo njegova servisna služba že zajela okoli 80 odstotkov vseh tehničnih na njegovem območju. Diagram njegove celotne proizvodnje naj bi bil leta 1970 večji za približno 100 odstotkov pri povprečnem številu zaposlenih, ki ne bi bilo višje od 38 kvalificiranih delavcev. Če je podjetje doseglo leta 1961 nekaj nad 61 milijonov v bruto produktu, takrat se je namreč še ukvarjalo s proizvodnjo, s prehodom na izključno servisno dejavnost pa je doseglo v letu 1963 52 milijonov bruto produkta ter bo potemtakem doseglo leta 1970 okoli 100 milijonov. Za boljše ilustracijo naj omenimo, da je podjetje ustvarilo v letu 1961 24.000.000 din čistega dohodka, v letu 1963 pa že nekaj nad 27.000.000 din čistega dohodka. Predvidevati 100-odstotni porast bruto produkta s skoraj neizpremenjenim številom zaposlenih pa seznanja s precejšnjim porastom delovne storilnosti, z boljšo notranjo organizacijo dela, z večjo stopnjo servisne proizvodnje. Obenem pa daje delovni kolektiv močan poudarek kvaliteti izdelkov in sploh servisnih uslug, saj je ravno kvaliteta njegova najboljša reklama.

● POMEMBEN JUBILEJ LJUBLJANSKE MESTNE HRANILNICE

75 let varčevanja in gospodarnega vlaganja

Ljubljana kot pomembno upravno, politično, gospodarsko in kulturno središče v nekdanji avstro-ogrski monarhiji je že v letu 1820 dobila Ilirsko hranilnico, ki je kasneje svoje ime večkrat menjala. Zgodnja je bila tudi ustanovitev prve kreditne zadruge v obliki društva, to je Družbe za denarno pomoč obrtnikom v Ljubljani, ki je bila ustanovljena leta 1856. Leta 1867 je bila ustanovljena v Ljubljani prva delniška banka: Ljubljanska obrtna banka. Leta 1876 je bila ustanovljena nova delniška banka: Kranjska eskomptna družba itd. Toda vsi ti denarni zavodi so bili izključno ali pretežno v nemških rokah. Po njih zbrana sredstva so bila namenjena večanju nemškega kapitala. Zato je bila resna potreba po ustanovitvi samostojnega slovenskega denarnega zavoda v Ljubljani, s katerim bi dosegli na denarnem področju osamosvojitve od velikih in po kapitalu močnih nemških denarnih zavodov.

Z ustanovitvijo ljubljanske mestne hranilnice — leta 1889 — se je začela na Slovenskem nova doba hranilništva, kajti ustanovljena je bila še cela vrsta hranilnic, ki so bile v slovenskih rokah. Največje med njimi so bile: južnoslovenska hranilnica v Celju, mestne hranilnice v Kranju, v Novem mestu, v Radovljici, v Kamniku, v Črnomlju, občinske hranilnice v Krškem, v Kostanjevici, na Vrhniki itd. Ustanavljanje hranilnic na slovenskem ozemlju je nosilo pečat prizadevanj za gospodarsko in narodno osvoboditev. Hranilne vloge so povsod nenehno naraščale, kar je pomenilo slabitev gospodarske moči tujcev in političnega vpliva tujega kapitala. Že po prvem letu svojega poslo-

vanja je imela mestna hranilnica ljubljanska preko 2300 vlagateljev, po 10 letih poslovanja že 16.000 vlagateljev, ob pričetku prve svetovne vojne nad 30.000 vlagateljev in ob pričetku druge svetovne vojne nad 45.000.

V času med obema vojnoma je za poslovanje mestne hranilnice ljubljanske posebej značilna solidnost in likvidnost tudi v času največje gospodarske krize, ko so drugi denarni zavodi močno izgubili zaupanje svojih vlagateljev. Posebno pozornost pa zasluži dejavnost mestne hranilnice ljubljanske na področju odobravanja posojil za stanovanjsko in komunalno ureditev v razdobju med obema vojnoma. Tako so bila na primer s posojili mestne hranilnice ljubljanske zgrajena v Ljubljani nekatera naselja kot na primer: na Galjevici, v Rožni dolini, za Bežigradom, v Mostah itd.

Posojila mestne hranilnice ljubljanske so se uporabljala tudi za modernizacijo mesta Ljubljane, za regulacijo Ljubljane, za asfaltiranje cest in ulic, za zgraditev mestne klavnice, plinarne, šol, osuševanje Barja itd. Poudariti je treba, da je bil tudi precejšen del novih stavb in komunalnih naprav financiran v času med obema vojnoma. Razen tega so posojila mestne hranilnice ljubljanske omogočila tudi graditev precejšnjega števila turističnih objektov kot na primer v Bohinju, na Bledu, v Rogški Slatini in pa graditev dobrega dela planinskih postojank.

Delovanje mestne hranilnice ljubljanske dokazuje, da je zaradi svoje tradicionalne solidnosti pri poslovanju uživala pri vlagateljih veliko zaupanje. Ta tradicija je vplivala tudi na to, da

je Mestni ljudski odbor glavnega mesta Ljubljane 23. aprila 1952 ustanovil mestno hranilnico ljubljansko s sedežem v Ljubljani z namenom, da pritegne najširše plasti ljubljanskega in okoliškega prebivalstva k varčevanju. Tako je novo ustanovljena mestna hranilnica ljubljanska pričela z rednim poslovanjem 1. novembra 1952. Posebno skrb je posvečala denarnemu varčevanju, ki zavzema v našem gospodarskem dogajanju pomembno mesto. V zadnjem času je hranilnica na tem področju izredno napredovala bodisi pri povečanju števila varčevalcev bodisi pri vsoti hranilnih vlog. Uspehi bi bili sicer lahko mnogo večji, saj denarno varčevanje v Sloveniji še zdaleč ni izkoristilo vseh možnosti in ni zajelo še več prostih denarnih sredstev občanov. Zaradi nerazumevanja in podcenjevanja ekonomske vloge denarnega varčevanja je bilo storjenega premalo v okviru danih možnosti.

Pomembno dejavnost hranilnice zajemajo posebne organizacijske oblike mladinskega varčevanja, to je vloge za novorojenčke, vloge z otroškimi hranilniki in šolsko varčevanje. Intenzivna propaganda med mladino in sistematična organizacija po šolah sta v zadnjih letih pripomogli k velikemu porastu mladinskega varčevanja v Sloveniji. Čeprav mladinske vloge po zneskih ne pomenijo močne postavke v skupnem znesku vseh hranilnih vlog, so pa vendar velikega vzgojnega pomena. Raztresena sredstva v rokah posameznikov, namenjena neposredni osebni potrošnji, spreminjajo preko hranilnice oziroma hranilnih vlog svoj individualni značaj v družbenega. Tako dobiva var-

čevanje vedno večji gospodarski pomen. Ta družbeni gospodarski pomen dobiva svoj izraz v pretakanju sredstev, in sicer v smeri od potrošnega sklada enega dela prebivalstva — vlagatelji za potrebe drugega dela prebivalstva, ki mu začasno primanjkuje del sredstev za zadovoljitev osebnih potreb — posojiljemalci ter za večje družbene potrebe, zlasti komunalnega značaja. Organ družbenega upravljanja in vodstvo ljubljanske hranilnice sta se te osnovne naloge zavedala in prišla na pomoč ljudskim odborom in komunalnim podjetjem ter tako prispevala velik delež za hitrejšo gradnjo stanovanj in komunalnih objektov. V ilustraciji naj navedemo, da je porabila Mestna hranilnica ljubljanska v te namene od svoje ponovne ustanovitve leta 1952 do leta 1961 za stanovanjsko gradnjo in komunalno gospodarstvo na območju Slovenije nad 6,5 milijard dinarjev. Če to upoštevamo, moramo ugotoviti, da je imela Mestna hranilnica ljubljanska zelo pomembno vlogo pri pospeševanju komunalnega gospodarstva in stanovanjske graditve.

V smislu Zakona o bankah in kreditih in drugih bančnih poslih je mest-

na hranilnica ljubljanska s 1. januarjem 1962 prenehala poslovati kot samostojni denarni zavod in je bila vključena v komunalno banko Ljubljana kot specializirana podružnica za denarno varčevanje s tem, da je obdržala svoj dosednji naziv in da opravlja svoje posle na podlagi statuta komunalne banke Ljubljana. Poslovanje mestne hranilnice ljubljanske od tedaj usmerja upravni odbor komunalne banke Ljubljana kot organ družbenega upravljanja. Določene naloge pri upravljanju mestne hranilnice opravlja še centralni svet delovnega kolektiva komunalne banke Ljubljana in svet delovnega kolektiva hranilnice. S takšno reorganizacijo je bilo hranilnici omogočeno, da je več skrbj posvetila svojemu osnovnemu poslovanju, to je za intenzivno organizacijo in funkcionalnost hranilnega poslovanja. Hranilne vloge so porasle od tedaj za okroglo 5 milijard dinarjev, kar pomeni skoraj podvojitev prejšnjega stanja hranilnih vlog. Stevilo varčevalcev je poraslo na 120.000, tradicionalno zaupanje v solidnost poslovanja hranilnice za zbiranje prihrankov občanov pa se še stopnjuje.

J. L.

»Kompas« — največje turistično in avtobusno podjetje v Jugoslaviji

S svojo širom po svetu poznano organizacijo in kvalitetnimi uslugami si je pridobil sloves tako pri domačih, kakor tudi pri tujih turistih in poslovnih partnerjih.

Letos so pričeli uresničevati program intenzivne rasti podjetja, ki ga je konec minulega leta sprejel delavski svet. Uresničevanje tega programa je imelo za posledico, da so bile priprave za letošnjo turistično sezono pravočasno in kvalitetno opravljene. V obdobju priprav je bilo odprtih 9 novih poslovalnic, nabavili pa so tudi nova prevozna sredstva, ki so omogočila nemoteno in kvalitetno izvedbo turističnih uslug. Za nabavo omenjenih prevoznih sredstev je bilo vloženo 252 milijonov, za izgradnjo poslovalnic pa 176 milijonov dinarjev. V gradnji je še železnica - enosedežnica na Zelenici, ki bo v prvi fazi dograjena že pozimi, v celoti pa prihodnje poletje. Gradnja tega objekta bo veljala prek 300 milijonov dinarjev.

KOMPAS ima 30 turističnih poslovalnic. Letos so bile odprte poslovalnice na obmejnih prehodih v Skofijah pri Kopru, Kozini in na Ljubelju, razen tega pa še v Poreču, Budvi, Izoli, Murski Soboti, Gornji Radgoni in v Kranju. Zaradi tako obsežnega organizacijskega in materialnega razvoja podjetja je bilo upravičeno pričakovanje, da bo podjetje v letošnji turistični sezoni doseglo take uspehe. Konec septembra je bil ves lanski promet presežen že za 4 %, čisti dohodek pa se je povečal za 69 %. Vrednost osnovnih sredstev se je v tem času povečala za 69 %, poslovni sklad pa za 17 % v primerjavi z letom 1963.

Kljub otvoritvi novih poslovalnic in razširitvi poslovanja se je število zaposlenih povečalo v povprečju samo za 23 %, povprečni osebni dohodki pa so porasli za 33 %.

KOMPAS je dosegel pomembne uspehe v prevoznih dejavnostih. V zadnji

sezoni je bilo za domače in tuje turiste na razpolago 25 moderno opremljenih turističnih avtobusov, ki so v prvih desetih mesecih prevozili 1.096.405 km in prepeljali 171.400 potnikov, kar je 31 % več, kakor v istem obdobju lani. Pred začetkom letošnje turistične sezone je bila uvedena tudi nova dejavnost, izposojanje osebnih avtomobilov brez soferja. 80 osebnih avtomobilov znamke VW in Mercedes je bilo na razpolago interesantom, ki so s temi vozili prevozili skupaj preko 700.000 km.

Na področju inozemskega turizma so bili prav tako doseženi pomembni uspehi, ki so potrdili, da je poslovni ugled KOMPASA v tujini zelo velik. KOMPAS sodeluje na področju inozemskega turizma s prek 3000 potovalnimi uradi po vsem svetu, razen tega pa sodeluje tudi v mednarodnih organizacijah potovalnih uradov. Za tuje turiste je podjetje letos prirejalo po lastnem programu ali po naročilu — krožna potovanja po Jugoslaviji in drugih evropskih državah, ki se jih je udeležilo prek 40.000 tujcev. Nad 60.000 tujim turistom pa je KOMPAS posredoval počitnice v Jugoslaviji in druge turistične usluge. Na področju inozemskega turizma je prišla posebno v tej sezoni do izraza prizadevnost KOMPASA, da se zimske turistične možnosti v Jugoslaviji močneje vključijo v mednarodni turizem. Prvi pomembni uspehi so bili doseženi že v zimski sezoni 1963/64, še večjo afirmacijo pa bo prav z napori KOMPASA doživel zimski turizem v sezoni, ki je pred nami.

Na področju inozemskega turizma kaže še posebej omeniti izredno uspešno krožna potovanja, ki jih KOMPAS prireja z motornimi ladjami po Sredozemlju.

Rezultati, doseženi v domačem turizmu v prvih devetih mesecih letošnjega leta, so potrdili prepričanje, da se izletniški turizem vse bolj uveljavlja

tudi kot oblika rekreacije in počitnic. Vedno več je ljudi, ki želijo počitnice preživeti na daljšem potovanju in si hkrati ogledati tudi neznane kraje. V prvih desetih mesecih se je KOMPASOVIH izletov po domovini in v inozemstvo udeležilo 131.019 oseb, kar je 30 % več, kakor v istem obdobju leta 1963. Od tega se je 24.862 oseb udeležilo izletov v inozemstvo, največ v Italijo. Zadnji čas se je še povečalo zanimanje za izlete v ČSSR in Madžarsko, pa tudi izleti v Sovjetsko zvezo so bili kljub sorazmerno visokim stroškom (zaradi oddaljenosti) vedno zasedeni. To hkrati potrjuje, da se še nadalje razširja radius izletniških smeri, čeprav popolno aktivizacijo na tem področju omejuje nezadostna devizna kvota, ki je na razpolago za vsakega udeleženca. Možnosti izletniškega turizma so brez dvoma še precej neizkoriščene, vendar pa je treba ponovno opozoriti na nujnost povečanja devizne kvote, ker sicer, spriči porasta cen gostinskih uslug, ne bo moglo obdržati kvaliteto izletov na sedanjih ravni, ali pa se bodo morali izleti časovno omejevati. To pa bi znatno oviralo skladen razvoj domačega turizma in še posebej izletništva.

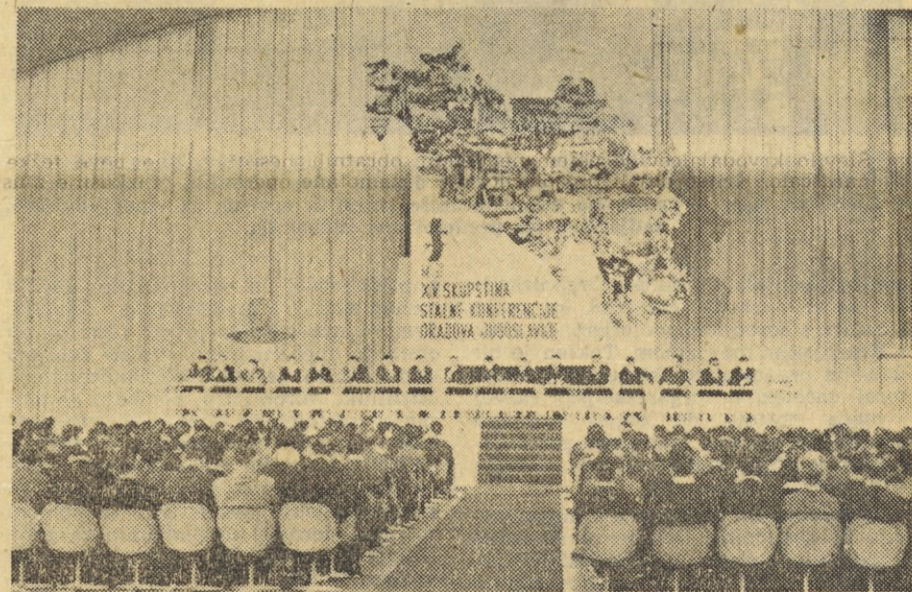
Letos se je zelo povečalo tudi zanimanje delovnih ljudi za krajše ali daljše počitnice v turističnih krajih, zlasti v manj znanih, ki so predvsem z ugodnimi cenami pritegnili pozornost interesentov. Razen tega je bilo organiziranih prek 200 izletov za mladino.

KOMPAS je uvedel tudi novo dejavnost — prodajo turističnih spominkov, izdelkov ljudske obrti, turističnih edicij in razglednic. V vseh poslovalnicah so bili urejeni posebni oddelki, ki so že po svoji ureditvi zbujaali pozornost. Zato tudi uspeh prodaje ni izostal. Največ so teh izdelkov kupili tuji turisti, pa tudi domači turisti so posegali po njih. V poslovnem sodelovanju s podjetjem »Brodokomerc« z Reke je bila v poslovalnicah uvedena tudi prodaja tujih proizvodov.

Uspehi KOMPASA potrjujejo njegovo izredno pomembno vlogo in mesto v jugoslovanskem turizmu. KOMPAS bo tudi letos izpolnil vsa pričakovanja: z ustvarjenim deviznim prilivom v višini okoli 11 milijonov dolarjev bo s 14 odstotki sodeloval pri celotnem deviznem prometu Jugoslavije.

Kljub izredno odgovornim in težavnim nalogam, ki jih je moral reševati kolektiv KOMPASA, pa tudi skrb za človeka ni ostala ob strani. Člani kolektiva so bil deležni materialne pomoči pri reševanju stanovanjskih problemov, posebna sredstva pa so bila namenjena tudi za strokovno vzgojo članov kolektiva.

Sodelovanje celotnega delovnega kolektiva KOMPASA pri upravljanju gospodarske organizacije in nadaljnja krepitev poslovnega sodelovanja s turističnimi, prometnimi in gostinskimi organizacijami so tudi v prihodnje porok, da bo KOMPAS še nadalje utrjeval in razvijal svojo vlogo v celotnem jugoslovanskem turističnem prometu.

Ena najbolj uspešnih nalog REKLAMSERVISA — aranžiranje dvorane na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani

Ob privlačni podobi našega mesta

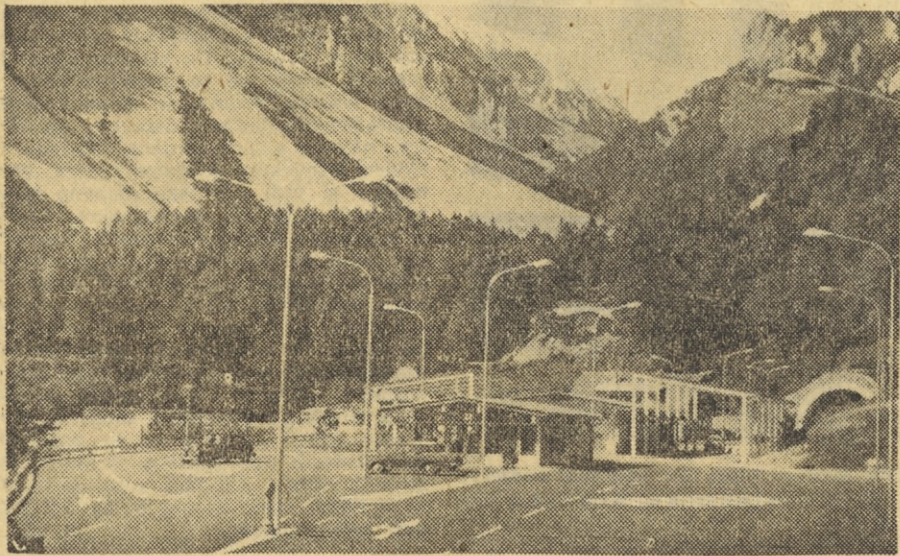
Med štirimi, po svoji dejavnosti dokaj podobnimi podjetji, predstavlja delovna organizacija »REKLAMSERVIS« prvenca na področju družbeno ekonomske propagande v naši družbeni skupnosti.

Njegovo temeljno dejavnost lahko spremlja vsak prebivalec našega mesta. Ta je namreč v skrbi za oblikovanje privlačnega videza trgovskih lokalov in izloz. Ta njegova temeljna dejavnost je tudi temeljna karakteristika v njegovi kroniki:

Podjetje je bilo ustanovljeno konec leta 1947 z odločbo takratnega Mestnega ljudskega odbora. S tremi aranžerji se je lotilo zahtevnega posla. V razmeroma slabo opremljenih prostorih, brez ustreznega tehničnega orodja, je maloštevilni delovni kolektiv le s težavo opravljal naloge, ki jih je bilo v tistem času več ko preveč. Težavo v poslovanju je predstavljal še maloštevilen in vsekakor na tem delovnem področju dokaj neizkušen kader. Vendar pa sodi v ta čas nekaj vidnejših uspehov — Prva in Druga republiška razstava industrije in obrti Slovenije, Prva zvezna razstava istih dejavnosti, belgijski paviljon na zagrebškem velesejmu — ki začnajo z uveljavljanjem podjetja in hkrati poudarjajo njegovo prepotrebno funkcijo v verigi odnosov med proizvodnjo potrošnih dobrin in vsakdanjo potrošnjo.

Z osamosvojitvijo trgovine po letu 1952, ki začena z organizacijo lastne aranžerske službe, prevzame podjetje »Reklamservis« obsežnejše naloge: dekoracijske delovne programe za proslavo v Dolenjskih Toplicah, na Ostrožnem in Okroglici, za VII. kongres ZKJ, ob 40-letnici ZKJ in 20-letnici naše revolucije. To so bile vsekakor odgovorne zadolžitve, ki so terjale od delovnega kolektiva dobično mero zavzetosti in seveda delovne sposobnosti.

V sedemnajstih letih je opravilo podjetje nad 100.000 večjih in manjših uslug. Raznolikosti njegovih uslug dodaja danes nove naloge se družbeno potreba po ekonomski propagandi vizuelno komunikacijskega značaja. Tisk, radio in televizija, embalaža, turizem in še in še so imperativi, ki bo podjetje moralo prej ali slej uvrstiti v svoj delovni program. Z njimi pa bo morala družbena skupnost začeti z reševanjem vprašanja kadra za ekonomsko propagando. Tega, vsekakor kvalificiranega kadra trenutno primanjkuje od dejstvu, da pri nas za zdaj še ni ustreznih šol. Obenem s kadri pa postaja z današnjo stopnjo povpraševanja očitnejša potreba po večji tovrstni delovni organizaciji in ne bi bilo v ničemer prenačeno razmišljanje o morebitni tesnejši kooperaciji, da ne omenimo integracije. »REKLAMSERVISA« z ostalimi tovrstnimi delovnimi organizacijami v Ljubljani.

Nova KOMPASOVA poslovalnica na mednarodnem prehodu na Ljubelju pri Trzinu

● »AGROTEHNIKA« — UVOZNIK IN INICIATOR MEHANIZACIJE V KMETIJSTVU

Gospodarski in družbeno-politični pomen podjetja

Če bi hoteli z nekaj besedami opisati, kakšna je dejavnost, predvsem pa vloga in pomen »AGROTEHNIKE« za naše gospodarstvo, potem moramo reči, da je »AGROTEHNIKA« gospodarska organizacija, s katero je vsa povojna doba tesno povezana, tudi rast kmetijstva. V začetku junija 1951 se je ustanovilo podjetje »AGROTEHNIKA« v Ljubljani z nalogo, da organizira odkup, prodajo in izvoz kmetijskih pridelkov, s pridobljenimi devizami pa nabavlja potrebna investicijska sredstva in reprodukcijski material za kmetijsko proizvodnjo. »AGROTEHNIKA« je začela delovati v času, ko so bile uveljavljene v našem sistemu najpomembnejše politične in gospodarske spremembe. Sredi marca leta 1953 je podjetje prenehalo obstajati kot podjetje kmečkih delovnih zadrug in je bila s sklepom izvršnega odbora Glavne zadrugne zveze ustanovljena nova »AGROTEHNIKA«: export-import, ki so se ji priključili še Kooperativa, Živino-eksport, Agroservis in Zadruga trgovska agencija Slovenije. Poznejši razvoj je zahteval še nadaljnje spremembe. Že 1. novembra 1954 je prišlo do ponovne razdelitve »AGROTEHNIKE« na štiri nova podjetja: »Agrotehnika« export-import, Gruda-export-import, Kooperativa export-import in Agroindus. Vsako od teh podjetij je imelo svoje področje, na katerem je delalo že prej v okviru skupne organizacije. »AGROTEHNIKA« pa je še nadalje uvažala reprodukcijski material za kmetijstvo in se je v tem

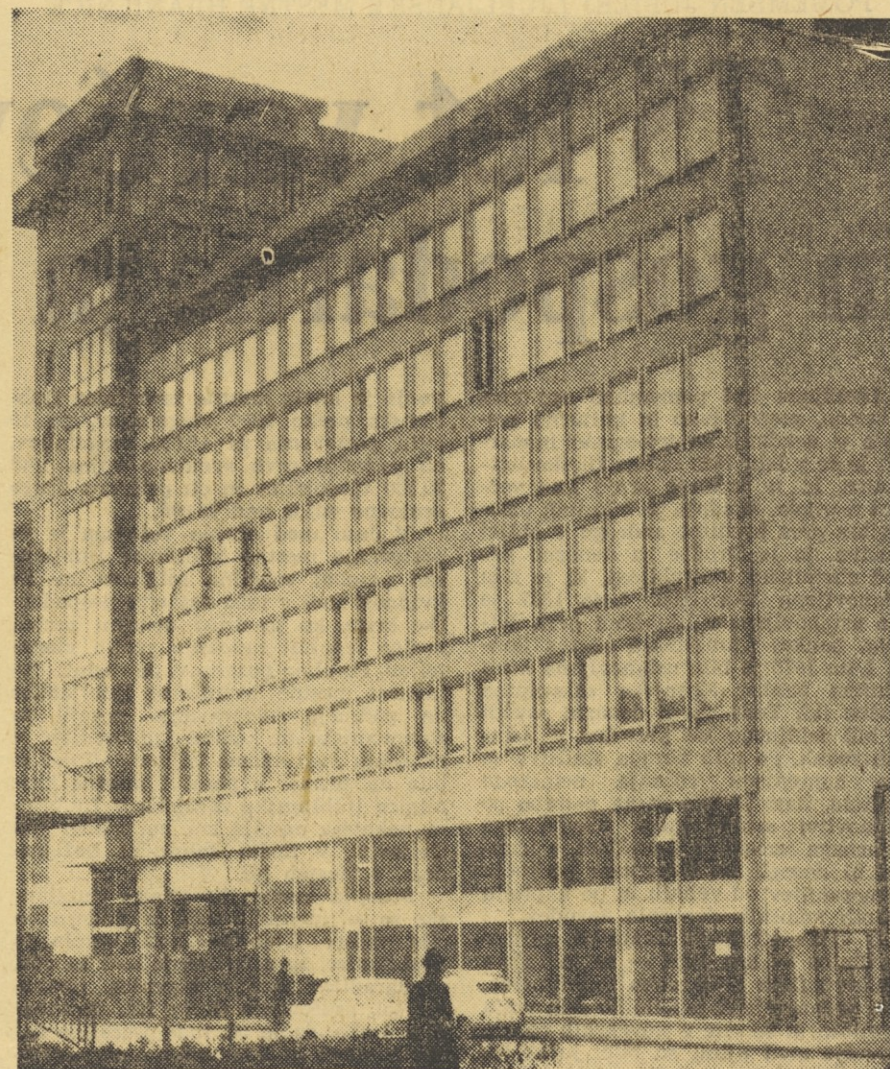
delovanje krme in v samem hlevu najpomembnejša naloga. Takoj, ko so se pojavili prvi krmni kombajni, ki krmo hkrati pokosijo, zrežejo v silažno maso in jo naložijo na prikolico, je začelo podjetje na podlagi izkušenj v tujini in v sodelovanju z domačimi strokovnjaki kompletirati linijo spravila krme, in sicer od kosilnice do nakladanja in spravila. To delo ni bilo tako enostavno kot se lahko napiše v enem stavku. V povezanem kolobarju sodeluje vrsta za to potrebnih strojev in naprav. Danes na kmetijskih posevkih in agrokombinatih, ki so količjak moderno urejeni, spravilo krme skorajda ne predstavlja več problema.

Z razvojem živinoreje je tesno povezano tudi vprašanje opreme hlevov in mlekarnic. »AGROTEHNIKA« je na tem področju prav tako opravila veliko delo. Molzne naprave domače proizvodnje so imele razne hibe in niso bile preveč moderne. Ob sodelovanju znanstvenih ustanov je »AGROTEHNIKA« bistveno pripomogla k izboljšanju razmer in priskočila celo na pomoč tovarni, ki molzne naprave izdeluje. Tako danes v Sloveniji skoraj ni mlečne farne, ki ne bi bila opremljena z modernimi molznimi napravami in kjer tudi hlevi ne bi bili skoraj v celoti mehanizirani. Tudi pridelovanje krompirja je še v Sloveniji mehanizirano do najvišje možne meje, od sejalnika, okopnika, škropilnice, kombajna do sortirnega stroja. Po zapletenih in težavnih poskusih je »AGROTEHNIKA« skupno

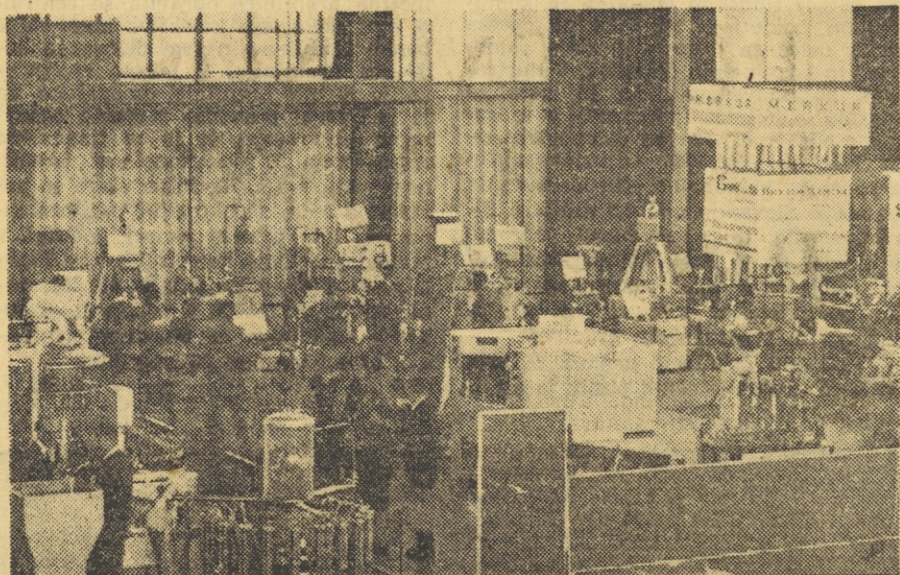
za obiranje hmelja. Strokovnjaki trdijo, da so ti kombajni, ki jih delajo v Šempetru po licenci, celo boljše kvalitete kot matični iz Zahodne Nemčije. V Šempetru delajo tudi sušilnice za hmelj in specialne priključke za obdelavo hmelja. Mariborski »Agroservis« dela najrazličnejšo opremo za mlekarne, ljubomski pa vse vrste specialnih prikolic za kmetijstvo.

Za potrebe kmetijske proizvodnje je »AGROTEHNIKA« v tesni povezavi tudi z nekaterimi strojnimi tovarnami, ki po njenem predlogu in sugestiji izdelujejo potrebne stroje in opremo. Vse stroje najprej preizkusijo strokovnjaki kmetijskega instituta Slovenije in napravijo atest, kar služi tovarnam kmetijskih strojev in opreme za nadaljnjo proizvodnjo. Prav z demonstracijami najnovejših kmetijskih strojev je podjetju uspelo na širšem področju zainteresirati kmetijske proizvajalce za kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo. Letos je bila republiška demonstracija gozdarske mehanizacije na Ljubnem in zvezna na Bledu. Tekmovanja traktoristov, bodisi občinska, okrajna kot tudi republiška in zvezna pa s praktične plati dopolnjujejo zanimanje za mehanizacijo. Letos je bilo v Novi Gorici že VIII. republiško tekmovanje traktoristov in kmetijskih strojnikov, kar pomeni okrog 60 podobnih prireditev v zadnjih letih in nad 3000 tekmovalcev.

V zadnjem času si »AGROTEHNIKA« prizadeva poiskati tudi najboljše načine za povečanje produktivnosti na zasebnem sektorju kmetijske proizvodnje. Zaradi zmanjševanja števila kmečkega prebivalstva v nekaterih območjih, ki odhaja v industrijo in mesta, je danes namreč zelo nujno, da dobe zasebni kmetovalci čim več ustreznih kmetijskih strojev, dobrega orodja in drugih pripomočkov, s katerim bi nadomestili zmanjšanje števila rok na

Nova palača AGROTEHNIKE v Ljubljani, Cigaletova ul.

»AGROTEHNIKA« se udeležuje vseh večjih sejmov in razstav, ki so pomembni tudi za razvoj kmetijstva. Tako se je med drugim letos udeležila vinskega sejma v Ljubljani, kjer je razstavila najmoderneje stroje in opremo za vinogradništvo, sadjarstvo ter predelovalno industrijo

smislu razvijala do danes. Organizacijsko se je okrepila leta 1958, ko se je združila s sorodnim podjetjem, in sicer s Kmetijskim magazinom. Takšen je bil delovne organizacije, ki je od začetka torej začetek in organizacijski razvoj svojega obstoja do danes nenehno spremljalo potrebe kmetijske proizvodnje in po svojih močeh aktivno posegalo v njegovo pospeševanje.

Oskrbovanje kmetijstva z mehanizacijo in kemičnimi sredstvi je še danes poglavna naloga »AGROTEHNIKE«. Toda ne samo to. Ob sodelovanju in strokovni pomoči najrazličnejših znanstvenih ustanov, zlasti pa Kmetijskega instituta Slovenije, Biotehniške fakultete, Sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo ter Gospodarske zbornice, nastopa AGROTEHNIKA tudi kot iniciator novih, sodobnejših rešitev v kmetijstvu. S tem, da uvažata in oskrbuje kmetijske organizacije vedno z najsoodobnejšimi stroji in napravami, ki so uspele v naprednih deželah, daje tudi domači proizvodnji kmetijskih strojev konkretne sugestije.

Dejstvo je, da je Slovenija postala kmetijsko napredna dežela. Razen izrednih pogojev za razvoj sadjarstva in vinogradništva v nekaterih delih Slovenije, so dani tudi izredni pogoji za razvoj živinoreje. S tem pa je zvezano pridelovanje velikih količin živinske krme in nekih vrst žita. »AGROTEHNIKA« se je na podlagi teh dejstev lotila obdelave nove, veliko bolj zapletene in s tehničnimi problemi zvezane tehnologije proizvodnje, ki naj bi pripeljala do kompleksne mehanizacije nekaterih strok kmetijske proizvodnje. Seveda je morala hkrati misliti tudi na predelovalno dejavnost v kmetijstvu, zlasti na predelavo mleka, sadja, grozdja in drugih kmetijskih pridelkov v visokokvalitetne končne proizvode, ki naj zadovoljijo domačega in tujega potrošnika. Ko je »AGROTEHNIKA« Sloveniji dobavila 1957. leta prve kombajne za žito, je v nekaj letih z dobavami dodatnih strojev in opreme pridelovanje žita tako kompleksno mehanizirala, da se je to pridelovanje približalo pogojem dela, kakršne ima industrija. Proizvodnja je v marsičem postala neodvisna od vremenskih razmer. Na podlagi teh izkušenj si je »AGROTEHNIKA« skupno s kmetijskimi znanstvenimi institucijami in organizacijami zadala nalogo kompleksno mehanizirati najpomembnejše kmetijske panoge v Sloveniji.

Ker je v Sloveniji najvažnejša živinoreja, je bila mehanizacija del za pri-

s pridelovalci in strokovnjaki uvedla mehanizirano pridelovanje hmelja. Proizvodnja hmelja je od rezanja do obiranja mehanizirana. Vmes delujejo stroji kot so najrazličnejši kultivatorji, osipalniki, škropilnice, kombajn za obiranje, sušilnice itd. Tudi v drugih strokah kmetijske proizvodnje je AGROTEHNIKA uvedla mehanizacijo. V vrtnarstvu na primer je uvedla stroje za strojno sajenje sadik. Zelo pomembni so najmodernejši nakladalniki za gnoj, traktorji in stroji za vinogradništvo ter sadjarstvo itd.

V najnovejšem času se je podjetje lotilo oskrbe gozdarstva s potrebno mehanizacijo. Za gozdarstvo je v Sloveniji podjetje dobavilo več tisoč motornih, žag in opreme, pa traktorjev gosničarjev z najrazličnejšimi priključki, kot na primer: rigolne pluge, planirne deske, stumperje, ripperje, jarkače, vitle za izvlek, nakladalce lesa, stroje za lupljenje celuloze itd.

Poseben poudarek zasluži dobave specialne opreme za obrate, ki predelujejo kmetijske proizvode. »AGROTEHNIKA« je opremila vse pomembnejše vinske kleti v Sloveniji in zanje dobavila velike količine posameznih strojev za izpopolnitev in modernizacijo tehnološkega procesa. Tudi na področju mlekarstva, perutninarstva proizvodnje, prašičereje itd., je »AGROTEHNIKA« storila več kot samo pomembno delo.

V okviru Združenja slovenske industrije kmetijskih strojev, ki se je ustanovilo med drugim tudi na pobudo »Agrotehnike« in katerega član je tudi Agrotehnika sama, pa je bilo storjenega največ pomembnega dela na področju licenčne proizvodnje potrebne opreme in kmetijskih strojev doma. V agroservisih, ki so bili ustanovljeni pred več leti z namenom, da popravljajo in vrše remont kmetijskih strojev in opreme, da vrše garantni in pogodbeni servis, je »AGROTEHNIKA« dala pobudo za specialno proizvodnjo novih kmetijskih strojev. Tako se je »AGROSERVIS« Ljubljana, sedaj »AGROSTROJ« specializiral za proizvodnjo namakalnih naprav, s katero je dosegel takšne uspehe, da namakalne naprave izvažajo v nekatere države Bližnjega vzhoda in v zahodno Evropo. »AGROSERVIS« Šempeter je osvojil proizvodnjo nekaterih traktorskih priključkov in manjših strojev. Zelo znan je priključek »Sonce«, to je obračalnik z grabljami in sicer priključek za traktorje in za kosilnice BCS. Šempeter dela tudi vitle za gozdarstvo, po licenci pa kombajne

SMER RAZVOJA: NADALJNJA SPECIALIZACIJA

GROSISTIČNO-TRGOVSKO IZVOZNO-UVOZNO PODJETJE »CENTROMERKUR«, nedvomno lahko prištevamo med starejša trgovska podjetja v Ljubljani. Podjetje je bilo namreč ustanovljeno leta 1952, in sicer kot malo trgovsko podjetje, ki je kaj kmalu preraslo začetno dejavnost. Svojo dejavnost so širili in z umnim gospodarjenjem večali obseg poslovanja, dejavnost samo in s tem tudi uspehe. Pot do uspeha ni bila lahka. Premostiti je bilo treba vrsto težav, med temi razne reorganizacijske spremembe in druge gospodarske neprilike, katere je kolektiv uspešno odstranil in tako krepko stopil na pot napredka in razvoja.

Velja torej omeniti, da je podjetje kaj kmalu po ustanovitvi prevzelo vlogo grosističnega podjetja, ki je kasneje razširilo dejavnost še na izvozno-uvozno poslovanje, pri čemer niso zanemarili maloprodajnega omrežja, pa čeprav so morda v začetku prav maloprodajni mreži, ki ima edina neposreden stik s potrošnikom, posvečali premalo pozornosti. Skratka, trgovina prav v zadnjem času dobiva vse bolj pomembno vlogo v dejavnosti podjetja, ki čimer nedvomno veliko prispeva modernizacija BLAGOVNICE na vogalu Trubarjeve in Miklošičeve ceste, in v najkrajšem času tudi nova trgovina v Građišču, kjer bodo prodajali drobno galanterijo. Vendar ne trguje samo v Ljubljani, dejavnost so razširili tudi izven ljubljanskih meja, saj so lani

priključili podjetju še podjetje »Uraštvo-Optika« iz Celja s poslovalnico v Velenju. S požrtvovalnim delom je kolektiv ustvaril vse pogoje za ekonomizacijo dela v podjetju. V tem obdobju so dosegli dva do trikratno povečanje prometa, medtem ko so letos v »BLAGOVNICI« zabeležili 50 do 60 % večjo realizacijo, in v drugih dejavnostih za 30 % večjo realizacijo kot v istem razdobju lani.

Ne samo novi trgovski prostori, tudi pestrost asortimana prodajnih artiklov, sodi v tisto vrsto prizadevanj, ki so največ prispevala k doseženim uspehom. Nedvomno asortiman prodajnih artiklov govori o pestri in široki dejavnosti podjetja (25.000 artiklov), katere jedro sestavljajo: kovinska, platnena, usnjena, tekstilna in papirna galanterija, ki so jo razširili še na prodajo igračk, kozmetičnih izdelkov, drogerijskega blaga, muzikalnih instrumentov, ur, zlata in bižuterije, bazarskega blaga, pozamenterije in gumbov. Vendar velja omeniti, da so prav v zadnjem času prvotno široko dejavnost z vrsto najrazličnejših artiklov usmerili v večjo specializacijo izdelkov ter v ta namen opustili prodajo opreme za trgovine in gostinske obrate. Namen kolektiva je še nadalje usmeriti vse sile v specializacijo galanterijske stroke ob vsestranski podpori lastne (razširjeni) maloprodajne mreže.

Četudi je podjetje večji del prizadevanj vložilo v razvoj trgovine na do-

mačem trgu, ne moremo mimo dejstva, da je kljub močni konkurenci na zunanjem trgu doseglo že lani prve, morda skromnejše rezultate, na področju izvoza. Če pri tem upoštevamo sila težke okoliščine, s katerimi se je moralo podjetje spoprijeti na zunanjem trgu (močna konkurenca), lahko zapišemo, da je uspelo. Čeprav manjše količine, so le-te zadostovale za vključitev in razširitev zunanjetrgovinske dejavnosti, katero bodo z nadaljnjimi prizadevanji razširili poleg tržišča v Italiji in nekaterih vzhodnih državah, še v domala vse evropske in morda tudi nekatere azijske dežele. Perspektiva razvoja je torej obetajoča, o čimer dovolj zgovorno priča načrt razvoja podjetja do leta 1970. Kot prvo nameravajo povečati sedanje poslovne prostore, ker le-ti ne ustrezajo več razširjeni dejavnosti podjetja. Računajo tudi s povečanjem oziroma razširitvijo grosistične dejavnosti ter maloprodajnega omrežja, zato bodo vsa prizadevanja usmerili v razširitev trgovskih prostorov namenjenih za grosistično dejavnost in končno v razširitev trgovske mreže, ki naj bi jo odlikovala zlasti njihova specializacija. Omenimo naj, da bodo to manjše modne trgovine (galanterija, lahka konfekcija, perilo itd.), dalje trgovine za prodajo ur in zlatarskih proizvodov ter drogerijskih predmetov. Modne trgovine bo podjetje odpiralo po vseh večjih centrih Slovenije in drugje. Kot posebnost naj napišemo, da tudi na servisno dejavnost ni pozabilo. Odprlo bo več servisov, podobnih kot je že servis za popravilo ur v BLAGOVNICI, kjer namreč popravljajo ure, kupljene v njihovi trgovini.

Četudi ugotavljamo uspeh, je na drugi strani opaziti tudi težave. Morda trenutno največ neprimlik povzroča pomanjkanje kadra. Kljub mnogim poizkusom je dotok kadra v trgovsko stroko sila pomanjkljiv. »V trgovini se visokokvalificirani kadri neradi zaposlijo, nič manj pa ne primanjkuje vajencev.« pravi v podjetju. Da bi torej čimbolj zakrpali vrzeli, so že pričeli z uvajanjem sistema šolanja in dopolnilnega izobraževanja lastnih delavcev, in sicer največ s prirejanjem tečajev v okviru trgovskega šolskega centra. Pomagajo si tudi z žensko delovno silo, katere že sedaj zaposlujejo okrog 70 % od celotnega števila zaposlenih. Vendar vse kaže, da struktura kadra povzroča podjetju težave pri reševanju družbenega standarda, zlasti stanovanjskega problema, pa čeprav so z izredno uspešnim sistemom kreditiranja delavcev za izgradnjo stanovanj uspeli rešiti najnужnejše primere. Niso uspeli rešiti stanovanjskega problema samskih delavcev, zlasti mlajših in še posebno žena, katerih stanovanjsko vprašanje je najbolj pereče. Obunali niso, kajti v najkrajšem času računajo na rešitev tudi tega problema.

R. H.

Medtem, ko se dan za dnem vrste pošiljke raznega blaga za trgovska podjetja širijo po Sloveniji, najdete v trgovini na drobnobno CENTROMERKURJA vedno kaj za vas

»PREHRANA« EXPORT-IMPORT LJUBLJANA

MODERNIZACIJA MALOPRODAJNE MREŽE

»PREHRANA« EXPORT-IMPORT
se ukvarja

— z zunanjo trgovino v skupini industrijsko prehrabnih in kolonialnih proizvodov,

— z grosistično trgovino živil, gospodinjstkih potrebščin, sadja, zelenjave, mesa, mesnih izdelkov in blaga široke potrošnje,

— z detajlistično trgovino v blagovnih hišah, samopostrežnih in klasičnih trgovinah.

Podjetje je bilo zadnji čas prisiljeno spremeniti svojo fiziognomijo, če je hotelo stopati in korak z razvojem blagovnega prometa in v uvajanju modernizacije v novo zgrajenih samopostrežnih trgovinah. Samopostrežna trgovina namreč zahteva od organizatorja mnogo širši asortiment najrazličnejšega blaga, ki ga vsak dan uporabljajo naša gospodinjstva. Sledč temu načelu je morala »PREHRANA« začeti s prodajo sadja in zelenjave, mleka in mlečnih izdelkov in še dolge vrste drugih proizvodov dnevne potrošnje.

Fiziognomiji takšnega blagovnega prometa v novih samopostrežnih trgovinah pa je moralo podjetje prilagoditi tudi svojo grosistično dejavnost, urediti primerne skladiščne prostore in uvajati vrsto stranskih dejavnosti, kot so pakirna živil, sadja, zelenjave, razne servisne dejavnosti za vzdrževanje hladilnih in drugih strojnih naprav v samopostrežnih trgovinah. Hkrati z razvojem teh stranskih dejavnosti pa je bilo potrebno stopati v tesnejše kooperacijske odnose s posameznimi proizvajalci, če je hotel delovni kolektiv zadostiti osnovni zahtevi — dobri založenosti svojih modernih samopostrežnih objektov.

Ce se na kratko ozremo na sedemletni program razvoja podjetja, zasledimo naslednje značilnosti.

Vsa ustvarjena sredstva bo podjetje vlagalo v razvoj in modernizacijo svoje maloprodajne mreže. Razvojna pot izgradnje novih sodobnih objektov pa se bo odvijala v treh smereh: modernizirati in adaptirati obstoječe trgovske prostore in jih spremeniti v samopostrežne trgovine; zgraditi iz lastnih sredstev in sredstev občinskih skupščin na ožjem območju mesta Ljubljane in okolice čimveč novih sodobnih in po možnosti paviljonskih tipov samopostrežnih trgovin.

Hkrati s tem programom teče tudi akcija izgradnje turističnih marketov v vseh pomembnejših turističnih in tranzitnih središčih Gorenjske, Primorske, Istre in Hrvaškega Primorja. Ta načrt, ki so ga odobrili pristojni zvezni in republiški organi, predvideva zgraditev 25 turističnih marketov. Zvezna sredstva za gradnjo 6 teh marketov so že odobrena in podjetje pričakuje, da bo po odobritvi republiških sredstev lahko že začelo z gradbenimi deli. Kaže, da bodo ti objekti dograjeni že do prihodnje turistične sezone.

V kooperaciji z Modno hišo, podjetjem »Slovenijales« in Zavodom za poslovne objekte pa bo »PREHRANA« začela že letos graditi v Osijeku veleblagovnico s površino okrog 12.000 m². Podobne veleblagovnice bodo kooperanti gradili tudi v vseh drugih večjih središčih Jugoslavije, seveda v okviru finančnih možnosti. Lokacije so zagotovljene doslej že v Celju in Beogradu, do načelnega soglasja za gradnjo pa je prišlo tudi že v Zagrebu, Sarajevu in nekaterih drugih mestih.

V teh veleblagovnicah želijo kooperanti nuditi potrošnikom celoten asortiment najrazličnejšega blaga široke potrošnje, prehrabnega in drugega blaga, ki se običajno prodaja v podobnih veleblagovnicah v tujini, zlasti v zahodnoevropskih deželah in ZDA.

Z realizacijo sedemletnega programa razvoja podjetja bo »PREHRANA« pripomogla k svoji afirmaciji, modernizaciji maloprodajne mreže, k dokončni osvojitvi modernih načel prodajne tehnike in seveda tudi k hitrejši in boljši postrežbi potrošnikov.

Ko pri »PREHRANI« razmišljajo o programiranju za prihodnje leto, imajo pred očmi vrsto momentov, ki bodo vplivali na modernizacijo poslovanja v podjetju. Tako imajo nenehne probleme z delovno silo v skladiščih, kar je v sedanjih pogojih sicer razumljivo, začetki pa bo treba postopoma mehanizirati ta skladišča, in sicer z uvajanjem viličarjev za nakladanje in razkladanje težkih tovorov, razen tega pa tudi s postopnim uvajanjem paletnega sistema.

Poseben problem v podjetju pomeni birokratski sistem administracije. Takšen sistem povzroča »PREHRANI« ogromno težav, neekspeditivnost, kar razen kolektiva obtežuje seveda tudi kupci — potrošniki. Zato si bo potrebno v prihodnjem letu močno prizadevati za poenostavitev administrativnega sistema, in sicer na tistih področjih v samem podjetju, kjer člani kolektiva lahko vplivajo na proces. To vprašanje pa je seveda povezano z nadaljnjim vlaganjem sredstev v mehanizacijo podjetja, predvsem mehanizacijo računovodstvenih služb, z uvajanjem modernejših sistemov strojev.

Seveda pa je pri programiranju potrebno misliti tudi na nadaljnji razvoj drugih služb, ki omogočajo uspešno napajanje maloprodajne mreže.

Prav tako pa kaže nadalje spopolniti pakirno službo, zlasti centralno pakiranje sadja in povrtnin, delikatesnega blaga in mesnin ter na uvajanje novih asortimentov takšnega pakiranega blaga, kot so na primer siri.

Resen problem za podjetje pomenijo hladilne kapacitete oziroma pomanjkanje le-teh. Zato je pred »PREHRANO« naloga, kako v centralnih skladiščih na Šmartinski cesti zgraditi nove hladilnice, potrebne prostore za pakirano blago. S tem ne bi prišli samo do nujno potrebnih novih skladišč, ki bi ustrezala higiensko-sanitarnim predpisom, ampak bi zagotovili tudi doseganje programiranega povečanega blagovnega prometa.

Prav pri slednjem, torej pri programiranju povečanega blagovnega prometa, kaže računati tudi s povečanim asortimentom blaga, ki ga zahteva nova fiziognomija maloprodajne mreže podjetja. Na tem področju so sicer bili v zadnjem letu storjeni določeni koraki, toda asortiment je predvsem v samopostrežbah, ki imajo sicer dovolj velike kapacitete prodajnega prostora, izredno skromen.

Centralni delavski svet »PREHRANE« je že razpravljal in sprejel sklepe o programu investicijske politike podjetja v prihodnjem letu, to je, koliko novih kapacitet (predvsem maloprodajne mreže — marketov) bodo zgradili.

V oddelku »P-SUPERMARKET« za tehnične predmete, steklenino, porcelan, gospodinjstke potrebščine...

Zaradi novih finančnih ukrepov na podjetju investicij je prvotni program podjetja precej zmanjšan, vendar pa je še vedno tolikšen, da bo zahteval

mного prizadevanja celotnega kolektiva, če naj bo realiziran.

Povečanje prodajnega prostora je tesno povezano z vprašanjem standarda

delovnih ljudi-potrošnikov, prav tako pa je na drugi strani povezano tudi z nadaljnjim razvojem in eksistenco podjetja.

O POMEMBNOSTI EKONOMSKKE PROPAGANDE

Ze samo dejstvo, da bo decembra letos v Beogradu I. jugoslovanska razstava ekonomske propagande, a naslednje leto Mednarodna razstava, prav tako v Beogradu, opozarja na vse večjo mero zainteresiranosti družbene skupnosti za tovrstno, v zdajšnji stopnji našega gospodarskega razvoja prepotrebno dejavnost. Z obsežno funkcijo ekonomske propagande, ki uglajuje pota med proizvodnjo in potrošnjo, lepo seznanja poslovanje domačega tovrstnega podjetja »JUGOREKLAM« Ljubljana, ki opravlja svoje posle za potrebe zveze, republike in našega mesta.

Delovni program gospodarske organizacije »Jugoreklam« je izredno obsežen. Odlika njegovih dejavnosti je v stremeljenju delovnega kolektiva, da posamezna naročila opravi od idejne zasnove do izdelave in montaže. Podjetje se ukvarja z izdelavo idejnih osnutkov vseh vrst za potrebe ekonomske propagande in publicitete. Je posrednik kino, radiotelevizijskih, zvočnih, svetlobnih in avionskih reklam. Obvešča, plakatira, organizira distribucijo reklamnih plakatov in letakov, raznih prospektov, posreduje oglase v časopisu in na RTV. Aranžira izložbe, sodeluje na sejmih in razstavah, izdeluje zidne dekoracije. Z lastno fotografsko službo lahko organizira reklame v obliki fotografij raznih krajev in zanimivih objektov. V ta del njegove dejavnosti sodi pomembna uveljavitev njegove založniške dejavnosti: tiskovine, tiskalice, zvočne razglednice, risanke, prospekti in koledarji nosijo njegov podpis. Tiska vse vrste grafičnih storitev in opravlja knjigovozniške in kartonažne usluge, izdeluje načrte za proizvodnjo opreme poslovnih prostorov, prodaja domače in tuje časopise, revije in knjige ter drobno galanterijo in ne naposled: »Jugoreklam« je soliden zastopnik domačih in tujih gospodarskih organizacij, ki so kakorkoli povezane z ekonomsko propagando in publiciteto.

Tako obsežna dejavnost te gospodarske organizacije nas dvakrat presega: njene posle opravlja komaj 100-članski delovni kolektiv, ki bo letos že dosegel 600 milijonov dinarjev prometa. To je za tretjino več kot lani! V tem prometu zabeležimo vrsto zanimivih akcij: Zagrebški velesejem, na katerem je uredil »Jugoreklam« razstavne prostore 18 razstavljalcev; Vinski sejem v Ljubljani, Mariborski teden, predvsem pa gre poudarek letošnji uveljavitvi podjetja na področju ekonomske propagande, ki zadeva turizem. Podjetje je namreč uvedlo prodajo raznih razglednic in spominčkov lastne proizvodnje.

in drugo kar preseneča, je očitno pomanjkanje primernih prostorov za normalnejšo proizvodnjo. Oddelki, četudi organsko povezani med seboj, so oddaljeni drug od drugega po dva in več kilometrov. To so oddelki v starih v mnogih primerih dvorišnih zgradbah in v kletih. Lokali so tesni, vlažni in brez ustrezne svetlobe. Nedvomno, ta razmetanost in slabi prostori povečujejo podjetju režijske stroške, hkrati pa trpi njegova proizvodnja glede na kvaliteto in kvantiteto. O tem so že ugovarjali Gospodarska zbornica, Društvo ekonomistov, Občinska skupščina, ven-

dar pa so dosedanja ugotavljanja za zdaj je uvod v namero podjetja, da prej ali slej zarzu vse svoje oddelke v novem, vsekakor njegovim dejavnostim ustreznem posloppu.

Hkrati z neurejenimi poslovnimi prostori pa tare podjetje še problem zastarelih strojev, saj so nekatera njegova osnovna sredstva že malone pol stoletja v pogonu. Z novim offset strojem ter z novo kopirnico, obenem pa s pripojitvijo litografije v Mostah, je podjetje sicer lahko povečalo proizvodni program v nekaterih panogah — sitotisk, tisk na tekstilu in na plastiki, tisk nalepkov itd. — vendar pa njegova ponudba še zmerom ne zadošča povpraševanju.

Z uveljavljanjem vseh dejavnosti, ki sodijo v okvir ekonomske propagande, dobiva »Jugoreklam« kot gospodarska organizacija pomemben položaj v našem gospodarstvu. Vsekakor, njegova dosedanja uveljavitev je rezultat izredno naporenega in prizadevnega dela. Če je podjetje trenutno na konici svojih proizvodnih zmogljivosti, je njegov nadaljnji razvoj od zdaj naprej odvisen od priliva novih kadrov, strokovno usposobljenih in razgledanih ekonomskih propagandistov, ki bodo lahko poslovnanje podjetja približali poslovanju univerzalne gospodarske organizacije za ekonomsko propagando. Delovni program takšne organizacije pa je seveda: zamisel, osnutek in izvedba določenih naloge. Z rešenim problemom kadra pa bo podjetje moralo rešiti še problem prostora. Trenutno posluje na 1400 kvadratnih metrih, potrebuje pa najmanj še enkrat toliko poslovnih prostorov. Ze zdaj, če bi imelo podjetje dovolj prostora, bi lahko samo v oddelku aranžerjev za 4-krat povečalo njihovo dejavnost.

»Jugoreklam« je podjetje s sedežem v Ljubljani, ima pa svoje predstavništvo še v Beogradu in v Zagrebu. Notranje organizacijsko je podjetje razdeljeno na 4 ekonomske enote: litografija, knjigovoznica, sitotisk in tisk na trak — predstavljajo prvo ekonomsko enoto; aranžerski oddelki drugo, trgovina tretjo in uprava s komercialno četrt ekonomsko enoto.

Nadaljnji razvoj naše ekonomske propagande je nedvomno v močni odvisnosti od razvoja njenih temeljev, od gospodarskih organizacij kot je v našem primeru »Jugoreklam«. Zategadelj so tudi opravičljiva pričakovanja, ki jih drami seznanjanje z delovnimi programi takšnih in podobnih delovnih organizacij. »Jugoreklam« ima svoj cilj: bodoči razvoj vseh svojih dejavnosti opira na potrebo po organizaciji dobre analitične službe, ki bi zlasti z analizo potreb v vsakdanji potrošnji, z analizo okusa, kupne moči in želja potrošnikov znala uveljaviti primerne elemente ekonomske propagande v našem vsakdanjem življenju. To uveljavljanje pa seveda ni odvisno samo od analiz, ampak je iz dneva v dan bolj odvisno od stopnje angažiranosti ljudi raznih poklicev — od umetnikov do industrijskih oblikovalcev — saj edinele z njihovim delovanjem lahko podjetje kot je »Jugoreklam« tudi sproti uresničuje svoje zamisli in koristi široke potrošnje.

Ogled prehrabne etaže ob slovesni otvoritvi »P-SUPERMARKET« v pasazi na Ajdovščini v Ljubljani

V SERVISU za pisarniško tehniko

Današnje pisarniško poslovanje je vezano na uporabo različnih mehanskih in elektronskih strojev, brez katerih ne bi mogli govoriti o neki ažurnosti, o neki produktivnosti. Množina takšnih strojev — od pisalnih do računskih, od numeratorjev do luknjačev — nedvomno potrebuje dobro organizirano servisno delavnico. Ljubljana jo ima v Obrtnem podjetju »Birotehnika«.

To je 25-članski delovni kolektiv, med njimi 5 vajencev, ki opravlja številne zahtevne naloge. Njegovi delavci so predvsem odlični finomehaniki s ostrim posluhom za odpravljanje napak. Pri tem opravilu je zlasti potrebna naglica s solidnostjo. Ničče rad ne čaka! Podjetje bo letos popravilo okoli 6800 strojev, kar nedvomno govori v prid teh dveh odlik. Njegova storilnost je še toliko očitnejša, če poudarimo raznolikost pisarniških mehanizmov raznih znamk tujih in domačih proizvajalcev.

S servisom doma pa se podjetje ukvarja tudi z vzdrževalnimi servisi, ki jih redno opravlja za večje naročnike. Obenem pa se ukvarja z uvajanjem organizacije finančnega knjigovodstva na novih strojih. Doslej je podjetje že organiziralo takšno poslovanje v 120 gospodarskih organizacijah, med njimi v Piranski Splošni plovbi, v Koprskem pristanišču, pri Intereuropi, v Puli, Raši, v podjetjih pri nas v Ljubljani. Značilnost tega njegovega poslovanja ni zgolj v organizaciji sodobne uporabe računskih strojev, ampak tudi v sposobnosti podjetja, da na osnovi izkušenj in znanja lahko svetuje posameznemu naročniku nakup ustreznega pisarniškega mehanizma.

Ob koncu še podatek: podjetje namenja nad 800.000 dinarjev letno za strokovno izpopolnjevanje svojih delavcev.

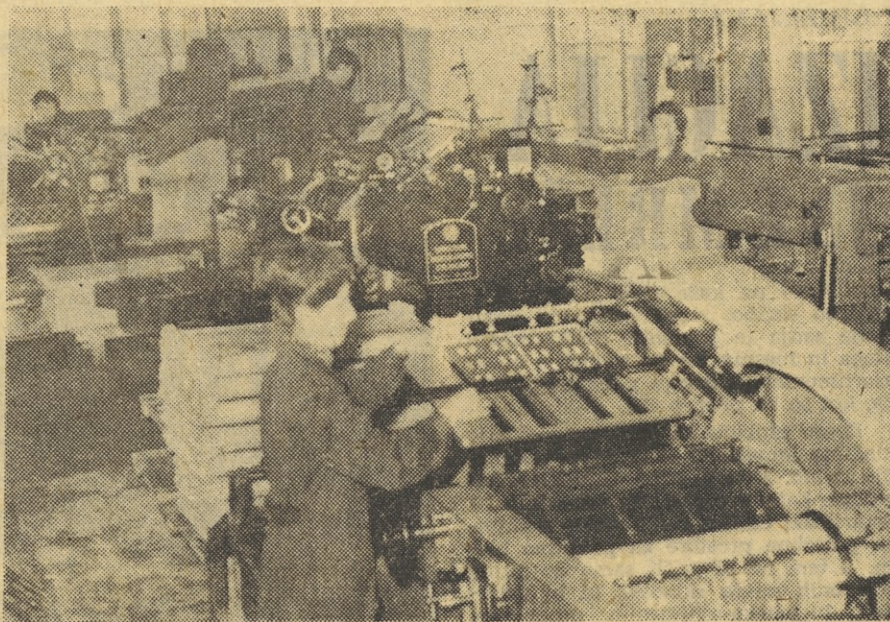
Zamisli, ki vodijo V PRIHODNOST

Srečanje s Projektnim ateljejem v Ljubljani, z delovno organizacijo s statusom zavoda je pravzaprav srečanje z malone nepregledno vrsto že realiziranih idej, saj je atelje avtor številnih arhitektonskih zamisli — od znane avtobusne postaje v Novi Gorici do prenekatere bencinske črpalke, od »Avto-obnove« v Ljubljani do novega stanovanjskega predela ob Rinži v Kočevju. od Savskega naselja v Ljubljani do trgovskega središča v Postojni — in hkrati kompleksnih urbanističnih snovanj, ki zadevajo perspektivno ureditev Šaleške doline dožrnega dela komun v ljubljanskem okraju, obale ob našem morju. Urbanistične zamisli nas seveda vodijo v prihodnost, saj so to predvidene zamisli, za katere realizacijo bo zdajšnji (s potrebnimi občinskimi korekturami, ki jih uveljavlja zakonsko določilo) in morda še kasnejši generaciji potrebno nekaj desetletij.

Zamisli, ki vsebujejo deset in več letni perspektivni razvoj, pa niso zgolj nepogrešljiv temeljni kamen za vizualno rast naših mest in komun, ampak

so tudi nepogrešljiv imperativ pri nadaljnjem formiranju rasti naših vsesplošnih dejavnosti, splošnega počutja naših občanov. Zategadelj tolikšna pozornost nedavne konference mest v Ljubljani, ravno urbanističnemu načrtovanju in tovrstnim delovnim organizacijam.

In med njimi predstavlja Projektni atelje aktivnega ustvarjalca. Njegove zamisli obsegajo širok pojem nadaljnjih gradenj — od sosesk do tovarn, od objektov družbenega standarda do cestnih magistral, celo od kanalizacije, vodovodov ali toplovodov, od parkov do otroških igrišč. To je vsekakor zahtevno delovno področje, ki združuje v ateljeju delavce raznih poklicev: arhitekte, gradbenike, geografe, geologe, ekonomiste, pravnike... Podjetje je začelo leta 1953 z 20 člani, lani je štel njegov delovni kolektiv že 55 kvalificiranih delavcev. Ob svoji desetletnici je ta kolektiv zapisal v svojo kroniko: med opravljene posle štejemo projekte za 60 večjih in manjših naselij v Sloveniji in za 3 mesta v Črni

Strojica tiskarne »JOŽE MOŠKRIČ«

gori, celoten obseg opravljenih nalog pa je dosegel lani številko 2300! Nedvomno legitimacija, ki na stežaj odpira ateljeju nadaljnje uveljavljanje v urbanizaciji naših komun, naše republike.

V tem času je bil sprejet perspektivni plan podjetja, ki je vključeval

tudi novogradnjo poslovne zgradbe s skladišči v Maistrovi ulici 10. Gradnja tega trinadstropnega objekta se je pričela v marcu 1961, zaključena pa je bila že 15. novembra 1962. Novi objekt s skupno 4100 m² je veljal 280 milijonov. Z novogradnjo je podjetje sicer pridobilo 4200 m² sodobnih skladišč, opremljenih z varnostnimi napravami in centralnim ogrevanjem, vendar pa je hitro naraščanje prometa zahtevalo nadaljnjo razširitev, ki je bila dosežena z nakupom 2300 m² skladiščnih prostorov v Javnih skladiščih, iz lastnih finančnih sredstev.

Ves ta tehnični razvoj in napredek podjetja CHEMO je utemeljen s prikazom prometa in finančnih rezultatov od začetnih 700 milijonov realizacije v letu 1951 na 1 milijardo 500 milijonov dinarjev v letu 1955, medtem ko je leta 1960 pokazalo 3.655.000.000 din realizacije. Kljub ukinitvi zunanjetrgovinske dejavnosti, ki je bila pogojena z novimi gospodarskimi predpisi, pa bo v tem letu znašal promet podjetja prek 8 milijard dinarjev.

Podjetje CHEMO kot trgovina s tehničnim blagom je predvsem usmerjeno v oskrbovanje industrije in obrti, kar znaša 80 % njegovega prometa. V sodelovanju s proizvajalci je uvedlo tovarniške cene za 60 % vse svoje prodaje. Večjo izbiro blaga omogočajo tudi konsignacijska skladišča raznih proizvajalcev. S stalnim izpolnjevanjem svojih zaloz z novimi dosežki v kemični proizvodnji, kot so razna sodobna čistilna in polirna sredstva, v izbiri modernih sintetičnih premazov, raznih oblog za tla in stene in izdelkov iz plastike, omogoča podjetje potrošnikom, da slede nenehnemu tehničnemu napredku na tem področju.

Delovni uspehi podjetja so odraz pravilne politike organov delavskega samoupravljanja v organizaciji in koordinaciji dela vseh treh poslovnih enot, vsestranska zavestna angažiranost celotnega kolektiva pa je odraz pravilnega nagajevanja po doseženem učinku. Od leta 1960 se je storilnost na zaposlenega dvignila za 36 % in je ostala v porastu tudi od januarja tega leta dalje, ko je podjetje prešlo na 42-urni delovni teden.

Za nadaljnjo modernizacijo svojega poslovanja in čim hitrejšo postrežbo svojih strank, ne glede na oddaljenost,

predvideva podjetje CHEMO gradnjo ustreznih skladiščnih prostorov na Reki, grosistično skladišče na Jesenicah in v Zagrebu, predstavništvo v Beogradu in otvoritev trgovin na malo v raznih mestih Slovenije.

J. C.

PIONIR tiskarske proizvodnje

Med najstarejše tiskarne v Ljubljani sodi tiskarsko podjetje »JOŽE MOŠKRIČ«. Ustanovljeno je bilo pod takratnim imenom Učiteljska tiskarna leta 1906 in je predstavljalo za potrebe takratnega mesta pomembno pridobitev. Od tedaj pa do danes opravlja svojo funkcijo, pri čemer daje poudarek proizvodnji specializiranih tiskarskih del, z izdelavo štipilk pa je sploh edinstveno tovrstno podjetje v Sloveniji, registrirano pri sodnih oblasteh.

Sicer pa je podjetje podpisnik na mnogih znanih domačih revijah, strokovnih knjigah, na tehničnih prospektih, komercialnih tiskovinah. Za ilustracijo: tiskarna tiska 22 mesečnikov in med njimi ugledne revije »Lovec«, »Planinski vestnik«, »Življenje in tehnika«... Ob dnevnih tiska mnoga sindikalna glasila in tudi specializirane strokovne revije kot na primer »Varilna tehnika«. Pomembna dejavnost tiskarne »Jože Moškrič« pa je vsekakor tisk šolskih knjig in znanstvenih knjig. Ta dejavnost seznanja z razmeroma bogato opremo raznih črk in tiskarskih strojev različnih kvalitet in lastnosti, na urejeno tehniko večbarvnega tiska, klisejev...

V podjetju je danes zaposlenih 200 delavcev. Njihova proizvodnja: letno 600 ton proizvodov. Poudarek je na kvaliteti, ki zamenjuje količino. Delovni kolektiv usposablja 30 učencev. Njegova prizadevanja pri delu z vajenci karakterizira splošna zahtevnost današnjega tiskarskega znanja, ki ga v primeru specializiranih panog tiskarne »Jože Moškrič« še pogloblja potrebno temeljito poznavanje slovenščine, matematike, risanja. Učencev pa ni na pretek in prav tako »Jože Moškrič« občuti problem pomanjkljivega priliva novih kadrov v grafično stroko, ki je pravzaprav jugoslovanski problem. Sicer pa odlikuje njegov delovni kolektiv mlad kader, saj je med vsemi le 15 delavcev starih nad 35 let.

Z obsežno dejavnostjo podjetja seznanjajo njegovi oddelki: strojna in ročna stavbnica, strojnica, knjigovoznica, klisarna, gravernica za izdelavo štipilk. Zanimiva je informacija, ki nas seznanja z ustvarjenim netoproduktom na posameznega delavca. Informacija je rezultat primerjave, ki pove, da je doseglo podjetje »Jože Moškrič« leta 1962 indeks 108 v primerjavi z letom 1961, a jugoslovansko povprečje je komaj 99. Ze naslednje leto — 1963 pa, seznanja v primeru »Jože Moškrič« z indeksom 150. Takšni indeksi pa ne dajejo samo obelodajne ideje proizvodni, ampak uvrščajo tiskarno »Jože Moškrič« med solidna podjetja grafične stroke z obetajočo perspektivo.

Po 130 letih odločno premajhno

Do poslednjih možnosti izkoriščene zmogljivosti ne odkrivajo samo ozka grla v proizvodnji ljubljanske kemične čistilnice »LABOD« — čistiljive, 130 let stare tovarne — ampak z neverjetnim porastom potrošnje njenih uslug opozarjajo na prepotrebno uslužnostno dejavnost takšnega podjetja.

Podjetje je v poslednjih treh letih za 100 odstotkov povečalo obseg dela v oddelku kemičnega čiščenja. Praktična zmogljivost njegovih strojev sicer dosega 700 kilogramov v osmih urah, vendar pa to zmogljivost za 200 kg zmanjšuje ozko grlo v oddelku za likanje, zaradi premajhnega števila likalnih strojev. Kljub temu pa podjetje kemično čisti namesto svoječasni 5, zdaj 23.000 kg raznega blaga mesečno. Ob kemičnem čiščenju ima podjetje še oddelek za barvanje, oddelek za pranje pa je podjetje ukinilo marca letos zaradi pretresnih prostorov.

Podjetje ima organizirano v Ljubljani 5 poslovalnic, ki prevzemajo in oddajajo blago. Na območju Slovenije pa imajo svoje poslovalnice v Kamniku, Idriji, Kranju, Zagorju in Trbovljah. Tako kot centrala v Ljubljani, imajo tudi vse poslovalnice v Ljubljani enak sistem dela, katerega odlika je v možnosti izbire med navadnim, ekspresnim in super ekspresnim čiščenjem ali barvanjem.

Nezadovoljive kapacitete, pomanjkanje strojnega parka in kemikalij, ki so osnova za nemoteno delo v takšni uslužnostni panogi, pa delovni kolektiv razmišlja o svoji bodočnosti. V tem razmišljanju dopolnjuje svoj delovni program še z uvedbo čiščenja preprog in usnjenih oblačil ter z uvedbo impregnacijskega postopka za zaščito oblačil proti moliem. Kot zanimivost lahko navedemo, da bo podjetje »LABOD« končno le dobilo lokacijo za novo kemično čistilnico v bližini nove Toplarne v Mostah.

● RAZVOJNA POT TRGOVSKEGA PODJETJA »CHEMO«

Za pravočasno in kakovostno oskrbo industrije in obrti

Pred štirinajstimi leti je bilo ustanovljeno zunanjetrgovinsko podjetje »CHEMO« za izvoz in uvoz kemikalij in stekla.

Dinamični razvoj našega gospodarstva v povojnih letih je v okviru splošnih družbeno-ekonomskih sprememb povzročil, da so nastali med posameznimi gospodarskimi področji pomembni premiki. Ti so občutno spremenili tudi ekonomski položaj trgovine. Stalno naraščajoče zahteve za preskrbo proizvodnje in obrti z reprodukcijskim in pomožnim materialom, kakor tudi vse večji pritisk na razširitev asortimentov za široko potrošnjo, so nujno vodili k povezavi zunanje trgovine z notranjo.

V letu 1951 sta se zunanjetrgovinskemu podjetju »CHEMO« priključili notranjetrgovinski podjetji »Oskrba« in »Kemikalija«. S tem so bili postavljeni temelji za nadaljnjo rast in razvoj podjetja.

Prvi korak k prilagoditvi potrebam tržišča je bila razširitev predmeta poslovanja na trgovanje na veliko in malo s kemikalijami, barvami in laki, priborom, razstrelivom, tehničnimi plini, gumo in plastičnimi masami v notranjem in zunanjem prometu.

Osrednji del podjetja z upravnimi prostori in skladišči se je preselil iz Knafljeve ulice na Titovo c. 50, posamezna prodajna mesta pa so se glede na specifičnost poslovanja osnovala na

Viču za tehnične pline in v Črnučah za razstreliva. Ze leta 1952 je oskrbovanje področja Istre, Hrvatskega primorja in Dalmacije, predvsem vojne in trgovske mornarice in ladjedelništva, zahtevalo otvoritev poslovalnice s skladiščem na Reki. Ob upoštevanju načela, da je treba potrošnike oskrbovati po najkrajši možni poti, da ne bi nepotrebnimi vmesni členi negativno vplivali na oblikovanje cen, si je delavski svet podjetja že leta 1952 zadal nalogo, da poleg grosistične dejavnosti organizira tudi svoje lastne detaljne poslovalnice. Ta naloga pa ni bila niti lahka, niti hitro izvedljiva. Trgovina je v tej fazi ustvarjala premalo lastnih sredstev za investicije, hiter razvoj grosistične dejavnosti pa je nujno terjalo gradnjo novih skladišč. Kljub vsem težavam pa sta bili osnovani detaljni trgovini v Ljubljani na Titovi cesti 21 in v Maistrovi ulici 10, v Kranju in na Jesenicah. V začetku leta pa se jima bo pridružila še trgovina v Novem mestu.

Ko je bilo spomladi leta 1954 dokončno odločeno, da se novo Gospodarsko razstavišče postavi na prostoru, ki je vključeval tudi objekte podjetja CHEMO, je delavski svet sprejel sklep, da svoja osnovna sredstva brezplačno odstopi Gospodarskemu razstavišču. V zamenjavo je dobil prostore ljubljanskih mlekarin ob Maistrovi ulici, ki pa so bili vseljivi šele čez dve leti.

Nova poslovna zgradba podjetja »CHEMO« Ljubljana, Majstrova 10, kjer je tudi trgovina na drobno

v prostorih podjetja »OBRTNIK« na Masarykovi cesti je tudi vzorčna soba

V obrtniškem podjetju, ki spominja na industrijsko

Morda naziv podjetja »OBRTNIK« ne ustreza več karakteristiki njegove proizvodnje, vsekakor pa še zmerom predstavlja to ime solidno konfekcijsko hišo, ki si je v letih svoje dejavnosti pridobila obširen krog stalnih in občasnih odjemalcev. Domnevo namreč utemeljuje razmeroma nagel razvoj podjetja, ki je nastalo iz vrst obrtnih organizacij, v podjetje z značilnostmi industrijske organizacije dela in proizvodnje.

Pri tem pa daje podjetje poudarek tako imenovani pol izdelani moški konfekciji, ki predstavlja za proizvodne obrate končni proizvod. Odlika takšne konfekcije je mnogostranska: predvsem je tu poudarek na meri, ki je povsem individualna osnova za uslugo, ki jo opravlja podjetje nekemu naročniku. Potlej je tu dopolnitev zdajšnje ponudbe naše konfekcijske industrije, ki je v svoji proizvodnji še zmerom omejena le na nekatere, vsekakor bolj klasične

številke. In nato je tu ravnanje določene proizvodnje potrošnikovi kupni moči, saj je naročilo pri zasebnem krojaču neprimerno dražje od naročila, ki ga opravi podjetje »Obrtnik« v minimalnem času — za primer: izgotovljeno obleko lahko dobi potrošnik že v 3 do 5 urah, kar je prednost industrijske proizvodnje polizdelane konfekcije.

V tem je tudi vsebina pričakovanja, ki velja organizaciji nove trgovine v Ljubljani na Masarykovi cesti. To bo trgovina po sodobnih načelih. V prodaji bo imela razne obleke za zasebno potrošnjo. Slednje z možnostjo izbire v oddelku polizdelane moške konfekcije. Hkrati pa bo ta trgovina omogočala s pomočjo poslovnih partnerjev tudi nakup raznih, vsakdanji potrošnji v oblačilju potrebnih izdelkov.

Ob lastni trgovsko potniški mreži ima »OBRTNIK« že vrsto solidnih poslovalnic na območju naše republike. Med njimi v Ljubljani na Titovi cesti

z izbrano žensko konfekcijo ter na Miklošičevi cesti z raznovrstno žensko in moško konfekcijo.

V Mariboru že nekaj časa posluje trgovski lokal s polizdelano konfekcijo, prav tako v Brežicah, v Novem mestu, Celju, v Ajdovščini, v Postojni in v Kranju. V vseh lokalih izpolnjuje ponudbo polizdelane konfekcije z bogato ponudbo gotovih ženskih in moških oblačil... Vsi ti obrati ali poslovne enote podjetja pa niso univerzalni! Nasprotno: smotrno gospodarjenje jih sili v specializacijo in je tako za primer obrat v Novem mestu osvojil proizvodnjo bund, s čimer je ob računih večje produktivnosti lahko izboljšal osebne dohodke za 22 odstotkov v primerjavi z lanko proizvodnjo, ko še ni bil dobera specializiran.

Posamezni obrati seveda ne proizvajajo samo za svoje neposredno tržno območje. Njihovi izdelki predstavljajo v končni fazi asortiment proizvodov, ki

so na voljo odjemalcem v vseh naših večjih mestnih središčih, kjer pač so poslovni lokali matičnega podjetja.

Specializacija pa spreminja nekdanji obrtniški način proizvodnje v vse bolj značilno industrijskega. To spreminjanje je vsekakor nujnost ob perspektivnih nameranjanih podjetja, da z nadaljnjo modernizacijo strojnega parka (sredstva ima že zagotovljena!) ter z nadaljnjo ureditvijo trgovskega omrežja ter z določenimi izpopolnitvami v notranji organizaciji dela, predvsem z uvedbo razvojne službe, analize trga, doseže status konfekcijskega podjetja, ki lahko ustreza vsem okusom, vsaki potrošni moči in ob vsakem času.

Tako nas bo njegovo ime »OBRTNIK« kmalu le še spominjalo na njegovo nekdanjo proizvodnjo, ostalo bo simbol za prizadevnost njegovega delovnega kolektiva, ki je prerasel iz malih obrtniških delavnic v tovarno vse bolj izrazitega industrijskega obeležja.

»MODNA HIŠA« LJUBLJANA

ENOTNOST INDUSTRIJE IN TRGOVINE ZA POTROŠNIKA

Na iniciativo proizvajalcev tekstila in konfekcije, ki so glede na običajno pomanjkanje prodajnih prostorov iskali in širili osnove nadaljnji proizvodnji, je bila leta 1961 realizirana misel ustanovitve Poslovnega združenja proizvajalcev tekstila in konfekcije — Prodajni servis »Modna hiša« v Ljubljani.

Nedvomno je oblika združevanja tako industrije kot trgovine obojestransko koristna, saj ima nalogo, da s koncentracijo dela usklajuje potrebe trga in proizvodnje, medtem ko v skupnih prodajalnah, ki predstavljajo del konjunkturalne službe, prodajajo proizvođači članov združenja. Uspeh je zagotovljen, o tem pričajo doseženi rezultati. Ob ustanovitvi je združenje štelu nič več kot 22 članov, medtem ko se je v treh letih število enkratno povečalo in šteje danes 47 članov. Vendar z novimi člani so se večale potrebe po prodajnih (trgovskih) prostorih. Trgovski prostori »Modne hiše« v Ljubljani (2650 m²), so kaj kmalu postali premajhni. Z odprtjem nove velike trgovske hiše (Modne hiše) v Mariboru, s 4300 m² prodajne površine, so običajno povečali prodajne kapacitete, kjer lahko nudijo potrošniku pregled nad celotnim asortimanom proizvodnje vseh članov (tovarn). Skratka, trgovina nudi potrošniku vse, kar proizvaja industrija, to pa zato, ker v taki obliki združevanja predstavlja trgovina — podaljšano roko industrije.

Z roko v roki — industrija in trgovina, to je morda najkarakterističnejše za dejavnost Poslovnega združenja proizvajalcev tekstila in konfekcije, ki v tesnem sodelovanju s trgovino izkorišča velike možnosti analiziranja trga, načrtovanja bodoče proizvodnje in sodelovanja potrošnika. In še nekaj: tajnosti o poslovnih uspehih članov ne poznajo. Poslovno združenje namreč mesečno poroča o realizaciji. Skratka, vsi člani so informirani o svojih in uspehih drugih članov oziroma o prodaji posameznih izdelkov. Primerjava je torej kaj uspešna, saj nudi možnosti primerjanja in kar je še pomembnejše — tesnejše se prilagaja trgu oziroma potrošniku. Industrija, trgovina in potrošnik so v taki organizaciji najbolj zblizani, o čemer zgovorno govorijo doseženi poslovni rezultati. Leta 1962 je »Modna hiša« v Ljubljani dosegla 2200 milijonov letne realizacije, leta 1963 pa skupno z »Modno hišo« v Mariboru (poslovati so pričeli maja 1963) že 4250 milijonov dinarjev, medtem ko predvidevajo, da bo letošnja realizacija pressegla 6,5 milijarde dinarjev.

Skratka, promet v vseh oddelkih prodajaln nenehno narašča, četudi je treba na splošno ugotoviti, da so prodajne kapacitete vedno bolj nezadovoljive, kljub dejstvu, da je bilo v kratkih treh letih veliko storjenega za povečanje teh kapacitet, saj so le-te povečali od 2650 na skoraj 7000 m². Kot že rečeno, vedno bolj se porajajo potrebe po novih prodajnih kapacitetah, vedno večji pa je tudi interes proizvajalcev za včlanjenje v Poslovno združenje proizvajalcev tekstila in konfekcije. Vendar, kot so povedali na združenju, sedanje prilike ne dovoljujejo včlanjevanja novih članov, vsaj dotlej ne, da zgradijo nove kapacitete, ki naj odprejo nadaljnje možnosti izkoriščanja prodajnih zmogljivosti. Že letos namreč nameravajo pričeti z gradnjo velike modne trgovine v Osijeku v kooperaciji s podjetjem Slovenijales in Prehrano iz Ljubljane, katere skupni prostorski obseg bo znašal 10.500 m², od tega za potrebe Modne hiše 4800 m². Perspektivni program med drugim

predvideva gradnjo 15 velikih modnih trgovin v vseh republikah in tudi v Ljubljani. Sedaj pripravljajo načrte (idejni načrti, so že potrjeni) za gradnjo velike modne trgovine v sklopu izgradnje »kareja« na območju med Titovo, Nazorjevo, Miklošičevo in Dalmatinovo ulico. Načrti in smernice bodočega razvoja dokazujejo, kako in v kakšnem obsegu je združenje osvojilo enotni koncept prodajnega trga, katerega glavni namen je, z gradnjo modernih sodobnih trgovin in moderno tehniko poslovanja, čimbolj približati celotni asortiman proizvodov članov združenja najširšemu krogu potrošnikov.

Nedvomno, pot je jasno začrtana v programu razvoja združenja. Čeprav je od ustanovitve pretekla le kratka doba, medtem ko je za večje dosežke, tako poslovne kot organizacijske, treba veliko časa, je združenju uspelo potrebni čas skrajšati na minimum. Seveda pa s tem ni rečeno, da so dosegli vse. Dobro se namreč zavedajo, da so šele na začetku začrtane poti, za naprej pa potrebujejo čas in sredstva, katerega so prepričani, da bodo ustvarili sami. Dovolj so realisti, da na pomoč od zunaj ne računajo. In uspeli bodo. Mnogo so že naredili, pa čeprav je bilo treba začeti čisto spodaj, kjer se niso mogli od nikogar učiti, kajti v svoji de-

javnosti so edini v državi. Uspeli so ugotoviti notranjo organizacijo dela, oblike delavskega samoupravljanja, v katerega so vključeni tako člani združenja kot prodajalci v trgovinah, pripravili in sprejeli so statut, skratka z delom in uspehi so pokazali, da je taka integracija ekonomske, družbene in politično najboljše oblike povezovanja med industrijo, trgovino in potrošnikom.

Nove oblike prodaje blaga zahtevajo vsestransko usposobljeni trgovsko-prodajni kader. Zato že sedaj, še bolj pa bodo v naslednjih letih, posvetili vso pozornost izobraževanju in pridobivanju trgovskega kadra. V tesnem sodelovanju s Trgovskim centrom za izobraževanje in lastnimi izobraževalnimi tečajji računajo na uspeh, saj bodo kader skušali vsestransko usposobiti za naloge, ki jih zahtevajo moderni koncepti velikih modnih trgovskih hiš.

Naj na koncu zapišemo, da so kot prvi v trgovini vpeljali sedemurni delavnik, ki vsestransko zadovoljuje zahteve trgovine in potrošnika, nič manj pa tudi delavca (dosežen je neprekinjen delovni čas, tudi ob sobotah), kateri si neposredno z delom določa višino osebnih dohodkov, kajti s sedanjo organizacijo so podani vsi elementi uspešnega izvajanja nagrajevanja trgovskih delavcev po delu.

Taki izdelki domače obrti, slovenskih čipk, lončarije, izdelki jugoslovanske folklore... — so vam vedno na razpolago v poslovalnicah »DOM«

Najcenejše surovine za izvoz

Dokaj težko si je predstavljati razvoj in organizacijo domače obrti v Sloveniji brez podjetja »DOM« iz Ljubljane, ker je ta panoga tesno povezana z dejavnostjo omenjene organizacije. »DOM« je v slovenskem merilu edino podjetje, ki vključuje vse dejavnosti slovenske domače obrti od slovenskih čipk, kropskega umetnega kovaštva, suhe robe, lončarije, vezenin, izdelkov iz ličkanja ter svoj asortiman dopolnjuje tudi z vsemi izdelki jugoslovanske folkore. Že naslov organizacije same — podjetje za domačo in umetno obrt, pove, da ima gospodarska enota, katere predmet poslovanja je tovrstna dejavnost, popolnoma specifične naloge, ki jo ločijo od ostalih obrtnih ali trgovskih podjetij. V dejavnosti »DOM« niso obsežene samo izrazito komercialne naloge, temveč tudi dodatne obveznosti, kot so organizacija in ohranitev domače obrti ter slovenske folkore, pomembno vlogo pa ima tudi kulturna in socialna dejavnost, ki je tesno povezana z delom v domači obrti.

Ce ocenimo začetke poslovanja »DOM«, lahko ugotovimo, da je podjetje ob ustanovitvi imelo težak položaj. Ni bilo dovolj strokovnjakov za domačo obrt, ne dovolj sredstev za realizacijo vseh nalog, še manj pa izku-

senj. Težko je opisati vsem tistim, ki niso neposredno spremljali delo kolektiva, vsa pota po Sloveniji in tudi Jugoslaviji v najbolj odročna naselja, ki so bila potrebna v zvezi z organizacijo proizvodnje in aktivizacijo proizvajalcev, pripravo za tržišče potrebnih količin, ki jih je dala drobna ročna proizvodnja šele z odkupom blaga od večjega števila proizvajalcev, težave s koordinacijo dela med proizvajalci, napore za doseganje odgovarjajoče kvalitete, skrb za material, napore v zvezi z organizacijo številnih tečajev in izpopolnjevanje proizvajalcev, napore v zvezi z uvajanjem novih izdelkov ter uvajanjem izdelkov domače in umetne obrti na domačem in tujem tržišču.

Lahko rečemo, da je bil čas, ki je minil od ustanovitve do današnjega dne, veriga številnih doseženih rezultatov, ki so omogočili, da se je iz prvotnega majhnega podjetja, s 6-milijonsko realizacijo v prvem letu obstoja, razvil v večjo gospodarsko organizacijo, s številnimi poslovnimi enotami po vsej Jugoslaviji, ki bo že v letu 1964 dosegla preko pet in pol milijard prometa in se tako uvrstila med vodilna jugoslovanska podjetja te stroke, oziroma med vodilne izvoznike folklornih

izdelkov. V strukturi prometa je prodaja na domačem tržišču udeležena s približno 30 %, 70 % odpade na zunanje-trgovinsko poslovanje. Danes skoraj ni evropske države, kjer ne bi bili v izlozih mnogih trgovin razstavljeni ali na razpolago tujim kupcem izdelki slovenske domače obrti, kar je do neke mere prav zasluga podjetja »DOM«.

Rezultati 18-letnega dela omogočajo podjetju prodajo izdelkov v 23 tujih predvsem zahodnih držav, medtem, ko se je vrednost izvoza dvignila od 12 milijonov dinarjev v letu 1951 na približno 1.600.000.000 din v letu 1964, kar pomeni zadovoljiv prispevek slovenskega podjetja v okviru jugoslovanskega izvoza teh izdelkov.

Ce upoštevamo, da je za večino izdelkov domače obrti na voljo material doma, da je v vrednosti izdelka bistveno zastopana prav vrednost dela, da je z izvozom teh izdelkov pridobljen devizni dinar, da domača obrt kot dopolnilno delo večja narodni dohodek, ohranja folklorne elemente ter privablja tuje turiste, potem morajo biti za njeno ohranitev pravilno izkoriščene vse možnosti. To pa ne pomeni samo perspektivo za podjetje »DOM«, temveč tudi za Slovenijo.

Vedno boljša kvaliteta medu

Z izločitvijo gospodarske dejavnosti pri Zvezi čebelarskih društev Slovenije, je bilo leta 1954 ustanovljeno podjetje »Medex«, kar pomeni, da je podjetje prav letos praznovalo 10. obletnico obstoja. Takoj ob ustanovitvi je podjetje »Medex« prevzelo oskrbo čebelarskih organizacij in privatnih čebelarjev s čebelarskimi potrebščinami, panji in satnicami kakor tudi odkup vseh proizvodov čebelarstva. Izrednega pomena pa je bila takojšnja izvoznouvozna registracija podjetja.

Nedvomno desetletno obdobje ni dolga doba, zlasti ne, če je treba graditi vse od temeljev naprej. Vendar, kolektiv podjetja »Medex« je pokazal, kaj vse se da napraviti v kratkih 10 letih. Odnosi s čebelarskimi organizacijami so vedno boljši, prav tako s strokovnjaki na posameznih področjih, odkup je vedno večji, medtem ko se tudi kvaliteta medu oziroma asortiman medu iz dneva v dan boljša. Jasno je, da se zato uspehi podjetja pri odkupu in prodaji večajo, več pa se tudi izvoz medu največ v evropske dežele. Samo tale podatek: izvoz je znašal leta 1954 nekaj več kot 344.000 kg, medtem ko je v letu 1963 dosegel že skoraj 100 % povečanje, to je 648.000 kg. Največ medu je bilo izvoženega v Nemčijo, kateri sledi Svica, nadalje Avstrija itd. Skratka, izvoz so, kakor smo že zapisali, razširili skoraj na vse države Evrope. Čeprav je izvoz medu iz Jugoslavije v Nemčijo znašal okrog 700 ton, je to le 3 % od zahodnonemškega uvoza medu, kar močno poudarja oziroma prikazuje velike nadaljnje možnosti izvoza medu v omenjeno državo.

Vendar jih pri izvozu spremljajo tudi težave, te so zlasti v ceni, saj je ugotovljeno, da je naš med najdražji, tako da je cena medu, ki ga izvažajo države iz vzhodne Evrope in prekomorskih dežel znatno nižja. Tako podjetju preostane le: čimbolj izboljšati kvaliteto s asortimanom in si tako ustvariti zagotovilo za nadaljnji uspešni izvoz. Pri tem lahko zapišemo, da so svoj namen upravičili že s sedanji rezultati (100 % povečanje izvoza), medtem ko je kolektiv prepričan in trdno namenjen, kvaliteto medu v bodoče še izboljšati.

Glede na potrošno medu doma pa je opaziti, da le-ta ni tako razširjena kot v drugih, zlasti zahodnoevropskih deželah. Od celotnih količin je morda doma prodanih le 10 %, drugo pa je namenjeno izvozu. Vendar, kot izvoz se je povečala prodaja medu tudi na domačem trgu, saj je na primer leta 1954 bilo prodanega 85.000 kg, leta 1963 pa že skoraj 183.000 kg medu. Prepričani so, da se prodaja medu tudi na domačem trgu da še povečati, zato se trudijo, da bi potrošniku lahko nudili med v ustrezni embalaži po primernih dosegljivih cenah.

Ceprav je za čebelarsko proizvodnjo značilno letno nihanje količin pa tudi kvaliteta medu, v podjetju računajo, da bodo še z večjim pridobivanjem zaupanja domačih proizvajalcev in s solidnim poslovanjem z domačimi in inozemskimi kupci, dosegli še večje rezultate na področju blagovnega prometa z medom, tako doma kot na tujem. Pogoj za doseganje tega cilja bo še nadalje kvaliteta.

Med ljudmi nevsak danjega poklica

Približno 10.000 ljubljanskih lovcev, da ne upoštevamo naglo uveljavljanje lovskega turizma pri nas, vsekakor opravičuje obstoj edinstvenega podjetja LOVSKE ZADRUGE v Ljubljani. Celo več: s svojima trgovskima poslovalnicama v Mariboru in Celju predstavlja nepogrešljivega vzpodbudnika za lovsko športno dejavnost. Obenem pa pomeni Lovska zadruga s svojo orožarno edinstveno, specializirano podjetje, ki posluje za potrebe lovskega športa.

Podjetje praznuje letos 40-letnico. Dolga leta je bila pravzaprav to organizacija zaprtega tipa, šele pred petimi leti pa je postala svojevrstna trgovska hiša za široko potrošno v pravem pomenu besede. Odkup kože in divjačine, posredniško funkcijo pri nabavi osnovnih potrebščin za lovski šport, je dopolnila z izredno širokim asortimanom raznovrstnih potrebščin za lov, za ribištvo, za šport, skratka uvrstila se je med edinstvene trgovske hiše pri nas, ki posredujejo vsakdanji potrošnji vse od konfekcije do lovnega orožja. To njeno posredništvo pa ni omejeno samo na domače proizvajalce, ampak omogoča obiskovalcem v svojih trgovinah tudi nakup blaga in specialnih lovskih ali ribiških proizvodov iz uvoza.

Zadruga opravlja dve funkciji: je trgovina in je servisno uslužnostna organizacija. Kot trgovina uveljavlja svoje poslovanje v izvozu kot posrednik med domačimi lovskimi družinami in tujimi odjemalci divjačine, sicer pa dosega v prometu svojih poslovalnic nad 400 milijonov dinarjev letne realizacije. Pri

tem velja poudarek malone vsakoletnemu 12-odstotnemu povečanju realizacije, kar nedvomno priča v korist naglega razvoja tovrstne športne dejavnosti na njenem območju.

Posebno poglavje v dejavnosti trgovine predstavlja organizacija odkupa divjačine. Tu smo še zmerom v zaprtem krogu, kar zadeva formiranje ekonomskih cen, saj so odkupne cene za divjačino (kot tudi prodajne!) neprijemno nižje v primerjavi s cenami drugih vrst mesa.

V posebno dejavnost lovske zadruga sodi njena puškarnja. Dvanajst tisoč pušk terja vestnega in strokovno usposobljenega oskrbnika. Vendar pa je danes ta oskrbnik v vlogi delovnega kolektiva v močni zagati. Predvsem na račun že zdaj neustreznih delovnih prostorov, ki mu služijo v posloju, namenjenem za skorajšnjo rušenje. Za gradnjo novega poslojpa pa delovni kolektiv zaenkrat nima še lokacije! Ob drugo pa zadeva vprašanje kadra, saj so ljudje, ki se zaposlujejo v puškarski stroki delavci nevsakdanjega poklica. Ti morajo biti ne samo izredno dobri finomehaniki, ampak tudi, kot pravimo, ljudje ostrega pogleda.

Z rastjo družbenega standarda, z rastjo kupne moči prebivalstva ter z rastočo stopnjo vsesplošnega turističnega druga iz leta v leto na svoj pomembnosti. Morda ji doslej družbena skupnost ni poklanjala tolikšno mero pozornosti, brzokone pa je njen 40. rojstni dan v današnjih razmerah že primeren datum za začetek hitrejšega razvoja vseh njenih dejavnosti.

V poslovalnici »LOVSKE ZADRUGE« na Gosposvetski c. 12

SAMO UVOZ JE PREMALO

Podjetje COMMERCE, Ljubljana, je bilo ustanovljeno v letu 1952, ko se je ob sprostitvi gospodarstva pokazala potreba po vse živahnejši mednarodni trgovinski izmenjavi.

Začetek poslovanja podjetja je bil skromen. Zaposlenih je bilo 17 delavcev, ki so, ker je naše podjetje bilo prvo zastopniško podjetje v Sloveniji, na tem področju orali ledino.

V dvanajstih letih svojega obstoja je podjetje naredilo velik vzpon. Danes zaposluje 107 delavcev. Uredilo si je ustrezne moderne poslovne prostore v palači Konzorcija na Titovi cesti št. 3.

Predstavnostva podjetja delujejo v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu in Skopju. Osnovni predmet poslovanja je zastopanje inozemskih trgov. Podjetju je uspelo pridobiti za svoje poslovne part-

nerje renomirane zahodne in vzhodne firme, ki vsled svoje solidnosti uživajo velik ugled v svetu.

Zastopniška podjetja so s svojim poslovanjem prinesla velike koristi našemu gospodarstvu. Privedla so na naše tržišče veliko število tujih ponudnikov uvoznega blaga, s čimer so našim kupcem omogočila večjo izbiro dobaviteljev. Nastajala je s tem v zvezi vse večja konkurenca, kar je bistveno vplivalo na izboljšanje dobavnih pogojev, v prvi vrsti cen, odobravanja ugodnih kreditov in dobavnih rokov.

Podjetje ima v svojih skladiščih na konsignaciji blago 18 inozemskih firm, ki jih zastopa. Koristi teh konsignacij za našo industrijo so zelo velike, kajti dobave potrebnih rezervnih in sestavnih delov za dobavljene stroje, raznih

utilizij in reprodukcijskega materiala so promptne. S tem se prepreči zastoj v proizvodnji, ki bi ob okvarah nastali, če bi se to blago moralo šele naročiti iz inozemstva.

Vzporedno z razvojem konsignacijskega poslovanja je podjetje posvetilo posebno pozornost organiziranju svoje servisne službe. Danes razpolaga s specializiranimi strokovnjaki, ki vrše garancijska in druga popravila uvoženih strojev in opreme, instruktazo in tehnično posvetovalno službo.

Podjetje je posredovalo v več primerih tesnejše sodelovanje naših industrijskih podjetij z inozemskimi tovarnami. Slednje so dale na razpolago tehnično dokumentacijo za nove proizvode in postopke, ki jih naša podjetja s pridom uporabljajo. Prišlo je tudi do koprodukcije z našimi podjetji, ko se njihovi proizvodi kombinirajo s proizvodi tujih firm in se tuje dobave plačujejo z dobavami naših proizvodov. Na ta način je bilo ob modernizaciji naše proizvodnje prihranjenih mnogo deviznih sredstev.

Posebej je treba omeniti vlogo podjetja pri zaključevanju raznih kompenzacijskih poslov, pri katerih je mnogokrat uspelo plasirati v inozemstvo manj kurantno blago v kompenzaciji za potrebne stroje in surovine. Dalje je podjetje v mnogih primerih uspešno posredovalo zaključevanje vezanih poslov, s čimer je posredno pospeševalo izvoz našega blaga.

Podjetje posveča največjo skrb standardu svojih delavcev. Poleg gradnje lastnih stanovanj je s posojili omogočilo še graditev stanovanj v okviru raznih stanovanjskih zadrug.

Tekoča je skrb za strokovni dvig kadrov. Podjetje pošilja svoje strokovne delavce v razne tečaje doma in po potrebi v inozemstvo, skrbi za povečanje znanja tujih jezikov ter podpira in omogoča izreden študij na raznih višjih in visokih šolah. Za bodoče kadre pa je podjetje pristopilo k štipendiranju dijakov in študentov ustreznih strok.

Za rekreacijo delavcev je podjetje kupilo in opremilo počitniški dom v Umagu. Dalje je zgradilo planinsko kočjo na Veliki planini. Rekreacijski objekti so na razpolago tako aktivnim delavcem, kakor tudi upokojemcem podjetja.

Velika, prostorna in moderna tržna hala podjetja »SADJE-ZELENJAVA« v Ljubljani, Mesarska c.

V SPECIALIZIRANI TRGOVINI MLAJŠEGA DATUMA

Rastoča kupna moč prebivalcev, močno spremenjena struktura zaposlene delovne sile, hitrejši tempo vsakdanjega življenja in sploh pogoji življenja, ki ukinjajo funkcijo domačega ognjišča v starem pomenu besede, oblikujejo življenjski prostor povsem novi vsekakor specializirani trgovski dejavnosti. S to dejavnostjo nas nazorno seznanja TRGOVSKO PODJETJE »DELIKATESA«. To je pravzaprav hkrati proizvajalec in trgovec. S svojimi poslovalnicami v Ljubljani predstavlja nepogrešljivega ponudnika za vsakdanjo potrošnjo. O njegovi veljavi ter hkrati uveljavitvi tovrstne trgovine v zadnjih letih seznanja nekaj karakterističnih števil: podjetje je bilo ustanovljeno leta 1952 — od takrat pa do danes je povečalo svoj promet za 8-krat, za 11 in večkrat pa svoj čisti dohodek in osnovna sredstva. V tem času je podvojilo število zaposlenih in ga trenutno upravlja ter vodi njegovo poslovanje 150-članski kolektiv delovne skupnosti. Zanimiva je ugotovitev, da ustvarja podjetje v 4 novih lokalih kar 58 odstotkov celotnega prometa.

Podjetje pa nima le trgovskih lokalov, ampak ima v svoji organizaciji tudi takomenovane proizvodne obrate. V mesnopredelovalnem obratu dopolnjuje z lastno proizvodnjo specializiranih mesnih izdelkov razmeroma slabo ponudbo domačih mesarskih podjetij. V drugem obratu pripravlja različne hladne jedi — od pečen do »liptaverja«, od sendvičev in francoske solate, do obloženih jajč itd. — s čimer so poslovalnice podjetja vselej dobro založene. Delo teh obratov še dopolnjuje lastna prazarna kave, znane po dobrih kavinih mešanica.

Tempo dela, ki ga lahko obeležimo s približno 25-odstotnim letnim porastom glede na obseg ponudbe — narekuje vsakdanje povpraševanje domačih, v času letnih mesecev pa tujih obiskovalcev delikatesnih trgovin. Številni kupci in nenehno količinsko naraščanje prometa pa predstavljajo za DELIKATESO osnovo za njena razmišljanja o potrebi nadaljnjega povečanja prodajnih zmogljivosti in seveda obenem o možnostih povečevanja »proizvodnje« v stranskih obratih. Hkrati pa ekonomika njenega poslovanja narekuje potrebo po združitvi v eno zgradbo vseh stranskih predelovalnih dejavnosti in skladišča, ki lahko in tudi vplivajo na večjo rentabilnost njenega poslovanja. To je tudi cilj delovnega kolektiva, ki poudarja logično posledico: bogatejša izbira vsakdanjih dobrin v svojih poslovalnicah, ob večjem prometu pristopnejše cene in boljša, učinkovitejša posrežba.

Poslovalnica trgovskega podjetja »DELIKATESA« v Ljubljani, Titova 28

● TRGOVSKO PODJETJE »PETROL«

LETNO 5 DO 6 NOVIH BENCINSKIH SERVISOV

Trgovsko podjetje »PETROL« je bilo ustanovljeno leta 1947, čeprav je kot podružnica zveznega podjetja delovalo že od leta 1945. Odtlej pa do danes je seveda napravilo velik razvoj. Medtem ko je imelo sprva le dve skladišči v Ljubljani in Mariboru, jih ima zdaj 11; bencinskih servisov, slabih in primitivnih, je bilo po vojni 10, zdaj pa jih je 70, ki večinoma ustrezajo sodobnim zahtevam. V zadnjih dveh letih je podjetje odprlo tudi 5 negovalnic, to je objektov, kjer avtomobil operejo, osnažijo in opravijo tudi najnujnejša manjša popravila. Negovalnice so v Portorožu, Postojni, Mariboru in Kranju, v kratkem pa bo dograjen v Celju.

Promet narašča od leta do leta, vsako leto za 15 do 20 %, in kaže, da bo tako tudi v bodoče. Leta 1952, na primer, je podjetje prodalo 40.000 ton vseh naftnih derivatov, lani pa že 250.000 ton, to je šestkrat več. Zato kaže nadalje izgrajevati prodajno mrežo, in sicer na eni strani povečevati kapaciteto sedanjih skladišč, na drugi strani pa graditi nove bencinske servise.

Glede na predvideno naraščanje motorizacije in s tem prometa podjetja, bi bilo treba letno zgraditi 10 do 15 novih bencinskih servisov, vendar ima »Petrol« lastnih sredstev le za gradnjo

5 do 6 servisov na leto. Trenutno gradi obojestranski (na obeh straneh ceste) bencinski servis ob novi ljubeljski cesti, in sicer pri odcepu v Trzču. Zraven tega servisa bo tudi manjša restavracija. Objekt bo najbrž dograjen letos. Razen tega bosta do konca letošnjega leta zgrajena tudi bencinska servisa v Sevnici in Bertokih pri Kopru.

»PETROL« ima za naslednje leto v programu dograditev že začete servisa v Sentilju in novogradnje servisov ob avto cesti pri Trebnjem, v Rožni dolini pri Novi Gorici, na Rudniku ob Dolenjski cesti v Ljubljani, v Celju, Mariboru, Ravnah na Koroškem, Slovenski Bistrici in morda še v nekaterih krajih.

Res je, da ima »PETROL« svoj sedež v občini Ljubljana-Center, toda bencinskega servisa za zdaj nima tu nobenega. V načrtu je tak objekt (ob Prešernovi cesti, med Titovo in Parmovo), toda podjetje že nekaj let zaman išče potrebna soglasja. Zdaj kaže, da bo vprašanje soglasja morda urejeno že prihodnje leto, tako da bo potem tudi središče Ljubljane dobilo bencinski servis.

Naj na kraju omenimo, da je v sklopu podjetja tudi manjši rafinerijski obrat v Mariboru. V njem izdelujejo več vrst motornih olj pod nazivom MOTOROL. Kot posebna enota pa obstaja pri »PETROLU« tako imenovani »AVIOSERVIS«, to je instalacija z avto cisternami za oskrbovanje avionov s potrebnimi gorivi in mazivi.

TOVARNA HRANE Z ZMOGLJIVOSTJO 100.000 OBROKOV DNEVNO

Naloga PODJETJA »SADJE-ZELENJAVA-TRGOHLAD«, z obratom TOVARNE MESNIH IZDELKOV, LJUBLJANA, je, oskrbovati potrošnike v Ljubljani z vsemi poljedelskimi pridelki, agrumi in mesom ter mesnimi izdelki. V obratu Tovarne mesnih izdelkov to podjetje za potrebe Ljubljane dnevno kolje po 100 glav goveje živine in 100 prašičev.

Glede na to, da je bila organizacija oskrbe s kmetijskimi pridelki in mesom v Ljubljani močno razdrobljena — saj je bilo tedaj v Ljubljani kar sedem tovrstnih podjetij — kot tudi zaradi tega, ker razdrobljena sredstva in neperpektivna politika investiranja niso vodili nikamor, je bila z reorganizacijo tovrstne oskrbe v Ljubljani letos dosežena združitev navedenih podjetij v enotno gospodarsko organizacijo, kar je prineslo vrsto ekonomskih prednosti, kot npr., da »Sadje-zelenjava-Trgohlad« zdaj razpolaga z nad 7500 kvadratnimi metri skladiščnega in nad 2400 kvadratnih metrov hladilnega prostora. Prednosti navedene združitve so toliko večje, ker podjetje dela s hitro pokvarljivim blagom, ki ga je zategadelj treba ne le skladiščiti oziroma shranjevati, marveč tudi s hlajenjem ohraniti za daljšo dobo.

Kljub temu, da je združeno podjetje pridobilo navidežno ogromne skladiščne in hladilne kapacitete, pa le-te ne zadostujejo več za naglo rastoče potrebe potrošnje v Ljubljani, temporej ker oskrba terja čedalje večje količine kmetijskih pridelkov in mesa ter mesnih izdelkov. Navedemo tja, da bi za potrebe Ljubljane samo v zimi 1964/65 podjetje »Sadje-zelenjava-Trgohlad« potrebovalo okrog 2500 kvadratnih metrov hladilnega prostora za vskladiščenje in hlajenje 350 ton čebule, 450 ton jabolk, 150 ton hrušk, 150 ton grozdja, 370 ton krompirja, 150 ton zelja v glavah, 40 ton rdeče pese, 50 ton korenja, 200 ton piščancev, 400 ton govejega in svin-

skega mesa ter 1,5 milijona jajc. Navedenim količinam pa je treba dodati tudi kasneje prispele pošiljke agrumov, zlasti limon, ki jih podjetje neredko vskladišči tudi po 700 ton naenkrat, vendar te niso namenjene zgolj za potrebe Ljubljane, ampak jih podjetje posreduje tudi drugim območjem v državi.

Za redno oskrbo Ljubljane s kmetijskimi pridelki razpolaga podjetje s 70 trgovinami oziroma prodajnimi mesti ter s 30 trgovinami za prodajo mesa in mesnih izdelkov, skupno torej s 100 trgovinami.

Spriču nenehno rastoče potrošnje, podjetje pripravlja načrt za povečanje hladilnih kapacitet, hkrati pa je v izdelavi tudi investicijski elaborat oziroma investicijsko-idejni projekt za graditev tovarne za industrijsko pripravo oziroma izdelavo hrane verjetno že v letu 1965, ki naj bi bila predvidoma dokončana v naslednjih dveh letih in bi v prvi fazi izgradnje proizvajala 50.000 obrokov hrane dnevno, a v končni fazi celo 100.000 obrokov na dan. Ta tovarna bi porabila letno okrog 3000 ton mesa in bi proizvajala okrog 45 najrazličnejših jedi hkrati.

Ker mora biti tovrstna hrana, namenjena za potrebe samopostrežnih trgovin, družbene prehrane v industriji (topli obroki) in za pripravo v turistični sezoni, res neoporečna oziroma kvalitetna, bo tovarna znatnejša sredstva investirala tudi v laboratorije, tako npr. v fiziološko-kemični laboratorij, ki naj bi razvil recepture in sploh skrbel za pravilno in neoporečno sestavo ter ustrezno hranljivost industrijsko izdelane hrane.

Tovarna je v okviru investicijskega programa poskrbela tudi za štipendiranje ustreznega števila strokovnih kadrov, ki jih bo pritegnila k sodelovanju že ob izročitvi tovarne hrane v obratovanje, predvidoma leta 1967.

NANDE ŽUŽEK

O NJEJ JE ZAPISANO V STARIH ZGODOVINAH

Ljubljana je danes že prevelika, ritem življenja prehiter in nekateri zgodovinski dogodki so že toliko odmaknjeni, da le redko kdo še ve o informaciji zgodovinopisca Janeza Vajkarda Valvasorja, ki seznanja z nekoč nedvomno znamenito krmo v nekdanjem Avguštnskem predmestju, pri kateri so bile v veljavi preprege za takratno progro Dunaj—Trst. Leta 1776 je rojstvo leto še danes znamenite »SESTICE«, leto 1948 pa je letnica, ko je gostišče dobilo ime, ki je še danes naslov GO-

STINSKEGA PODJETJA »ŠESTICA«.

Nekoč torej v predmestju, danes v strogem središču Ljubljane. Nekoč osamljena krčma, danes sodobno urejena restavracija, ki pa je vendarle obdržala element klasične streže. Hkrati pa je danes »Sestica« le samostojen obrat sicer večjega gostinskega podjetja z istim naslovom, ki združuje v svojem poslovanju še moderno samopostrežno restavracijo »EMONA«. O obisku v obeh obratih pripoveduje podatek, da ustvarja »Sestica« od 500 do 800 tisoč, »Emona« pa skoraj 2 milijona dinarjev dnevnega prometa. Ti dve številki nam skozi očala statistike povedo, da dosega »Sestica« na zaposlene 316 in »Emona« 362 tisoč mesečno, kar je visoko nad republiškim povprečjem. Tolikšen promet ustvarja v tem delovnem gostinsko-turističnem kolektivu predvsem širok asortiman ponudbe: od toplih obrokov za delovne kolektive do priprave raznovrstnih jedi za priložnostne goste, od večerine pri pripravi klasičnih jedi do uveljavljajnja jedi na žaru, kar je zlasti močno poudarjeno v njegovem delovnem programu. Vsekakor je zanimiv podatek, da predstavljajo jedila v restavraciji »Emona« polnih 80 % dnevnega prometa.

»Sestica« je v svojem obratu s tem naslovom med prvimi mikavnostmi Ljubljane, njen obrat »Emona« pa sodi med prve pomembne obrate za družbeno prehrano. Oba obrata poslujeta na osnovi gospodarske ekonomike, izpolnjujeta vse družbene obveznosti kot sordne gospodarske organizacije.

MIMO NJEGOVIH USLUG NE GRE NIHČE

Malo je tako znanih podjetij v Ljubljani, ne samo Ljubljancem, ampak tudi številnim obiskovalcem našega mesta, kot je TRGOVSKO PODJETJE »URA« s svojo markantno poslovalnico pri Trstovostju. To je podjetje z izredno ugodnimi diagrami proizvodnje: leta 1950, pravzaprav kmalu po ustanovitvi, je doseglo letni plan z indeksom 110, leta 1955 z indeksom 142, leta 1960 s 113, a lani z indeksom 121, kar kaže na močan porast fizičnega obsega proizvodnje. Podjetje je uveljavljeno kot trgovina, upoštevano pa je tudi kot solidna obrtna delavnica urarske stroke. Letno opravi v svojih prostorih okoli 12.000 rednih popravil in približno 5000 servisnih pregledov. Vse to predstavlja za podjetje precejšno obremenitev, hkrati pa zanesljivo opravičilo v nameri podjetja, da prej ali slej poveča svoje zmogljivosti.

Solidno poslovanje, predvsem pa skrbnost pri opravljanju uslug, omogoča podjetju vsestranski napredek, strokovno usposobljen delovni kader in do-

bro organizirana nabavna služba, ki skrbi za ustrezno zalogo potrebnih rezervnih delov.

Podjetje ima organizirano svoje poslovanje v treh prodajalnah, v urarski delavnici ter v upravnih prostorih.

Nova moderna servisna črpalka na Tržaški cesti v Ljubljani

Tovarna svetovnega pomena

Z dograjeno tovarno »Vega« bo Jugoslavija stopila v krog visoko industrializiranih dežel

Vse države, ki stremijo za samostojnim in hitrim gospodarskim razvojem, dajejo izredno velik poudarek razvoju lastne optične in steklopihaške industrije. Toda zaradi zahtevnosti stroke je ta industrija domena samo industrijsko visoko razvitih držav. In ker je Jugoslavija razmeroma kasno (v svetovnih merilih) stopila v areno industrijsko razvijajočih se držav, je optična industrija pri nas mlajšega datuma. Razvila se je šele po osvoboditvi. S tem pa nikakor ni rečeno, da nima perspektiv, da se v nekaj letih razvije v veliko in močno industrijo evropskega pomena.

V letu 1949 je bil v Ljubljani ustanovljen Institut za optiko in steklopihaštvo, ki se je leta 1951 preimenoval v Tovarno optičnih in steklopihaških izdelkov. Začetna dejavnost podjetja so bila v glavnem popravila optičnih in steklopihaških izdelkov. S tem delom so si pridobili prve izkušnje, na osnovi katerih so pričeli proizvajati lastne optične in steklopihaške artikole. Proizvodnja je bila organizirana v adaptiranih prostorih, tehnološko opremo za obrtniški način dela pa so izdelali sami. To je bila pravzaprav baza za delo tovarne do leta 1963.

Vzporedno so se ves čas v podjetju intenzivno vzgajali in priučevali strokovni kadri tistih poklicev (optiki in steklopihači), ki jih do tedaj v državi sploh ni bilo. Ugotoviti je treba, da je proizvodnja ob zelo skromni materialni osnovi, relativno zelo hitro naraščala. Zaradi vedno večjih potreb po izdelkih panoge, ki so jih podjetja uvažala, pa je tovarna zelo naglo tudi širila sortimente.

V improviziranih in slabih prostorih ni bilo mogoče proizvajati zahtevnejših izdelkov. Poslovanje pod takšnimi pogoji je postajalo vse bolj nerentabilno. Zato se je podjetje začelo intenzivno pripravljati na gradnjo nove tovarne. Ker ni bilo takoj možno dobiti potreb-

dvomno uvrstila med vodilne tovrstne tovarne v Evropi, po svoji zasnovi pa bo ena najmodernejših.

Za pravo razumevanje podobe tovarne je treba nekatere stvari posebej naglasiti. — Podjetje je osnovano kot proizvodni obrat za obdelavo stekla. Ta obdelava se je že v začetku delila v dve veji: na obdelavo optičnega stekla in na obdelavo votlega stekla. Že v prvi fazi se je optiki priključila finomehanika, ker so optični elementi v večini primerov vgrajeni v ustrezna ohišja. Steklopihaški izdelki pogosto nastopajo kot končni izdelki, toda tudi v tej dejavnosti so šli v podjetju z razvojem v naslednjo fazo, to je v proizvodnjo artiklov, za katere je potrebna poleg steklopihaške še dodatna tehnologija, za kar je bilo treba uvesti vakuumsko tehniko. Proizvodji finomehanične obdelave lahko služijo tudi za kompletacijo steklopihaških izdelkov. — Podobno kot se je optiki priključila finomehanika, se bo v prihodnje tudi elektronika, vakuumsko tehnika ali kaka druga. Vendar ostaja specialna obdelava stekla primarna dejavnost podjetja, ostale veje so sekundarne. Razvijajo se iz potreb nadaljnjega razvoja primarne dejavnosti. Osnovni cilj primarne dejavnosti pa je izdelava instrumentov in aparatov, ki se uporabljajo na mnogih področjih: v industriji in splošni tehnologiji, pri avtomatizaciji tehnoloških procesov, pri znanstvenem raziskovalnem delu, v prometu, zdravstvu, veterini, biologiji, v prosveti in šolstvu, v astronomiji, v geodeziji, v metalurgiji in rudarstvu, v široki potrošnji itd.

Proizvodni program tovarne obsega širok asortiman aparatov in instrumentov, čemur se ni čuditi, kajti srednje velika optična tovarna v Evropi ima v proizvodnem programu okrog 4000 proizvodov, od tega okrog 300 v serijski

Novozgrajeni objekt Tovarne aparatov in instrumentov »VEGA« v Ljubljani, Kotnikova 18

Kontrola izdelave optičnih elementov — vsaka leča je podvržena natančni kontroli

nih sredstev, se je začetek gradnje zavlekel do leta 1961. Lani je bil dograjen 8-etažni tovarniški objekt s cca. 10.000 m² površine, letos pa bo instalirana tehnološka oprema. Ko bo tovarna v celoti dograjena, bo obsegala 100 tisoč m² tovarniških površin in bo zaposlovala nad 6000 delavcev, ki bodo v glavnem kvalificirani in visokokvalificirani. Dograjena tovarna se bo ne-

proizvodnji. Za laično primerjavo dosežanih uspehov tovarne skup spisek usvojenih artiklov, ki smo jih prej uvažali, sedaj pa nekatere celo izvažamo: šolski mikroskop do 300-kratne povečave, stereomikroskop, merilna lupa 32 x in 10 x, mikro svetilka, reflektorji za zobozdravstvo, svetilni projektorji, spektroskopi in drugi optični instrumenti, astronomski daljnogled, od daljnogle-

dov še lovski, strelski, razgledni, monokularni, žepni ter nekaj daljnogledov za potrebe JNA. V projekcijski optiki podjetje že izdeluje episkope, epidiaskope, mikročitalce, projekcijska kazala, univerzalne diaprojektorje 500 W, diaprojektorje 150 W, tonsko in projekcijsko optiko za kinoprojektorje najrazličnejše objektivne. Za potrebe cestnega, železniškega, zračnega in pomorskega prometa podjetje izdeluje več tipov: železniških signalnih svetilk, varnostna zrcala, mačja očesa, specialne reflektorje, poleg najrazličnejših elementov in sistemov za avtomatizacijo po naročilih različnih tovarn.

Program bodočih izdelkov, od katerih so mnogi že v pripravi, je zelo obsežen, sami izdelki pa bodo izrednega pomena na tržišču. Nedvomno tudi zelo velik uspeh podjetja, ki tiplje že tudi v nova področja optike. Podjetje ima v proizvodnem programu 1964 — 1970 osvajanje novih proizvodov za področje infra rdeče optike. Kaj to pomeni v državnem, evropskem in celo svetovnem merilu kratko pojasnilo:

Kmalu po drugi svetovni vojni se je razvilo novo področje in sicer optika za infra rdečo svetlobo. Aparature za infra rdečo optiko so kombinacija klasične optike in elektronike. S to optiko je mogoče vršiti opazovanja in fotografiranje v megli in temi tudi na večjih razdaljah. Zaenkrat je uporaba te optike še omejena, v bližnji prihodnosti pa se bo njena uporaba močno razširila. Biti med prvimi pri tej uporabi v gospodarstvu, ni majhnega pomena — ali pa drug primer:

Pred nekaj leti so odkrili laserje. To odkritje omogoča prenos koncentriranega snopa energije na velike razda-

lje. Vsestransko uporabnost tega odkritja je danes težko predvideti, imelo pa bo nedvomno velik vpliv na mnoge dejavnosti proizvodnje, telekomunikacij, odprlo bo nove možnosti v zdravstvu. Obe imenovani tehnični novosti podjetju »Vega« nista neznanki, saj podjetje že izdeluje specialna zrcala z izdelavo infra rdeče optike.

Nekateri dvomijo glede plasmata artiklov, če bi se podjetje »Vega« razvilo v preveliko tovarno. Podjetje je izdelalo zelo podrobno analizo plasmata svojih artiklov na domačem in tujem tržišču. Analiza je pokazala, da bo domači trg proizvode »Vega« potreboval v večjih količinah, kot jih bo podjetje moglo izdelati. Samo uvozno podjetje »Metalka« v Ljubljani je lani n. pr. uvozilo za nekaj sto milijonov dinarjev artiklov, ki spadajo v program »Vega«. Poleg »Metalka« uvažava v Jugoslavijo še 6 grosističnih podjetij in znaša letni uvoz vrednost več milijard din. Če pa sem pristejemo še tehnični razvoj podjetij in nekaterih panog, bodo potrebe po »Vega« artiklih skoraj neomejene. Samo primer: Z merilnimi instrumenti je industrija zelo slabo opremljena. Če v tej skupini vzamemo samo profilne projektorje, katerih potreba za bližnje obdobje se čeni na okrog 20.000 komadov, znaša vrednost samo te proizvodnje cca 5 milijard dinarjev. Kaj pa za potrebe znanstveno-raziskovalnega dela, pa železniškega in cestnega prometa, zdravstva, šol itd.? — Po trdnem programu podjetje resno računa na izvoz 30 % svojih izdelkov.

Kaj pa delovna sila in strokovni kadri? vprašujejo in dvomijo nekateri. Podjetje »Vega« postreže tudi na ta vprašanja.

V skladu s koncepcijo izgradnje tovarne je podjetje v letu 1963 ustanovilo šolski center za vzgojo kadrov, letos v začetku leta pa tovarniški inštitut za razvoj in raziskavo. Ob tej priliki je podjetje spremenilo ime in sicer je njegov uraden naziv: VEGA Tovarna aparatov in instrumentov. Če bodo tovarniške kvadrature znašale 100.000 kv. metrov bo v podjetju ob povišani stopnji mehanizacije in upoštevanju izkušnje sorodnih industrijskih podjetij v konč-

ni fazi zaposlenih okrog 6000 delavcev, od tega samo v inštitutu 800. Letno bo podjetje na novo sprejelo okrog 360 delavcev. Pretežni del novih kadrov bo tvorila polkvalificirana delovna sila. Le-to bo mogoče dobiti zaradi predvidenih strukturalnih sprememb v slovenski in predvsem v ljubljanski industriji. Velik del potrebne delovne sile bodo žene. To delovno silo bodo v lastnem šolskem centru priučili za posamezne faze dela.

Zaradi specifičnosti proizvodnje bodo za nekatere poklice (optiki, steklopihači, finomehaniki, monterji) šolali kadre v lastni vajeniški šoli, ki deluje v okviru šolskega centra. Ta šola ima sedaj okrog 70 učencev, leta 1970 pa bo dajala letno 100 kvalificiranih delavcev. Visokokvalificirani strokovni kader bo dobil izobrazbo v inštitutu. Visoko izobražene in srednje strokovne kadre pa bo podjetje pridobilo s štipendiranjem, s specializacijo bo omogočila prakso v inozemskih tovarnah in inštitutih.

Za vse je preskrbljeno, le za objekte družbenega standarda in stanovanja slabo. Vendar ne po krivdi podjetja, ki je predvidelo tudi to nujno plat proizvodnje. Planiralo je v letih 1964—1970 izgradnjo 425 stanovanjskih enot, toda je resno računalo na pomoč občinskega in republiškega stanovanjskega sklada.

Potrebno je odgovoriti še na naslednje vprašanje: Pa je izgradnja tovarne v skladu z industrijskim razvojem republike, okraja in komune? — V Sloveniji je predviden premik industrije v smeri zahtevnejše visoko specializirane proizvodnje. Program »Vega« se vključuje v to proizvodnjo. Njena proizvodnja je in bo dopolnilo elektroindustriji in avtomatizaciji, torej panogam, ki jim je po republičnem planu zagotovljen nadaljnji razvoj. Z dograditvijo tovarne »Vega« se bo v Sloveniji razširila baza finomehanike.

Izreden pomen pa bo imela izgradnja tovarne »Vega« za komuno Ljubljana-Center. Bistveno bo vplivala na spremembo strukture mestnega prebivalstva, v bližnji prihodnosti pa bo s svojo visoko akumulativnostjo vplivala tudi na celoten dohodek komune.

LOJZE JAKOPIČ

Ob desetem rojstnem dnevu

Nekaj karakterističnih števil se znanja z razvojem Trgovskega podjetja MODA: Pred desetim leti je bilo v podjetju zaposlenih 19 ljudi, ki so ustvarili v šestih mesecih 6 milijonov bruto dohodka; lani pa je že 38-članski delovni kolektiv presegel v prometu 630 milijonov ter je pri tem ustvaril nad 107 milijonov dinarjev v skupnem dohodku.

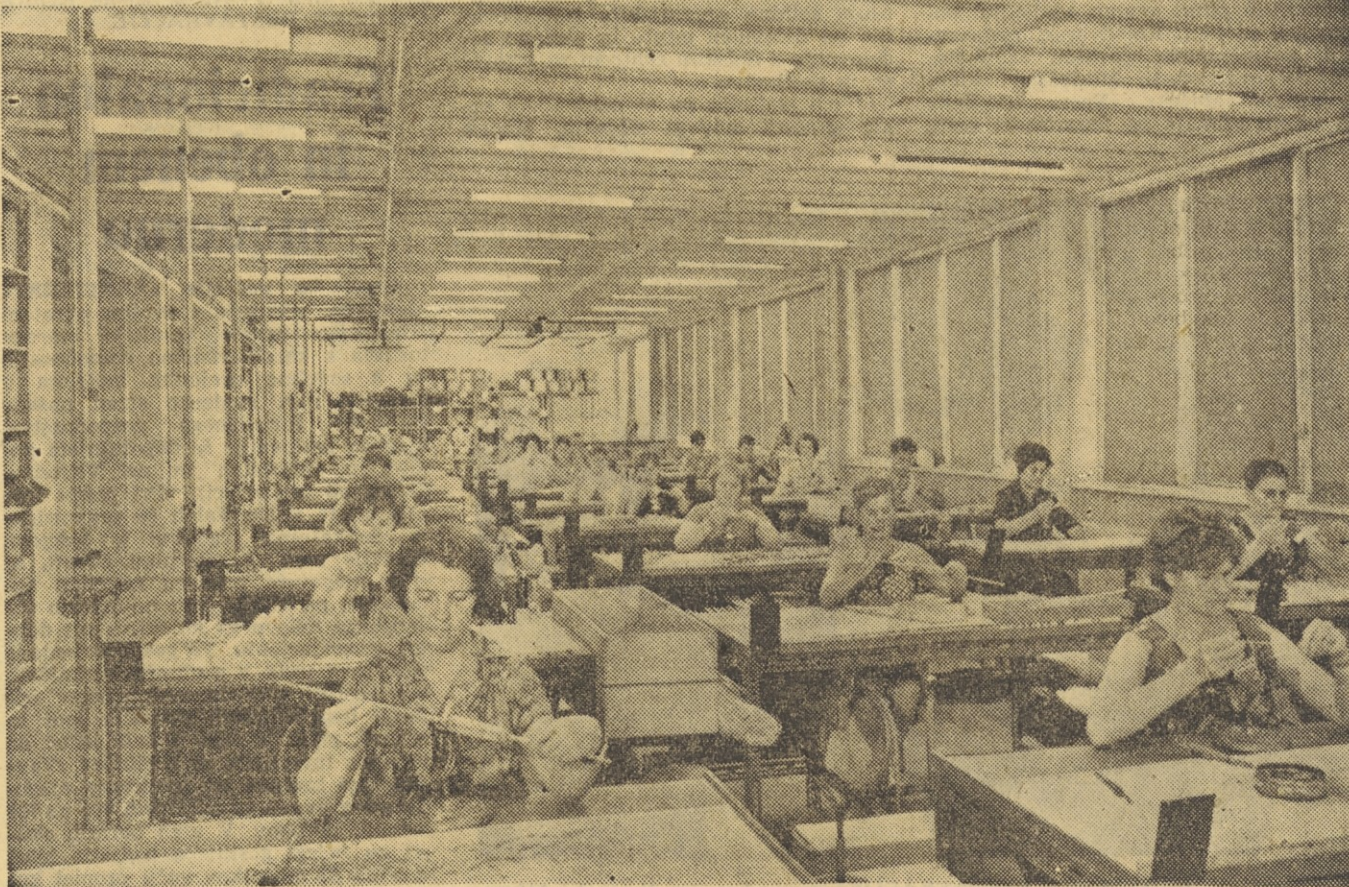
V desetih letih je podjetje vložilo znatna sredstva v modernizacijo svojih trgovin. Danes predstavlja s svojimi štirimi poslovalnicami solidno in vsekakor specializirano trgovsko hišo v Ljubljani.

»Manon« — trgovina z bogato ponudbo perila, lahke in težke konfekcije za žene,

»Moda« in »Okra« — dve specializirani poslovalnici za prodajo moškega perila in konfekcije ter

»Otroška moda« — trgovski lokal, ki zadovoljuje z bogato ponudbo otroškega perila in konfekcije.

Vse štiri poslovalnice so razporejene v središču Ljubljane — na Prešernovem trgu, v Nazorjevi in v Copovi ulici ter na Cankarjevi cesti. Vse poslovalnice so sicer sodobno opremljene in jih odlikuje časa primeren način prodaje, vendar pa kaže vsakdanja potrošnja na potrebo povečevanja prodajnih prostorov. To je tudi cilj trgovske hiše »MODA«, cilj, ki je vsekakor odvisen od nadaljnjega vzpona diagramov v ustvarjenem dohodku.

Pogled na del proizvodnje steklopihaških aparatov

O pravem pomenu in vlogi reproduktivne kinematografije

V slovenski javnosti so se v zadnjih letih kaj pogosto vneli prepiri okrog domače filmske industrije. V senci teh prepirih pa ni nihče vprašal, kaj je z reproduktivno kinematografijo. Ali je tam vse v redu? Ali sebičnost filmskih producentov pozitivno ali negativno odseva na ekonomsko in kulturno stran predvajanja filmov? Kakšen je odmev domiselnosti filmskih delavcev na široko publiko, ki zaenkrat še polni dvorane itd. Nihče ni doslej vprašal: zakaj tako in pošteno oceniti položaj, stanje in možnosti, s katerimi mora kinematografska mreža računati.

Ze sama organizacijska oblika kinematografskih podjetij je silno neenotna in pestra. Kinematografi se zdajo po uradnem predpisu v umetniško-zabavno dejavnost, vsekakor bi bilo pravilne obrniti besedni red v zabavno-umetniški, z močnim poudarkom na »zabavno«, sicer so pa glede ureditve neverjetno različni, saj sega lestvica od statusa normalne gospodarske organizacije do zavoda za razvoj kulture! preko vseh mogočih oblik kot so:

- kinosekcije pri DPD, KUD, KPP, KZ, JLA, TD Partizan,
- kinematografi v sklopu bolnic, delavskih univerz, sindikalnih podružnic, z odkrito ali prikrito dotacijo industrijskih in drugih podjetij,
- pionirski in mladinski kinematografi itd.

Kakšno zmedo povzroča taka mešanica, kakšne nemogoče zahteve izvirajo iz takega kaosa si je komaj mogoče zamisliti. Eno pa je gotovo: — na poslovanje slehernega kinematografa močno vpliva ta pele-mele, tako da je gospodarjenje silno oteženo. Naj bo že tako ali drugače, velja si zapomniti: filma ni samo, le in zgolj kultura! Kinematografi v dobri meri skrbijo za mentalno higieno — za razvedrilo in oddih in tudi kot nadomestilo za klasični cirkus, brez katerega ne gre.

Kaotično gledanje na reproduktivno kinematografijo, je pripeljalo marsikateri kinematograf na rob ekonomskega in tehničnega propada. Izход iz zagate ni le v višjih cenah vstopnic, čeprav so vstopnine močno zaostale za »splošnim razvojem«. Potrebno bo spremeniti marsikaj.

Malokdo ve, da odvajajo kinematografska podjetja od svojega ustvarjenega celotnega bruto dohodka:

- 20% za republiške filmske sklade,
- do 10% za občinske sklade,
- 2% za Rdeči križ in

— 2% za filmske novice, torej tretjino. Druga tretjina gre za najemnino filmov podjetjem za promet s filmi — distributerjem. Le tretja tretjina ostane za vse ostalo, od materialnih in drugih poslovnih stroškov, obresti in ostalih prispevkov družbi, do osebnih dohodkov zaposlenih delavcev. Pri tem ostane za vzdrževanje, da ne govorimo o izboljšavah ali celo o razširjanju mreže kinodvoran zelo malo.

Vsa sredstva si lastijo filmski proizvajalci, ostali upravičenci se borijo lahko le za drobtinice. To je zgrešeno in škodljivo, tako v ekonomski, kakor v kulturno-politični smeri. Producenti vztrajajo na stališču, da morajo vsako leto izdelati določeno število filmov, čeprav se zavedajo, da vsi niso zreli za realizacijo. Toda, če naša umetniška potencia in ustvarjalna zmogljivost nista došli (to dokazujejo domači filmi), mar ne bi bilo ceneje in za naš kulturni ugled neprimerno bolje, če bi vnesli filmske delavce neposredno v plačilni seznam filmskega fonda, financirali in izdelali pa bi le tiste filme, kratke in celovečerne, ki bi bili res dobro pripravljene in zreli za snemanje, odpadlo bi večno eksperimentiranje. Sposobni bi bili zaživeti tudi izven domačega dvorišča (kar je za vsak film ekonomski imperativ), torej raje malo, a kvalitetno!

Sredstva, ki bi jih na ta način rešili, bi hitro omogočila modernizacijo obstoječih dvoran in izgradnjo dostojne kinematografske mreže, ki bi s povečanimi dohodki zaradi večjega obsega tudi povečala dotok v sklade. Hkrati bi to prispevalo k ekonomskemu okrevanju večine kinematografskih podjetij. K izboljšanju težkih ekonomskih razmer v reproduktivni kinematografiji bi pripomogel tudi večji promet v kinematografih, ki se da doseči istočasno v dveh smereh:

- z boljšo repertoarno politiko pri uvozu filmov in
- s pametno, ali vsaj ne topoglavno zaščito domačega filma in z živahnejšo reklamo.

Potrebno je ponovno poudariti, da so kinematografi predvsem zato, da skrbijo za sproščujoče razvedrilo in oddih delovnega človeka, če jim v danih razmerah uspe spotoma zajeti še nekaj kulture, če se jim posreči dvigati in razvijati okus publike, potem so kinematografi več kot izpolnili pričakovanja. Hočemo program, ki je maksimalno umetniški, toda, da se preveč ne odmaknemo od okusa in povpraševanja povprečnega gledalca — potrošnika — proizvajalca, pa le degradira-

nika. Sicer dosežemo nasprotni učinek. Ne pozabimo, da le peščica ljudi sanja o visoki umetnosti v filmu, milijoni pa želijo le iz vsakdanjosti v območje vedrine, pustolovstva, romantike itd.

Torej boljšo repertoarno politiko pri uvozu filmov! Gre za razmerje: vzhodni film — proti filmom iz ostalih dežel. Sedanjí uvoz iz SZ predstavlja velik problem, ker je vezan na finančno reciprociteto, to pa povzroča poplavo ruskih filmov. Obstoječi velik uvoz dolgotrajnih ruskih filmov (60 letno) ne dopušča, da bi nakupovali samo filme določenih kvalitete, ker teh ni toliko. Pritisk za povečanje uvoza ne glede na kvaliteto, pa zmanjšuje ugled in uspeh še tistih vzhodnih filmov, ki bi po svoji vsebini in izvedbi zaslužili veliko večjo pozornost, tako distributerjev, kakor tudi predvajalcev in gledalcev.

Druga smer za povečanje prometa v kinematografih bi bila revizija odredb o zaščiti domačega filma. Administrativne odredbe zahtevajo, da kinematografi predvajajo:

- domače filme toliko časa, dokler ne pade obisk tri dni zaporedoma pod 40%

- 15% domačih filmov od skupnega števila vseh filmov

- 20% predstav z domačimi filmi od skupnega števila vseh predstav.

Te odredbe škodujejo predvsem samemu domačemu filmu, ker zadržujejo dobre in slabe domače filme predolgo na filmskih platnih. Predvajanje kate-regakoli filma pred prazno dvorano gotovo ne dviguje ugleda. Če pa je film še pod povprečjem ali celo slab, gledalci slabo mnenje prenesejo tudi na dobre domače filme. Prazne dvorane zmanjšujejo dohodke kinematografov in s tem prispevke v republiške filmske sklade. Z omenjenimi administrativnimi predpisi zavestno moralno degradiramo domači film in mu poleg tega še krčimo ekonomske osnove. V ilustracijo škodljivosti dva značilna primera:

Neko predstavo domačega filma je letos obiskalo le 8 (osem) gledalcev. Ker film niti ni bil slab, je le praznina pregnala dva gledalca še pred koncem iz dvorane. Zgodi se, da pride na tretji dan administrativno predpisane praznine do umetnega nakupa vstopnic (v dvorani je kljub temu še praznina). Aritmetika pri blagajni dvigne fiktivni obisk nad 40%, zato mora podjetje vrtni domači film še naslednje tri dni. To lahko malenkostno koristi distributerju, domačo filmsko proizvodnjo pa le degradira.

Tako breobzirno poseganje v ekonomiko podjetja je protiustavno in mora nujno sprožiti, s strani kinematografskih kolektivov ustrezne korake.

Navedli smo le res najosnovnejše težave, ki jih povzročajo napačni po-

gledi na reproduktivno kinematografijo. Morje vsakdanjih velikih in malih pregledov, s katerimi se borijo kinematografi, pa je poglavje zase in za služi posebno obravnavo.

OSTOJ TUMA

LJUBLJANA BO DOBILA NOVO SAMOPOSTREŽNO RESTAVRACIJO

Na obsežnem prostoru pred gostiščem »Stari tišler«, kjer so danes parkirni prostori, predvideva GOSTINSKO PODJETJE LJUBLJANA zgraditi novo samopostrežno restavracijo, s čimer bo omilila problem družbene prehrane prebivalcev Ljubljane.

Nova restavracija bo grajena v dveh etažah s prostorno kletjo. Restavracija bo imela 500 sedežev. Njena kuhinja pa bo lahko pripravila dnevno okoli 7000 obrokov, namenjenih potrošnji v restavracijskih prostorih in morebitnemu razvozu toplih obrokov na naslove zainteresiranih delovnih organizacij.

S to restavracijo pridružuje GOSTINSKO PODJETJE »LJUBLJANA« pomemben obrat svojim zdajšnjim poslovnim enotam: Kolodvorski restavraciji, znamenitemu gostišču »Činkole« na Poljanski cesti, Miklošičevi kleti, gostilnam »Maček«, »Nace«, »Sodček« in bifeju »Zmaj« na Šmartinski cesti.

Število teh poslovnih enot pa bosta z novim letom 1965 še dopolnila »Stari tišler« in gostišče »Lovec«.

Tako oblikuje naše mesto nadaljnji razvoj ene najmočnejših gostinskih organizacij. Ze zdaj zaposluje podjetje okoli 200 ljudi ter ustvarja letno nad 700 milijonov dohodka. Hkrati z investicijami v razširitev in modernizacijo svojega omrežja pa kaže podjetje popolno razumevanje za politiko kadrovanja. S štipendisti si zagotavlja mlad naraščaj in sicer po načelu, da štipendira 5 odstotkov letno od celotnega števila zaposlenih. Hkrati pa omogoča vsaj desetim svojim članom obisk tujih jezikov. Vse to še dopolnjuje solidna organizacija, izobraževanja na delovnem mestu in aktivno sodelovanje s Solskim centrom za trgovino in gostinstvo.

Skrb podjetja pa ni naklonjena samo gradnji novega objekta, ampak

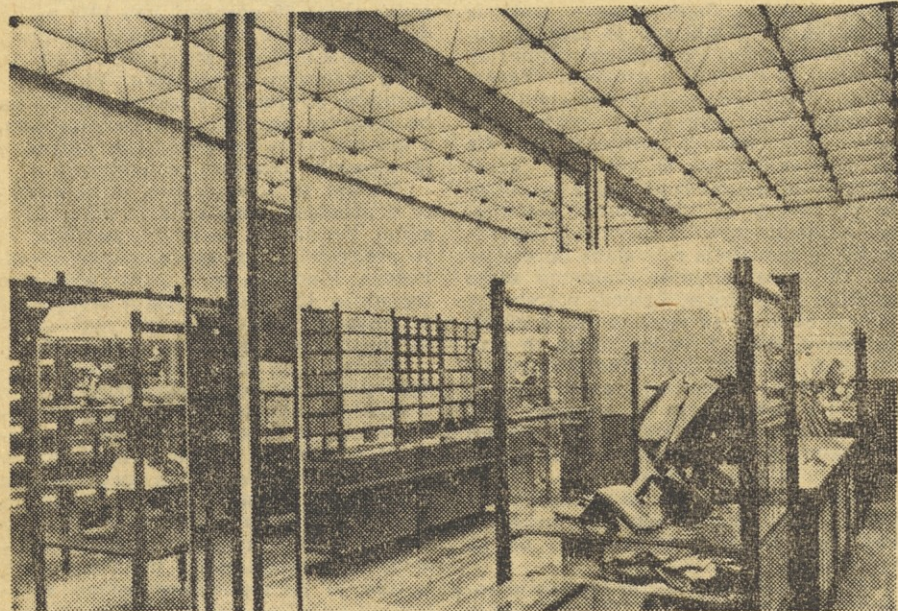
predvsem rekonstrukcijam starih gostišč. V programu je razširitev gostilne »Maček«, kjer naj bi bila v njenem prvem nadstropju ter delno v sosednjem poslovnju zgrajena v dveh letih nova restavracija. Gostišče »Vitez« bo podjetje preuredilo v tako imenovani »snack« bar. Podjetje zagotavlja načrte in potrebna sredstva za omenjene obrate. Prav tako so namenjena mnoga razmišljanja kolektiva modernizaciji ostalih gostinskih lokalov, katerih usluge naj bi bile čim bližje zahtevam ter okusu današnjega potrošnika. To je cilj gostinskega podjetja »LJUBLJANA«, ki se je razvilo iz svoje najstarejše enote — vsem znane KOLODVORSKE RESTAVRACIJE.

Tradicionalno in obenem moderno

Gostin ko podjetje »ALPTURIST« Ljubljana, združuje s svojim obratom »Tavčarjev hram« tradicijo starega gostišča s karakteristično domačnostjo ter s sodobno urejenim motelom v Kranjski gori moderno stran našega gostinskega turističnega gospodarstva. Njegovo poslovanje se dopolnjujeta gostišči v Domžalah in na Vitrancu. Hkrati ob restavraciji »Pri pošti« ima »Alpturist« v Domžalah še organizirano delikatesno trgovino z bifejem. Razdalje med posameznimi obrati, ki so v njegovem primeru nekoliko ne navadne, pa kljub temu ne ovirajo 50-članskega delovnega kolektiva pri dobrem gospodarjenju. To gospodarjenje je našlo svoj jezik v gostinsko turističnih dejavnostih: gostišča »Alpturista« odlikuje bogata izbira domačih jedi in pristnih pijač. V tem je tudi ključ do potrebne investicije za razširitev »Tavčarjevega hrama« ter povečanje njegovih zmogljivosti od zdajšnjih 400 na 700 lnevnih obrokov. V vseh obratih skupaj pa beleži gostin ko podjetje letos za okoli 80 odstotkov večji promet kot lani.

V salonu »KOLODVORSKE RESTAVRACIJE« gostinskega podjetja Ljubljana

Ena poslovalnic trgovskega podjetja »Izbira« v Ljubljani na Miklošičevi cesti 10, je »MAJA«

Zgovoren naslov podjetja vam predstavlja

Pred leti trgovina univerzalnega tipa z okoli 20 poslovalnicami, je danes Trgovsko podjetje »IZBIRA« le s petimi poslovalnicami izrazito specializirana trgovska hiša. Njen 60-članski delovni kolektiv že približuje letni promet milijardi dinarjev, pri čemer lahko upoštevamo indeks porasta 121 v odnosu na leto 1962. Hkrati s prometom pa je podjetje v zadnjem času tudi povečalo prodajne prostore za 110 kvadratnih metrov, skladiščne pa za 70. To mu obenem z modernizacijo prodaje omogoča zadovoljevanje široke potrošnje.

Podjetje ima 5 poslovalnic. Vse so v Ljubljani. »ROKAVIČAR« je specializirana trgovina za ponudbo modne ženskega blaga. »Nogavičar« za prodajo vseh vrst nogavic. Njegova stalna zaloga predstavlja s 40.000 pari raznih moških, ženskih in otroških nogavic 30 milijonov dinarjev. Ta lokal ima organiziran non stop sistem prodaje. Ukvarja se tudi s popravilom nogavic.

Tretja poslovalnica »Pionir« je namenjena prodaji blaga in konfekcije, perila in igrač za otroke. Splošna trgovina z modnim blagom, s perilom in pleteninami za moške in ženske kupce je trgovina »Jelka«, a trgovski lokal na Miklošičevi cesti, ki ga je podjetje ustanovilo lani ter ga odlikujejo vsi superlativi moderne trgovine, je spet namenjen specializirani prodaji modnih ženskih artiklov.

Podjetje prizadevno upravičuje svoj skupni naslov, saj so možnosti velike izbire raznovrstnega blaga njegova očitna odlika. Diagram prometa mu narekuje ugodne perspektive v nadaljnjem povečevanju svojih prodajnih in skladiščnih zmogljivosti, vsekakor v skladu z razpoložljivimi ustvarjenimi sredstvi. Vse tako kaže, da bo podjetje v bodoče ostalo pri povprečno eni novi poslovalnici na leto, pri čemer velja poudarek modernizaciji že obstoječih trgovskih lokalov.

● IZVOZNO-UVOZNO TRGOVINSKO PODJETJE »KEMIJA-IMPEX«

VES IZVOZ ZA TRDNO VALUTO

Sedanje izvozno-uvozno trgovinsko podjetje »Kemija-ImpeX«, ki je letos proslavljalo 10-letnico obstoja, je ustanovil Mestni ljudski odbor v Ljubljani marca 1954. Toda ta formalni začetek podjetja v bistvu ni hkrati tudi začetek zunanjetrgovinske dejavnosti v panogah, s katerimi se sedaj podjetje bavi. Kemična, steklarska in papirna panoga so bile po osvoboditvi pridružene monopolnim zveznim podjetjem in šele po decentralizaciji je bil storjen prvi korak v smeri približanja tako pomembne gospodarske panoge kot je zunanja trgovina k proizvajalcem. Tako sta si leta 1950 kemična in steklarska industrija, podobno kot je slovenska kovinarska industrija dala spodbudo za ustanovitev podjetja »Tehno-ImpeX« v Ljubljani, ustvarili svoje izvozno-uvozno podjetje »Chemo«. To podjetje si je pridružilo še trgovino s kemikalijami

na debelo in drobno »Kemikalija«. V tej obliki je podjetje delovalo le dve leti. Nato je želja po močnejšem zunanjetrgovinskem podjetju v Ljubljani leta 1952 privedla do koncentracije najrazličnejših strok zunanjetrgovinske dejavnosti in ustanovljeno je bilo novo podjetje »Slovenija ImpeX«. Toda uredba o obvezni specializaciji zunanjetrgovinskih podjetij je že čez dve leti, to je spomladi 1954. leta, razbila vse heterogene zunanjetrgovinske organizacije. In iz podjetja »Slovenija ImpeX« so nastala nova specializirana zunanjetrgovinska podjetja v Ljubljani: »Tehno-impeX«, »Tekstil-impeX«, »Tobus« in »Kemija-impeX«.

Od 1. junija 1954 dalje posluje »Kemija-ImpeX« s kemičnimi izdelki, papirjem in votlim steklom, kar vse izvaža na zunanja tržišča. To blago je v našem izvozu višek mladih strok, toda

7 milijonov dolarjev izvoza v teh strokah samo preko podjetja »Kemija-ImpeX« je rezultat, ki skorajda ne potrebuje komentarja. Največji uspeh je v tem, da podjetje kar 85 % izvoza plasira na področja trdnih deviz. Dejansko bi lahko likvidirali še preostalih 15 % nekonvertibilnega prometa v korist trdnih deviz, vendar vežejo podjetje meddržavne obveznosti, se pravi, kontingenti, ki jih mora izpolniti.

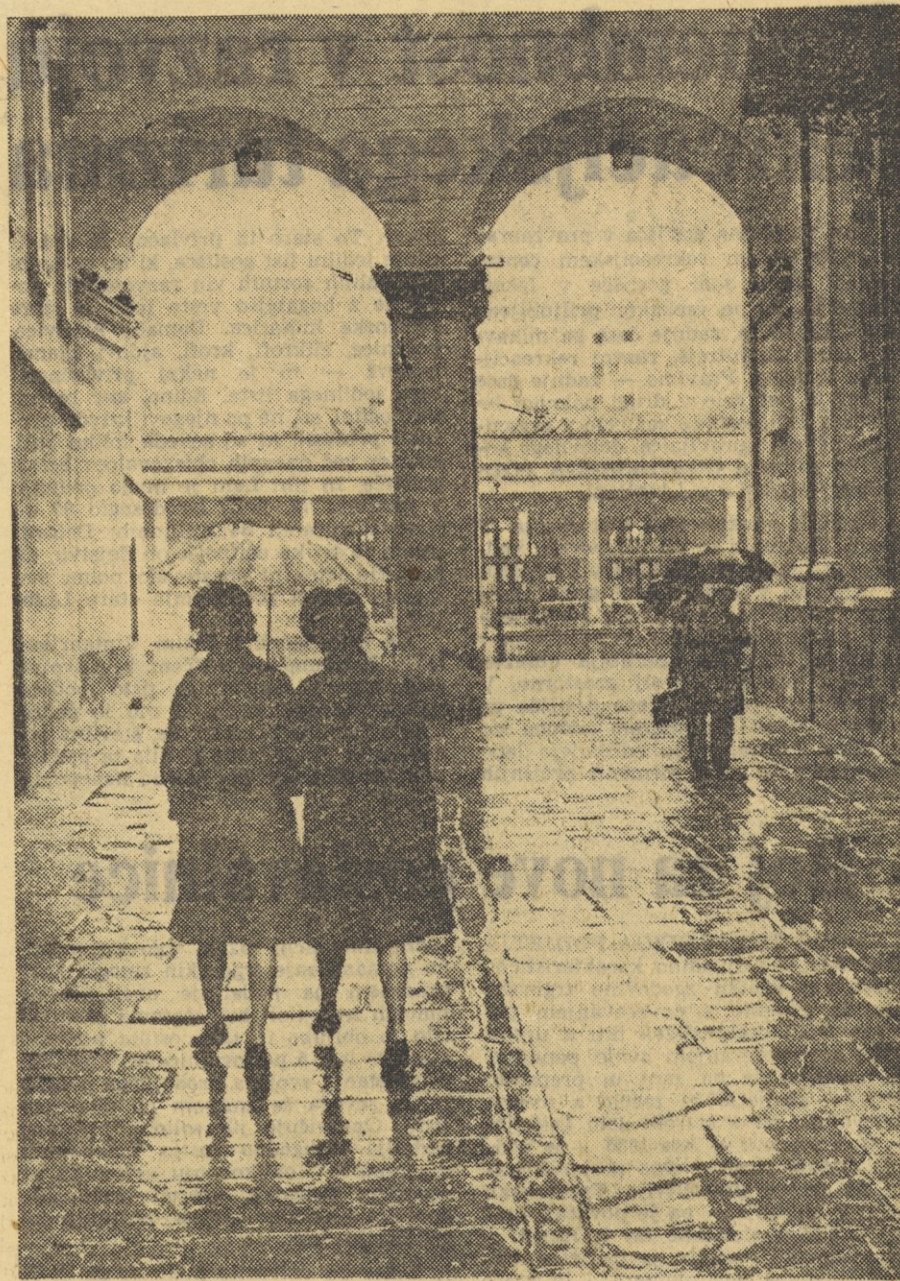
Ta ali oni morda ne ve, da v zunanji trgovini delimo svetovno tržišče na dežele s tako imenovanimi trdnimi in mehкими devizami. Trdne devize (ki jih dobimo za svoje blago na zunanjem tržišču) lahko porabimo za nakup drugega blaga na kateremkoli koncu sveta. Lahko jih zamenjamo za katerokoli drugo trdno valuto, zato jih tudi imenujemo konvertibilne. Med takšne devize sodi na primer dolar. Mehke devize so manj ugodno plačilno sredstvo. Z mehкими devizami lahko kupujemo drugo blago samo v tisti deželi, kjer smo te devize z izvozom ustvarili. Tako torej natanko ločimo zunanjetrgovinska področja v dežele s trdnimi in dežele z mehкими devizami. Seveda pa so tudi dežele, ki plačujejo z valuto, ki je le deloma konvertibilna. Naše gospodarstvo potrebuje za svoj nadaljnji razvoj predvsem konvertibilne trdne devize, s katerimi lahko kupujemo blago kjerkoli in hkrati tudi po ugodnejših cenah. Izvoz podjetja v dežele, kjer dobivamo za naše blago trdne valute, je torej velik uspeh.

Kot vsakega izvoznika, je tudi naloga podjetja »Kemija-ImpeX«, vsakodnevno analizirati svetovni trg in ga odpirati naši industriji ter seveda skupaj z njo deliti v teh naporih uspehe in neuspehe. Za uspešno upravljanje zunanjetrgovinskih nalog sta odločilna dva faktorja: kadri in dobra organizacija dela. Kadre si je v teku 10 let podjetje znalo ustvariti. Pri organizaciji dela pa podjetje vodi imperativ, da bodi vse, kar ustvarjajo, v največji možni meri funkcionalno organizirano. Tako se ne boje izvirnih organizacijskih prijemov in tudi ne določenega tveganja v teh rečeh. Vsako podjetje, če je kolikšak samokritično, in hoče uspeh, vsakodnevno odkriva svoje notranje rezerve. Načini in pota, kako jih odkriti, so pač različni. V podjetju »Kemija-ImpeX« so se zelo zgodaj odločili za kompleksno reševanje tega vprašanja, in sicer povezali so materialni interes delavca z njegovim delovnim učinkom. Merilo učinka je poslovni uspeh podjetja. Ko so v podjetju leta 1958 uveljavili prvi premijski pravilnik, torej spodbudnejšo obliko nagrajevanja po delu, se je promet znatno dvignil, toda že naslednje leto je podjetje med prvimi podjetji zunanje trgovine v državi uvedlo sistem nagrajevanja po učinku, ki je neprimerno dvignil poslovni promet in produktivnost. Samo primer:

Podjetje uvaža približno 3000 raznih artiklov, za kar mora izdelati več kot 7000 poslovnih fasciklov. To je ogromno delo, ki pa ga opravlja kolektiv 140 ljudi. V stroki je razmerje med izvozom in uvozom 1:5. To razmerje pa znaša v »Kemija-ImpeX« 1:3. Uvoznega prometa bodo letos opravili za nad 20 milijard dinarjev. Produktivnost je torej v podjetju zelo visoka. V tem pogledu so daleč na vrhu pred vsemi sorodnimi podjetji v državi. V minulemu letu je prišlo kar po 165 milijonov dinarjev prometa na enega zaposlenega, letos bo povečanje še večje. Omenili smo že, da je podjetje med prvimi v državi uvedlo nagrajevanje po učinku. Ob uvedbi tega sistema se je promet v enem samem letu dvignil kar za 100 %. Ko so pozneje ta sistem izpopolnili še z uvedbo ekonomskih enot, se je promet v enem letu povečal za nadaljnjih 40 %. Tako so v podjetju odkrili velike skrite rezerve. Sedaj ta sistem še nadalje izpopolnjujejo. Od ustanovitve podjetja do danes, to je kratko razdobje 10 let, se je produktivnost, merjena po bruto produktu, povečala kar za sedemkrat. To je toliko bolj pohvalno, ker dela kolektiv v zelo slabih delovnih pogojih, saj se kar dušijo v tesnih prostorih.

Morda ne bi bilo napačno povedati o izvozu kaj več. Izvoz je pravzaprav najzahtevnejša naloga. Osnovna značilnost stroke je namreč skromna udeležba izvoza v primerjavi z uvozom. V povojnih letih je postala industrija stekla izrazito izvozna panoga. Večje težave so na strani industrije papirja. Kemična industrija je sorazmerno zaostala in nima pomembnejšega izbora za izvoz primernih artiklov. »Kemija-ImpeX« je največji izvoznik votlega stekla v državi. Cenimo, da 60 do 70 % vsega jugoslovanskega izvoza upravlja podjetje. Steklo ji dobavljajo samo renomirane steklarne v državi. Tako se je na tem področju uveljavilo predvsem z usvojitvijo novih trgov. Podjetje izvaža steklo izključno v države čvrstih valut. V sedanji fazi je ena najosnovnejših nalog podjetja, da industriji stekla zagotavlja perspektivne trge in nudi po najboljših močeh svojo podporo za nadaljnjo krepitev industrijske zmogljivosti. Po dosedanjem izvozu lahko trdimo, da bo podjetje letos izvozilo blaga svojih treh strok v vrednosti nad 8 milijonov dolarjev.

Jak

Nesoglasja med obsegom dela in denarnim prometom

Desetletnica poslovanja TRGOVSKEGA PODJETJA »VRVARNA« nas seznana s pol milijarde letnega prometa, ki ga ustvarja njen delovni kolektiv v svoji edini poslovalnici v Ljubljani — Trubarjeva ulica. Ta znesek pravzaprav ni majhen ob dejstvu, da je predmet prodaje vrsta razmeroma nizko cenjenih vrstovrskih, ščetarskih in žimarskih izdelkov. Prodaja tapetniških potrebščin, od žime do močvirne trave, nas v primeru podjetja »Vrvarna« kot edinega tovrstnega posrednika med proizvodnjo in potrošnjo, seznanja z zajetnim obsegom poslovanja, nedvomno dosti večjim kot je v drugih trgovskih hišah. Ta obseg še raste iz leta v leto. Letos bo po sodbi kolektiva spet za 13 odstotkov večji v primerjavi s preteklim letom. Odstotek pa bi bil lahko še večji, če ne bi bilo težav pri nabavi blaga, če ne bi bilo pomanjkanja kva-

lificirane delovne sile. Kljub vnaprejšnjim podpisanim pogodbam s proizvajalci, podjetje ne dobi zmerom ob dogovorjenem času dogovorjene količine nekaterih bolj iskanih surovin — morske trave in pohištenih vzmeti. Drugo pa je vprašanje strokovno usposobljenega prodajnega osebja, ki ga pri nas za to stroko trgovske dejavnosti morda še v najobčutnejši meri primanjkuje.

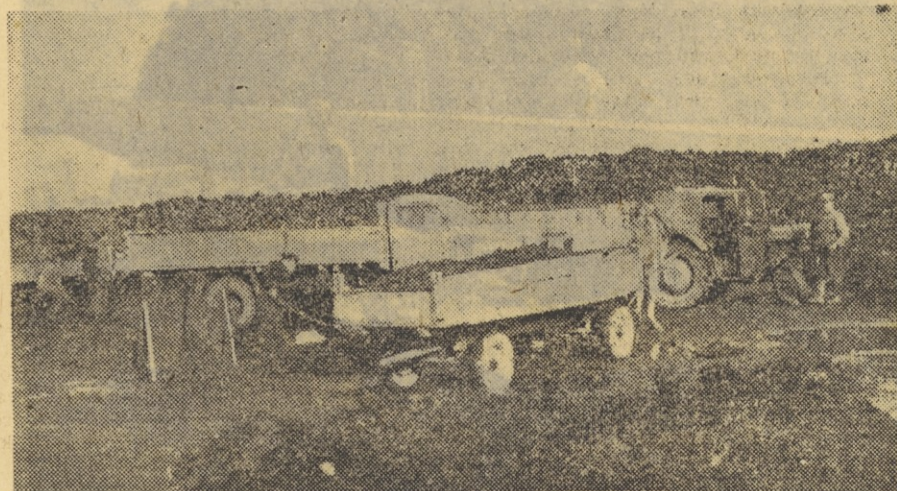
Vendar pa ima podjetje svoj motor v poslovanju: to so vzorni odnosi v kolektivu, očitna delovna disciplina in odgovornost do dela. Nizke cene proizvodov, ki jih posredujejo potrošniki, terjajo večji obseg dela, večjo prizadevnost, če hoče komaj 12-članski delovni kolektiv ustvariti promet v zadovoljlivi višini. Hkrati pa seveda realizirati svojemu delu primerne osebne dohodke in nadaljnemu razvoju podjetja ustrezne sklade.

ZAVEST ODGOVORNOSTI DO POTROŠNJE

Najbrž so le redke trgovske hiše pri nas, ki jih odlikuje tako visoka stopnja zavesti v odgovornosti do široke potrošnje, kot je to VELETRGOVINA »KURIVO«. Ta zavest je zlasti očitna v krizah s pomanjkanjem kuriva, pri čemer je potrebna precejšnja mera prizadevnosti trgovskega delovnega kolektiva, da vsaj do malo zadovoljive mere zadosti povpraševanju.

KURIVO v Ljubljani ima 6 poslovnih enot, med njimi tudi na Reki, v Zagrebu in Beogradu. Ukvarja se predvsem s posredniško funkcijo med proizvajalci kuriva in potrošnjo. Letno dobavlja potrošnji samo premoga okoli 400.000 ton, kar ob primerjavi z l. 1955, ko je »Kurivo« dobavilo potrošnji le 120.000 ton, opozarja na obsežnost njegovega poslovanja. Vendar pa je prodaja kuriva le en del trgovske dejavnosti. Podjetje izpopolnjuje to svojo dejavnost še s prodajo raznovrstnega

gradbenega materiala — od cementa do stavbenega pohištva, od izolacijskih materialov do betonskega železa — ter montažne stanovanjske zgradbe. S to svojo dejavnostjo se podjetje ukvarja po letu 1959, vendar pa že ustvarja s tem materialom razmeroma visok dohodek, ki je v odnosu 1:2 ob primerjavi z dohodkom iz naslova kurivo. Podjetje bo letos doseglo 4 milijarde v prometu, kar je za 20 % več kot lani. Številka je toliko bolj karakteristična za porast fizičnega obsega njegovega poslovanja, ker ima podjetje pač opravka z blagom, za katerega so cene določene na zveznem nivoju. Sicer pa govori v prid povečevanju njegovega poslovanja že samo dejstvo, da je bilo sprva v naši republiki eno samo republiško podjetje takšne vrste, po decentralizaciji leta 1947 pa je iz tega podjetja nastalo za potrebe Slovenije 5 tovrstnih podjetij.

KURIVO — skladišče premoga in drv pri novi tovorni postaji v Mostah — Ljubljana

Nova poslovalnica trgovskega podjetja »VOLNA« v Gradišču

PRILAGAJANJE KARAKTERISTIKAM POTROŠNJE

Leta 1952 ustanovljeno Trgovsko podjetje VOLNA — specializirana trgovska hiša za detajlistično prodajo tekstilnega blaga, ima očitno karakteristiko glede na vsakdanjo potrošnjo. Njenih šest poslovalnic je namreč močno prilagojeno zahtevnostni stopnji kroga potrošnikov, v katerega središču poslujejo.

Tako sta poslovalnici »KOROTAN« na Celovški cesti in poslovalnica »SENTVID« v Sentvidu trgovska lokala z izredno široko izbiro raznovrstnega blaga — od metrskega do konfekcije, od blaga za moške do perila in volnenih izdelkov za žene. Ponudba v teh dveh poslovalnicah je povsem prilagojena vsakdanjemu povpraševanju več ali manj stalnega kroga bližnjih prebivalcev.

Ostale poslovalnice podjetja pa so specializirane. »VOLNA« v Nazorjevi ulici nudi metrsko blago boljših kvalitet, »SUKNO« v Stritarjevi ulici predvsem tekstilno blago za stanovanjsko

opremo ob večji izbiri kvalitetnega blaga za moške in ženske obleke ter plašče; »BLED« v Copovi ulici je specializirana poslovalnica za ponudbo ženskega in moškega blaga za zahtevnejši okus, »MERINKA« v Gradišču pa sodi med najnovejše trgovske lokale podjetja »VOLNA«, ki je namenjen predvsem prodaji ženskih modnih izdelkov, vseh vrst perila, vrhnjih pletenin in bogati ponudbi volne različnih kvalitete in barv.

V vseh poslovalnicah in v režijskih službah podjetja ustvarja komaj 55-članski delovni kolektiv letno malone poldrugo milijardo prometa, pri čemer velja poudariti, da bo letošnji promet po izračunih za 25 odstotkov ugodnejši od lanskega. Ta podatek pripoveduje v prid nadaljnje modernizacije tovrstne trgovine, ki naj podrtuje predvsem prodajo resnično modnih in obenem kvalitetnih proizvodov, saj je z naraščajočo kupno močjo prebivalstva za takšne izdelke iz leta v leto več intereso.

Pomembnost v razvoju rekreacijskega turizma

Med privlačna gostišča v pravzaprav še nastajajočem rekreacijskem centru našega mesta sodi gostišče v Iškem Vintgarju. To je vsekakor priljubljena izletniška točka, zadnje čase pa mikavna osnova za hitrejši razvoj rekreacijskega turizma. Pravimo — zadnje čase — ker je pač šele v drugi polovici letošnjega leta gostišče zaživelo v organizaciji novega upravitelja, delovnega kolektiva znanega GOSTINSKEGA PODJETJA »SOKOL« v Ljubljani.

Gostišče »Sokol« ima dva obrata. V Iškem Vintgarju in ob Robbovem vodnjaku v Ljubljani. Gostišče v Vintgarju je zgrajeno v stiliziranem gorenjskem stilu, opremljeno po okusu zdajšnjega časa, razmeroma udobno in predvsem v poletnem času, ko uporablja obsežen dvorišni prostor, dovolj prostorno. V nasprotju z ureditvijo tega gostišča pa je stari »Sokol« še zmerom podoba sto let stare krčme, ki jo odlikujejo lepo ohranjeni originalni elementi prejšnjih

časov. To staro in privlačno še dopolnjuje jedilni list gostišča, ki ob ponudbi originalnih sortnih vin razveseljuje gosta še z bogatejšo vrsto jedil iz stare slovenske kuharice. Domače krvavice, pečenice, žlikrofi, krofi, ajdovi žganci, matevž — to je nekaj privlačnosti tega jedilnega lista. Edino, kar bi mu gost očital, so, ne po njegovi krivdi, pretesni prostori, ki so seveda toliko bolj, kolikor več dnevnih obiskovalcev beleži gostišče. In jih! Lani je imelo podjetje v prometu 78, letos bo doseglo 85 ob sicer planiranih 84 milijonih. Delovni uspeh je toliko očitnejši ob dejstvu, da podjetje letos ni obratovalo polna dva meseca zaradi preurejanja stare Ljubljane.

Ce smo začeli z Iškim Vintgarjem, lahko končamo z gostiščem, ki s svojim poslovanjem dopolnjuje tisto podobo našega starega mesta, ki mu jo počasi dajejo številne preureditve, številna obnavljanja. In bržkone bi bila ta podoba brez gostišča »Sokol« močno nepopolna.

Boj za nove poslovalnice

Kronika TRGOVSKEGA PODJETJA »GALEB« je nedvomno karakteristično srečanje s kratko zgodovino trgovske hiše, ki skladno s povečevanjem potrošne moči prebivalstva hiti z ureditvijo, s povečevanjem svoje ponudbe. To povečevanje pa zanj ni preprosto opravilo. Podjetje je začelo z dvema poslovalnicama v starem delu Ljubljane. V enem letu — leta 1955 — je podjetje dodalo tema dvema poslovalnicama še tri, s pripojitvijo Trgovskega podjetja »Kranjica« pa je povečalo število svojih poslovalnic na 7. Hkrati s skrbjo za poslovalnice je podjetje razmeroma dolga leta namenjalo še znatna sredstva za ureditev pisarniških prostorov.

Popolne in delne ureditve vseh poslovalnic so veljale delovni kolektiv »Galeb« precejšnja investicijska sredstva. Toda vse poslovalnice niso ostale v njegovi lasti. Podjetje je moralo odstopiti dva lokala dvema drugima trgovskima hišama. Ostalo je sicer z obljubo, da bo dobilo v zameno za odana lokala nove prostore, vsekakor primerne za trgovino. Vendar pa je iz

redno dinamični razvoj trgovine, splošno pomanjkanje trgovskih zmogljivosti, predvsem pa nadaljnje uveljavljanje mnogih trgovskih hiš, sčasoma zanemarilo to obljubo in tako ostaja podjetje »Galeb« le s 5 poslovalnicami. Pogovori o povečanju svojega prodajnega prostora so seveda še zmerom na dnevnem redu. Opravičuje jih solidna ponudba podjetja z ugodno rastjo vsakoletnih diagramov v oblikovanju celotnega in osebnega dohodka, vzorno poslovanje podjetja z odlično urejeno notranjo organizacijo dela.

Letos bo ustvarilo podjetje za 30 % večji promet kot lani. Svojim poslovalnicam na Mestnem trgu, v Stritarjevi ulici, na Miklošičevi cesti, kjer sta dve, ter na Trgu mladinskih delovnih brigad bo podjetje dodalo v naslednjem letu še dve — pod arkadami na Titovi cesti — med Rimsko in Aškerčevo cesto in med Mačkovo in Ciril Metodovo ulico. »Galeb« je specializirano podjetje za prodajo galanterije, modnih ženskih in moških artiklov ter ženske konfekcije.

VČERAJ MODERNA — JUTRI PRED REKONSTRUKCIJO

Nad 5000 potrošnikov — v gospodinjstvih ter v industriji — predstavlja za MESTNO PLINARNO V LJUBLJANI dokajšnjo obveznost pri dnevnih proizvodnji in dobavi kvalitetnega plina. Dnevna potrošnja, ki se giblje med 19.000 in 24.000 kub. metri, je trenutno sicer ugoden rezultat 3-krat povečanih zmogljivosti plinarne po rekonstrukciji leta 1961, vendar pa vse tako kaže, da bo tovarna kmalu dosegla dnevno proizvodnjo 30.000 m³, saj število naročnikov narašča iz dneva v dan. Za primer: samo novi naročniki v 40-stanovanjskem bloku povečujejo dnevno potrošnjo za približno 200 m³, potrošnja plina v tako

imenovanih konicah pa dosega že okoli 1400 m³ plina na uro.

Plinarna v Ljubljani je bila zgrajena leta 1861. Sprva je bila namenjena potrebam mestne razsvetljave, pozneje za potrebe gospodinjstev in gospodarstva. Prva leta je v svojih retortnih pečeh proizvajala plin iz lesa; pozneje iz premoga. Danes proizvaja plin z vrednostjo 4000 kalorij v nekoliko modernjših komornih pečeh. Kvaliteto plina dosega s cepljenjem propan butan plina. Proizvodnja plina je eno, distribucija drugo. Podjetje vzdržuje približno 70 km plinskega cestnega inštalacijskega omrežja. Razumljivo, z vsakim novim naročnikom to omrežje povečuje in je pravzaprav tempo povečevanja omrežja usklajen s tempom stanovanjske gradnje. Ob dostavljanju plina naročnikom po omrežju, pa se podjetje ukvarja tudi z dostavljanjem butana v jeklenkah. Hkrati pa je del njegovega delovnega programa servisno vzdrževanje plinskih aparatov, števcev, omrežja...

Lani je podjetje dostavilo potrošnji nad 5 milijonov 750 tisoč kub. metrov plina ter nad 279 tisoč kub. metrov butana. To je visoka številka v legitimaciji proizvodnje, zlasti še ob upoštevanju, da 11 odstotkov plina predstavlja nujno izgubo v omrežju. In naposled še podatek: lani je podjetje preseglo svoj plan za 40 odstotkov, za letos pa kaže, da ga bo za 25 odstotkov. To pa govori v prid še včeraj modernemu objektu Ljubljane, ki pa bo že jutri za potrebe Ljubljančanov pred vrati neodložljive rekonstrukcije.

DELAJSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo. Izdaja CZP Ljudska pravica v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Kopitarjeva ulica 2, poštni predal 313-VI, telefon uredništva 33-722 in 38-672, uprave 33-722 in 37-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-111-365. Posamezna številka stane 20 din. Naročnina je: četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — Rokopisov ne vračamo — Poštne plačane v gotovini — Tisk in kliseji CZP »Ljudska pravica« Ljubljana

Na območju občine Ljubljana-Center posluje še več gospodarskih organizacij, ki v tej reportaži niso zajete. Zal spodaj omenjene delovne organizacije niso smatrala za potrebno v okviru te akcije informirati občane in vse delovne kolektive širom po Sloveniji o svojem poslovanju, uspehih, težavah in problemih, s katerimi se srečujejo.

Te so:

ELEKTRO LJUBLJANA-MESTO

JAVNA RAZSVETLJAVNA TRIBUNA

Tovarna otroških vozičkov, kovinskih izdelkov, galvanizacija

KARTONAŽNA TOVARNA AGROMELJ

Proizvajalni kombinat SLOVENIJA CESTE

TEGRAD

Telefonske gradnje, instalacije jakega in šibkega toka, projektiranje

Podjetje za poštni, telegrafski in telefonski promet

Skupnost ŽTP podjetij s svojimi podjetji

VELETEKSTIL

Trgovsko podjetje s tekstilom na debelo

SLOVENIJA AVTO

Uvozno in trgovsko podjetje

GOSAD

Proizvodno in trg. podjetje

STANDARD

Inozemska zastopstva

TEHNO-UNION

Zastopstvo inozemskih tovarn

DAJ-DAM

Gostinsko podjetje

HOTEL SLON

HOTEL UNION

CENTRALNI ZAVOD ZA NAPREDEK GOSPODINJSTVA

ZAVOD ZA UREDITEV STARE LJUBLJANE

LEKARNA MIKLOŠIČ

CENTRALNA LEKARNA ZDRAVSTVENI DOM CENTER

VOLAN

Trgovsko podjetje na debelo in drobno

SNAGA

Komunalno podjetje

DELO

Casopisno podjetje

LJUDSKA PRAVICA

Casopisno založniško podjetje

TISKARNA

TONETA TOMŠIČA

EMKA

Casopisno založniško podjetje

GOSPODARSKI VESTNIK

PAVLIHA

Casopisno podjetje

KMEČKI GLAS

RIBARSTVO SLOVENIJE

AFOS

Podjetje za aerofotogrametrijo

AZA

Atelje za arhitekturo

PROGRES

Podjetje za mednarodno trgovino in posredništvo

PROJEKT

Nizke gradnje

CONTAL-CONTINENTAL

EXPORT

Izvoz-uvoz, tehnična trgovina

KONIM

Inozemska zastopstva in mednarodna trgovina — posredovanja

BONBONIERA

Trgovsko podjetje

BISERKA

Trgovina z modnim in galanterijskim blagom

MANUFAKTURA

Trgovsko podjetje

KERAMIKA

Trgovina s steklom, porcelanom in keramiko

SANITARIJA

Trgovina z zaščitnimi sredstvi, sanitetno opremo in medicinskimi instrumenti

SLOVENIJASPORT

Trgovsko podjetje na veliko in malo

MAVRICA

Grosistično trgovsko podjetje z baryami, laki in kemikalijami

STEKLENICA

Trgovina s stekleno embalažo

DENTAL

Podjetje za promet z zobarskimi potrebščinami

GASILSKA OPREMA

PAPIRLES

Poslovno združenje papirja, celuloze in lesovine

PAPIROGRAFIKA

Podjetje s papirjem in grafičnimi potrebščinami na veliko

SANOLABOR

Trgovsko in uvozno podjetje z medicinskim materialom

EXPORTPROJEKT

Podjetje za komercialno in turistično propagando

Gostinska podjetja:

BELOKRANJC

KAVARNA EVROPA

FIGOVEC

ISTRA

LJUDSKA KUHINJA

NACE

NEBOTICNIK

OPERNA KLET

PARTIZAN

POD GRADOM

PRI MRAKU

RESTAVRACIJA KOPER

RIO

SLAVIJA

STARI TISLER

TIVOLI

TRIGLAV

VINO KOPER

AUODENT

Zlatarstvo, čiščenje in predelava dragih kovin

ELEKTROMEDICINA

Obrtno podjetje

GONILKA

Mehanična delavnica

KLEPARSTVO

Obrtna delavnica in vodovodna instalacija

KLJUČAVNICARSTVO

PRECIZNA MEHANIKA

KEMOPROIZVODI

Obrtno podjetje

GRABENO PODJETJI

NARAVNI KAMEN

KROJ

Konfekcija oblačil in perila

LJUBLJANSKA

KROJAČNICA

MODNA KROJAČNICA CENTER

MODNI SALON

ZA ŽENSKA OBLACILA

NOBLESSE

Moško in žensko krojaštvo

NOVOST

Krojaško podjetje

PLETILSTVO

SPLOŠNO TAPETNIŠTVO

TAPETNIŠTVO — DEKORACIJE

ČEVLJARSTVO ZMAGA

KNJIGOVEZNICA

CENTER

ATELJE

ZA ZLATARSTVO

CVETLIČARNE

Obrtno gospodarsko podjetje

OPTIKA

Trgovsko podjetje

ELEKTRODVGAL

Montaža dvigal, izdelava in popravila dvigalnih naprav

MARMOR

Kamnoseško podjetje

OPLESK

Soboslikarsko in pleskarsko podjetje

PLESKARSTVO IN SOBOSLIKARSTVO 1. MAJ

SLIKOPLESK

UNIVERSAL

Gradbeno podjetje

DAJŠTVENO

MIZARSTVO

SLAŠČICARNE: LEDINA, MIGNON IN ZVEZDA

BRIVNICE IN ČESALNICE

BRIVSKO FRIZERSKO PODJETJE

FOTO SLOVENIJA

FOTO TIVOLI

TURISTIČNO DRUŠTVO LJUBLJANA

TURISTIČNA ZVEZA SLOVENIJE

MODERNA GALERIJA SLOVENSKE FILHARMONIJE SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE